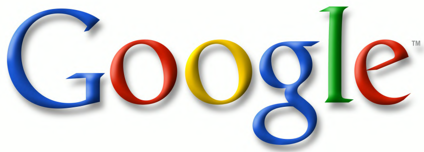

Google

Ecclesiae Occidentalis Monvmenta Ivris Antiqvissima

CANONVM ET CONCILIORVM GRAECORVM INTERPRETATIONES LATINAE

EDIDIT

CVTHBERTVS HAMILTON TURNER, A.M.
COLLEGII B. MARIAE MAGDALENAE APVD OXONIENSES SOCIVS
VTRIVSQVE COLLEGII B. MARIAE VIRGINIS WINTONIAE OLIM SCHOLARIS

TOMI SECVNDI
PARS PRIOR

CONCILIA ANCYRITANVM ET NEOCAESARIENSE

OXONII
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO
MCMVII

Price Eighteen Shillings
Net

LELAND·STANFORD·JVNIOR·VNIVERSITY

ECCLESIAE OCCIDENTALIS

MONVMENTA IVRIS ANTIQVISSIMA

LONDINI ET NOVI EBORACI

APVD HENRICVM FROWDE, A.M.

ECCLESIAE OCCIDENTALIS MONVMENTA IVRIS ANTIQVISSIMA

CANONVM ET CONCILIORVM GRAECORVM INTERPRETATIONES LATINAE

POST CHRISTOPHORVM IVSTEL
PASCHASIVM QVESNEL
PETRVM ET HIERONYMVM BALLERINI
IOANNEM DOMINICVM MANSI
FRANCISCVM ANTONIVM GONZALEZ
FRIDERICVM MAASSEN

EDIDIT

A. M.

ADVERTISEMENT, APRIL 1907

The work will be completed in two volumes. Of these the following portions are published

Tom. I Fasc. I Pars Prior
Pars Altera
Tom. II Pars Prior

The editor has in preparation

Tom. I Fasc. II
Tom. II Pars Altera

OXONII

Excudebat HORATIUS HART, *A.M.*

Typographus academicus

CANONES ET CONCILIA GRAECA
AB ANTIQVIS INTERPRETIBVS LATINE REDDITA

TOMI SECVNDI

PARS PRIOR

CONCILIA
ANCYRITANVM ET NEOCAESARIENSE

I

SECVNDVM INTERPRETATIONEM GALLICAM

CVM EPITOME EIVS HISPANA

II

ITEM SECVNDVM INTERPRETATIONEM PRISCAM

III IV V VI

ITEM SECVNDVM INTERPRETATIONES

ISIDORI ANTIQVAM CVM EPITOME FVLGENTI FERRANDI

ISIDORI VVLGATAM CVM EPITOME EIVS HISPANA

DIONYSII EXIGVI PRIOREM

EIVSDEM ALTERAM

PRAEFATIO

I. Elenchus rerum quae in hac parte continentur.

II. De nouis codicum subsidiis.

1. Praeter codices quos in praefatiunculis parti i (p xi) et parti ii (p v) tomi I praemissis iam enumeraueram, in hac parte nonnisi tres adhibui: quorum ut aetate, ita copia et pretio eorum quae in eo continentur, agmen ducit Remensis (unde nobis R), cuius sedes per uices continuas saeculis recentioribus mutabatur: a Iacobo enim Sirmond, ut uidetur, Parisios abductum et in Collegium Claromontanum Iesuitarum adrogatum, inde una cum ceteris codicibus Claromontanis primum Gerardus Meerman Batauus, deinceps Thomas Phillipps Anglus, postremo respublica Borussorum sibi adquisiuit. codicem ipse non uidi, quippe qui iter longinquum Berolinense suscipere non ualuerim (non enim *cuiuis homini contingit adire Corinthum*) neque ut in Angliam per spatium temporis exiguum commodaretur impetrari potuit. utinam adhuc apud nos constitutum contulissem! gratias itaque amplissimas et ago et habeo Magdalenensibus meis, qui Berolini degentes uel unam uel alteram codicis particulam mei causa inspexerunt, Reginaldo L. Poole, Arturo E. Cowley, Friderico G. Kenyon, Ioanni K. Fotheringham, Willelmo A. Pickard-Cambridge; necnon Alexandro Souter Cantabrigiensi, quem domicilii iure etiam nostrum possumus appellare. codex notam prae se fert Berol. Phillipps lat. 84: saeculo exaratus est octauo: mutilus hodie, incipit a canone Ancyritano v infra p 66: scriptura Merovingica est et (ut ex exemplaribus phototypicis colligere licet) lectu perdifficilis.

2. Iudicio fretus Friderici Maassen (*Geschichte der Quellen und der Literatur des canonischen Rechts im Abendlande* p 717), referentis codici bibliothecae capitularis Nouariensis lxxxiv inesse canonum Neocaesariensium interpretationem Isidori antiquam, tandem mense Maio anno salutis MCMII iter Nouariam feci. sed codice prolato manifestum erat interpretationem Isidori non antiquam esse sed uulgatam. ne tamen ab incepto desisterem, prohibebant et aetas foliorum, ad octauum enim potius quam ad nonum saeculum pertinere uidebantur, et optimae notae textus. laetus igitur contuli et in apparatum meum sub siglo *nov* redegi, per incuriam autem catalogo codicum (infra p 33 col *b*) iam antea confecto adscribere oblitus sum: uide igitur p 116 col *a* et inter errata p xii.

3. Breuiatio canonum a Fulgentio Ferrando diacono Carthaginensi ante medium sexti saeculi coagmentata non est eiusdem cum ceteris iuris canonici corporibus momenti, quippe quae, ut ipse titulus satis indicat, canones e iam

exstantibus syllogis Latinis collegerit potius et adbreuiauerit quam ex graeco de nouo transtulerit. neque tamen nostra non magnopere interest scire quanam canonum interpretatione usa sit sexto saeculo Carthaginensis illa ecclesia, quae mox ita funditus euersa est ut codices originis Africanae uix ulli ad nos peruenerint. intellexerunt iam pridem fratres Ballerini Ferrandum ex interpretatione quae dicitur Isidori pleraque hausisse: nobis autem, quibus Isidori recensionem et meliorem et antiquiorem patefecit Fridericus Maassen, facile est uidere (et mirum quomodo ipsum Maassen latuerit) Ferrando non uulgatam Isidori sed antiquiorem illam praesto fuisse recensionem. quae quamuis uulgatam et antiquitate et ueritate antecedat, numero codicum minore stabilitur: unde libentius nouum testem Ferrandum adduxi, et ad imam paginam textui Isidori supponendum curaui. tribus codicibus, quod sciam, adseruatur Ferrandi sylloge: Corbeiensem sexti saeculi ipse Parisiis contuli; Vercellensem, nono uindicatum saeculo, uidere adhuc non contigit: eiusdem aetatis Montispessulanum in proposito erat examinare, sed iter facientem impediebat fortuna. ne tamen nonnisi uno codice fulciretur editio nostra, per litteras adii Maximilianum Bonnet, in Vniuersitate Montispessulana professorem, uirum quidem mihi ignotum, fama tum mihi tum omnibus Christianae antiquitatis studiosis notissimum. multa de eius bonitate audiueram: nec minora expertus sum, qui totum Ferrandum manu eius de codice exscriptum acciperem.

III. De origine et patria codicum J et V.

Liceat mihi hic noua quaedam de duobus codicibus quasi per prooemium disserere, alibi ut spero fusius euoluenda.

1. Codex noster J (Bodleianus e Mus. 100–102), circa annum 600 post Christum natum scriptus, ad celeberrimam coenobii Floriacensis ad Ligerim bibliothecam nono saeculo pertinuit, teste qui eo tempore titulum ad finem et initium quaternionum (ita ut in ultima cuiusque quaternionis pagina incohatus in primam noui quaternionis producatur) inscribebat HIC EST LIBER SANCTI BENEDICTI ABBATI DE FLORIACO MONASTERII. quod coenobium cum anno demum 667 a Bathilda Chlodouechi II uxore fundaretur, patet codicem nostrum, ut ipso coenobio antiquiorem, aliunde originem traxisse: neque dubito (scripturae genere, ut puto, non dissuadente) quin ex Italia ad nouam ornandam bibliothecam cum aliis pluribus exquisitus sit.

2. Codex noster V (Veronensis lix [57]) neque octauo saeculo, ut iudicauit Augustus Reifferscheid, uir tali muneri impar, neque septimo, ut melius Friderico Maassen placuit, referendus est, sed posterioribus sexti saeculi annis. in eximia codicum antiquorum copia, Veronensis ecclesiae decore et ornamento, hinc illinc coaceruanda optime meritus est saeculo octauo Pacificus archidiaconus: sed de ortu et domicilio eorum prisco parum constat. quattuor tamen codicum corpus, eiusdem aetatis, eiusdem fere argumenti, eiusdem plerumque scripturae, uideor mihi non absurde uel ipsi Veronae uel finitimis saltem regionibus adiudicare; scilicet (*a*) acta concilii Chalcedonensis secundum Rustici interpretationem circa

annum 550 euulgatam (Vaticanum 1322, olim Veronensem); (*b*) Facundi Hermianensis librum *pro defensione trium capitulorum* Rustici operi coaeuum (Veronensem liii [51]); (*c*) acta cum epistulis de Acacio Constantinopolitano definitionis Chalcedonensis oppugnatore conscripta (neque ab re uidetur esse in priore huius codicis parte librum pontificalem exstare, ubi nomen Symmachi papae ob delicta improbatur, Laurenti aemuli eius prae uirtutibus extollitur) (Veronensem xxii [20]); (*d*) codicem nostrum, mutilum illum quidem et ad initium et ad finem, cui insunt multa ad orthodoxae doctrinae praesidium siue e conciliis siue ex epistulis pontificum congesta. prouinciae Aquileiensis ecclesias inde a medio saeculi sexti pro fide et fama concilii Chalcedonensis acerrime Iustiniani imperatoris edictis et Vigilii papae constituto aduersari nemo est qui non nouerit. Veronensem ecclesiam cum Aquileiensi in acie stetisse testantur indices episcoporum qui conciliis Istriensibus interfuerunt, quippe anno 579 concilio Gradensi Solatius Veronensis (Labbe-Coleti vi 654 Mansi ix 926: sunt tamen qui hoc concilium spurium esse iudicauerint), anno 589 concilio Maranensi Iunior Veronensis (Labbe-Coleti vi 732 Mansi ix 1020); anno 591 epistulae ad Mauricium imperatorem datae idem Iunior subscripsit (Labbe-Coleti vi 1328 Mansi x 466). credo itaque hos codices saeuiente certamine, iubentibus iis qui et ipsi in negotio implicabantur, descriptos esse et in scriniis ecclesiae Veronensis collocatos.

IV. De forma 'Ancyritanus.'

Quomodo constitui debeat in lingua latina nomen adiectiuum a ciuitate 'Ancyra' deriuatum, haud satis elucet: inueniuntur enim apud interpretes conciliorum et 'Ancyranus' (Anciranus Anquiranus) et 'Ancyrensis' (Anquirensis) et 'Ancyritanus' (Anciritanus Anquiritanus), neque testimonia aliunde petita ita inter se consentanea sunt ut rem expediant. quae ergo collegerim non displicebit breuiter exponere.

Tacet omnino de concilio Ancyrae habito interpretatio canonum Gallica: quae enim siue ad illud concilium siue ad Neocaesariense et Gangrense pertinent, ea omnia sub nomine concilii Nicaeni laudat, uide pp 3–15 infra.

Formam alibi inauditam 'Ancyrensis' praebet interpretatio Prisca: uide p 18 TITVLI (CONSTITVTA) CANONVM ANCYRENSIVM, p 20 CANONES CONSTITVTI . . . IN CIVITATE ANCYRENSE. quae tamen interpretatio cum ab homine facta sit neque admodum 'prisco' (canones enim concilii Chalcedonensis anno 451 habiti una cum ceteris latine uertit) neque litterarum perito, iure neglegetur.

Dionysius Exiguus, tum in priore tum in altera interpretatione, nonnisi 'Ancyranus' uel 'Anquiranus' scribit: p 37 col *a* CAPITVLA CANONVM CONCILII ANQVIRANI, col *b* TITVLI CANONVM ANCYRANI CONCILII; p 49 col *a* CANONES ANQVIRANI, col *b* REGVLAE ANCYRANI CONCILII; p 115 col *a* EXPLICIT CANONES ANCYRANI, col *b* EXPLICIT CANONES CONCILII ANQVIRANI: adde etiam (quamuis ipsi Dionysio abiudicandi sint indices episcoporum) p 51 l 2 'Marcellus Anquiranus.'

Par erat Dionysium sequi ('Ancyranus' enim et alibi reperitur, uide infra), ni

obstitisset interpretatio canonum interuallo annorum circiter centum uetustior, scilicet quae Isidoriana appellatur. tam enim in principali textu ('Isidori antiqua') quam in ea recensione quam non multo postea confecit anonymus quidam ('Isidori uulgata'), ubique 'Ancyritanus' inuenies: Isid-ant, p 114 col *a* FINIT CONCILIVM ANCYRITANVM; codd V **Sp**, p 50 'Marcellus Ancyritanus,' p 114 col *b* EXPLICIT CONCILIVM ANCYRITANVM; codd **F**, p 114 col *b* EXPLICIT CONCILIVM ANCERITANVM (ANCHERITANVM); cod Θ, p 48 CANONES ANQVIRITANI; codd **S v**, p 48 INCIPIT CANONES ANQVIRITANOS, p 114 EXPL(ICIT) CANONES ANQVIRITANOS, p 50 'Marcellus Anquiritanus'; codd **C**, p 48 INCIPIVNT CONSTITVTIONES CANONVM ANQVIRITANI, p 114 EXPL(ICIVNT) CANONES ANQVIRITANI, p 50 'Marcellus Anquiritanus'; codd **Q**, p 48 INCIPIT CANON ANQVIRITANVS. quod semel, in indice scilicet capitulorum p 36, scribunt singulariter CONSTITVTA CANONVM ANQVIRENSIVM ET TITVLI codd **S v**, hoc Priscae interpretationis auctoritati acceptum referes: ex iis enim quae canonibus praemissa sunt nonnulla a Prisca mutuari codices **S** certum est, cf pp 19 col *b*, 28, 48 col *a*, 116 col *a*.

Pendet etiam ex Isidoriana, ut uidetur, lectio 'Anquiritani canones,' apud codices nonnullos in canone XXX concilii Epaonensis, anno 517 habiti, reperta. quam lectionem falsam quidem esse iudico—'antiqui Nicaeni canones' praebent codices bonae notae tres, uide p 10 col *a* infra—sed ipso concilio Epaonensi uix multo posteriorem.

Eodem modo distinguuntur patrum Nicaenorum indices in episcopo designando qui ab Ancyra uenerat, uide operis nostri tom I pp 64 65: 'ancyrani' col I, 'ancyritanus' col II, 'anquirensis' col III. quorum catalogorum secundus, ut ibidem p 95 ipse scripseram, 'alios tam fide quam aetate superat.' similia in isto catalogo habes nomina 13 (et 20) tautitanus (tauchitanus), 22 hierosolymitanus, 62 gabalitanus, 73 bostritanus, 76 sodomitanus, 81 resinnitanus, 87 castabalitanus, 92 aegeitanus, 106 satalitanus, 137 standitanus, 142 doryleitanus, 152 ambladebitanus, 156 pataritanus, 159 siarbitanus, 160 aspendebitanus, 167 corcyritanus, 169 afrodisitanus, 171 cibiritanus, 174 coropissitanus, 180 suedritanus: e quibus praecipue notandum est 167 corcyritanus, propter similitudinem nominum Corcyrae et Ancyrae.

'Anquiritanus' igitur formam esse omnium antiquissimam in conciliorum saltem interpretationibus recte iudices. neque aliter apud uernaculos latinos rei christianae scriptores res se habet: conferas S. Hilarii *ex opere historico fragmentum* xv § 3 'Basilio episcopo tunc Anquiritano.'

Fatendum est tamen apud ethnicos scriptores magis proprie scribi 'Ancyranus.' sic apud *Corpus Inscriptionum Latinarum* III 6900 (= 6058), imperante Elagabalo, METROPOLIS ANCYRANORVM: sic Claudianus *in Eutropium* ii 416, sed cogente metro, 'Ancyranique triumphi.' apud Graecos genuinam esse formam Ἀγκυρανός docent nummi sub M. Aurelio et Commodo excusi, (1) ΑΥΤ . ΚΑΙ . Μ . ΑΥΡ . ΑΝΤΩΝΕΙΝΟϹ ϹΕΒ.: ΑΝΚΥΡΑΝΩΝ ΜΗΤΡΟ. (2) ΑΥΤ . Κ . Μ . ΑΥΡ . ΑΝΤ . ΚΟΜΜΟΔΟϹ: ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩϹ ΑΝΚΥΡΑΝΩΝ (uide *Catalogue of Greek Coins in the Hunterian*

Collection, University of Glasgow, curante G. Macdonald, ii 569: *British Museum, Catalogues, Greek Coins of Galatia Cappadocia and Syria*, curante W. Wroth, p 10).

Quod ordine praepostero hanc tomi secundi primam partem antequam tomo primo finis datus sit in publicum emiserim, feci ut et meis et typographorum commodis consulerem. cum enim conciliorum Ancyritani et Neocaesariensis totus fere textus et critici quem uocant apparatus pars maxima ante hos decem annos typis mandarentur, decreui prius quod facilius expediri posset absoluere neque uerum operis ordinem exspectare. nempe schedis iampridem tractatis atque retractatis ultimam adducere limam officium erat multo leuius, quam appendices tot et tam diuersas ad concilium Nicaenum pertinentes disponere emendare recensere ad exitum perferre.

Inter plurimos a quibus incepto meo uel hinc uel illinc subuentum est, singulare mihi praebuit auxilium, ut in tomo praecedenti, ita hic quoque Aluredus H. Cruickshank Wintoniensis, qui in schedulis meis legendis poliendis adeo fraternas impendit curas ut ueterem amicitiam nouis semper documentis instauret. sed crescente indies debito, quod solui non potest commemorasse satis erit.

Qui de opere meo apud ephemeridem *The Church Quarterly Review* (mense Aprili, A. D. 1905) summa scientia, beneuolentia non minore, disputabat—nomen eius cum non ipse subnotauerit taceo — id mihi obiecit quod conciliorum interpretationibus nonnisi apparatum et adnotationes aliquantulas subiunxissem, historiographi munus declinauissem. sed consulto et egi et ago. primum enim necesse est monumentorum antiquorum ueritatem, codicum plene excusso testimonio, ad uerbum exprimere, deinde ex iis rerum gestarum historiam ordinem rationes colligere. adeo in incerto est super multis iudicium meum, ut uelim per nonnullos adhuc annos congerere materiam, differre sententiam.

Sed prudentior qui minora spondet in futurum. nostrum non est de complendo opere incepto nimis confidere, sed ita pro uirili parte laborare ut et de nobis dicatur illud *Quod habuit fecit.*

In festo S. Gregorii Anglorum apostoli,
a. d. IIII *Idus Martias Anno Salutis* MCMVII.

ADDENDA CORRIGENDA

p 34 *col b* *adde* (*post codices* ΘV**F**) *notitiam codicis Nouariensis ut sequitur*:
nov **Codex Nouariensis** bibliothecac Capitularis
lxxxiv (54), quoad concilium Neocaesariense:
saec. viii [fol. 1 *a*

p 88 *col b in marg* *pro* '*can* XIII' *lege* '*can* XIIII'

NVMERI ET ORDINIS CANONVM ANCYRITANORVM SECVNDVM DIVERSAS INTERPRETATIONES SEV SYLLOGAS CONSPECTVS

	Dionysii II *cod j*	Dionysii I Dionysii II *codd cett*	Prisca	Isidori antiquae *codicum f R archetypus*	Isidori antiquae *cod* Λ W *Fulgentii Ferrandi epitome*	Isidori uulgata Sp	Eiusdem epitome	Isid-uulg Θ	Isid-uulg F	Isid-uulg Sv	Isid-uulg OQ	Gallica	Eiusdem epitome
1. Πρεσβυτέρους τούς	21	1	1	20 [21 *f*]	1	1	1	1	1	1	1	22	40
2. Διακόνους ὁμοίως	22	2	2	21 [20 *f*]	2	2		2	2	2	2		
3. Τοὺς φεύγοντας καί	23	3	3	22 [21 *f*]	3	3		3	3	3	3	23	41
											4		
4. Περὶ τῶν πρὸς βίαν	24	4	4	23 [22 *f*]	4	4	2	*om*	4	4	5	24	42
5. Ὅσοι δὲ ἀνῆλθον				24 [23 *f*] [25 R]	5	5	3	*om*	5		6	25	43
6. Περὶ τῶν ἀπειλῇ	25	5	5	25 [24 *f* 26 R]	6	6	4	*om*	6	5	7	*om*	*om*
7. Περὶ τῶν συνεστιαθέντων . .	26	6	6	26 [25 *f* 27 R]	7	7	5	4	7	6	8	26	44
8. Οἱ δὲ δεύτερον καί	27	7	7	27 [26 *f* 28 R]	8	8		5	8	7	9	*om*	*om*
9. Ὅσοι δὲ μὴ μόνον	28	8	8	28 [27 *f* 29 R]	9	9	6	6	9	8	10	27	45
10. Διάκονοι ὅσοι	29	9	9	29 [28 *f* 30 R]	10	10	7	7	10	9	11	*habent*	*infra*
11. Τὰς μνηστευθείσας	30	10	10	30 [29 *f* 31 R]	11	11	8	8	11	10	12	[28]	46
[10. Διάκονοι ὅσοι]												29	47
12. Τοὺς πρὸ τοῦ βαπτίσματος . .	31	11	11	31 [30 *f* 32 R]	12	12	9	9	12	11	13	[30]	50
13. Χωρεπισκόποις μή	32	12	12	32 [31 *f* 33 R]	13	13	10	10	13	12	14	*om*	*om*
14. Τοὺς ἐν κλήρῳ	33	13	13	33 [32 *f* 34 R]	14	14	11	11	14	13	15	31	51
15. Περὶ τῶν διαφερόντων . . .	34	14	14	34 [33 *f* 35 R]	15	15	12	12	15	14	16	32	52
16. Περὶ τῶν ἀλογευσαμένων . .	35	15	15	35 [34 *f* 36 R]	16	16	13	13	16	15	17	[33]	62
17. Τοὺς ἀλογευσαμένους . . .	36	16	16	36 [35 *f* 37 R]	17	17	*om*			16			
18. Εἴ τινες ἐπίσκοποι	37	17	17	37 [36 *f* 38 R]	18	18	14	14	17	17	18	34	63
19. Ὅσοι παρθενίαν	38	18	18	38 [37 *f* 39 R]	19	19	15	15	18	18	19	[35]	64
													65
													48?
													49?
20. Ἐάν τινος γυνή	39	19	19	39 [38 *f* 40 R]	20	20		16	19	19	20	36	53
21. Περὶ τῶν γυναικῶν	40	20	20	40 [39 *f* 41 R]	21	21	16	17	20	20	21	37	54
22. Περὶ ἑκουσίων	41	21	21	41 [40 *f* 42 R]	22	22	17	18	21	21	22	38	55
23. Ἐπὶ ἀκουσίων	42	22	22	42 [41 *f* 43 R]	23	23			22	22	23		
24. Οἱ καταμαντευόμενοι . . .	43	23	23	43 [42 *f* 44 R]	24	24	18	19	23	23	24	39	57
25. Μνηστευσάμενός τις . . .	44	24	24	44 [43 *f* 45 R]	25	25	19	20	24	24	25	40	66

Nota apud codicem V (*ut in conciliis ceteris, ita etiam in Ancyritano et Neocaesariensi*) *initia canonum singulorum non numeris sed litteris tantum miniatis significari : uidetur tamen in concilio Neocaesariensi omnimodo cum* **F**, *in concilio Ancyritano usque ad can* 16 *cum* **Sp F**, *concordare. sed cum canonem Ancyritanum* 16 *in duas partes* (*contra* **Sp F**) *diuidat, canonem* 17 *separatim* (*cum* **Sp** *contra* **F**) *numeret, uiginti sex in summa canones distinguit*

NVMERI ET ORDINIS CANONVM NEOCAESARIENSIVM SECVNDVM DIVERSAS INTERPRETATIONES SEV SYLLOGAS CONSPECTVS

	Dionysii II *cod j*	Dionysii I Dionysii II *codd cett*	Prisca	Isidori antiquae *codicum F* R *archetypus*	Isid-ant *cod* W Isid-uulg Θ *nov* Sp	Isid-uulg S [V]	Isid-uulg F	Isid-uulg VQ	Isid-uulg O	Isid-epitome Hispana	Gallica	Eiusdem epitome
1. Πρεσβύτερος ἐὰν γήμῃ	45	1	1	45 [44 *F* 46 R]	1	1	1	1	1	1	*om*	*om*
2. Γυνὴ ἐὰν γήμηται	46	2	2	46 [45 *F* 47 R]	2	2	2	2	2	2	41	56
3. Περὶ τῶν πλείστοις	47	3	3	47 [46 *F* 48 R]	3	3	3	3	3	*om*	[42]	67
4. Ἐὰν προθῆταί τις	48	4	4	48 [47 *F* 49 R]	4	4	4	4	4	*om*	43	*om*
5. Κατηχούμενος ἐάν	49	5	5	49 [48 *F* 50 R]	5	5	5	5	5	3	44	68
6. Περὶ κυοφορούσης	50	6	6	50 [49 *F* 51 R]	6	6	6	6	6	4	[45]	69
7. Πρεσβύτερον εἰς γάμους	51	7	7	51 [50 *F* 52 R]	7	7	7	7	7	5	[46]	70
8. Γυνή τινος μοιχευθεῖσα	52	8	8	52 [51 *F* 53 R]	8	8	8	8	8	6	47	58
9. Πρεσβύτερος ἐάν	53	9	9	53 [52 *F* 54 R]	9	9	9	9	9	{7, 8, 9}	48	59
10. Ὁμοίως καὶ διάκονος	54	10	10	54 [53 *F* 55 R]	10	10	10	10				
[12 Ἐὰν νοσῶν τις]							11					
11. Πρεσβύτερος πρὸ τῶν λ'	55	11	11	55 [54 *F* 56 R]	11	11	12	11	10	10	49	60
12. Ἐὰν νοσῶν τις	56	12	12	56 [55 *F* 57 R]	12	12	*habet supra*	12	11	11	50	71
[15 Διάκονοι ἑπτά]											51	72
13. Ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι	57	13	13	57 [56 *F* 58 R]	13	13	13	13	12	12	52	61
14. Οἱ δὲ χωρεπίσκοποι						*om*	14	14	13	13	*om*	*om*
15. Διάκονοι ἑπτά	58	14	14	58 [57 *F* 59 R]	14	14	15	15	14	14	*habent supra*	

CONCILIA
ANCYRITANVM ET NEOCAESARIENSE
CANONES

I

INTERPETATIONIS QVAE DICITVR GALLICA PARAPHRASIS

G **Codex sylloges 'systematicae' quae uocatur S. Germani de Pratis unicus Parisinus** lat. 12444: saec. ix: canones adducit Ancyritanos i ii (in unum redactos sub titulo 'In synodo Niceno cap xxii') iii ('Nicen. xxiii') iiii ('Nicen. xxiiii') v ('Nicen. xxv') vii ('Nicen. xxvi') viiii ('Nicen. xxvii') x ('Nicen. xxviiii') xiiii ('Nicen. xxxi') xv ('Nicen. xxxii') xviii ('Nicen. xxiiii,' scilicet 'xxxiiii') xx ('Nicen. xxxvi') xxi ('Nicen. xxxvii') xxii xxiii (in unum redactos sub titulo 'Nicen. xxxviii') xxiiii ('Nicen. xxxviiii') xxv ('Nicen. xl'); Neocaesarienses ii ('Nicen. xli') iiii ('Nicen. xliii') v ('Nicen. xliiii') viii ('Nicen. xlvii') viiii x (in unum redactos sub titulo 'Nicen. xlviii') xi ('Nicen. xlviiii') xii ('Nicen. l'), xiiii [xv] ('Nicen. li'), xiii ('Nicen. lii')

Canonem Ancyritanum xviii ('Nicenum xxxiiii') adducit

bb **codex Bruxellensis burgund.** 8780–8793, nunc 2493: saec. viii [fol. 7 *a*

Edidit Fr Maassen Geschichte der Quellen und der Literatur des canonischen Rechts im Abendlande *Gratz* A. D. 1871, *p* 939

EIVSDEM INTERPRETATIONIS EPITOME

U **Codex Veronensis** Bibliothecae Capitularis lxi (59): saec. vii–viii [fol. 13 *a*

Z **Codex Lucensis** Bibliothecae Capitularis 490: saec. viii–ix

h **Codex ut uidetur Bobiensis nunc Vaticanus** 5751: saec. x [fol. 32 *b*

Canones adducit epitome Ancyritanos i ii (in unum redactos sub numero 'xl') iii ('xli') iiii ('xlii') v ('xliii') vii ('xliiii') viiii ('xlv') xi ('xlvi') x ('xlvii') xviiii ut uid ('xlviii' 'xlviiii') xii ('l') xiiii ('li') xv ('lii') xx ('liii') xxi ('liiii') xxii xxiii (in unum redactos sub numero 'lv') Neocaesariensem ii ('lvi') Ancyritanum xxiiii ('lvii') Neocaesarienses viii ('lviii') viiii x (in unum redactos sub numero 'lviiii') xi ('lx') xiii ('lxi'): post hoc autem epitomator siue idem siue alter canones Ancyritanos et Neocaesarienses de nouo percurrit, omissos fere omnes addidit, uidelicet Ancyritanos xvi ('lxii') xviii ('lxiii') xviiii ('lxiiii' 'lxv') xxv ('lxvi') Neocaesarienses iii ('lxvii') v ('lxviii') vi ('lxviiii') vii ('lxx') xii ('lxxi') xiii [xv] ('lxxii')

Edidit Mansi Concilia IV (*Florentiae* A. D. 1759) 533 *e cod* Z: *codices U h primus adhibui*

I

Interpretatio quae dicitur Gallica.

In synodo Niceno capitulum XXI

Si qui presbiteri sacrificauerint et iterum reuersi sunt ex ueritate, qui plagas non sustenuerunt, isti accipiantur in honore, tamen [illegible] numquam offerant. similiter et diaconi numquam mynisterium accipiant.

In synodo Niceno capitulum XXII

Qui persecutionem fugiunt et conprehenduntur aut traduntur, [illegible]

[illegible]

Eiusdem epitome Hispana.

XI. Presbyter diaconus qui sacrificauerunt et reuersi fuerint recipiantur sed non offerant.

XII. Si non plagas et tormenta sacrificauerint, recipiantur et communicent.

[illegible]

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus iiii

In synodo Niceno capitulum XXIIII

Si quis presbiter uel clericus uiolenter sacrificauerit, et postea iterum ad idola ducti sunt et splendidas uestes usi sunt et hilares *susceperunt* quod eis positum est, placuit sancto et magno senodo ut anno uno iactent se ante ianuam catholicae aecclesiae et subiaceant tres *annos et per duos* alteros annos ad orationem fidelium *admittantur*, et sic *ad* perfectum ueniant e*t* communicent.

Eiusdem epitome Hispana

XLII Si quis presbyter uel clericus uiolenter sacrificauerit, sex annis ad orationem fidelium ammittatur, si alba induerit.

G XXIIII **In synodo Niceno capitulum XXIIII** *scripsi*: Item Nicen cap xxiiii G (*fol* 102 *a*) 1 prb G 5. **susceperunt** *scripsi* (*Gr* μετέλαχον): subiecerunt G 9. **annos et per duos** *scripsi e Gr* ὑποπεσεῖν δὲ τρία ἔτη εὐχῆς δὲ μόνης κοινωνῆσαι ἔτη δύο, *collata epitome* **sex annis**: *om* G 10. **admittantur** *scripsi cum epitome*: *om* G 11. **ad** *scripsit Maassen*: *om* G, *sed cf can* xxvii *l* 5 *p* 7 **et communicent** *scripsit Maassen*: excommunicent G

XLII 1. **quis**: *om h* prb U 2. **sex**: U Z *h* vii *h* **annis** Z: annus U anñ peñ *h* 3. ammittat (*fortasse* ammitta*t in ras*) U 4. **si alba** (albam Z) **induerit**: *scilicet*, si splendidas uestes usus erit, *uide col a l* 3

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus V (IIII)

In synodo Niceno capitulum XXV

Si qui uiolenter ducti ascenderunt cum ueste lucubre et manducauerunt cum illis toto prandio cum luctu, hi conpleant III annos in poenitentia, ut sine gratia accipiantur in oratione: si autem non manducauerunt, post tertium annum communicent. episcopus autem ipsorum habet potestatem addere aut minuare, qui potest scire conue*rs*ionem horum hominum.

Canon Ancyritanus VI (V)

[*Omittit hunc canonem interpretatio Gallica, testibus et codice* G *et epitome Hispana*]

Canon Ancyritanus VII (VI)

In synodo Niceno capitulum XXVI

Qui letantur cum gentes loco separato et sua cibaria toll*u*nt et manducant, duos annos poeneteant et sic communicent; ita tamen ut eos episcopus probet et alteram uitam cognuscat.

Canon Ancyritanus VIII (VII)

[*Omittitur hic canon in interpretatione Gallica, testibus* G *et epitome Hispana*]

Eiusdem epitome Hispana

XLIII Si clericus uiolenter in ueste lugubri manducauerit in templo, post tres annos cummunicet.

XLIIII Qui laetantur et cum gentibus epulantur absconsae, post duo annos communicent.

G XXV **In synodo Niceno capitulum XXV** *scripsi*: Item Niceno cap xxv G (*fol* 102 *a*) 2. **lucubre** *scripsi*: lucubres G^{*} lucubri G^{2} 4. **hi**: hic *ut uid* G^{*} 10. **minuare** G: *forma apud scriptores Gallos inde a sexto saeculo haud infrequenter adhibita* (*uide Ducange* s.v.) *hic scribae potius quam interpreti fortasse tribuenda est* **conuersionem** *scripsi e Gr* τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς: conuentionem G conuersationem *coniecit Maassen* 11. hominem G^{*}

XXVI **In synodo Niceno capitulum XXVI** *scripsi*: Item Nic̄ cap xxvi G (*fol* 102 *a*) 1. cum gentibus G^{2} 2. **et sua** G: *per errorem omisit Maassen* **tollunt** *scripsi*: tollant G

XLIII 1. clericū U clerici *h* 2. **lugubri** U Z *h* Z: lubri U^{*} lubrica U^{2} lugubrū *h* **manducauerint** *h* . **templo** Z *h*: templus U^{*} templū U^{2} 3. **tres**: quattuor *h* annus U anñ Z cummunicetur U communicet Z communicent *h*

XLIIII 1. Que U **gentibus** U *h*: gentilibus Z 2. **absconsae** (abscunsae U): *uide Neue-Wagener*[3] iii 559 *et Rönsch* Itala und Vulgata *pp* 147 295 duo U: ii Z duos *h* annus U 3. **communicent** Z *h*: communicit U

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus VIIII (VIII)

In synodo Niceno capitulum XXVII

Qui non soli fuerunt sed alios suaserunt fratres, ipsi magis culpabiles sunt: III annos peneteant et sic habeant locum ad orationem, et X annos conpleant et sic ad perfectum perueniant.

Canon Ancyritanus XI (X)

[In synodo Niceno capitulum XXVIII]
Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Ancyritanus X (VIIII)

In synodo Niceno capitulum XXVIIII

Diaconi quotquod sunt ordinati et testati fuerint quia non possumus sine uxores permanere, et duxerunt uxores, iam uacent a ministerio.

Canon Ancyritanus XII (XI)

[In synodo Niceno capitulum XXX]
Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Ancyritanus XIII (XII)

[*Omittit hunc canonem interpretatio Gallica, testibus et codice* G *et epitome Hispana*]

Eiusdem epitome Hispana

XLV Qui et alios suaserunt laetari, XIII annos pen*e*tea*nt*.

XLVI Sponsata si rapta fuerit, sponso reddatur, etsi corrupta fuerit a raptore.

XLVII Diacunus ante ordinationem si testatus fuerit sine uxore non posse esse, deponatur.

L Qui ante baptisma sacrificauerunt, in clero admitendi.

G XXVII **In synodo Niceno capitulum** XXVII *scripsi*: Item Nic̄ cap xxvii G (*fol* 102 *b*) 2. culpabilis G* 3. ann̄ G 5. ann̄ G XXVIIII **In synodo Niceno capitulum** XXVIIII *scripsi*: In Niceno capitl̄ xxviiii G (*fol* 27 *b*)

XLV 1. **et**: *om* U alius Z (U?) **suaserunt** U Z *h* U: suaserint Z suaserit *h* 2. xii ann̄ *h* **peneteant** *scripsi cum Gall*: peneteat U Z pen̄ *h*

XLVI 1. Si sponsā rapta *h* 2. **etsi**: et *h* currupta U 3. rapturae U

XLVII 1. **Diacunus** U: diacones Z *h* **ante ordinationem** U: ante ordinatione Z; *om* *h* **si**: qui *h* 2. **testatus fuerit** U: testati sunt Z *h* **uxore** Z: oxore U uxoribus *h* possesesse (*fortasse pro* posse se esse) Z

L *De canonibus* XLVIII XLVIIII *uide infra ad can Ancyrit* XVIIII (XVIII) *p* 9 *col b* 1. sacrificauerint *h* 2. in clerum *h*

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus XIIII (XIII)

In synodo Niceno capitulum XXXI

Qui in clero sunt presbiteri aut diaconi et abstinent se a carne, placuit sancto et magno synodo ut gustent primum et sic si uoluerint abstineant se: si autem spernunt uel olera quae cum ipsa carne coquntur non manducant et non *ob*audiunt canoni, conpescant se ab ordine clericorum.

Canon Ancyritanus XV (XIIII)

In synodo Niceno capitulum XXXII

Si quis episcopus presumpserit de ecclesiasticis rebus ubi non sunt presbiteri et uendiderit, primum restaurare oportet ecclesiae suae et sic in iudicio episcopali decet ut auferatur honor.

Canon Ancyritanus XVI (XV)

[In synodo Niceno capitulum XXXIII] *Canonem hunc non laudat codex* G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Ancyritanus XVII (XVI)

[*Canonem hunc omittit* (*uel praecedenti coniungit*) *interpretatio Gallica, testibus codice* G *et epitome Hispana*]

Eiusdem epitome Hispana

LI Clericus qui non manducat contaminatum, deponatur.

LII Episcopus si uendederit rem ecclesiae, qui non fecit aumentum ecclesiae, deponatur.

LXII Si quis cum animalibus uel proximis se cummiscuerit, XX aut XXX annos peneteat.

G XXXI **In synodo Niceno capitulum** XXXI *scripsi*: In Nič cap xxxi G (*fol* 23 *a*) 1. prbi G 8. **obaudiunt** *scripsi cum Gr* ὑπείκοιεν τῷ κανόνι: audiunt G

XXXII **In synodo Niceno capitulum** XXXII *scripsi*: Canon Niceñ cap xxxii G (*fol* 7 *a*)

LI 1. **non** U (Z^*?): *om* Z^2 *h* (***Z) **contaminatum** Z *h*: cōmitatō U; *codicum lectionem ne immutes uetat epitome Isidori Hispana* (*p* 87 *infra*) 'Presbyter diaconus contaminatum manducent' U Z *h*

LII 1. **si**: qui *h* 2. eccl̄ Z **fecit** U: ficet Z^* fiet Z^2 fecerit *h* **aumentum** U^2 (aute*entum U^*) Z, *cf* 'aumento' *italice* (*citat Neue-Wagener*[3] ii 550 'aumentatim'): augmentum *h* 3. eccl̄ Z ad ecclesiam U^*?

De canonibus LIII *usque ad* LXI *uide infra ad cann Ancyrit* XX (XVIIII)–XXIIII (XXIII) *Neocaes* II VIII–XI XIII, *pp* 10–15

LXII U: LXIII Z 2. commiscuerit Z miscuerit *h* 3. anñ *h* peneī U peñ *h*

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus XVIII (XVII)

In synodo Niceno capitulum XXXIIII

Si quis episcopus fuerit ordinatus et non *receptus fuerit* ubi ordinatus est, requirat alteram parrochiam. si autem †uiolenter uoluerit† et rixas concitauerit aduersus illos, hic exsecrandus est. si autem uoluerit ibi esse, non auferatur ei dignitas presbiterii.

Canon Ancyritanus XVIIII (XVIII)

[In synodo Niceno capitulum XXXV] *Canonem hunc non laudat codex* G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Eiusdem epitome Hispana

LXIII Episcopus ubi ordinatus fuerit si receptus non fuerit, in alia ecclesia ordinetur.

LXIIII Si quis confessorem se professus fuerit, si non conpleuerit inter bigamos habeatur.

LXV Deuotam in domum suam pro sorore nullus habeat.

XLVIII Puellae qui se uouerint et maritos acceperint, per multos annos peneteant.

XLVIIII Duplicati matrimonium in clero non admitendi.

G XXXIIII **In synodo Niceno capitulum** XXXIIII *scripsi*: In Nicē cap xxiiii G (*fol* 5 *b*). *hunc canonem sub titulo* Canon Nicenses *adducit* (*inter alios canones ad ordinationem episcoporum pertinentes, uide Maassen p* 873, *et confer operis huius tomum primum, p* 196 *col a*) *cod bb* (Bruxellensis 2493, *fol* 7 *a*)

1. ordenatus *bb* 2. **receptus fuerit** *scripsi ex epitome Hispana* (*Gr* μὴ δεχθέντες): recipiatur *Maassen*; *om* G *bb* ordenatus *bb* 3. requiratur altera parrochia *bb* 4. **uiolenter uoluerit** G *bb*: βούλοιντο . . . βιάζεσθαι τοὺς καθεστῶτας *Gr* 6. execrandus G 7. **ibi esse** G *bb*: *fortasse addendum* ubi prius erat presbiter *e Gr* ἔνθα ἦσαν πρότερον πρεσβύτεροι 8. dignetas *bb*

LXIII: LXIIII Z 1. **fuerit**: est *h* 2. U eccl̄ Z

LXIIII: LXV Z 1. confessore U **se**: sed Z 2. conpluerit Z 3. uigamus U^* bigamus U^2 Z biganos *h*

LXV: LXVI Z 1. Deuota U Deuotum Z **in domum suam** Z: in domo suā U in domo sua *h* 2. **sorore** *h*: soro|rore U sorē Z habeatur *h*

XLVIII XLVIIII: *hos canones ideo huc transtuli, quia alteram canonis Ancyritani* XVIIII [XVIII] *interpretationem praebere uidentur*

XLVIII U: *post canonem sequentem transponunt* Z *h* 1. **se**: + deo *h* uouerent U 2. maritus U acceperit U multus annus U^2 multus tempus U^* (*sed corr m p*) ● 3. **peneteant** Z: peneteat U penitentiam agant (agat h^*) *h*

XLVIIII U: XLVIII (*ide ad canonem praecedentem*) Z 1. **matrimonium** U: matrimonio Z *h*

I

Interpretatio Gallica

Canon Ancyritanus XX (XVIIII)

In synodo Niceno capitulum XXXVI

Si alicuius uxor moechata fuerit aut ipse moechatus fuerit, VII an*nos* penet*eat*.

Canon Ancyritanus XXI (XX)

In synodo Niceno capitulum XXXVII

De mulieribus qui fornicate sunt et occiderunt infantes et festinant aborsus facere, priores canones ordinauerunt in morte eas communicare, modo autem misericordie ordinauimus X ann*os* eas poenitentiam ager*e*.

Canones Ancyritani XXII XXIII (XXI XXII)

In synodo Niceno capitulum XXXVIII

Qui homicidium uoluntarius *fecerit*, semper subiaceat ad ianuam aecclesiae catholice et ad mortem communionem mereatur. si uero

Eiusdem epitome Hispana

LIII Qui moechatus fuerit, VII annos penetea*t*: similiter et mulier.

LIIII Mulieres qui aborsum fecerint uel filios natos occiderint, in finem cummunicent aut X annos peneteant.

LV Si quis humicidium uoluntarius fecerit, ad mortem cummunicet:

G XXXVI In senodo Niceno cap xxxvi G (*fol* 55 *a*) 2. **annos peneteat** *scripsi*: an̄ penet̄ G

XXXVII **In synodo Niceno capitulum** XXXVII *scripsi*: In Nic̄ cap xxxvii G (*fol* 70 *b*)

1. **qui** *scripsi cum* G, *collata Hispana epitome* 5. **misericordie** G (*Gr* φιλανθρωπότερον), *quam lectionem, cum falsa aduerbii forma pro* misericorditer *esse possit, non ausus sum mutare*: misericordia *Maassen*; *fortasse legendum* misericordius 6. **annos** *scripsi*: an̄n G 7. **agere** *Maassen* (*cf canonem sequentem*): agerunt G

XXXVIII In senodo Niceno cap xxxviii G (*fol* 53 *a*). *hunc canonem respicit canon* xxxi *concilii Epaonensis anno* 517 *habiti* (*uide* Monumenta Germaniae Historica: Legum Sectio III Concilia i [*Hannoverae* A.D. 1893] *p* 26) De paenetentia homicidarum qui saeculi leges euaserint, hoc summa reuerentia de eis inter nos placuit obseruari quod Anquiritani canones decreuerunt, *ubi tamen pro* Anquiritani *debuerat poni cum optimis codicibus* antiqui Nicaeni

1. **fecerit** *Maassen* (*cf epit Hisp*): *om* G

LIII 1. annus U an̄n Z 2. **peneteat** U Z *h* *scripsi*: penetea U penit̄ Z pen̄ *h*

LIIII 1. **Mulieres** *h*: mulieris U[2] (*sed m p*) Z mulier U* fecerit U 2. filius natus U occiderent U in fine Z 3. annus U **peneteant** *h*: penedeat U* peneteat U[2] peniteat Z

LV 1. **uoluntarius** Z (*cf ipsam interpretationem Gallicam col a*): uoluntariae U; *om* *h* 2. **ad mortem** Z: ad morte U in finem ad mortem *h* cummunicit U

I

Interpretatio Gallica

sine uoluntate homicidium fecerit, priores canones septem annos iusserunt poenitentiam agere, secundus canon quinque annos conplere iussit.

Canon Ancyritanus XXIIII (XXIII)

In synodo Niceno capitulum XXXVIIII

Qui se dicunt diuinare et consuetudines gentilium secuntur aut inducunt aliquos in domum suam quasi malum mittant foras mundati, quinque ann*os* penit*eant*.

Canon Ancyritanus XXV (XXIIII)

In synodo Niceno capitulum XL

Qui sponsauerit puella et iuncxerit se ad sororem eius, et postea sciuit quod stuprata est collum sibi ligauit; qui cons*c*ii fuerint, XI ann*os* penit*eant*.

Eiusdem epitome Hispana

qui sine uoluntate, VII annos aut V peneteat.

LVII Qui diuinos interrogant uel auguria respici*unt*, V ann*os* peneteant.

LXVI Si quis sponsauerit puella et postea germanam illius acceperit, si exinde humicidium factum fuerit, XI annos penetentiam agat.

G XXXVIIII **In synodo Niceno capitulum XXXVIIII** *scripsi*: In Nic̄ cap xxxviiii G (*fol* 71 *a*)
4. **quasi malum** G: quasi . . lum *Maassen*
5. **annos peniteant** *scripsi*: ann̄ pen̄t G
XL In senodo Nic̄ cap xl G (*fol* 70 *b*)
1. **puella** G, *cum epitome Hispana* 2. **postea sciuit quod**: *fortasse supplendum* quae *ante* sciuit 4. **conscii**: constii G **xi annos** (*quasi ἑνδεκαετίᾳ pro ἐν δεκαετίᾳ*) G, *cf Prisc infra p* 27 5. **annos peniteant**: ann̄ penit̄ G

3. **qui** *usque ad* **peneteat**: *om* U*, *supplet* U Z *h manus satis antiqua* (*notandum est hic folia* 14 15 *codicis* U *ordine praepostero esse compacta*) **qui**: *om h**; qui *uel* cui *h*² **vii annos aut** v *scripsi*: vii annos aut quinque U v annos aut vii Z v aut vii ann̄ *h* 4. **peneteat**: pen̄ *h*
Post can LV *addit* Z LVI Qui homicidium uoluntarie fecerit aut casu homicidium fecerit qui duas uxores habet
Canonem LVI *infra p* 12 *inuenies*
LVII: LVIII Z: *canonem omittit h* 1. diuinas U interrogamus Z agurias U* augurias U² (*fortasse recte, cf epit Hisp p* 113 *infra*) 2. **respiciunt** *scripsi*: respicit U respicent Z **annos**: annus U ann̄ Z **peneteant** Z: peneteat U
LXVI: LXVII Z 1. **puella** U *h*, *cf cod* G § *h* (*col a*): puellam Z 2. **postea**: posteus ad U germana U **illius**: eius *h* 3. homicidius factus Z 4. ann̄ Z *h* **penetentiam agat** U *h*: peniteat Z

I

Interpretatio Gallica

Canon Neocaesariensis I

[*Canonem hunc omittit interpretatio Gallica, testibus codice* G *et epitome Hispana*]

Canon Neocaesariensis II

In synodo Niceno capitulum XLI

Mulier que duxerit duos fratres usque ad mortem abstineatur: in mortem uero propter misericordiam dabitur ei gratia; si uixerit, agat poenitentiam.

Canon Neocaesariensis III

[In synodo Niceno capitulum XLII]

Canonem hunc non laudat codex G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Neocaesariensis IIII

In synodo Niceno capitulum XLIII

Si aliquis temptatus fuerit a desiderio mulieris ut habeat eam et ueniat ad eam, sin uero recogitauerit et non fecerit, saluatus erit a gratia.

Canon Neocaesariensis V

In synodo Niceno capitulum XLIIII

Si caticuminus intrauerit in dominicum, stet in locum suum, postea inuentus fuerit quia peccat, ex animo genua figens lacrimetur et peneteat: si autem iterum peccauerit, proiciatur de aecclesia.

Eiusdem epitome Hispana

LVI Mulier qui duos fratres maritos habuerit, uel unus qui duas sorores, usque ad mortem peneteat.

LXVII Qui multis nuptiis inruunt, penetentiam agant.

[*Canonem Neocaesariensem* IIII *omittit epitome Hispana: sed uide codicem* G (*col a*)]

LXVIII Caticuminus si peccauerit, peneteat: et post penitentiam si peccauerit, ab ecclesia abiciatur.

G XLI In Nic̄ cap xli G (*fol* 70 *b*)
XLIII In senodo Niceno cap xliii G (*fol* 54 *b*)
4. **a gratia** *scripsi* (*Gr* ὑπὸ τῆς χάριτος): ad gratiam G
XLIIII In Nic̄ cap xliiii G (*fol* 71 *b*)
2. **stet**: *fortasse praemittendum* et   3. **peccat ex** *scripsi*: peccat et ex G   4. **lacrimetur** G, *quasi e Gr* δακρυέσθω *pro* ἀκροάσθω

LVI: LVII Z   1. **duos** U Z: duo *h* U Z *h* maritus U   2. **qui** U: *om* Z *h*   3. ad morte U   penedeat U* pen̄ *h*
LXVII: LXVIII Z   1. **inruunt** Z U^2: inrunut? U* irruit *h*   **penetentiam agant** Z: penet̄ U* (*add* agat *m 2 ut uid*) penitentiam agat *h*
LXVIII: LXVIIII Z   2. penetea U* pen̄ *h*   pospenitentia U   **si peccauerit ab ecclesia abiciatur**: ad ecclesiam admitatur (*cet om*) *h*   3. eclaesia U

I

Interpretatio Gallica

Canon Neocaesariensis VI

[In synodo Niceno capitulum XLV] *Canonem hunc non laudat codex* G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Neocaesariensis VII

[In synodo Niceno capitulum XLVI] *Item canonem hunc non laudat codex* G, *sed uide epitomen Hispanam* (*col b*)

Canon Neocaesariensis VIII

In synodo Niceno capitulum XLVII

Si uxor laici fornicauerit et probatum fuerit, hic ad ministerium Dei accedere non potest. si autem dum ordinatus est fornicauerit, d*i*mittat eam; si coniuncxerit cum ea, amoueatur de ministerio.

Canones Neocaesarienses VIIII X

In synodo Niceno capitulum XLVIII

Presbiter si carnale peccatum habeat et promoueatur et confessus fuerit quia peccauit antequam ordinatus est, non offerat: si autem †alteri,† peccata dixerunt penitus manus inpositione d*i*mitti.

Similiter autem et diaconus si in ipso peccato inuentus fuerit, subdiac*oni* ordinem accipiat.

G XLVII **In synodo Niceno capitulum** XLVII *scripsi*: Canon Niceni cap xlvii G (*fol 22 b*) 4. **dimittat** *scripsi*: demittat G 5. **coniuncxerit**: *fortasse legendum* conuixerit *cum Gr* συζῇ 6. **amoueatur** *scripsi*: admoueatur G

XLVIII **In synodo Niceno capitulum** XLVIII *scripsi*: Item Niceno cap xlviii G (*fol 22 b*) 1. Prbt G 5. **alteri** G: *fortasse supplendum* alteriusmodi peccatum habuit offerat, cetera enim peccata *etc e Gr* μένων ἐν τοῖς λοιποῖς διὰ τὴν ἄλλην σπουδήν· τὰ γὰρ λοιπὰ ἁμαρτήματα κ.τ.λ. **dixerunt** *scripsi e compendio* dixeř G (*Gr* ἔφασαν): dixerit *Maassen* 6. inpositionem G **dimitti** *scripsi* (*Gr* ἀφιέναι): demitti G 7. diač G 8. **subdiaconi** *scripsi cum Maassen et Gr* τοῦ ὑπηρέτου: subdiač G

Eiusdem epitome Hispana

LXVIIII Mulier enixa si uoluerit percipere, percipiat.

LXX Presbyter bigamus non ordinetur.

LVIII Si alicuius laici uxor fornicata fuerit, in clero non admittatur: si de clero, dimittat eam.

LVIIII Presbyter diaconus si confessus fuerit criminale peccatum, non offerat; diaconus uero subdiaconus sit.

LXVIIII: LXX Z 1. **nixa** U **uoluerit**: U Z *h* + communionem *h* percepere U

LXX: LXXI Z 1. Prb U Z^2 prbo Z^* **bigamus** U^2: uigamus U^* uiganus Z pigamus *h*

LVIII: LVIIII Z 1. **Si** *usque ad* **in clero**: *om* Z laico? U^* oxor U fornicauerit *h* 2. in clerum *h* **si de . . . eam**: *om h*

LVIIII: LX Z *In cod* U *nonnulla de hoc canone* (*offerat*, *sit*) *uix legi possunt* 1. Prb U **confessus fuerit**: conuersi fuerint *h* 2. offerant *h*

I

Interpretatio Gallica

Canon Neocaesariensis XI

In synodo Niceno capitulum XLVIIII

Presbiter ante XXX annos non ordinetur: etsi satis sapiens fuerit, sub oculis custodiatur. Dominus *enim* noster in XXX[mo] anno baptizatus est, et sic coepit docere.

Canon Neocaesariensis XII

In synodo Niceno capitulum L

Si quis in ualitudine baptizatus fuerit, ad presbiterii dignitatem non potest uenire . . . fides illa data est sed ex necessitate: si forte postea fides et conuersatio eius probata fuerit, diaconus ordinetur.

Canon Neocaesariensis XIIII (XV)

In synodo Niceno capitulum LI

Diaconi tantum septem debent esse, si in grande est aecclesia: in Actibus apostolorum legimus apostolos sic ordinasse.

Eiusdem epitome Hispana

LX Presbyter ante XXX annos non ordinetur, aut certae sub oculo seruetur.

LXXI In necesse baptizatus non sit presbyter, nisi conuersatio eius probetur.

LXXII In grande ecclesia VII tantum sint diaconi.

G XLVIIII **In synodo Niceno capitulum** XLVIIII *scripsi*: In Nic̄ hr̄ xlviiii G (*fol* 21 *b*). *de* hr̄ *id est* hera (*scilicet* numerus *uel* capitulum) *uide Ducange s v* Aera   1. Prbt G   4. **enim** *scripsi*: autem G

L **In synodo Niceno capitulum** L *scripsi*: Item Nic̄ hr̄ l G (*fol* 21 *b*)   2. prbrii G   3. **fides illa** *usque ad* **probata fuerit diaconus ordinetur**: *haec postrema pars canonis* XII (*quam penitus neglexit Maassen*) *in cod* G *ad finem canonis* XIIII (*post uerba* apostolos sic ordinasse) *male transponitur: notaueris tamen nihil superesse quod Graecis* οὐκ ἐκ προαιρέσεως γὰρ *respondeat*   **illa** *cod*: *fortasse legendum* illi (*Gr* ἡ πίστις αὐτοῦ)   4. **si forte . . . diaconus ordinetur** G, *sed collato graeco textu* (εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν . . .) *et epitome Hispana* (*uide col b*) *legendum esse suspicor* nisi [*uel* ni] forte . . . probata fuerit (*omissis uocibus* diaconus ordinetur)

LI *Canonum* XIIII (XV) XIII *ordinem inuertit* G: In synodo Niceno capitul̄ li G (*fol* 27 *b*)   2. **si** G: *fortasse scribendum* etsi *cum Gr* κἂν   4. **ordinasse**: *de iis quae in cod* G *sequuntur uide supra ad can* XII *l* 3

LX: LXI Z   *Item de hoc canone nonnulla* U Z *h in cod* U (annu*s non or*dinetur, ocul*o*) *uix legi possunt*   1. Prb U   **ante**: autē *h*   **annos** Z (*cum cod* G, *uide col a*): annorum *h*   2. oculis U[2]   3. seruitur U*

LXXI: LXXII Z   1. In necessitate *h*   2. prb U prbo Z   conuersio *h*   3. prouetur U

LXXII: LXXIII Z   1. eccl Z   **vii** U: septem Z *h*   2. sit U

I

Interpretatio Gallica

Canon Neocaesariensis XIII

In synodo Niceno capitulum LII

Presbiter de uilla, praesente episcopo aut presbitero ciuitatis, in aecclesia offerre non potest neque panem dare, nisi ubi solus uocatus fuerit.

G LII **In synodo Niceno capitulum** LII *scripsi*: In Nič cap lii G (*fol* 22 *a*) 1. Prbt G 2. prbro G

Eiusdem epitome Hispana

LXI Presbyter de uilla in ciuitate absque iussione episcopi uel presbyteri non ministret nec offerat.

LXI: LXII Z 1. **Presbyter** (Prbr Z Pbr *k*) U Z *k* Z *k*: Prbi U in ciuitatē U 2. prbi U 3. ministrent Z offerent Z

De formis 'grados' 'partos' 'domos' apud codices nostros in canonibus Ancyritanis

1. *Vocis* gradus *accusatiuum pluralis numeri casum praebent interpretationes nostrae*

Prisca	*cann* xviiii *l* 5 (*p* 26), xx *l* 8 (*p* 26), xxii *l* 4 (*p* 27), xxiii *l* 8 (*p* 27), xxiiii *l* 8 (*p* 27)
Isidori antiqua	*cann* xx *l* 4 (*p* 106), xxi *l* 9 (*p* 108), xxiii *l* 5 (*p* 110), xxv *l* 8 (*p* 114)
Isidori uulgata	*cann* xx *l* 4 (*p* 106), xxiii *l* 5 (*p* 110)
Dionysii I	*cann* xviiii *l* 5 (*p* 107), xx *l* 9 (*p* 109), xxii *l* 5 (*p* 111), xxiii *l* 7 (*p* 113), xxiiii *l* 8 (*p* 115)
Dionysii II	*cann* xviiii *l* 5 (*p* 107), xx *l* 8 (*p* 109), xxiii *l* 7 (*p* 113), xxiiii *l* 8 (*p* 115)

formam gradus *adhibet maior pars codicum*; grados *nonnisi hi*

Prisca	*cod* I *semper*: *cod* J *can* xxiii *l* 8 (*ubi, consentientibus ambobus codicibus, in textum necessario recepi*)
Isid-ant	*cod* ϝ *can* xx *l* 4, *can* xxv *l* 8: *cod* G *can* xx *l* 4 (*exstat hic tantum*)
Isid-uulg	*codd* ϒ *u can* xx *l* 4: *codd* Θ V F Z *can* xxiii *l* 5
Dion I	*cod* B *can* xviiii *l* 5
Dion II	*cod a semper*: *cod* Cr-w* *ter* (*excepto scilicet can* xxiii *l* 7); *cod* β* *can* xxiii *l* 7: *cod* γ *can* xxiiii *l* 8

uide etiam Rönsch Itala und Vulgata *p* 261; *Neue-Wagener* Formenlehre der lateinischen Sprache[3] i 781 (*laudat ex ethnicis nonnisi duo exempla, ex ecclesiasticis Itinerarium Burdigalense, Sulpicium Seuerum* Vita S. Martini, *Sermonum Arrianorum fragmenta, codicem Bezae* [*Act* xii 10]).

2. *Vocis* partus *idem casus inuenitur apud Isid-ant et Isid-uulg can* xxi *l* 2 (*p* 106; *necnon in eiusdem canonis titulo secundum codd* C 𝔖 v, *p* 42); *apud Dion* I *et* II *can* xx *tit et l* 2 (*p* 107; *necnon in indice titulorum p* 43).

formam partos (*quam in textum nusquam recepi, quamuis apud Isid-uulg codices et multi et antiqui ei suffragentur*) *adhibent apud Isid-ant codd* ϝ R; *apud Isid-uulg codd* Θ ϒ C S X Y F *f*, *et in titulo* (*p* 42) *cod* X; *apud Dion* II *cod a* (*tit p* 43, *tit et l* 2 *p* 107), *cod* β* (*tit et l* 2 *p* 107), *cod* γ (*l* 2 *p* 107). *de hac forma silent libri grammatici.*

3. *Contra formarum* domos domus *crebra est uarietas. exempla apud codices nostros habes Isid-ant can* xxiiii *l* 2 (*p* 112); *Isid-uulg can* xxiiii *ll* 4 6 (*p* 112); *Dion* I *can* xxiii *ll* 3 6 (*p* 113); *Dion* II *can* xxiii *l* 3 (*p* 113). *interpretationis Dion* I *codices ambo* domus *bis praebent: alibi tamen formam* domos *in textum recepi, codices hos secutus* (1) *Isid-ant codd* ϝ Λ W; (2) *Isid-uulg l* 4 *codd* V C K X Z F *f* (domibus Θ Q), *l* 6 *codd* V C K (*deficientibus* F *f*); (3) *Dion* II *codd ut uidetur omnes.*

ADDENDA

sine adnotatiunculae apparatui critico minus propriae

(*De formis* grados partos domos *uide sis paginam praecedentem*)

De uocibus 'digamus' et 'bigamus'

1. *Qui latine loquebantur neque* digamus *neque* bigamus *dicebant, sed circuitu per περίφρασιν agendum erat* ('qui secunda matrimonia contraxerunt' *uel similia*).

(*a*) *exempli gratia habes leges Romanas:*

Valentinianus Valens Gratianus (A. D. 371: Cod. Theodosianus III vii 1) 'uiduae intra uicesimum et quintum annum degentes . . . in secundas nubtias non sine patris sententia conueniant.'

Gratianus Valentinianus Theodosius (A. D. 381: Cod. Theodos. III viii 1) 'si qua ex feminis perdito marito intra anni spatium alteri festinarit innubere . . .': *iidem anno sequenti* (ib III viii 2) 'feminae quae susceptis ex priore matrimonio filiis ad secundas transierint nubtias . . .'

Arcadius et Honorius (A. D. 398: Cod. Theodos. III viiii 1) 'statim post secundas nubtias mulieri uolumus inminere iacturam . . .'

Honorius et Theodosius II (A. D. 412: Cod. Theodos. III viii 3) 'mulieres . . . etiamsi ad secundas nubtias . . . forte migrauerint . . .'

item ipsius Codicis Theodosiani (A. D. 438) *tituli* III viii 'De secundis nubtiis,' III viiii 'Si secundo nubserit mulier, cui maritus usumfructum reliquerit.'

(*b*) *similiter nonnulli e scriptoribus ecclesiasticis:*

Ambrosiaster in 1 Cor vii 40 'a deo primae nuptiae sunt, secundae uero permissae sunt': in 1 Tim iii 2 'quamuis secundam numero uxorem non sit habere prohibitum, ut tamen quis dignus ad episcopatum sit, etiam licita debet spernere.'

S. Ambrosius Mediolanensis ep. lxiii § 64 'cognoscamus . . . patres in concilio Nicaeni tractatus addidisse neque clericum quemquam debere esse qui secunda coniugia sortitus sit' (*respicit, ut uidetur, sanctus doctor canonum interpretationem Gallicam; confer epitomen eius pp* 9, 13 *supra*: 'XLVIIII Duplicati matrimonium in clero non admitendi,' 'LXX Presbyter bigamus non ordinetur'): de Officiis i 50 § 257 'in ipso ergo coniugio lex est non iterare coniugium nec secundae coniugis sortiri coniunctionem.'

Concilium Toletanum (A.D. 400) can. IIII 'subdiaconus autem defuncta uxore si aliam duxerit . . . remoueatur . . . qui uero tertiam (quod nec dicendum aut audiendum est) acceperit, abstentus biennio postea inter laicos . . . communicet.'

Innocens I *papa Romanus* ep. ii, ad Victricium (A. D. 404) § 6 'ne is qui secundam duxerit uxorem clericus fiat.'

Leo I *papa Romanus* ep. iv (Vt nobis gratulationem: A. D. 443) § 2 'quosdam etiam quibus fuerint numerosa coniugia . . . ad sacrum ordinem . . . fuisse permissos': ep. xiv (Quanta fraternitati tuae: A. D. 446) § 3 'secundae coniugis maritus': ep. clxvii (Epistolas fraternitatis tuae: A. D. 458 *uel* 459) inquisitio 6 'duplicatio coniugii.'

Statuta ecclesiae antiqua (*Caesario Arelatensi fortasse tribuenda*) i 'si secunda matrimonia non damnet,' lxviiii 'eum qui uiduam aut repudiatam uxorem habuit aut secundam.'

2. *Iam autem qui primus fere religionem Christianam indies crescentem, graecis usque ad id temporis incunabulis inuolutam, latino uestire indumento conatus est, Tertullianum dico, tamquam utriusque linguae peritus patrii sermonis egestati e diuitiis graecorum medebatur. qui cum in tribus tractatibus de secundo matrimonio dissereret—scilicet* ad uxorem, *quem adhuc catholicus scripsit*; de exhortatione castitatis, *in quo Priscae prophetias laudat*; de monogamia, *ubi plenam spirat Montani doctrinam—non solum omnes latinorum suorum locutiones repetebat* ('unicae nuptiae' 'secundae nuptiae'; 'unae nuptiae' 'duae nuptiae': 'unum matrimonium,' 'matrimonia duo,' 'secundi matrimonii immo et plurimi' (monog. 11), 'et tertio et quarto et usque septimo forsitan matrimonio' (monog. 16), 'duplex matrimonium,' 'matrimonii iteratio'; 'iterare coniugia' 'iterare connubium'; 'duabus maritari,' 'nubere semel,' 'denuo nubere'), *uerum etiam alia et noua temptabat tum latina tum graeca:*

(*a*) *latina.* 'matrimonii indiuiduitas' (monog. 5): 'numerosus maritus' (monog. 8): 'unio coniugii' (monog. 4): 'uniuira' (ad ux. i 7, monog. 8, 17: 'uniuira' 'unouira' 'uniuiria' *nonnumquam in syllogis epigraphicis inuenies*): 'uniuiratus' (ad ux. i 8, ii 1): 'uniiugus' ('habes et Ioseph uniiugum' monog. 6).

(*b*) *graeca.* 'digamus' ad ux. i 7: monog. 6, 8, 12, 17. 'monogamia' exh. cast. 1, 5: monog. *tit. et passim.* 'monogamus' monog. 5, 6, 8, 11, 12. 'digamia' monog. 6. [*nusquam quod sciam inuenitur* 'trigamus' 'trigamia,' *quamquam graece Hippolytus* Philos. ix 12, *fol* 115 *a, habet δίγαμοι καὶ τρίγαμοι*].

pauca e plurimis laudare sat est:

ad uxorem i 7 'quantum obstrepant sanctitati nuptiae secundae, disciplina ecclesiae et praescriptio apostoli declarat, cum digamos non sinit praesidere, cum uiduam adlegi in ordinem nisi uniuiram non concedit.'

de exhort. cast. 1 'prima species est uirginitas a natiuitate; secunda, uirginitas a secunda natiuitate, id est a lauacro . . . tertius gradus superest monogamia.' ib 5 'de uno matrimonio censemur utrobique, et carnaliter in Adam, et spiritaliter in Christo. duarum natiuitatum unum est monogamiae praescriptum: in utraque degenerat is qui de monogamia exorbitat. numerus matrimonii a maledicto uiro coepit: primus Lamech duabus maritatus tres IN VNAM CARNEM effecit.'

de monogamia 6 ‘non placent quibusdam monogami parentes Adam et Noe . . . ad Abraham denique prouocant . . . cognoscitis nempe quia qui ex fide isti sunt filii Abrahae. quando CREDIDIT ABRAHAM DEO ET DEPVTATVM EST EI IN IVSTITIAM? opinor, adhuc in **monogamia**, quia in circumcisione nondum. quodsi postea in utrumque mutatus est, et in **digamiam** per ancillae concubinatum et in circumcisionem per testamenti signaculum . . . si posteriorem Abraham patrem sequeris, id est **digamum**, recipe et circumcisum: si reicis circumcisum, ergo recusabis et **digamum** . . . **digamus** cum circumcisione esse orsus est, **monogamus** cum praeputiatione. recipis **digamiam**? admitte et circumcisionem. tueris praeputiationem? teneris et **monogamiae** . . . **monogami** Abrahae filius es . . . si **digamiam** tibi intuleris, non es illius Abrahae filius cuius fides in **monogamia** praecessit.' 7 ‘denique prohibet eadem [*sc* lex Mosaica] sacerdotes **denuo nubere** . . . sacerdotes sumus a Christo uocati, **monogamiae** debitores.' 8. ‘et Christum quidem uirgo enixa est, semel nuptura post partum, ut uterque titulus sanctitatis in Christi censu dispungeretur, per matrem et uirginem et **uniuiram**.' ib ‘Petrum solum inuenio maritum per socrum, **monogamum** praesumo per ecclesiam, quae super illum aedificata omnem gradum ordinis sui de **monogamis** erat collocatura.' 11 ‘ex hoc capitulo [1 Cor vii 39] defendunt licentiam **secundi matrimonii** (immo et plurimi, si secundi) . . . si **secundas nuptias** permittit, quae ab initio non fuerunt, quomodo adfirmat omnia ad initium recolligi in Christo? si uult nos **iterare coniugia**, quomodo SEMEN nostrum IN ISAAC **semel marito** auctore defendit? quomodo totum ordinem ecclesiae de **monogamis** disponit, si non haec disciplina praecedit in laicis ex quibus ecclesiae ordo proficit?' 12 ‘quot enim et **digami** praesident apud uos, insultantes utique apostolo?' 14 ‘noua lex abstulit repudium . . . noua prophetia **secundum matrimonium**.'

3. *S. Hieronymus in prioribus scriptis, Ciceronianus adhuc, latina tantum uerba agnoscit; cum tamen aduersus Iouiniani de uirginitate et nuptiis sententias contenderet, Tertulliani et argumentandi et loquendi rationem imitatus est. exempla habes:*

A.D. 384, ep. xli ad Marcellam (*de Montanistis*) § 3 ‘nos **secundas nuptias** non tam adpetimus quam concedimus . . . illi in tantum putant scelerata **coniugia iterata**, ut quicumque hoc fecerit adulter habeatur.'

A.D. 393, ep. xlviii ad Pammachium (*de tractatu suo aduersus Iouinianum scripto*). § 3 ‘uirgines et continentes, **mariti** quoque et **digami**.' § 8 ‘rursus **monogamiam digamiae** comparat [*sc* apostolus], et quomodo nuptias subdiderat uirginitati ita **digamiam nuptiis** subicit.' ib ‘de **secundo** hic et de **tertio** et **quarto** (si libet) **matrimonio** disputauimus, non de **primo** . . . cum omnis nobis quaestio de **digamia** et **trigamia** fuerit . . . non damno **digamos**, immo nec **trigamos** et, si dici potest, **octogamos**.'

A.D. 394, ep. lii ad Nepotianum (*de uita clericorum et monachorum*). § 16 ‘qui de **monogamia** sacerdos est, quare uiduam hortatur ut **digama** sit?'

conferas etiam Pelagium (*secundum lectiones codicis Karoliruhensis* Aug. cxix, *cuius lectiones humanissime mecum communicauit A. Souter*) in 1 Cor vii 40 ‘hinc incipit de **digamis** et uiduis . . . conceduntur illi etiam **secundae nuptiae**'; in 1 Tim iii 12 ‘non ut si non habuerint ducant, sed ne duas habuerint: si enim digniorem facit uxor, cur non magis et **digami** et **trigami** ordinentur?': *et Caelestinum papam* ep ii, ad episcopos Prouinciae (*anno* 428) § 6 ‘nullus ex laicis, nullus **digamus**, nullus qui sit uiduae maritus aut fuerit, ordinetur.'

4. *Graecas igitur uoces* digamus digamia, monogamus monogamia, *ineunte tertio saeculo primum apud sermonem christianorum latinum inductas, ante finem saeculi quarti ius ciuitatis ibi accepisse satis apparet. e contrario* bigamus, *hybrida, ut ita dicam, ex origine et uernacula et peregrina deriuata, ante initium quinti saeculi exstitisse certis indiciis colligi non potest.*

primus quod sciam adhibuit anno 414 *Innocens papa* ep. xxii, ad episcopos Macedoniae § 2 ‘deinde ponitur [*sc in epistula ad Innocentem data*] non dici oportere **bigamum** eum qui catechumenus habuerit atque amiserit uxorem, si post baptismum fuerit **aliam** sortitus.' *item anno* 418 *Zosimus papa* ep. i, ad Hesychium Salonitanum § 3 ‘hac tamen lege seruata, ut neque **bigamus** neque paenitens neque uiduae maritus ad hos gradus possit admitti' (*quae omnia e Zosimo repetit Sacramentarium Gelasianum* I xcv, *ed. H. A. Wilson, p* 144).

alium e quinto saeculo testem non habeo nisi epistulam Lupi Trecensis et Euphronii Augustodunensis Talasio Andegauensi datam (*Labbe-Coleti* Concilia V 71, *Mansi* Concilia VII 942) ‘de clericis uero **bigamis** usque ad ostiarios ecclesia permittit et patitur.'

quod ad concilii Valentini canonem I *attinet, fluctuant codices inter* digamus *et* bigamus; *sed cum concilium istud iam anno* 374 *celebratum sit, iure editores* digamus *praetulerunt*: ‘neminem . . . de **digamis** aut internuptarum maritis ordinari clericum posse.'

5. *His omnibus satis congruum est codicum nostrorum testimonium, uidelicet in canone Nicaeno* VIII διγάμοις κοινωνεῖν, *Ancyritano* XVIIII [XVIII] τὸν τῶν διγάμων ὅρον, *Neocaesariensi* VII εἰς γάμους διγαμούντων, μετάνοιαν αἰτοῦντος τοῦ διγάμου: *adde sis titulum* XVII *Canonum Apostolorum. quae quartum sapiunt saeculum interpretationes, scilicet canonum Nicaenorum Ingilrami et Gallica, antiquum sequuntur morem*: ‘secundis nuptiis communicent' ‘his qui secundas nuptias cognouerunt communecent' (*uide tom* I *pp* 125, 202). *quae omnium postremae sunt, Prisca et Dionysianae, plerumque* bigamus *introducunt*: *Can Apost tit* XVII (I *pp* 4, 15), *Nic* VIII (I *pp* 125, 262), *Anc* XVIIII [XVIII] (*infra pp* 26, 105), *Neoc* VII (*Prisc et Dion* II, *infra pp* 30, 127: digamus *tamen Dion* I, *cum codd j* l Dion* II). *ceterae interpretationes quinto saeculo fere referendae sunt, et utrumque loquendi morem miscent atque confundunt.* ‘*Isidorus*' *enim, qui Romae inter annos* 419 *et* 451 *in interpretandis conciliis elaborauit, scribit tum* ‘secundas nuptias' (I *p* 203, *inf p* 126) *tum* ‘digamorum' *uel* ‘bigamorum' (*inf p* 104 *col a*: *fluctuant etiam uulgatae recensionis codices inter* ‘digamos' *et* ‘bigamos,' *sed additamento adiecto* ‘id est qui ad secundas nuptias transierunt'). *primus Atticus anno* 419 *codicum consensu omnium* ‘bigamus' *scribebat* (I *p* 124): *de aetate enim epitomes Gallicae* (‘bigamus' *pp* 9, 13 *supra, deficiente utrobique ipsa interpretatione Gallica*) *dubitari potest. sane si recte textum Caeciliani constitui* ‘communicare bigamis' (I 124), *antiquius habeas testimonium: sed* ‘dygamis,' *opinor, debueram cum codd f W legere. de textu* ‘*Isidori,*' *p* 104 *infra, diu haesitaui, in Isid-ant enim codices bonae notae f W, in Isid-uulg codices optimae notae* Θ V F, *praebent* ‘bigamorum' ‘bigamos': *ueri similius tamen uisum est* digamus *in* bigamus *esse deprauatam, antiquiorem uocem in recentiorem, quam* ‘bigamus' *in* ‘digamus.'

CONCILIA
ANCYRITANVM ET NEOCAESARIENSE
CAPITVLA PRAEFATIO CANONES
NOMINA EPISCOPORVM

II

INTERPRETATIO QVAE DICITVR PRISCA

I **Codex Ingilrami Teatini nunc Vaticanus Reginae** 1997 : saec. viii–ix [foll. 1 *b*, 5 *a*
J **Codex Christophori Justel nunc Oxoniensis Bodleianus e Mus.** 101 : saec. vi–vii : nonnulla e Dionysio mutuatur, uide titt p 18 Ancyritanos x (xiiii ?) xviiii, p. 28 tit Neocaesariensem xii [foll. 1 *a*, 8 *a*
Ediderunt Chr Justel Bibliotheca Iuris Canonici Veteris (*Lutetiae* A.D. 1661) I 277 *e cod* J, *et fratres Ballerini* S. Leonis Magni Opera III (*Venetiis* A.D. 1757) 481 (= *Migne* Patrologia Latina lvi 747) *post Justel, habita etiam interdum* (*non tamen tam frequenter ut oportuit*) *ratione codicis* I

[IN NOMINE DOMINI]

INCIPIT TITVLI CANONVM ANCYRENSIVM

I De praesbyteris qui inmolauerunt in persecutione.
II De diaconibus qui inmolauerunt.
III De his qui per ui paganizauerunt.
IIII De his qui multifariae cum paganis conueniunt.
V De his qui timori paganizauerunt.
VI De his qui in idolorum loca comederunt.
VII De his qui saepius immolauerunt.
VIII De his per quos et alii coacti immolauerunt.
VIIII De diaco*nibus* qui in ordinatione de nubtiis contestati sunt.

I J IN NOMINE DOMINI I : *om* J
TITVLI I : CONSTITVTA J ; CAPITVLA *coniecerunt Ball*, *cf p* 28
II **diaconibus** I : diaconi J **qui inmolauerunt** : similiter I, *sed cf can* ii *p* 20
III **per ui** I, *cf can* vii *l* 2 (*p* 22 *infra*) : per uim J **paganizauerunt**, *cf tit* v *et can* v *l* 2 *p* 22 : *uerbum alibi non inueni ante saeculum octauum*
IIII **qui . . . conueniunt** : qui * idolotitum manducauerunt I, *fortasse recte*, *sed cf can* iiii *p* 21
V per timorem I, *sed cf can* v *p* 22 **paganizauerunt** I : lapsi sunt J, *sed cf p* 22
VI **idolorum loca** I : idolis J : *fort leg* idoliis, *sed cf can* vi *p* 22 comedunt J
VII **saepius** : se pessime (*sc* saepissime) I
VIII De his qui et alios suadent idolis immolarent J, *sed cf can* viii *p* 23
VIIII **diaconibus** : diacō I his J, *sed cf can* viiii *p* 23 **de nubtiis . . . sunt** : nubtias contestantur J, *sed cf p* 23

I J ANCYRENSIVM I
I praesbiteris I immolauerunt I
VIIII nuptiis I

II (**Prisca**)

X De puellis quae sponsatae sunt et ab aliis stupratae.

XI De cathecuminis praeuaricatis.

XII Vt nullum liceat ordinare corepisc̄.

XIII De clericis qui abstinent a carnibus.

XIIII De his qui in opus ecclesiae uenundantur.

XV De his qui in animalibus sunt fornicati.

XVI De his qui *in* animalibus *uel* in masculis *aut* corrupti sunt aut corrumpunt.

XVII De ordinatis episcopis et non susceptis.

XVIII De his qui uirginitate promittunt et quasi sororibus fingunt commorare.

XVIIII De his qui inuicem adulterantur.

XX De eas qui [ex fornicatione] natos interficiunt.

XXI De homicidiis.

XXII De extra uoluntate homicidio.

XXIII De filactericis uel diuinis.

XXIIII De consciis corruptionis uirginum.

[EXPLICIT CAPITVLA CANONVM ANCYRENSIVM

INCIPIT CONSTITVTA EIVSDEM CONCILII]

Isti canones priores quidem sunt Nicaenis canonibus expositis: sed [tamen] Nicaeni primo scripti sunt propter auctoritatem sanctae et magnae synodi quae facta est in Nicaea.

X De disponsatis puellis et ab aliis corruptis (= *Dion*, *p* 39 *infra*) J

XI **praeuaricatis** I: lapsis J (*fortasse e Dionysio, uide canonis Nicaeni* xiiii *titulum*, *tom* 1 *p* 251)

XII De corepiscopi (*tantum*) I

XIII **clericis** I: his J

XIIII De distrahentibus res eclesiasticas (*cf Dion*, *p* 41 *infra*) J

XV **sunt fornicati**: coierunt J, *sed cf can* xv *p* 25

XVI **De his qui . . . corrumpunt** *scripsi cum can* xvi *p* 25: Vt supra aut in masculis uel corrupti sunt aut corrumpunt J De his qui cum masculis animalibus faciscunt (*de uoce* faciscunt *pro* fraciscunt *uide can* xvi *l* 2, *p* 25) I

XVII De ordinati episc̄ et non suscepti J

XVIII **uirginitate** *codd*: *legendum fortasse uel* uirginitatem *uel* uirginitati se (*cf p* 26) **quasi**: *om* I, *sed cf can* xviii *p* 26 **fingunt commorare** I (*de forma actiua* commorare *uide Neue-Wagener*[3] iii 66): commorantur J, *sed cf p* 26

XVIIII Qui adulteras habent uxores (*cf Dion*, *p* 43 *infra*) J — I J

XX **eas** I, *cf can* xx *p* 26: his J **ex fornicatione** J, *cf p* 26: *om* I *tr* interficiunt natos J

XXII **extra**: non I, *sed cf can* xxii *p* 27

XXIII **De filactericis uel diuinis** I: De diuinantibus uel maleficiis J

XXIIII **De consciis corruptionis** *scripsi*, *cf p* 27: De conscii corruptionis J De corruptores I

EXPLICIT . . . CONCILII J: *om* I, *cf p* 27

Hanc praefatiunculam habent etiam codd **S v** (*uide p* 48), *qui in omnibus cum* J *potius quam cum* I *consentiunt*

tr sunt canones priores quidem I **expositis** (τῶν ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθέντων κανόνων *Gr*) J **S** *u*: expositi I *v*; *om w* **tamen**: *om* I **scripti** I (*scilicet* 'scripti' *ad caput sylloges canonum Graecae*, *cf Isid et Dion* II *pp* 48 49): accepti J **S v** **sanctae et magnae synodi quae facta est in Nicaea** I: sancti et magni concilii quod (que *u w*) factum est in Niciam (Nicea *w*) J **S v**

XVII hordinatis I

1. nicenis I Y 2. kanonibus Y expostis J — I J
3. niceni Y 4. autoritatem S 6. Nice. Y Z[2] *u v*

II (Prisca)

CANONES CONSTITVTI A SANCTIS PATRIBVS QVI CONGREGATI SVNT PER SANCTVM SPIRITVM IN CIVITATE ANCYRENSE

TITVLI XXIIII

I De praesbyteris qui inmolauerunt in persecutione.

Praesbyteri qui inmolauerunt et iterum resipuerunt et reluctauerunt, neque per remedium aliquem sed ex ueritate, neque ante per conpositum ea quae egerunt firmantes, ut ostenderent se quasi suppliciis missos, ut uideantur et credantur per scemate offerri eis; istos placuit honorem quidem quae secundum cathedram habere, offerre autem eos aut *t*ractare aut agere aut sacro ministerio ministrare non liceat.

II De diacones qui immolauerunt.

Diacones similiter qui immolauerunt et post hoc resipuerunt, dignitatem quidem suam habere, et cessare eos a sacro ministerio panis et calicis, non portare neque praedicare. si autem aliqui episcoporum, istorum scientes laborem aut humilitatem mansuetudinis habere, uoluerint plus aliquid dare aut minuere, in eorum esse potestatem.

III De his qui in fuga tenti et per uim paganizauerunt.

Qui fugientes tenti sunt aut a domesticis suis traditi sunt aut substantia sua perdiderunt, passos autem supplicia aut in carcere missos clamantes christianos se esse tentos adque in manibus †ferro† uiolenter mittentes, et escam paganis*mi* necessitate acceperunt, con-

---

I J *tr* SVNT CONGREGATI I TITVLI: *praem* ID EST I, *sed cf p* 28 XXIIII: VIGINTI QVATTVOR I

I **persecutione**: + reluctauerunt (*iniuria ut puto transpositum, uide l 2 inf*) I 1. **Praesbyteri** I: praeb̄b̄ J, *unde forsitan* praesbyteros *legendum sit cum Gr* πρεσβυτέρους (*cf Isid p* 54 *col b*) 2. resipiscerunt J **et reluctauerunt**: *om* I, *sed uide ad titulum supra* *tr* neque reluctauerunt J 3. **remedium** (*Gr* μεθόδου, *sc* circumuentionem): *ita ueteres interpretati sunt* μεθοδία Eph. iv 14, vi 11, *uide Rönsch* Itala und Vulgata *p* 323 8. **eis** I: seis J (*fort leg* se eis) **istos** I (*Gr* τούτους): de istis J 9. **quae** I (*Gr* τιμῆς τῆς κατά): *om* J 10. **habere**: *praem* eos (*uide l* 8) J 11. **tractare** *conieci* (*Gr* ὁμιλεῖν): praecare J pactere *ut uid* I^{*} patere I^{2}; pascere *coniec Ball*, *sed mihi magis placet uel* tractare *uel* praedicare (*cf can* ii *l* 5)

II **De diacones** I: De diaconi J 1. **Diacones** (Diacc̄ J) . . . **immolauerunt**: *om* I *per homoeoteleuton* 2. **post hoc** I (*cf can* viiii *l* 4: *Gr* μετὰ ταῦτα): postea J resipiscerunt (*ut in can* i) J 3. dignitate J 6. **praedicare** I (κηρύσσειν *Gr*): ministrare J 7. **istorum** I (*Gr* τούτοις): ipsorum (*sc* episcoporum) J **laborem aut** I (*Gr* κάματόν τινα ἤ): laborare eos J 8. **humilitatem** J (*Gr* ταπείνωσιν): humanitatem I 9. uoluerunt I **dare**: + eis J **aut** I: uel J 10. potestate I

III **in**: *om* I 1. ad domesticis I 2. **sunt**: *om* I 3. **substantia sua** (*Gr* τὰ ὑπάρχοντα) *codd*: *tamen cum in* v *l* 2 *graeco* τῶν ὑπαρχόντων *respondeat* substantiae, *fortasse et hic legendum* substantiam suam 6. **†ferro†** *codd*: *lectionem corruptam esse suspicor*; εἰς τὰς χεῖρας πρὸς βίαν ἐμβαλλόντων τῶν βιαζομένων *Gr* 7. **paganismi** *scripsi*, *scribit enim* paganis *pro* paganismum *cod* J *can* iiii *tit* (*uide infra*): paganis I cum paganis (*fortasse recte*) J

I J 1 praesbiteris I immolauerunt (*tit et l* 1) I 1. praeb̄b̄ J praesbiteri J 5. aegerunt I 8. scematae J scaemate I offeri J

II 1. diacc̄ 6. aepiscoporum I

III 6. atque I 8. acciperunt I

II (**Prisca**)

fitentes quia sunt christiani, et luctum de hoc quod euenit semper ostendentes cum omni humilitate et scemate bonitatis et saeculi huius humilitate; istos quasi foris a peccato factos de communione non priuari. si autem priuati sunt ab aliquibus ut possent plus probari, et ab aliquos †. . . †, mox suscipi. haec autem similiter aput clericos et laicos. discussum est ut, si possibile, et laici tali necessitate subiecti ad prouectionem honoris possunt uenire? placuit ergo et istos quasi nihil peccantes (ut antea inueniatur recta uita eorum) ad ordinationem uenire cleri.

IIII De his qui multifariae paganismum egerunt.

De his qui per uim immolauerunt, qui et aput idolis cenauerunt, quanti et scemate inlustri ascenderunt et ueste usi sunt praetiosa et acceperunt ex praeparata cena diuers*e*, placuit

14. de communionem J 16. possint I **ab aliquos** †. . . †: *lacunam notaui, eo quod excidisse uidetur* propter ignorantiam *uel similia*: *Gr* ἢ καὶ τινῶν ἀγνοίᾳ 18. cleros J* **et** I (*Gr* καί): uel J 23. **ut** *conieci, quasi dicatur* '*eo pacto ut*': aut *codd*

IIII **paganismum egerunt** I (*uocem* paganismus *primus quod sciam adhibet M. Victorinus Afer* in Gal iv 9 'reprehendit illos etiam ad paganismum esse conuersos'): aegerunt paganis J 1. **De his** (περὶ τῶν *Gr*): *om* J 2. **quanti** J (*Gr* ὅσοι): qui et ante I 3. **inlustri** I (*Gr* φαιδροτέρᾳ): inlustrati J 5. **diuerse** *scripsi cum Gr* ἀδιαφόρως (διαφόρως): diuersi J diuersis I

10. eueni I 12. scematae J scaematae I 18. apud I 20. tale J 22. **istos**: stos J IIII aegerunt I 2. apud I caenauerunt I 3. scematae J scaematae I 5. caena I

eos audir*e* et subiacere eos tres annos, orationi simul communicare eos biennio, et sic ad perfectum uenire. quanticumque uero ascenderunt cum ueste in luctu, et recumbentes comederunt cum tristitia et lacrimis, si conpleuerint subiectum triennium, sine oblatione recipiantur. si autem non ederunt, biennio subiecti sint et tertio anno communicent sine oblatione, ut perfect*um* quarto anno accipiant: episcopi autem habere potestatem, mores conuersionis eorum probantes, humaniter *agere* aut amplius addere tempus: †obiens† autem et uita qui anteced*i*t et qui sequitur probatur, et sic humanitas supernumeretur.

6. **audire** (audiri I) **et subiacere eos** I: I J *om per homoeoteleuton* J; *Gr* ἔδοξεν ἐνιαυτὸν ἀκροᾶσθαι καί, *sed pro* ἐνιαυτόν *legit fortasse* αὐτούς *noster* 9. **quanticumque**: *incipit can* V *Gr*; *cum Prisca consentiunt Dion* I II (*necnon Isid-uulg codd* **S v**, *qui tamen Priscam fortasse secuti sunt*) 10. cum ueste et in luctu I (*sed* μετὰ ἐσθῆτος πενθικῆς *Gr*) 11. tristitiam J 12. **si**: sic I conpleuerunt I 12. **subiectum** *codd*: *fortasse legendum* subiecti *ut in l* 14, *sed Gr* τὸν τῆς ὑποπτώσεως τριετῆ χρόνον 14. **non**: *om* J 15. **sint**: sunt J 16. **perfectum** *conieci e Gr* τὸ τέλειον: perfecti *codd*: *archetypus ut conicio* perfect̄ 17. **episcopi** *codd*: *e Gr* τοὺς δὲ ἐπισκόπους *forte coniciendum* episcopos (episc̄c̄) 20. **agere** *suppleui e Gr* φιλανθρωπεύεσθαι: *om codd* 21. **obiens** *codd*: *Gr* πρὸ πάντων: *interpres aut scripsit* omnimodis *uel* omnino, *aut* απαντων *ex* ἀπαντάω *male intellexit* **antecedit** *scripsi*: antecedet *codd* 22. probatus J **et** 2° J (*Gr* καί): ut I

8. bennio J* 14. aederunt I 21. antecedet I J I J

II (**Prisca**)

V De his qui timori paganizauerunt.

De his qui per minas et timorem paganizauerunt, per supplicia et substantiae perditionis aut transmigrationis immolauerunt, et usque ad praesente tempore non penituerunt neque conuerterunt, et nunc extra tempore synodi supplicantes et in sensum conuersionis uenientes; placuit eos usque ad maiorem diem ad audientiam suscipi, et post maiorem diem subiacere triennio, et postea communicare sine oblatione, et sic uenire ad perfectum, ut tempus sex annorum conpleant: si autem aliqui ante synodum suscepti sunt ad penitentiam, ab illo tempore numerari eis principium annorum sex. si autem aliqui periculus *et* mortis expectatio ab infirmitate aut alterius occasionis, oportet istos sub hora suscipi.

VI De his qui in idolorum loca comederunt.

De his qui simul edunt in festiuitate in locis abominandis gentilium et suam escam, defendentes pollutam, comederunt; placuit eos biennio subiacere et sic suscipi, quia oportet post oblationem unumquemque episcopum probare et uitam singulorum cognoscere.

VII De his qui saepius immolauerunt.

Qui secundo et tertio immolauerunt per ui, quattuor annis subiaceant et duo sine oblatione communicent et septimo ad perfectum suscipiantur.

I J V **timori paganizauerunt**: *in ras* I (*sed m p*) 1. **per**: propter I 3. **perditionis aut transmigrationis** *codd*: *genitiuus e Graeco fonte pendet* ἀφαιρέσεως ὑπαρχόντων ἢ μετοικίας 6. conuersi sunt J 7. **et in . . . uenientes**: *om per homoeoteleuton* J 13. ueniret I 18. **aliqui** J (*Gr* τις): *om* I **et**: *suppleui e Gr* καί: uel *Ball*: *om codd* 19. **alterius occasionis**: *genitiuus, ut supra, e Graeco* ἐκ νόσου ἢ ἄλλης τινὸς προφάσεως 20. **oportet** *codd*: *Gr* συμβαίη, *quod tamen cum praecedentibus* (κίνδυνος κ.τ.λ.) *coniungi haud intellexit interpres* **sub hora**: *sed Gr* ἐπὶ ὅρῳ, *non* ἐπὶ ὥρᾳ 21. **suscipi** J (*Gr* δεχθῆναι): suscipere I

VI comedunt J, *cf tit p* 18 1. **qui**: quae I **simul edunt** I (*Gr* τῶν συνεστιαθέντων): *tr post* gentilium J **in festiuitate in locis** *scripsi* (*Gr* ἐν ἑορτῇ ἐθνικῇ ἐν τόπῳ): festiuitati in locis I in festiuitate locis J 3. **defendentes . . . subiacere**: de subiacere (*omissis fortasse duabus lineis*) I. *uocabulum* defendentes *si cum* pollutam *construxeris—quasi* reicientes pollutam—*sensum Graeco congruentem inueneris*: deferentes (*collato Gr* ἐπικομισαμένων) *coniecerunt Ball, ita ut legatur* suam escam deferentes, pollutam comederunt, *quae sententia toti canonis huius rationi contraria est*; *cui* deferentes *legere placet, necesse est uocem* pollutam *omittat* 5. **oportet**: + et I 6. **post oblationem** *codd*: *sed Gr* μετὰ τῆς προσφορᾶς, *non* μετὰ τὴν προσφοράν **episcopum**: + eos J 8. **cognoscere** I: agnoscere J

VII **saepius**: * multotiens I: *habebat fortasse in exemplari suo se pessime —uide titulum p* 18—*scriba codicis* I: *quae cum non intellexisset, aliquid canoni magis congruum inseruit* 2. **per ui** J, *cf tit* iii *p* 18: per uim I

I J V pagan|nizauerunt I 5. paenituerunt I 14. compleant I 16. paenitentiam I 18. periculos I 21. ora I

VI 1. aedunt I 5. suscepi I

II (Prisca)

VIII De his per quos et alii coacti sunt immolare.

Quanti autem non solum apostatarunt sed et fratres sollicitauerunt et rei fuerunt pro hoc quia sollicitati sunt, hi tribus annis locum audientiae suscipiant, in aliis autem sex annis locum eo quo deciderunt, alium autem annum communicent sine oblatione, ut decem annos conplentes perfectum suscipiant: in hoc autem et eorum custodire uitam.

VIIII De diaconibus qui in ordinatione de nuptiis contestati sunt.

Diacones qui sunt ordinandi, ante ordinationem si contestati sunt et dixerunt oportere se nubere, non posse sic manere, hi post hoc nubentes sint in ministerio pro quod praeceptum eis est ab episcopo. si autem aliqui tacuerunt et placuit eis in ordinatione perseuerare [innuptis], et postmodum uenerunt ad nuptias, cessare eos a ministerio diaconii.

X De puellis quae sponsatae sunt et ab aliis †distipulatae† sunt.

Quae sponsatae sunt puellae et post hoc ab aliis sunt raptae, placuit post hoc eas reddi cui ante desponsatae sunt, etiamsi et uim ab eis aliquid perpessae sint.

XI De his qui cum catecumini essent immolauerunt.

Qui ante baptismum immolauerunt, postea autem baptizati, placuit eos ad officium uenire sicut eos qui et baptizati sunt.

VIII 3. **pro** J, *cf can* viiii *l* 5 *et canonem Neocaesariensem* viiii *l* 4 *p* 30: in I 4. hii I 6. **deciderunt**: + uacent J, *sed Gr* *ἔτη μὲν τρία τὸν τῆς ἀκροάσεως δεξάσθωσαν τύπον, ἐν δὲ ἄλλῃ ἑξαετίᾳ τὸν τῆς ὑποπτώσεως* 7. **communicent** J (*Gr κοινωνησάτωσαν*): communionem I 9. **perfectum suscipiant** *scripsi cum Gr τοῦ τελείου μετάσχωσιν*: perfectae suscipiantur I perfectum suscipiant locum J 10. **et**: ut et J

VIIII **diaconibus** J: diaconis I 1. Diac̄ J *tr* si contestati sunt ante ordinationem J, *sed Gr παρ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν εἰ ἐμαρτύραντο* 4. **posse**: + eos J hii I

7. **tacuerunt**: *praem* contestati J 8. I J **innuptis** *scripsi*: in nuptiis J* innupti J[2]; *om* I: *Gr οὕτως* 10. **eos**: + omnino J 11. **diaconii** I (*Gr τῆς διακονίας*): diaconis J

X De puellas I *tit et* 1. **sponsatae** J: disponsatae I, *sed cf p* 19 *supra* **†distipulatae†**: *fortasse legendum* stupratae, *cf p* 19 1. **puellae et post hoc** I (*Gr κόρας καὶ μετὰ ταῦτα*): et (*tantum*) J 5. sunt I

XI catecuminissent J* *tr* essent cat. I 3. **sicut eos qui et baptizati sunt** I (*Gr ὡς ἀπολουσαμένους, quasi ὡς τοὺς ἀπολουσαμένους*): sicut et ceteri J

VIII 6. decederunt I

X 3. disponsatae I I J

XI cataecuminis I* cathaecumini I[2]

II (Prisca)

XII Vt non sine episcopo liceat quemquam ordinari ab his qui dicuntur corepiscopi.

Corepiscopp̄ non licere praesb̄ aut diac̄ ordinare, sed neque praesb̄ ciuitatis sine iussione episcopi; cum litteris eundi ad singulas parrocias.

XIII De clericis qui abstinent a carnibus.

Qui in clero sunt praesbyteri uel diacones abstinentes a carnibus, placuit ut tangerent; et si sic non obaudierint canonem, placuit cessare eos de ordine.

XIIII De his qui in opus ecclesiae uenundantur.

De his qui adpertinent dominico si qua, dum non esset episcopus, praesbyteri uenumdauerunt, reuocare adque repetere dominicam: et in arbitrio episcopi esse si oportuerit recipere praetium, siue †. . .† multotiens reditus quae sunt uenumdata reddere in his ipsis praetium.

XV De his qui in animalibus sunt fornicati.

De his qui animaliter in animalibus tale aliquid committunt, qui *non* amplius quam uiginti annorum

---

I J XII **episcopo** I: episc̄ J **quemquam** J: clericum I **ordinari** *scripsi*: ordinare *codd* **ab his**: ab his ab his J et de his I 1. **corepiscopp̄** J (*sc* corepiscopis *uel* corepiscopos): *male exscribit* corepiscoporum I **praesb aut diac̄** J: *exscribit* praesbiterum aut diaconem I. *haud tamen constat scripturam breuatam* episc praesb diac *non nisi singularem numerum significare*: *conferas exempli gratia can* viiii *l* 1, *ubi cod* J *habet* diac *non* diacc *pro plurali* (diaconi *uel* diacones): *hic quoque nescio an scribendum sit potius* praesbyteros aut diacones *cum Graeco* πρεσβυτέρους ἢ διακόνους 2. **praesb̄ ciuitatis** J: praesbiterum ciuitatis I 3. episcopis J* **cum litteris** I (*Gr* μετὰ γραμμάτων): sed cum eisdem litteris (*fortasse pro* eisdem cum litteris) J

XIII **clericis** I: his J 1. **praesbyteri**: praesb *codd* 2. **diacones**: diacc J diac I 3. **et si sic** I: et si J; *nonnulla tamen omisit uel scriba uel interpres* 4. obaudient: I

XIIII qui in opus ecclesiae uenundantur I. *ut p* 19 *supra*: qui temere res ecclesiasticas distrahunt J 1. **De his qui** I (*Gr* περὶ τῶν): Quae J 2. **qua dum** I (*Gr* ὅσα μὴ ὄντος): quando J **esset**: + aut nesciens (*glossema esse uidetur*) J episc J 3. praesbb J **reuocare adque repetere dominicum** *scripsi cum Gr* ἀνακαλεῖσθαι τὸ κυριακόν, *cf l* 1 *supra et can Neocaes* v *l* 1 (*p* 29) xiii *l* 2 (*p* 31) *infra* (*de uoce* dominicum *uide Koffmane* Geschichte des Kirchenlateins, *Vratislauiae*, A.D. 1879, *pp* 29 30 50): reuocare adque repetere dominicam I reuocare adque reddere conpelluntur J 5. episc J **si**: *om* I 6. **siue** *codd*: *Gr* εἴτε καὶ μὴ δεῖ τό, *unde lacunam significaui* 7. **multotiens** I (*Gr* πολλάκις): *om* J **quae** I (*sc* eorum quae: *Gr* τὴν πρόσοδον τῶν πεπραμένων): qui J

XV 1. **De his** I (*Gr* περὶ τῶν): *om* J 2. **qui**: quia J 3. **non amplius** *scripsi cum Gr* πρὶν: amplius *codd*; *forte legendum* prius (*cum Ball*) *uel potius* ante, *et*

I; XII ordinare I; 4 parrocias I

XIII 2 episc J 3. praesbb J praesbiteri I uenundauerunt I

II (**Prisca**)

fuerunt et hoc peccauerunt, quindecim annis subiaceant et communione*m* mereantur quae orationum, et in hoc perdurantes annis quinque tunc oblationis adtingant. requiratur autem eorum uita quae sit adhuc subiacentibus, et sic mereantur humanitatis: si autem incessanter ad peccandum perseuerarint, longam habeant penitentiam. quanti ta*lem* super*e*unt aetatem, et si uxores habentes inruerunt in hoc peccato, uiginti quinque annis subiaceant, ita ut post quinquennium communionem orationis mereantur. si autem et aliqui et uxores habentes et amplius quinquaginta annorum peccantes, in exitum uitae suae mereantur uiaticum accipere.

XVI De his qui in animalibus uel in masculis aut aliquando corrupti sunt aut corrumpunt libidini.

Pro his qui in animalibus ut animalia fraciscunt uel in masculis, et leprosi efficiuntur, de his praeceptum est ut cum eis qui tempestate*m* patiuntur orare.

XVII De his qui in episcopatu sunt probati et non suscepti.

Qui in episcopatum consecrati sunt et non suscepti a parrocias in quibus sunt nominati, et in aliis uoluerint ire parrociis et per uim obprimere ibidem constitutos et lites contra eos † . . . †: ipsos perpelli et alienar*i*. si autem uoluerint in praesbyterium in quo

---

omittendum et *post* fuerunt 4. fuerint J **peccauerunt** I (*Gr* ἥμαρτον): commiserint J 5. **et**: + sic J **communionem mereantur**: communionemereantur *codd* 6. **quae** *scripsi cum Gr* τῆς εἰς τὰς προσευχάς, *cf can* i *l* 9 *p* 20: quae sunt I; *om* J 8. **oblationis** *codd*: *genitiuus e Graeco pendet* τῆς προσφορᾶς ἐφαπτέσθωσαν requirantur I 9. *tr* quae uita I 10. **humanitatis** I[2] (τυγχανέτωσαν τῆς φιλανθρωπίας *Gr*): humanitates I* humanitate J 13. **quanti talem** *scripsi cum Gr* ὅσοι . . . ταύτην: quantitate *codd* 14. **supereunt** *conieci e Gr* ὑπερβάντες (*uerbum paene inauditum habent codices Lucreti* III 1031 ac pedibus salsas docuit superire lacunas, *sed si cui hoc displicet, legat* superant): supersunt I superfuerint J 15. **inruerunt in hoc peccato** I (*Gr* περιπεπτώκασι τῷ ἁμαρτήματι): peccauerint in hoc delicto J 16. **subiaceant, ita ut post quinquennium** J: *om* I, *sed cf Gr* ὑποπεσόντες κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς, εἶτα ἐκτελέσαντες πέντε ἔτη 17. **communionem** (commumione J) **orationis mereantur** *codd*: *sed Gr* ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν εὐχῶν τυγχανέτωσαν τῆς προσφορᾶς 19. **et** 1° *codd*: *fort leg* essent *uel* erunt **et** 2°: *om* I 21. **peccantes**: *praem* hoc J

XVI 1. **ut**: aut I, *sed cf* animaliter *can* XV *l* 1 2. **fraciscunt** J, *sc* fracescunt (*quod idem est ac* putrescunt): faciscunt I, *ut in titulo, uide supra p* 19 3. **leprosi**: prosi J efficiunt I 4. tempestate *codd* 5. **orare** *codd*: *pendet e Graeco* προσέταξεν . . . εὔχεσθαι

XVII 1. episcopato I 2. **a parrocias** I (*Gr* ὑπό): in parrociis J 3. **et**: + si J 6. † . . . †: *lacunam significaui, excidisse enim uidetur uerbum quod graeco respondeat* (στάσεις) κινεῖν 7. **perpelli** I, *cf can Neoc* i *l* 3, *p* 29: pellere J **alienari** *scripsi cum Gr* τούτους ἀφορίζεσθαι: I J

XV 4. **quindecim**: XV I 12. perseuerauerint I 13. habea I* (*corr m p*) paenitentiam I 16. **uiginti quinque**: XXV I

XVII episcopato I 2. apparocias I 7. alienare I J 8. praesbiterium I

II (**Prisca**)

fuerunt primum sedere ordine ut praesbyteri, non eos pelli. si enim uoluerint resultare eis qui ibidem sunt constituti episcopi, expelli eos censemus et de ordine praesbyterii, et fieri expraedicatos.

XVIII De eos qui in uirginitate se promittunt et quasi sororibus fingunt commanere.

Quanti uirginitati se promiserunt et euacuantes promissum, bigami constitutione*m* sectantur. *q*ui autem conueniunt uirgines aliquibus sicut sorores, uetamus.

XVIIII De his qui adulteras habent mulieres aut ipsi adulterant.

Si alicuius uxor adulterata fuerit aut adulterium aliquis commiserit, septem annis oportet eum subici et postea perfectum mereri secundum gradus quae praecedunt.

XX De eas quae ge*r*unt ex fornicatione et interficiunt natos.

De mulieres quae sunt fornicatae et interficiunt quae nascuntur et festinant abortiuum facere, primum constitutum usque ad exitum uetauit: *u*t huic definito humaniore aliquid consequantur, constituimus eos decennio tempore secundum gradus qui sunt constituti.

XXI De homicidiis.

De uoluntariae homicidio, subiacent quidem omni tempore; et de

---

I J alienare *codd* 9. **ordine**: ordinem J; *om* I 10. **praesbyteri** J: praesbiteros I 13. **et**: *om* J ordinem J **praesbyterii** I (*Gr* τοῦ πρεσβυτερείου): *neque repugnat* praeb̄ *lectio codicis* J. *Justellum, cui codex* I *praesto non erat, exscripsisse* presbyterorum *non mirum est*: *mirum sane fratres Ballerini codicem istum in manibus habentes Justelli erratum sequi* 14. **expraedicatos** I (*Gr* ἐκκηρύκτους): expraedicatores J

XVIII **se**: + permanere J **promittunt** J, *cf p* 19 *supra*: promiserunt I 2. **bigami**: *uide Addenda supra p* 16 3. constitutione *codd* **qui** *scripsi*: cui *codd* **autem** I: uero J; *Gr* μέντοι 4. **conueniunt** I (*Gr* συνερχομένας): conuenerint J

XVIIII **aut**: at J 1. fuerint I* 2. **aliquis** I (*Gr* τις): uir suus J 4. **perfectum** *scripsi*: perfectum communionem I perfectam communionem J; *Gr* τοῦ τελείου (*cf cann* iiii *ll* 8 16 v *l* 13 vii *l* 4 viii *l* 9), *unde uocem* communionem *glossema esse de margine in textum receptum conicio*; *codex* I *ut solet ueritati propius accedit quam* J 4. **mereri** J (*Gr* τυχεῖν): mereatur I 5. **gradus quae**: *ita codd* procedunt J

XX **De eas** I: De eus J **gerunt** *conieci*: gemunt *codd* inficiunt J 1. **De mulieres quae sunt fornicatae et** I (*Gr* περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐκπορνευουσῶν καί): quae (*tantum*) J 2. **interficiunt** J (*Gr* ἀναιρουσῶν): interficerint I **quae nascuntur** I (*Gr* τὰ γεννώμενα): natos J 3. abortum I* 4. ut usque I **uetauit** I, *cf can Neoc* ii *l* 6 (*infra p* 29), *Luc* xi 52 *apud cod d* introeuntes uetastis, *Hermae Pastorem* Sim ix 6 de montibus illis adferri lapides uetauit (*uide Neue-Wagener*[3] iii 376): uetuit J 5. **ut** *scripsi cum can* xxii *l* 5 ut fiat: et *codd* **huic definito** *codd*; *sed Gr* τούτῳ συντίθενται, *non* τούτῳ συνθέματι 6. consequentur J

XXI 1. **homicidio**: + admisso J

I J 10. praesbit. I 13. presbiterii I

XVIIII 5. grados I (*et* xx 8 xxii 4 xxiii 8 xxiiii 8)

II (**Prisca**)

perfecto ad finem uitae mereantur uiaticum.

XXII De extra uoluntate homicidio.

De homicidia extra uoluntate commissa, primum constitutum in septem annis praecepit perfecti dignum es*se* secundum gradus constitutos; ut fiat *secundum*, quinquennium censemus perficere.

XXIII De his qui diuinant.

Qui diuinant et consuetudines gentium sequentes aut introducentes aliquos in domibus suis ad requisitionem maleficiorum diuinando qualibet causa, si de clero sunt abiciantur, si uero saeculares in canone iaceant quinquennii secundum grados constitutos definitos.

XXIIII De his qui conscii sunt corruptioni uirginum.

Si desponsatus aliqui puellam, corrupit sororem eius ut grauet eam, nubserit autem quam desponsauit, postmodum qui corrupta est laqueo se suspendit: hi qui conscii sunt praecipiuntur undecim annis sus*cipi inter* constante*s* secundum gradus qui iam ordinati sunt.

[EXPLICIT CONSTITVTA CANONVM ANCYRENSIVM]

XXII 1. **De homicidia** I: *om per homoeoteleuton* (*legerat enim* de homicidio, *uide notam sequentem*) J 2. **commissa** I: admisso J 4. **esse** *coniec Ball*: est *codd* **secundum gradus constitutos ut fiat secundum** *conieci e Gr* κατὰ τοὺς ὡρισμένους βαθμούς, ὁ δὲ δεύτερος, *collato can* xx *l* 5 *supra*: *tr* ut fiat secundum gradus constitutos (constituti J) *codd*, *omisso* secundum *altero per homoeoteleuton*

XXIII **De his qui**: + quoquo modo J 1. **diuinant et** I (*cum Gr*): *om* J **consuetudines** J (*Gr* ταῖς συνηθείαις): consuetudinem I 4. **maleficiorum diuinando qualibet causa** I (*Gr* φαρμακειῶν ἢ καὶ καθάρσει): diuinando qualibet causa aut maleficiorum aut incantantium J 8. **constitutos definitos** I: definitos (*tantum*) J; *Gr* ὡρισμένους

XXIIII 1. **desponsatus** (*Gr* μνηστευσάμενος) I J *codd*: *uerbum deponens alibi non inueni* **aliqui** I (*cf Neue-Wagener*[3] ii 476): aliquis J puella I 3. **autem**: *om* J? 5. suspendi I hii I 6. **undecim annis** *codd*: *Gr* ἐν δεκαετίᾳ, *quae uerba in unum redegit* (ἐνδεκαετίᾳ) *interpres noster* 7. **suscipi inter constantes** *conieci e Graeco* δεχθῆναι εἰς τοὺς συνεστῶτας, *pluries enim Graeco* δεχθῆναι *respondet Latinum* suscipi, *uide cann* v *ll* 10 15, vi 5, vii *l* 5, viii *l* 5: suspendi constanter *codd*: constantes *pro usitatiore* consistentes *ponitur* 8. **gradus qui iam**: *bis* J ordinasti J

Episcoporum Ancyritanorum nomina, quae canones in cod J *sine interuallo sequuntur, ad finem canonum Neocaesariensium cum cod* I *ideo differenda putaui, quia et in aliis codd* (*scilicet* V F *et in archetypis tum codicis* Θ *tum codicum* ꟻW) *indices cmlo simul occurrunt*; *ita arcte apud primos canonum siue editores siue interpretes conexa sunt duo ista concilia*

EXPLICIT . . . ANCYRENSIVM J: *om* I, *cf p* 19

XXIII 7. quinquenii J

XXIIII corruptione I 3. disponsauit I I J

II (Prisca)

[INCIPIT CAPITVLA CANONVM NEOCAESARIENSIVM]

I De praesbyteris lapsis.
II De nuptias duorum fratrum.
III De his qui multum nubserint.
IIII De his qui constituunt fornicari et uetantur.
V De cathecumenis peccantibus.
VI De praegnantibus baptizandis.
VII In nubtiis bigamis praesbyter*os* non orare.
VIII De his qui adulteris mulieribus sociantur.
VIIII De his qui ante ordine peccant.
X De diacones similiter.
XI Vt ante triginta annorum non liceat ordinari.
XII De grauattales.
XIII De praesbyteris parrociae.
XIIII De numero diaconorum.

EXPLICIVNT TITVLI

[INCIPIT TESTVS EIVSDEM CONCILII]

Et isti canones secundi quidem sunt Ancyrensium, qui in Neocaesaria sunt expositi; de Nicaenos autem primi sunt.

TITVLI XIIII

I J INCIPIT . . . NEOCAESARIENSIVM J: *om* I *Codices Isidoriani syllogarum Sanblasianae* (S P X Y) *et Vaticanae* (*u w*) *in indice capitulorum nonnulla de interpretatione nostra mutuantur, uidelicet titt* V VIII VIIII X XII XIII XIIII: *cf pp* 44 46. *in omnibus cum codice* J *concinunt*
II De uirgine corruptam a duobus fratribus I, *sed uide can* ii *p* 29
III **multum**: plurimis mulieribus J, *sed cf can* iii *p* 29 nubserunt I, *sed cf p* 29
IIII De his qui per occasione a fornicatio liberantur I, *sed cf can* iiii *p* 29 fornicariae et J
V **peccantibus** I: lapsis J **S v**, *sed uid can* v
VI Mulieres praegnantes quae sunt cathecuminas baptizandas J, *sed uide can* vi *p* 30
VII **In**: De I **bigamis** I, *cf can* vii *p* 30, *Dion* II *tit* li [vii] *p* 45, *can* li [vii] *p* 127 *infra*: bigami J **praesbyteros non orare** *scripsi e can* vii *p* 30: pbr non orare I praesbyteri orare non debent J
VIIII **his**: prb I ordinem I **peccant**: + et postea confitentur J **S v**, *sed cf can* viiii *p* 30
X **diacones** I: diaconis J (P *in ras*) diaconos S diaconus X Y *u* diacono *w*
XI Qua aetate debeant clerici in ordine promoueri J
XII **De grauattales** (*'grabatalis' de 'grabatus,' id est 'clinicus'*) I: De his qui in aegritudine baptizantur J, *cf Dion* I *p* 47
XIII De parrociales praesbiteros I
XIIII **diaconorum**: + Et subscripserunt I
TITVLI I: CAPITVLA NEOCAESARIENSIVM J
INCIPIT . . . CONCILII J: *om* I
Etiam hanc praefatiunculam ex interpretatione nostra mutuantur codd Isidoriani **S v**, *uide p* 116
I. **Et isti** . . . TITVLI XIIII: *transponit ante capitula* I **Et** I, *confer ceteras interpretationes pp* 116 117: *om* J **S v** **sunt canones secundi quidem** I: canones secundi sunt (*om* quidem) J **S v** **qui in Neocaesaria** J **S v**: qui in Neocaesariam et eorum qui i Neocaesaraea I **de Nicaenos autem primi sunt** I (*Gr* τῶν δὲ ἐν Νικαίᾳ προγενέστεροι): et hi (hii **S v**) priores sunt Nicaenis J **S v** **sunt**: + sed in Ancyrenses constituta sunt (*quae quid sibi uelint nescio*) I
TITVLI XIIII (XIIII *in ras ut uid* I) I **S v**: *om* J

I J I presbyteris labsis I
III nupserunt I
V cathecuminis I
VII nuptiis I pbr I
XIII praesbit. I
XIIII diacõ I

II (**Prisca**)

I De praesbyteris labsis.

Praesbyter si nubserit, deponi eum de ordinem: si autem fornicatus fuerit aut adulterium fecerit, perpelli eum a communione, etiam et ad paenitentiam adduci censemus.

II De nubtias duorum fratrum.

Mulier si nubserit et a duobus fratribus corrupta fuerit, expellatur usque ad mortem: tamen in hora mortis uiaticum accipiat si agnouerit errorem; et si iam corrupta uetauerit nubtias et egerit penitentiam, perfectum mereatur. si uero moriatur mulier in talibus nubtiis posita aut uir talis corruptor, difficilis qui remanet paenitentiae remittatur.

III De his qui multum nubserint.

De his qui plurioribus nubtiis inciderunt, tempus quidem agnitus qui institutum est: conuersatio autem et fides eorum perincidit tempus.

IIII De his qui constituunt fornicari et uetantur.

Si disposuerit aliquis et desiderans mulierem alienam dormire cum ea, et constituerit ei et non ueniat ad dispositum suum, apparet quia gratia Dei liberatus est.

V De cathecuminis peccantibus.

Cathecuminus si in dominico cathecumin*or*um stat in ordinem, iste autem pareat peccans, si genua flectens et audiens iam non pecca-

---

I 1. **praesbyter**: + * * (? et) I 2. de ordine I 3. **adulterium fecerit** I (*Gr* ἢ μοιχεύσῃ): in quolibet adulterauerit J **perpelli** I (*Gr* ἐξωθεῖσθαι): pelli J

II 4. **mortis** I (*Gr* ἐν θανάτῳ): + sui J (*fortasse per dittographiam* mortissuiuiaticum) 5. **corrupta** *codd* (*cf l* 2 corrupta *l* 9 corruptor): *Gr* ὑγιάνασα, *e quo conicias forte* corroborata; *noster tamen interpres totum canonem male intellexit* 6. **uetauerit** *codd*: *uide quae adnotaui ad can Ancyr* xx *l* 4 (*supra p* 26) 7. **perfectum mereatur** I, *cf can Ancyr* xviiii *l* 4, *p* 26: perfectam mereatur communionem J 10. **qui remanet**: *praem* eorum J **paenitentiae** *codd*: *fortasse legendum* paenitentia *cum Gr* δυσχερὴς τῷ μείναντι ἡ μετάνοια

III nubserit I* 1. **De his** I (*Gr* περὶ τῶν): I J hi J **plurioribus** *codd*, *cf Io* vii 31 *cod f*; *alios* (*sed perpaucos neque ante saeculum post Christum quartum*) *inuenies testes apud Neue-Wagener*[3] ii 208 2. **agnitus qui**: *masculinus e Graeco* χρόνος *pendet* 4. **perincidit** (*Gr* συντέμνει) I: perincidet J; *uerbum* perincidere *alibi non inueni*

IIII 1. **disposuerit** I (*Gr* προθῆται): disponens J desiderant I 2. **ea**: eam I

V 1. **dominico cathecuminorum** *scripsi cum* I dominico cathecuminum *et Gr* εἰς κυριακὸν ἐν τῇ τῶν κατηχουμένων τάξει στήκῃ: dominicum (*tantum*) J 2. **in**: *om* I 3. *tr* si pareat peccans J **pareat peccans** J (*Gr* φανῇ ἁμαρτάνων): parcat peccandum I: *de uerbo* parere = apparere *uide Rönsch* Itala und Vulgata *p* 374 **si**: + autem I (*fortasse legendum* quidem *cum Gr* μέν) 4. **flectens et audiens iam non pecca-**

I presbyteris I 1. praesb J nupserit I

II nuptias I (*et l* 6) fratruum J 5. herrorem J 6. paenitentiam I 8. nuptiis I

III 1. nuptiis I 2. agnitos I I J

IIII fornicare I

I (Prisca)

uerit, consequatur gratiam: si autem audiens adhuc peccat, expellatur.

VI De pregnantibus.

Mulierem grauidam oportet baptizari quandoque uoluerit: nihil enim in hoc communicat qui nascitur, quoniam singuli propriam uoluntatem ad confessionem ostendunt.

VII In nubtiis bigamis praesbyteros non orare.

Praesbyterum ad nubtias bigami non comedere: quia paenitentiam petens bigamus, qui erit praesbyter qui propter conuiuium conponat nubtias?

VIII De his qui mulieribus adulteris sociantur.

Mulier cuiusque adulterata, laico constituto, si arguatur, talis ad ministerio uenire non potest. si autem postquam ordinatus fuerit adulteretur, dimittere eam debet: si autem conuiuere cum ea uoluerit, non potest contingere quod ei creditum est ministerium.

VIIII De his qui ante ordine peccant.

Praesbyter si ante peccau*isse* corpore probetur, et confiteatur quia peccauit antequam ordinaretur, non offerat, permanens in reliquis pro alia quae festinat m*or*ig*e*rare: quia reliqua peccata dixerunt multi per manus inpositionis posse dimitti. si autem ipse non confiteatur, et argui palam non potuerit, insuper hoc facere potest.

X De diacones similiter.

Similiter diaconus si in hoc ipso peccato inciderit, ministerii locum non habeat.

I J **uerit** I (*Gr ἐὰν μὲν γόνυ κλίνων ἀκροάσθω μηκέτι ἁμαρτάνων*): flectat et hoc cum audierit desinat peccare J

VI **De pregnantibus**: + mulieribus J 1. Muliere I **baptisari** (*Gr φωτίζεσθαι*) I: baptizare J

VII **In**: *praem* Vt I **bigamis** I, *uide ad tit* vii *p* 28 *supra*: bigami J 2. paenitentia J 3. **qui erit . . . qui** (*Gr τίς ἔσται ὁ*) I: quis ausus est . . . ut J

VIII 2. **arguatur** (*Gr ἐλεγχθῇ*) I: doceatur J ad ministerium J 7. adtingere J

VIIII ordinem I 1. **peccauisse** *scripsi* (*Gr προημαρτηκώς*): peccauit *codd* (*fortasse e* peccaūi) 2. confiteantur J 3. ordinetur I 4. **pro alia quae** I, *cf cann Ancyr* viii *l* 3 *p* 23, viiii *l* 5 *p* 23: pro aliquae J 5. **festinat morigerare** *conieci e Graeco διὰ τὴν ἄλλην σπουδήν: usitatius passiuum* morigerari, *quod si uis legas, sed actiuum apud Plautum inuenitur*: festinantur migrare *codd*, *sed si archetypi scribam lineas ita diuisisse* FESTINATMI

OR

GERARE *conicias, lectio codicum facile deducitur* 8. **non**: *om* I 10. **hoc facere**: *sc* offerre, *quamquam Graeca uerba ἐπ' αὐτῷ ἐκείνῳ ποιεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν hanc interpretationem uix ferre possunt*

X **diacones** *scripsi, cf titulorum indicem supra p* 28: diacc J diac I 1. **Similiter**: *om per homoeoteleuton* J *tr* si in hoc ipso peccato diaconus J

I J VI praegnantibus I

VII nuptiis I praesbb J presbyteros I 1. praesb J nuptias (*et l* 5) I 3. praesb J presbyter I

VIII 6. conuiuire J

VIIII 1. praesb J presbyter I

X d acc J diac I 1. diac J

II (**Prisca**)

XI Quando oporteat ordinare praesbyterum.

Praesbyter ante triginta annorum non ordinetur, etsi forsitam sit homo dignus, sed obseruetur in eo hoc: quia Dominus in tricensimo anno baptizatus *do*cere coepit.

XII De his qui aegroti baptizantur.

Si quis aegrotus baptizatus fuerit, in ordine praesbyterii uenire non potest, quia non ex uoluntate fides eius accessit sed ex necessitate, *ni*si forte †enim postmodum eius festinantiam fidei et hospitalitate hominum erogata.†

XIII De praesbyteris locorum.

De aliquibus locis praesbyteri in dominico ciuitatis offerre non possunt praesente episcopo aut praesbytero ciuitatis, neque panem dare in oratione neque calicem. si autem absentes sint et in oratione uocatus fuerit qui de locis est solus dat. quia corepiscopi sunt quidem de forma septuaginta, et sicut comministrantes propter curam pauperum offerent, honorantes eos.

XIIII De numero diaconorum.

Diaconi septem debent esse secundum canonem, etsi fortiter magna sit ciuitas: sed ut credas, inquire a uolumine Actuum apostolorum.

XI **Quando oporteat ordinare praesbyterum** I: Qua aetate debeant o**nes (ordines *uel* omines ?) promoueri J 1. **annorum** I (*Gr* πρὸ . . . ἐτῶν): annos J 2. **forsitam**: *uide Rönsch* Itala *p* 457 *Neue-Wagener* Formenlehre[3] ii 605 3. **sed obseruetur in eo hoc** I (*Gr* ἀλλὰ ἀποτηρείσθω): tamen hoc in eo obseruari debere J 4. **Dominus** I (*Gr* ὁ κύριος Ἰησοῦς Χριστός): + N̄ (=noster) J 5. **baptizatus** J (*Gr* ἐφωτίσθη καί): *om* I **docere** *scripsi*: discere *codd*

XII **aegroti** I: in aegritudine J, *cf Dion p* 135 4. **eius**: ei I 5. **nisi forte** *scripsi cum Gr* εἰ μὴ τάχα: si forte *codd*, *quam lectionem habet etiam Gall p* 15 *supra* **enim postmodum** *usque ad finem*: *lectiones codicis* I *recepi, quippe qui textum minus quam* J *deprauatum praebeat*; *neque tamen ipsius* I *textus sensum praebet neque Graeco respondet* εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν μετὰ ταῦτα αὐτοῦ σπουδὴν καὶ πίστιν καὶ διὰ σπάνιν ἀνθρώπων **eius** I (*Gr* αὐτοῦ): *om* J 6. **festinantiam** I, *quam uocem laudant e Paulino Nolano Benoist-Gelzer* (*locum inuenire non potui*), *e latina Actorum SS. Tarachi et Probi interpretatione*, 'quos ut uidimus a militibus adduci . . . cum festinantia posuimus nos . . in media fissura petrarum,' *Forcellini-de Vit*: feruentiam J **et** I (*Gr* καί): aut J 7. **erogata**: + probetur J

XIII **locorum** I: diocensium J 1. **praesbyteri** J (*Gr* ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι): praesbyteris (*e* praesbb ?) I 5. **in oratione** J (*Gr* ἐν εὐχῇ): in orationem I 7. **de locis est** (*respicit ad initium canonis* ἐπιχώριοι) I: de eo loco est corepiscopus J 8. **de forma** *scripsi cum Gr* εἰς τύπον τῶν ο′: *tr* forma de *codd* 11. **honorantes**: orantes I

XIIII 1. Diacones I

XI pbresbyterum I 1. prsb I **triginta**: xxx I 2. forsitā I 3. set I 4. trincensimo J tricesimo I 5. caepit I

XII 2. praesbiterii I 6. fidaei I

XIII presbiteris I 3. episc au praesb J pbro I I J 7. corepisc J 9. **comministrantes** I

XIIII 1. diacones I septe J

II (**Prisca**)

Et subscribserunt qui conuenerant in synodo Ancyre ciuitatis

Vitalis	anthiociae
Marcellus	ancyrae
Agricolaus	caesariae
Lupus	tarsi
Basilius	amesais
Philadelfus	iuliopolis
Eustolus	nicomediae
Heraclius	zenoniae
Petrus	iconii
Nunechius	laodiciae
Sergianus	anthiociae pisidae
Epidaurus	perges
Narcissus	merodiades

Et subscripserunt qui conuenerant in synodo Neocaesariae

Vitalis
Lupus
Leontius
Basileus
Gregorius
Longinus
Heraclius
Amphidon
Sebius
Erytrius
Sanctus
Valentinus
Narcissus
Dicasius
Alphius
Germanus
Gerontius
Stephanus
Salaminos
Leontius

EXPLICIT CONSTITVTA CANONVM NEOCAESARIAE

I J subscripserunt I   **qui . . . ciuitatis**: *om* J, *uide quae adnotaui ad finem canonum Ancyritanorum, p* 27
1. *Ordinem nominum ad fidem cod* J *redegi* (*cf indices codicum Isidorianorum* V **Sp** *p* 50, *et Dion*-**H** *p* 51) : *cui adsentit cod* I *nisi quod ad primum locum transponit* Sergianus anthiociae pessidae *e l* 11
4. tarsiae J tharsi I
5. amesays J
6. Filadelfus iuliopoli I
7. nicomaediae I
8. Eraclius I Hereclius J   zaenoniae I
9. iaconiensis J yconii I
10. Nunachius J
11. **pisidae** *scripsi*: pessidae I pisid̄ J
12. Ephidaurus I

Et *usque ad* **Neocaesariae** J, *cf col a*: In Naeocaesariae qui subscribserunt I
Ordo nominum in codd nostris consentit cum cod V *interpretationis Isidorianae, uide p* 52 *col a infra*
2. **Lupus**: Paulus J
5. Graegorius I
8. **Amphidon** *scripsi*: Amphition J Anphidon I
9. Saebius I
10. Eritrius I*
11. **Sanctus**: Xantulus J
12. Balentinus I
15. **Alphius** I, *cf p* 52 *col a et col b*: Alphion J
19. **Salaminos** I: Palminon J* Phalminon J[2]

CONCILIA
ANCYRITANVM ET NEOCAESARIENSE

CAPITVLA PRAEFATIONES NOMINA EPISCOPORVM CANONES

III

INTERPRETATIO QVAE FALSO DICITVR ISIDORI SECVNDVM FORMAM ANTIQVAM

f **Codex Frisingensis nunc Monacensis** lat. 6243 : saec. viii [foll. 19 *a*, 22 *a*

A **Codex Lugdunensis postea Parisinus Claromontanus nunc Petropolitanus** F II 3: paginarum suprema pars igni corrupta est, unde lacunas sigillis ⌜ ⌝ significaui : saec. vii : habet canones Ancyritanos tantum, non Neocaesarienses ; capitulorum indicem inuenies in Appendice I p 142 infra [fol. 178 *b*

R **Codex Remensis postea Parisinus Claromontanus 561, deinde Hagensis Meermanianus 576, et Cheltenhamensis Thomae Phillipps 1743, nunc Berolinus** Phillip. lat. 84 (inde ab Ancyr. can. v [xxiiii]) : saec. viii [foll. 1 *a*, 4 *a*

W **Codex Wirceburgensis** bibliothecae Vniuersitatis (olim bibliothecae Capitularis) Mp. th. f. 146 : saec. ix [foll. 31 *b*, 35 *a*

G **Sylloge 'systematica' codicis S. Germani de Pratis nunc Paris.** lat. 12444 : saec. ix ineunt. : canones adducit Ancyritanos xvi xviiii xx [foll. 32 *a*, 54 *b*

Σ_3 **Codex Paris.** lat. 1454 (ante syllogen Paschasii Quesnel dictam) : saec. ix–x : canonem adducit Ancyritanum xvi [fol. 5 *b*

Edidit Fr. Maassen Geschichte der Quellen und der Literatur des canonischen Rechts im Abendlande (*Gratz* A. D. 1870) *pp* 929–934 *e codd* *f*W : *codices* A R *primus adhibui*

EIVSDEM EPITOME APVD SYLLOGEN FVLGENTI FERRANDI CARTHAGINIENSIS

Adducuntur canones omnes exceptis Anc. x [xxviiii], xii [xxxi], xxv [xliiii], Neoc. iii [xlvii]

C **Codex Corbeiensis nunc Paris.** lat. 12097 : saec. vi [fol. 144 *a*

trec **Codex Trecensis nunc Montipessulanus** bibliothecae Vniuersitatis 233 : saec. ix [fol. 113 *b*

Ediderunt Petrus Pithou Fulgenti Ferrandi Carthaginensis ecclesiae diaconi Breuiatio canonum (*Lutetiae*, A. D. 1588) *e codice Trecensi*, *et P. F. Chifflet* Fulgentii Ferrandi Carthaginensis ecclesiae diaconi Opera (*Diuione*, A.D. 1649) *p* 1 *e cod* C

IV

INTERPRETATIO QVAE FALSO DICITVR ISIDORI SECVNDVM FORMAM VVLGATAM

Θ **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lx (58) : saec. vii–viii [foll. 55 *b*, 42 *a*

V **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lix (57) : saec. vi [foll. 234 *a*, 240 *a*

F Consensus codicum F *f*, scilicet :

F codex **S. Mauri Fossatensis nunc Paris.** lat. 1451 : saec. viii–ix [foll. 46 *b*, 49 *a*

f codex **Engolismensis nunc Vaticanus** Reginae 1127 : saec. ix [foll. 60 *a*, 63 *a*

Sp Sylloge Hispana consentiente codice et editione infra scriptis :

E codex **Ambrasianus ad Enipontum nunc Vindobonensis** 411 : saec. ix–x [fol. 8 *b*

Sp-ed *Collectio canonum ecclesiae Hispanae* edente F. A. Gonzalez (Matriti A.D. 1808, p 18) : adhibiti sunt codices nonnisi Hispani, id est

aem codex **Aemilianensis nunc Escurialensis** I D 1 : saec. x exeunt.

alv codex **Alueldensis nunc Escurialensis** I D 2 : saec. x exeunt

esc codex **Escurialensis** I E 12 : saec. x–xi

ger codex **Gerundensis** bibliothecae Capitularis (nusquam tamen adducitur nisi ad Ancyr. cann. xxii, xxiii) : saec. xi

mat codex **Matritensis** bibliothecae publicae P 21 (inde a medio can i) : saec. x–xi

tol 1 codex **Toletanus** bibliothecae Capitularis xv 16 : saec. xi

tol 2 codex **Toletanus** bibliothecae Capitularis xv 17 : saec. xi

urg codex **Vrgelitanus** bibliothecae Capitularis : saec. x–xi

S Consensus codicum sylloges dictae S. Blasii:

S **codex Augiensis postea Sanblasianus nunc coenobii S. Pauli apud Carinthios xxv** $\frac{4}{1}$: saec. vii–viii [foll. 11 *a*, 19 *b*

P **codex bibliothecae Thomae Phillipps Cheltenhamensis** 17849: saec. viii–ix [foll. 7 *b*, 12 *b*

X **codex origine ut uidetur Treuerensis nunc Paris.** lat. 3836: saec. viii [foll. 7 *a*, 11 *a*

Y **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis ccxiii: saec. viii [foll. 19 *a*, 25 *a*

Z **codex Lucensis** bibliothecae Capitularis 490: saec. viii–ix [fol. 237 *b*

Codicum duae familiae distingui possunt, S Z (**v**) et X Y: P iam cum his, iam cum illis, facit: uera sylloges **S** lectio nonnumquam apud S Z [ut Anc. tit i 'inierunt,' tit v 'minis'; Anc. can xvi l 4 'possumus'], saepius apud X Y [ut Anc. can iii l 23 'a communione,' l 30 'causas,' xv l 10 'reddidisse,' xvi l 2 'e ce alogiomenon,' xviiii l 6 'nonnullis,' xxi l 4 'conceptos'; Neoc. can i l 1 'ab ordine(m),' ii l 4 'suis sacramentis,' viii l 2 'cum esset'] inuenitur

v Consensus codicum *u v w* **uel** *u w* (nonnulla de interpretatione Dionysii prima mutuatur v):

u **codex Farfensis nunc Vaticanus Barberinus** xiv 52: saec. ix [foll. 23 *a*, 27 *b*

v **codex Vaticanus** 1342 (quoad concilium Ancyritanum: de concilio Neocaesariensi uide interpretationem Dionysii priorem): singulares eius lectiones praetermisi: saec. ix [fol. 27 *b*

w **codex Florentinus Laurent.** bibl. aedil. eccl. 82: saec. x [foll. 15 *b*, 18 *a*

C Consensus codicum Gallicorum C K A:

C **codex Corbeiensis nunc Paris.** lat. 12097: saec. vi [foll. 2 *b*, 9 *a*, 12 *a*

K **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis ccxii: saec. vii ineunt. [foll. 160 *a*, 163 *b*

A **codex Albigensis** olim bibliothecae Capitularis nunc publicae 2: canones omittit Ancyritanos x xi xiii xiiii xv, Neocaesarienses i ii iiii vii viii xi–xiiii: saec. ix–x [foll. 37 *b*, 40 *a*

Q Consensus codicum sylloges dictae Paschasii Quesnel:

O **codex Einsiedlensis** ob i 191: saec. viii–ix [foll. 19 *a*, 22 *a*

Π **codex Francisci Pithou Trecensis nunc Paris.** lat. 3848 A: saec. ix [foll. 6 *b*, 11 *b*

Σ **consensus codicum gemellorum Paris.** lat. 1454 (**olim G. Sacheri**) foll. 56 *a*, 58 *a*, et **Paris.** lat. 3842 A, utriusque saec. ix–x: dissentiente alteri altero, quod raro fit, eam lectionem commemoraui quae archetypo propior uisa est

Τ **codex Vindobonensis** 2141: saec. ix [foll. 10 *a*, 12 *b*

Φ **codex Vindobonensis** 2147: saec. ix–x [foll. 27 *a*, 30 *b*

Ψ **codex S. Vedasti nunc Atrebatensis** 644: saec. ix [foll. 20 *b*, 24 *b*

Sylloges **Q** codicum duae familiae distingui possunt, O Σ T[2] Ψ et Π T Φ: uera sylloges **Q** lectio iam apud O Σ (T[2]) Ψ [ut Anc. can iii l 22 'ab aliquibus,' xviii l 14 'presbyterii,' xxiii l 4 'communioni'; Neoc. can iii l 3 'quod'], iam apud Π T Φ [ut Anc. can viii l 7 'communionis,' xx l 2 'in paenitentiam,' xxi l 6 'remoui,' xxv l 4 'desepta'] adseruatur

f **Sylloge 'systematica' codici** *f* (**Monacensi** lat. 6243, uide p 33 supra) adnexa: canones adducit Ancyritanos xi xx, Neocaesariensem viii: saec. viii exeunt. [foll. 192 *b*, 194 *b*

G **Sylloge 'systematica' codicis S. Germani de Pratis nunc Paris.** lat. 12444: canones adducit Ancyritanos xiii [sub titulo xiiii] xv [sub titulo xvi] xviii xviiii xx xxii et xxiii, Neocaesarienses i xi et canonis xiii posteriorem partem [sub titulo xiii]: saec. ix ineunt. [foll. 11 *a*, 20 *a*, 25 *b*, 31 *b*, 53 *a*, 54 *b*

EIVSDEM EPITOME APVD SYLLOGEN HISPANAM COMPENDIOSAM

quae tamen ob spatii angustias in tertia columna sub interpretatione Dionysii prima imprimitur

U **Codex Veronensis** bibliothecae Capitularis lxi (59): saec. vii–viii [foll. 18 *a*, 19 *a*

Z **Codex Lucensis** bibliothecae Capitularis 490: saec. viii–ix [fol. 291 *b*

h **Codex Bobiensis nunc Vaticanus** 5751: saec. x [fol. 33 *b*

Epitomen Ancyritanam primus edidi: epitomen Neocaesariensem edidit Mansi Concilia II 549 *e cod* Z

V

INTERPRETATIO DIONYSII EXIGVI PRIMA

INTERPRETATIONEM VEL ISIDORI VVLGATAM (TEXTVM SCILICET CODICVM ΘV) VEL (QVOD RARIVS FIT) ISIDORI ANTIQVAM AD GRAECAM VERITATEM EMENDANS

Æ **Codex Morbacensis nunc Gothanus** I 75 (deficit post canonem Ancyritanum xv l 21, uide p 99): saec. vii [fol. 119 *a*

M **Codex Moguntiensis nunc Vaticanus Palatinus** 577: saec. viii exeunt. [foll. 18 *a*, 28 *b*

B **Codex Bobiensis nunc Mediolanensis** bibliothecae Ambrosianae S 33 sup.: saec. ix exeunt. [foll. 15 *b*, 39 *b*

v **Codicis Vaticani** 1342 **secunda manus**, quoad concilium Neocaesariense: saec. ix [fol. 9 *a*

v **Haec sylloge** (de qua uide supra p 34 col a) interpretationi Isidori uulgatae lectiones Dionysianas nonnumquam immiscet, uide apparatum nostrum

Hanc interpretationem primus edidi

VI

INTERPRETATIO DIONYSII EXIGVI ALTERA

A **Codex Lugdunensis postea Parisinus Claromontanus nunc Petropolitanus** F II 3: codex ad summum cuiusque paginae male exustus est: lacunas sigillis ⌜ ⌝ significaui: saec. vii [foll. 3 *a*, 50 *a*

a **Codex Andegauensis nunc Paris.** lat. 3837: saec. ix ineunt. [foll. 3 *a*, 19 *a*

j **Codex olim Christophori Justel nunc Oxoniensis Bodleianus** e Mus. 103: saec. x [foll. 3 *a*, 15 *b*

l **Codex apud Lombardos meridionales (Capuae fortasse uel Beneuenti) scriptus nunc Vaticanus** 5845: saec. viii [foll. 2 *a*, 13 *a*

m **Codex Colbertinus nunc Parisinus** lat. 3845 (habita etiam ratione codicis gemelli Colbertini nunc Parisini lat. 1536, foll. 52 *b*, 55 *b*, ita fere ut nonnisi ea laudentur quae apud utrumque inueniuntur): saec. x [foll. 16 *a*, 23 *b*

s **Codex olim Sessorianus basilicae S. Crucis** lxiii **nunc bibliothecae Victoris Emmanuelis** 2102: saec. viii exeunt. [fol. 17 *a*

H **Consensus codicum sylloges ab Hadriano Papa ad Carolum magnum** A. D. 774 **missae**:

- α **codex Augiensis ut uidetur postea Sanblasianus nunc coenobii S. Pauli apud Carinthios** 6 (34): saec. ix ineunt. [foll. 28 *a*, 36 *a*
- β **codex Bellouacensis nunc Parisinus** lat. 8921 (inde ab Ancyr. can. iii): saec. viii exeunt. [fol. 8 *a*
- γ **codex S. Germani de Pratis nunc Parisinus** lat. 11710: scriptus A.D. 805 [foll. 4 *a*, 22 *b*
- δ **codex Bernensis** 89: saec. viii–ix [foll. 19 *b*, 47 *b*, 65 *b*
- ζ **codex Wirceburgensis** bibliothecae Vniuersitatis Mp. th. f. 3: saec. viii–ix [fol. 9 *b*
- κ **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis cxvi: saec. ix ineunt. [foll. 11 *a*, 14 *a*
- λ **codex Coloniensis** bibliothecae Capitularis cxv: scriptus ante A.D. 819 [foll. 3 *b*, 32 *b*, 36 *b*

Cr **Cresconii Breuiarium Canonicum**, consentiente codice et editione infra scriptis:

- Cr-w **codex Wirceburgensis nunc Oxoniensis Bodleianus** Laud. misc. 436: saec. ix ineunt.
- Cr-ed **editio Christophori Justel** (*Bibliotheca Iuris Canonici Veteris* I app. *p* xxxiii, Lutetiae, A. D. 1661 = *Migne* P. L. lxxxviii 829)

Edidit secundum syllogen Hadriani papae Ioannes Wendelstinus Canones Apostolorum: Veterum Conciliorum Constitutiones: Decreta Pontificum Antiquiora (*Moguntiae* A. D. 1525) *fol.* 17, *et post eum Franciscus Pithou* Codex Canonum Vetus Ecclesiae Romanae (*Lutetiae Parisiorum* A. D. 1609) *p* 23: *edidit e cod j Christophorus Justel* Codex Canonum Ecclesiasticorum Dionysii Exigui (*Lutetiae*, A. D. 1628) *pp* 7 49, *et* Bibliotheca Iuris Canonici Veteris (*Lutetiae* A. D. 1661) I 103 119 = *Migne* P. L. lxvii 151: *uide etiam Labbe-Coleti* Concilia I 1493 1513, *Mansi* Concilia II 521 543

IV

Interpretatio Isidori uulgata (*capitula non habent* ΘV)

secundum codd F

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII APVD ANCERAM

I De presbyteris qui immolauerunt.

II Item de diaconibus.

III De his qui inuiti ad immolandum ducti sunt.

IIII De his qui in templis idolorum cenauerunt.

V De his qui ascenderunt templa cum ueste lucubri.

I prsb F prbis *f*
II item : + et *f*
III inuitati *f* imolandum F

secundum cod C

INCIPIVNT CAPITVLA CONSTITVTIONIS CANONVM ANQVIRITANI

I De his qui immolauerunt et postea certamen enierunt.

II De diaconibus qui immolauerunt et postea reluctati sunt.

III De his qui fugientes tempore persequutionis conpraehensi sunt : et rel*iqua*.

IIII De laicis qui in similis necessitatis incederunt.

V De his qui sacreficare coacti sunt uel in templis idolorum cenauerunt.

VI De his qui ascenderunt in templa in ueste lucobri : et rel*iqua*.

Desunt capitula apud codd K A
III relq̄ C
VI relq̄ C

secundum codd Q (Π Υ Φ)

INCIPIVNT CAPITVLA CANONVM ANQVIRITANENSVM

I Si presbiter immolauerit idolis.

II Vt diaconi qui immolauerunt et postea sunt reuersi, a sacro mysterio cessentur.

III Qui tempore persecutionis se christianos esse proclamauerunt.

IIII De laicis qui inuiti immolauerunt.

V Qui templis idulorum sacrificauerunt.

VI De his qui in templo ueste lugubri manducauerunt.

Indicem titulorum ante canones habent codd Π Υ Φ, *omittunt* (*fortasse recte*) Ο Σ Ψ : *eosdem titulos singulis canonibus praefixos habent omnes codices* (*nonnullos etiam ibi omittit* Σ) : *tamen ut cum ceteris indicibus facilius conferatur hunc typis mandaui, ob spatii angustias p* 54 *seqq illos omisi*

ANQVIRITANENSIVM Φ : ANQVIRITANVM Π
I prbt Π prb Υ Φ
II diac Π Υ Φ immo*la*uerunt *in ras* Υ
III persequutionis Π
V idolorum Π
VI *lugu*bri *in ras* Υ lygubri Φ

secundum codd S (−Z) v

INCIPIVNT CONSTITVTA CANONVM ANQVIRENSIVM ET TITVLI

I De praesbyteris qui immolauerunt et postea certamen inierunt.

II De diacones qui immolauerunt et postea reluctati sunt.

III De his qui fugientes tempore persecutionis conpraehensi sunt et de laicis qui in similes necessitates incederunt.

IIII De his qui sacrificare coacti sunt et qui ascenderunt templa in ueste lugubri et recumbentes inter alios manducauerunt flentes.

CONSTITVTA . . . TITVLI : CAP ANQVIRITANI CONCILII *v* CANONVM : *om* Z ANQVIRENSIVM : ANQVIRITANENSIVM *w* ; *om* Y ET : *om* Y Z *w* TITVLI : + XXIIII (*sed desunt ipsi tituli*) Z
I praesbiteris S praesbyteriis Y certamen : *om u w**; locum certaminis *v* inierunt S v : iniecerunt P X Y
II relucrati Y
III hiis Y persecution̄s X conprehensi X et : *om* Y similis X necessitatis X inciderunt S
IIII hiis Y in ueste . . . flentes : *om u* lugobrae S

V

Interpretatio Dionysii prima

INCIPIT CAPITVLA CANONVM CONCILII ANQVIRANI NVMERO XXIIII

I De praesbiteris qui tempore persecutionis idolis immolarunt.

II De diaconis qui similiter immolarunt.

III De his qui per uim ritum gentilium pertulerunt.

IIII De his qui ob diuersas causas ritus gentilium perpetrarunt.

ÆMB *Orthographiam secundum cod* M (*et usque ad can* XV *cod* Æ) *constitui*

Praem INCP CANONES ANQVIRANI Canones Anquirani priores quidem sunt Nicaenis sed ideo Nicaeni praelati sunt propter auctoritatem ipsius uenerandi concilii (*quae uerba potius ad p* 49 *locum habent*) Æ

INCP̄ Æ M CAPITVLA Æ M : TITVLI (=*Dion* II) B CANONVM CONCILII ANQVIRANI : *om* Æ CANON M *tr* ANQVIRANI CONCILII (=*Dion* II) B ANCYRANI M NVMERO Æ B : III .L. M

I Æ M B, *sed collatis interpretationibus Isid-antiqua et Dion* II *suspicari licet ipsum Dionysium numeris* XXI *etc usum esse*

III **qui**: + ex fuga conpraehensi sunt et (=*Dion* II) B **ritum gentilium**: pagani ritus gentilium aliquid (*cf Dion* II) B

IIII ritu Æ

ÆM I presbiteris Æ persequutionis M

II diac Æ

VI

Interpretatio Dionysii altera

INCIPIT TITVLI CANONVM ANCYRANI CONCILII XXIIII

XXI [I] De praesbyteris qui immolauerunt tempore persecutionis. ¶ *fol* 3 *a* Λ

⸢XXII [II] De diaconis qui immolauerunt.

XXIII [III] De his qui ex fuga conpraehensi sunt et per uim pagani ritus aliquid pertulerunt.

XXIIII [IIII] De his qui diuer⸣sis causis ⸢gentilitatis ritus aliquid⸣ peregerunt. § *fol* 3 *b* Λ

Λ *a j l m s* *a* γ δ ζ λ

Titulos om κ

INCIPIT : INCIPIVNT *a*; *om* Λ *j* TITVLI : TITVLVS γ REGVLA *l* CANONVM : CANNONVM Λ CANS *m*; *om l* ANCHYRANI Λ ANQVIRANI *a* ANCVRANI *l* ANCHERANI *m* ANCIRANI γ ANCYRANNI κ XXIIII (*tantum*) Λ *j l m* : NVMERO (NVMERVM γ) XXIIII *a s* γ δ

XXI *j*: I *codd rell*, *et similiter usque ad finem*: *praem* in i cap *et* in ii cap *et similiter usque ad finem* γ

XXII [II] diaconibus *l*

XXIII [III] **uim**: *om j* (*unde pro* pagani *scribit* paganos *j*[2]) *m* ritu *l* ritum ζ* **pertulerunt**: + similiter de clericis et de ceteris laicis in ipso capitulo γ

XXIIII [IIII] **qui**: + a ζ diuersas causas gentilitatis ritu *j*[2]

Λ *l* XXI [I] prbs Λ pbris *l*

XXII [II] immolarunt ζ

XXIII [III] **ex fuga**: effuga *l* (*cf p* 59 *infra*) conprehensi *l*

IV (**Isidori uulgata**)

secundum codd F

vi De his qui mi*n*is cesserunt.

vii De his qui festis diebus gentilitatis interfuerunt.

viii De his qui secundo et tertio sacrificauerunt.

viiii De his qui discesserunt fide fratrisque conpolerunt.

x De diaconis qui protestantur.

xi De disponsatas puellas.

xii De his qui ante baptismum sacrificauerunt.

vi **minis** : mimis *codd*
vii int̄fer̄ *f*
viii tercio *f*
viiii descesserunt *f**
x diac F

secundum cod C

vii De his qui moenis tantum cessauerunt uel territi a fide errauerunt.

viii De his *qui* festis diebus paganorum remotis eorum locis conuiuium interfuerunt.

viiii De his qui secundo et tertio sacreficauerunt.

x De his qui non solum a fide domineca deuiauerunt, insuper et alios persuaserunt.

xi De diaconibus cum ordinantur si protestati sunt se habere uxore*s* neque se posse continere.

xii De disponsatas puellas postea ab aliis raptas.

xiii De his qui ante baptismum sacrificauerunt et postea baptismum consecuti sunt.

viii **qui** : *om* C   fistis C
xi uxore C

secundum codd Q (Π Υ Φ)

vii Qui a fide errauerunt quomodo recipian*tur*.

viii De his qui festis diebus paganorum conuiuiis interfuerint.

viiii Qui secundo et tertio sacrificauerunt.

x De his qui a fide dominica deuiarunt.

xi Diaconi si uxores duxerint a ministerio uel clero cessari.

xii Disponsata puella si ab alio rapta fuerit, placuit restitui.

xiii Qui ante baptismum sacrificauerunt.

vii recipiañ Π recipiã Υ recipiam Φ
viii pacanorum Υ   conuiis Π   interfuerunt Π[2]
xi diac Π Υ diacõ Φ
xii **si ab** : sub Φ   restituit Υ *

secundum codd S (– Z) v

v De his qui minis tantum cesserunt.

vi De his qui cum festis diebus paganorum conuiuiis interfuerunt.

vii De his qui secundo et tertio sacrificauerunt.

viii De his qui non solum a fide dominica deuiauerunt sed et aliis persuaserunt.

viiii De diacones qui cum ordinantur in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes uelle se habere uxores.

x De disponsatas puellas et ab aliis raptas.

xi De his qui ante baptismum sacrificauerunt.

v hiis Y   moenis P X[2] (menis X*, *sed corr m p*) Y
vi hiis Y   conuiuis Y
vii hiis Y   saecundo Y
viii hiis Y   **a** : ad S *w*   **dominica** : domini *w*
viiii ordinatur *w*   ordine *u*   protesti *v* prostrati *w*   **uelle** : uel S*   habire X
x desponsatas X
xi hiis Y

V (**Dionysii** I)

V De his qui timore idolis immolarunt.

VI De his qui in locis idolorum conuiuia celebrarunt.

VII De his qui frequenter idolis immolarunt.

VIII De his per quos et alii coacti sunt immolare.

VIIII De diaconis qui tempore ordinationis suae de nuptiis contestati sunt.

X De disponsatis puellis et ab aliis corruptis.

XI De cathecuminis qui idolis immolarunt.

VI (**Dionysii** II)

⌜XXV [V] De his⌝ qui timore ritus gentilium perege⌜runt.⌝

XXVI [VI] De his qui in locis idolorum manducauerunt.

XXVII [VII] De his qui frequenter idolis immolauerunt.

XXVIII [VIII] De his qui et aliis sacrificandi causas attulerunt.

XXVIIII [VIIII] De diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis adtestati sunt.

XXX [X] De disponsatis puellis et ab aliis corruptis.

XXXI [XI] De his qui cum essent caticumini idolis immolauerunt.

ÆMB V **timore**: + ritus gentilium (*cf Dion* II) B
VII *tr* idolis frequenter B
VIII **quos**: quod Æ **immolare**: immolarent M
VIIII **suae** MB: *om* (*cum Dion* II) Æ

XXV [V] **timore**: more *a* timore uel minis γ Λ *a j l m s*
XXVI [VI] in locis idolorum manduc *in ras* Λ α γ δ ζ λ (*sub ras* frequenter idolis immol *e can* vii: *corr m p*)
XXVIII [VIII] **et**: non solum ipsi sed (*om* et) γ sacrificandis *l* causis Λ
XXVIIII [VIIII] diaconibus Λ **sunt**: + uelle se copulari γ
XXX [X] **ab**: *om* Λ *j m* **corruptis**: + aut raptis γ
XXXI [XI] *Tit om* ζ* **essent**: sunt *uel* sint *a** (*sed corr m p*) cathecuminis *l* *tr* immolarunt idolis δ immolarunt δ ζ[a] (*a** ?)

ÆM I caelebrarunt M

XXVI [VI] idorum γ Λ *l*
XXVIII [VIII] attolerunt Λ
XXVIIII [VIIII] diac γ ordenationis Λ
XXXI [XI] cathecumin. *l*

IV (Isidori uulgata)

secundum codd F

XIII De uicari*os* episcoporum.
XIIII De carnes contingendas.
XV De presbyteris si res ecclesiae uindiderint.
XVI De his qui cum pecodibus uersantur.
XVII De episcopis qui non suscipiuntur in sua.
XVIII De his qui uirginitatem profitentur.

XIII uicarios *scripsi* : uicarius *codd*
XV prsbis F prbris *f*
XVI pecudibus F*

secundum cod C

XIIII De uicarios episcoporum.
XV De presbyteris uel diaconibus abstinentibus a carnibus.
XVI De presbyteris qui praesumserunt ubi episcopus non est res ecclesiae uindere.
XVII De his qui cum propinquis incesto more pecodum sanguine commixti sunt.
XVIII De episcopis qui non sunt suscepti a sua diocise in qua fuerant nominati.
XVIIII De his qui uirgenetat*em* polliciti praeuaricati sunt.

XVI prebis C
XVIIII uirgenetat C

secundum codd Q (Π Υ Φ)

XIIII Vicariis episcoporum non licet ordinationes facere.
XV Presbiter uel diaconus qui a carnibus se abstinere uoluerint, eas inmundas non iudicent, nec holera in qua cocuntur polluta non dixerunt.
XVI Si res ecclesiae presbiter uindiderit, restituantur.
XVII Qui more pecorum cum propinquo sanguine incestu commixti sunt, quomodo peneteant.
XVIII Si episcopus alterius ecclesiam uoluerit occupari aut seditionem facere.
XVIIII Qui uirginitatem polliciti sunt, postea praeuaricantur.

XV prb Π Υ   diac Π Υ   pulluta Υ* dixerint Π[2]
XVI eccl Π Υ Φ   prb Π Υ Φ   uendiderit Π
XVII conmixti Π
XVIII eccles Π Υ Φ
XVIIII preuaricantur Υ

secundum codd S (−Z) v

XII De uicarios episcoporum.
XIII De his qui in clero sunt praesbyteri uel diacones.
XIIII Si qua de rebus ecclesiae cum episcopus non est praesbyteri uendiderint.
XV In hoc titulo grega uerba sunt.
XVI De his qui in pecudes aut in masculos aut olim putrefacti sunt aut hactenus hoc uitio corrumpuntur.
XVII De episcopos qui suscepti non sunt a sua diocese in qua fuerant denominati.
XVIII De his qui uirginitatem polliciti praeuaricati sunt professione contempta.

XIII hiis Y   prbi S   diacones P X *u w* : diaconi S dicones Y diacc *v*
XIIII aecclesiae Y   epo S episc P   praesbiteri S presbyteri X praesbyterii Y   uendederint S uendiderunt *u*
XV *Titulos* xv xvi *diuersos habet v*   graeca P greca X   sunt : + de his qui inrationabiliter cum pecoribus fornicati sunt *w*
XVI hiis Y   pecudis S pecodes Y   ollim Y actenus S Y
XVII episcopos P : eps S episcopus X episcopiscopis Y episcopis v   diocesse P* diocissae Y   fuerunt Y v   denominatus? X
XVIII hiis Y   praeuaricate S preuaricati X

V (Dionysii I)

XII Quod non oporteat a corepiscopis clericos ordinari nisi tantum in agris et uillis.

XIII De clericis qui esum carnium omnino diffugiunt.

XIIII De distractis rebus ecclesiae eo tempore quo ecclesiae uiduantur uel priuantur episcopis.

XV De his qui inrationabiliter cum pecoribus fornicati sunt aut incestum cum proximis sanguine perpetrarunt uel se cum masculis polluerunt.

XVI Item de his qui in pecudibus et in masculis aut olim contaminati sunt aut hactenus hoc uitio corrumpuntur.

XVII De his qui ad episcopatum promoti sunt nec recepti.

XVIII De his qui uirginitatem profitentes cum aliquibus quasi sub

---

Æ M B XII a corepiscopi Æ clericus B* **et**: + in M[2] uillulis (=*Dion* II) B
XIII **qui**: qʃ M carnis Æ **omnino diffugiunt** M: omnimodis fugiunt Æ omnimodo diffugiunt B
XIIII rebus * * * * ecclesiae B *eo* B *in ras* uideantur B* **priuantur** M B: probantur Æ
XV incertum B* sanguinem M
XVI **et**: aut * * (aut et *ut uid* B*) B **olim** M B: aliut Æ

M XII chorepiscopis M B
XIII aesum Æ
XIIII aecclesiae (*bis*) M episcp̄ Æ
XVI pecodibus M olym M actenus M
XVIII uirginitate Æ

VI (Dionysii II)

XXXII [XII] Quod non oporteat corepiscopos ordinare clericum nisi in agris et uillulis.

XXXIII [XIII] De his qui esum carnium in clero constituti diffugiunt.

XXXIIII [XIIII] De rebus ecclesiasticis eo tempore distractis ⌜quo ipsae ecclesiae uiduantur episcopis. ¶ *fol* 3 *b* Λ

XXXV [XV] De his qui fornicantur inrationabiliter, id est qui miscentur pecoribus aut cum masculis polluuntur.

XXXVI [XVI] De his qui in pec⌝udes ⌜uel in masculos aut olim polluti⌝ sunt aut actenus ⌜hoc uitio tabescunt. § *fol* 6 *a* Λ

XXXVII [XVII] De⌝ his qui ad episcopatum promoti sunt ⌜nec recepti.⌝

XXXVIII [XVIII] De his qui uirginitatem professi sunt et de his quae

---

XXXII [XII] **corepiscopos**: corepis *a j* λ Λ coreps *a*, *quae compendia quemlibet casum significare possunt* ordinare clericos *s* clericos ordinare H **uillulis**: + sine iussione episcopi ciuitate γ Λ *a j l m s* α γ δ ζ λ
XXXIIII [XIIII] **ecclesiasticis**: ecclesiae δ *tr* distractis eo tempore δ uideantur *j* m ζ **episcopis**: + seu et in alio tempore uel de ipso praetio dato γ
XXXV [XV] **qui miscentur pecoribus**: *om l*
XXXVI [XVI] pecudas *a* **in 2°**: *om a*
XXXVII [XVII] **qui**: *om* Λ **recepti**: receptis *l*; + uoluerintquae alias occupare parrochias γ
XXXVIII [XVIII] *Titulum om j*, supplet in margine j*[2] **quae**: qui *l*

XXXII [XII] chorepiscopos *l s* δ Λ *l*
XXXIIII [XIIII] ribus Λ aecclesiasticis *l* ipse *a j l m* γ δ aecclesiae *l*
XXXV [XV] masculus *a*
XXXVI [XVI] (pec)odis Λ pecudas *a* actinus Λ
XXXVII [XVII] epistum Λ

IV (Isidori uulgata)

secundum codd F

xviiii De his qui adulterium committunt.

xx De mulieribus quae fornicantur.

xxi De his qui uoluntariae homicidium faciunt.

xxii De his qui non uoluntate sed casu faciunt.

xxiii De his qui auguria aut somnia recipiunt.

xxiiii De his qui sponsas habent sororibus incurrunt.

xviiii comituntur *f*
xxi omicidium F
xxiii respiiunt F* respiciunt F²
xxiiii habent F : hab̄ *f*

secundum cod C

xx De his qui adulterium commiserunt.

xxi De mulieres quae furnecantur et partus suus necant.

xxii De his qui uoluntariae homicidium fecerunt.

xxiii De his qui non uoluntate sed casu homicidium perpetrauerunt.

xxiiii De his qui augoria auspiciaque siue diuinationes quaslibet obseruant.

xxv De his *qui* sponsas habent sororibus earum intulerunt uiolentiam.

FINIVNT CAPITVLA

xxi mulieris C
xxiiii agoria C* autspiciaquae C diuinationis C²
xxv qui *scripsi* : *om* C

secundum codd Q (Π Υ Φ)

xx Qui adulterium commisit vii ann*is* paenitet.

xxi Mulier qui fornicator et partum suum occidit.

xxii Qui uoluntarius homicidium facit.

xxiii Qui non uoluntate sed casu.

xxiiii Qui auguria aut somnia obseruant.

xxv Qui sponsam habet et sorori eius intulerit uiolentiam.

xx annis *scripsi* : ann̄ Π an̄ Υ Φ paenet̄ Π (*fortasse legendum* paeniteat)

secundum codd S (— Z) v

xviiii Si quis adulterium commiserit.

xx De mulieres quae fornicantur et partus suos negant.

xxi De his qui uoluntariae homicidium fecerint.

xxii De his qui non uoluntate sed casu homicidium perpetrauerunt.

xxiii De his qui auguria auspicia uel diuinationes quaslibet secundum more gentium obseruant.

xxiiii Si quis sponsam habens sorori eius forsitan intulerit uiolentiam.

EXPLICIT TITVLI

xviiii conmiserit P X
xx mulieribus Y qui *u v* partos X partū suo *u* necant Y *w* negantur *v*
xxi hiis Y uolumtariae S uoluntarie Y fecerint P X *w* (*cf p* 108) : fecerunt S Y *u v*
xxii hiis Y cassu Y
xxiii hiis Y augoria S diuinationis X quoslibet S more gentium obseruant : *om u* more Y : morem S P *w* mori X mores *v*
xxiiii sorore X forsitam S uiolentia P
Duos titulos xxv De his qui penitentiam in infirmitate petit xxvi Penitentes qui in infirmitate uiaticum acceperint *addit w*, *uide App* III *p* 144
TITVLI : CAP *v*; *om* S

V (**Dionysii** I)

sororis habitu commorantur.

XVIIII De his qui uxores habent adulteras uel ipsi adulteri conprobantur.

XX De his qui partus suos ex fornicatione diuersis modis interimunt.

XXI De homicidiis.

XXII De his qui non sponte homicidia perpetrarunt.

XXIII De his qui diuinos uel sortilegos expetunt.

XXIIII De his qui corruptionibus uirginum conscii conprobantur.

VI (**Dionysii** II)

sub sororis habitu cum aliquibus commorantur.

XXXVIIII [XVIIII] De his qui adulteras habent uxores uel si ipsi adulteri conprobentur.

XL [XX] De his quae partus suos ex fornicatione diuersis modis interimunt.

XLI [XXI] De homicidiis.

XLII [XXII] De his qui non sponte homicidium commiserint.

XLIII [XXIII] De his qui diuinationes expetunt.

XLIIII [XXIIII] De his qui uirginum corruptionibus conscii sunt. ¶ *fol* 6 *a* Λ

Æ M B XVIII **sororis** Æ : sopres M susoris B
XX **suos** Æ B : *om* M, *sed cf p* 107
XXI **homicidiis** Æ B : homicidis M
XXIIII corruptionis M* (*sed corr m p*)

M XVIIII conbrobantur Æ
XXII exponte (*cf* Λ *Dion* II) Æ
XXIII sortilogos Æ

Λ *a j l m s a γ δ ζ λ*

sororibus *a* sorori *δ* cum aequalibus j^2
commorantis j^2 commorantes *m*
XXXVIIII [XVIIII] **habent** *a l s* H (=*Dion* I): habuerint Λ j^2 *m* habuerit j^* **si** : *om* *l* λ (= *Dion* I) **ipsi adulteri** : ipsaulteri j^* ipsis adulteri *l* **conprobentur** Λ *a j m s ζ λ* : conprobantur *l a γ δ*
XL [XX] **quae** Λ *j l s* : qui *a m* H (=*Dion* I : *cf p* 107) **fornicatione** : + necant *δ*
XLI [XXI] de homicidis *a* de homicidiis uoluntariae *γ*
XLII [XXII] **homicidium commiserint** : *om propter defectum codicis j* **commiserint** Λ *a* l^* : commiserunt l^2 (*sed m p*) *m s* H (*cf Dion* I)
XLIII [XXIII] diuinitates *s* **expetunt** : exposcunt $δ^*$
XLIIII [XXIIII] **uirginum** : uirginitatem j^* **sunt** : + et laquaeo se peraemit *γ*
EXPLICIVNT TITVLI SEQVENTI CANONIS ANQVIRITANI *a*

Λ *l*

[XVIIII] oxores Λ adultiri Λ
(*sed corr m p*) Λ* : *cf* Æ
nes Λ

IV (Isidori uulgata)

secundum codd F

INCIPIVNT CAPITVLA CONCILII NEOCESARIENSIS

I De presbytero si uxorem duxerit.

II De muliere si duobus fratribus nupserit.

III De his qui frequenter uxores ducunt.

IIII De his qui concupiscunt mulieres.

V De caticumino si peccauerit.

VI De prignantibus.

VII De presbyter*o* secundarum inter non esse.

I prsbro F
IIII concupescunt F
VI peregrinantibus (*cf col b*) F
VII prsbt F prbis *f*

secundum cod C

INCIPIVNT CAPITVLA SYNODI CAESARIENSIS

I De presbyteris qui uxores duxerunt uel qui adulterium commiserunt.

II De mulieribus qui duobus fratribus nupserunt.

III De his qui frequenter uxoris ducunt uel quae saepius nubunt.

IIII Si quis concupit*a* mulier*e* *et* concubitus eius desiderium habeat.

V De catecuminis.

VI De peregrinantibus.

VII Presbyterum conuiuio secundarum nuptiarum interesse non debere.

INCP̄ C CAPT̄L C CAESARI^SIS (*cetera, pagina praecisa, desunt*) C
IIII concupite mulieri ut C, *sed uide p* 122 *inf*
VII presbyrm C

secundum codd Q (Υ Φ)

INCIPIVNT CANONVM CAESARIENSIVM

I Si presbiter uxorem duxerit, degradetur.

II Mulier si duobus fratribus nupserit.

III De his qui sepius nubunt.

IIII De concupita muliere.

V De cathecuminis.

VI De pregnantibus.

VII In secundarum nuptiarum conuiuio presbiter esse non debet.

Titulos codicum Π *et* Σ (*quod signum hic pro* Paris. lat. 3842 A *tantum usurpatur*) *non ante canones sed cum canonibus inuenies*
I prb Υ Φ
VII saecundarum Υ prbt Φ

secundum codd S (—Z) v

INCIPIT NEOCAESARIENSEM SYNODVM

I De praesbytero qui uxorem duxerit.

II De muliere si duobus fratribus nupserit.

III De his qui plures uxores ducunt.

IIII Si quis concupita muliere concubitus eius desiderium habeat.

V De cathecuminis lapsis.

VI De pregnantibus quia oportet eas baptizari quando uolunt.

VII De praesbyteris ut conuiuio secundarum nuptiarum interesse non debeant.

INCP̄ CAP̄ CAÑNV̄ NEOCESARIENSVM P NEOCAESARIENSE v NEOCESSARIENSEM Y SYNODVM Y: SYDONVM CVM TITVLIS SVIS S SINODVM X SYNODI (+INCIPIVNT *u*) CAPITVLA v
I De prbis (prbos *w*) qui uxores acceperunt et fornicati sunt v praesbyteris . . . duxerint P* *uel* 2
II muliere si : mulieres qui *u v* mulieribus quae *w* fratr*ibus in ras* P nupserit : duxerit S
III *Post hunc tit ad Dion* I *transit v* hiis Y uxores : *om* P*, *habet post* ducunt P² duxerint S
IIII Si quis : De his qui *u* concupis*a* Y mulierem v concubitus : concupitus X desiderium : + eius *u* habet X
VI prignantibus Y eos S* *ut uid* baptisare X
VII praesbyteris : prae̅ Y conuiuium v secundum S nubtiarum P dibeant X

V (**Dionysii** I)

ITEM CAPITVLA CANONVM
SINODI NEOCESARIENSIS
XIIII

I De praesbiteris qui uxores acciperunt uel fornicati sunt.

II De his quae duobus fratribus nuptae fuerint uel qui duas sorores uxores acciperint.

III De his qui multis nuptiis obligantur.

IIII De his qui fornicari proposuerint et uetantur.

V De cathecuminis peccantibus.

VI De cathecumina grauida quod debeat baptizari.

VII Quod non oporteat in nubtiis bigamorum orare praesbiteros.

VI (**Dionysii** II)

⌈INCIPIT TITVLI CANONVM
NEOCAESARIENSIS CONCILII
NVMERO XIIII

XLV [I] De praesbyteris qui uxores acceperunt uel fornicati sunt.

XLVI [II] De his quae duobus fratribus nupserint uel qui duas sorores uxores acceperint.

XLVII [III] De multinubis.

XLVIII [IIII] De his qui⌉ proponentes fornic⌈ari uetantur. § *fol* 6 *b* Λ

XLVIIII [V] De cathec⌉uminis peccantibus.

L [VI] De cathecumina pregnante.

LI [VII] Quod non oporteat in bigamis nuptiis orare praesbyteros.

M B *Nota cod Æ cum ad canones tum etiam ad canonum capitula concilii Neocaesariensis non exstare*

ITEM CAPITVLA *usque ad* NEOCESARIENSIS M: INCIPIVNT TITVLI PROLATI IN NEOCAESARIENSI CONCILIO B   XIIII: XIII M (*uide tit* xiii *p* 47) NVMERO XIIII B

I **praesbiteris**: presb M

II **quae**: qui B*   fuerunt B   acciperunt B

IIII *Inde ab hoc titulo ad interpretationem Dion* I *accedit cod v: tamen index eius, cum titulos canonibus praemissos hic quoque repraesentet, nihil ad rem* … *confert: uide ergo p* 123 *seqq*

VII *tr* bigamorum nuptiis B   pbris B

Λ *a j l m s γ* INCIPIT: INCIPIVNT *a*; *om j m s*   TITVLVS *γ*   CANONVM: CANON *l*; *om a*   NEOCAESARIENSĒ *a* NEOCESSARIENSES *j* NEOCESARIENSIS *a* NEOCAESARIENSIVM *γ ζ* NEOCESARIENS *δ*   CONCILII: *om a*   NVMERO: NVMERVM *γ* ERA *δ*; *om j m*   XIIII: XIII *l*; *om ζ* *a γ δ ζ λ*

XLV *j*: I *codd rell; et similiter usque ad finem: praem* in primo cap (*et similia usque ad finem*) *γ*   ux…

XLVI [II] quae … :
*om j** (co… … acciper…

XLVII …
tu…

L… … *s*
…rum
… *m λ*:
… *s* H

Λ *l*

…nto *l*
… *l*, pcbs *λ*

IV (**Isidori uulgata**)

secundum codd F

VIII Si cuius uxor adulterium commiserit.

VIIII De presbytero qui ante ordinatione peccat.

X Similiter et de diaconis.

XI De presbyteris ordinandis.

XII De his qui in egritudine baptizantur.

XIII De presbyteris qui conregionales non sunt.

XIIII De uicarios episcoporum.

XV De diaconis vii.

EXPLICIVNT CAPITVLA

VIIII prsb F prbro *f* pecat *f*
X diac **F**
XI prsbis F prbris *f*
XIII prsbis F prbis *f*
XIIII **uicarios** *f*: uicariis F
XV diac **F**
EXPLICIVNT: EPL F

secundum cod C

VIII De his quorum uxores adulterium commiserunt.

VIIII De presbyteris qui corporalem peccatum commiserint.

X Presbyter ante annorum triginta aetatis suae non ordinetur.

XI De his qui in egretudine constituti fuerint baptizati.

XII De presbyteris qui conregionalis non sunt.

XIII De uicariis episcoporum.

XIIII De diacon*is*, septe*m* esse debere.

FINIT

X Presb C
XII presbis C
XIIII diacons C septe C

secundum codd Q (ϒ Φ)

VIII Cuius uxor adulterium commisit cum esset laicus, in ministerio ecclesiastico adiungi non debere.

VIIII Si presbiter ante ordinationem suam conmisit corporale peccatum et postea confessus fuerit, ab officio altaris priuetur.

X Diaconus similiter.

XI Quamuis probabilis, ante annos xxx presbiter non ordinetur.

XII In aegritudinem baptizatus presbiter ordinari non debet.

XIII Presbiteri extranei coram episcopo aut presbiteris ciuitatis offerre nec panem dare non poterunt.

XIIII De uicariis episcoporum.

XV Diaconi vii esse debe*nt*.

VIII **adiungi** : ad con *scripserat primis curis* ϒ
VIIII prb ϒ prbt Φ
XI prb ϒ prbt Φ
XII prb ϒ prebiter Φ
XIII prbi ϒ praesbiteri Φ **aut** : a Φ prbis ϒ
XV **debent** : debet ϒ Φ

secundum codd S (−Z) v

VIII De his qui adulteris mulieribus sociantur.

VIIII De praesbyteris qui ante ordine peccant et postea confitentur.

X De diaconos similiter.

XI Praesbyter ante annorum xxx aetatis suae non ordinetur.

XII De his qui in egritudine baptizantur.

XIII De praesbyteris parrociae.

XIIII De numero diaconorum.

EXPLICIT CAPITVLA

VIII hiis Y
VIIII praebyteris P praē Y **ordine** : ordinent *u** pecant P
X diaconus X *u* diaconis P[a] Y diacono *w*
XI Praesbiter S
XII hiis Y egritudinem P aegritudine X
XIII praesbiteris P praespiteriis Y parociae P
XIIII nomero S dia*conorum* P *in ras*
EXPLICIVNT X CAPITOLA S

V (**Dionysii** I)

VIII De his qui mulieribus adulteris sociantur.

VIIII De praesbiteris qui antequam adipiscerentur ordinem peccauerunt.

X De diaconibus similiter.

XI Quo tempore praesbiterum oporteat ordinari.

XII De his qui in egritudine babtizantur.

XIII De praesbiteris agrorum.

XIIII De certo numero diaconorum.

M B VIII mulieris adulteribus sociant M
VIIII adispicerentur M* adispiscerentur M[2]
X diaconis B
XI praesbyterum M
XIII **De praesbiteris agrorum** B : *om per homoeoteleuton ?* M, *sed habet titulum et canonem infra p* 137
XIIII : XIII M

VI (**Dionysii** II)

LII [VIII] De his qui mulieribus adulteris iuncti sunt.

LIII [VIIII] De his qui ad praesbyterium promouentur et ante ordinationem peccatorum sibi sunt conscii.

LIIII [X] De diaconis similiter.

LV [XI] Quo tempore praesbyterum conueniat ordinari.

LVI [XII] De his qui in egritudine baptisma[ta] consequuntur.

LVII [XIII] De praesbyteris agrorum.

LVIII [XIIII] De numero certo diaconorum.

Λ *a j l m s*
a γ δ ζ λ

LII [VIII] iuncte γ
LIII [VIIII] prbio Λ prbrm *m* pro-**mouentur** : prouehuntur Λ ante ordinatione Λ *j m* γ
LIIII [X] diaconebus Λ diacone δ
LV [XI] **quo tempore** : quo aetatem γ *tr* conueniat pbm *a* ordinare γ δ
LVI [XII] **baptismata** Λ *j l m* : baptisma (*cf p* 135 *infra*) *a s* **H** (– δ) baptismā δ
LVII [XIII] **agrorum** : + et chorepis γ
LVIII [XIIII] De numerum certo γ

EXPLIC TITVLI SEQVENTIS CANONIS *a*

Λ *i*

LII [VIII] iadulteris Λ
LIII [VIIII] presbyterium *i*
LV [XI] prbm Λ pbrm *l*
LVI [XII] consecuntur Λ
LVII [XIII] prbis Λ pbris *l*
LVIII [XIIII] nomero Λ

III IV (**Isidori antiqua et uulgata**)

INCIPIT CONCILIVM SIVE SYNODVS
APVT ANCYRAM
[ET] CAESAREAM

[Et]isti quidem canones seu regulae priores sunt Nicaenis: sed ideo Nicaeni canones priores scripti sunt propter auctoritatem magni et sancti concilii aput Nicaeam habiti.

Conuenerunt autem in synodum memoratam Ancyrae

[et] Caesareae hii quorum nomina et loca in greco sermone continentur (ϝ Λ W)	ciuitatis [Caesaream] hii qui infra scripti sunt (V **F** **Sp**)

ϝ Λ W V **F** *f* INCIPIT . . . CAESAREAM: *hunc titulum habent* ϝ Λ W V **F** (*cf cod* G *fol* 54 *b*, *uide can* xvi *infra p* 92 *col a*) INCIPIT: *praem* XIII Λ SIVE: *om* **F** SYNODVS: SINODVS Λ SIND F SINOD *f* APVD Λ ANCYRAM V: ANCIRAM Λ ANQVIRAM ϝ W ANCERAM F ACER̄ *f* ET CAESAREAM: ET CAESAREAM CONGREGATVS Λ CAESAREAM (*sine* ET) ϝ W G **F**; *om* V

Titulos diuersos habent INCP SYNODVS IT̄ CANONES ANQVIRITANI Θ: INCIPIT (INCIP X INCP P Z) CANONES ANQVIRITANOS (-ANVS S Z *w* AQVIRITANOS P ANCIRITANES Y) **S** **v**: INCIPIVNT CONSTITVTIONES (-IS K) CANONVM ANQVIRITANI (-TAN C ?) **C**: INCIPIT CANON ANQVIRITANVS (ANQVIRANVS Σ) **Q**: *om* **Sp**

Q *Praefationem nullam habet* **Q**

C **[Et] isti quidem** *usque ad* **habiti**: *om* **C**, *sed nonnulla synodo Sardicensi adscripta praefatur, uide Appendicem* II *p* 143 *infra*

S P X Y Z *u v w* **[Et] isti quidem** *usque ad* **habiti**: *alteram eiusdem praefationis interpretationem cum Prisca consentaneam* (*uide p* 19) *habent* **S** **v** Isti canones priores quidem sunt Nicaenis canonibus (nicenis kanonibus Y) expositis (expositi *v*; *om w*): sed tamen Nicaeni (niceni Y nicenis *v** *w*) primo accepti sunt (*om* nicaeni . . . sunt *u*) propter auctoritatem (autoritatem S auctoritate *u*) sancti et magni concilii quod (quae *u w*) factum est in Niciam (niceam Y Z² nicea *w*)

[Et] isti quidem *usque ad* **Ancyrae** ϝ Λ W V **F** **Sp**: *om* Θ, *sed cum uideas deficere etiam episcoporum Ancyritanorum nomina, adesse* (*quae sine interuallo sequuntur*) *Neocaesariensium nomina necnon canones Ancyritanos* i ii iii, *rursus deficere canones* iiii v vi, *iure forsitan conicias excidisse ex archetypo duo quaternionis eiusdem folia gemella* ϝ Λ W V **F** *f* E 1. **Et** ϝ Λ W: *om* V **F** **Sp** **seu**: siue ϝ W 2, 3. prioris Λ 2. **sunt**: *om* W Nicenis Λ 3. **Nicaeni**: Niceni Λ; *om* V **scripti sunt** ϝ Λ W: scribuntur V **F** **Sp** 5. apud Niceam Λ habeti ϝ 6. **synodum memoratam**: memorata sinodo Λ 7. **Ancyrae** Λ Sp-ed: Anquirae ϝ W Ancyram V Ancira E Ancere **F**

ϝ Λ W **[et] Caesareae . . . continentur** (*col a*) ϝ Λ W (*Isid-ant*) 8. **et** Λ: *om* ϝ W 9. **sermone**: + superius Λ. *Desunt in Isid-ant nomina episcoporum siue Ancyritanorum siue Neocaesariensium*

V **F** *f* E C K Λ S P X Y Z *u v w* **Conuenerunt** *usque ad* **scripti sunt** (*col b*) V **F** **Sp**: Cum aput (apud C K Y) urbem (orbem Z* *u*) Anquiritanam uentum fuisset (-it X*C K)—*sequuntur nomina, uide p* 50 —statuta (*praem* haec **C**) sunt ab eis (his **C** hiis Y) quae (quam Z) infra scripta (scrita P scribta C X) sunt **S** **v** **C** ciuitate E **Caesaream** (*cf col a*) **F**: *om* V **Sp** **scripti sunt** **F** **Sp**: scribserunt V

V (Dionysii I)

INCIPIT CANONES ANQVIRANI

Canones Anquirani priores quidem sunt Nicaenis: sed ideo Nicaeni praelati sunt propter auctoritatem ipsius uenerandi concilii.

Æ M B *Tit* INCIPIT CANON ANCYRANI M INCIP REGVLAE ANQVIRANI CONCILII NVMERO XXIIII B : *de* Æ *uide p* 55
Praefationem secundum cod Æ (*qui tamen titulum et praefationem capitulis praeponit, uide p* 37 *supra*) *constitui*: *omittit* M : *habet quae sequuntur* Istae regulae priores quidem sunt Nicenis sed ideo Nicenae prius scriptae sunt propter auctoritatem ipsius uenerandi concilii congregati apud Niceam (*cf Dion* II) B

VI (Dionysii II)

INCIPIT REGVLAE ANCYRANI CONCILII XXIIII

Istae regulae priores quidem sunt Nicaenis: sed ideo Nicaenae prius scriptae sunt propter auctoritatem eiusdem magni sanctique concilii congregati apud Niceam.

Λ *a j l m s* α γ δ ζ κ λ

INCIPIT . . . XXIIII : *om a* INCIPIT : III INCP Λ INCIPIVNT *a s* REGVLA Λ ANQVIRANI *j* ANCHIRANI *m* ANCIRANI γ XXIIII: *praem* NVM Λ; *om j s* H
2. **Nicaenis**: Nicaeni *a l* **prius scriptae**: praelatae (*cf Dion* I) *a* priores scriptae *l*

---

1. iste *a m* γ δ prioris Λ 2. nicen. *a* nicenis Λ *l m s* α γ[2] δ nicedinis γ* nicenae *a m s* α δ nicene γ 3. autoritatem Λ 5. niciam *j* nicaeam *l*

IV (**Isidori uulgata**)

secundum codd V **F Sp S v C**

Marcellus ancyritanus

2 Agricolaus	caesariensis	Lupus	tarsensis
4 Vitalio	anthiocenus	Basilius	amasenus
6 Filadelfus	iuliopolitanus	Eustolus	nicomediensis
8 Heraclius	zelonensis	Petrus	iconiensis
10 Nunechius	laodicenus	Sergianus	anthiocenus pisidiae
12 Narcissus	nerodiensis	[[Epidaurus	pergamenus]]

V F *f* E S P X Y Z *u v w* C K A

Ordinem nominum secundum V **Sp** *constitui, cf Prisc* (*p* 32) *et Dion* **H** (*p* 51): *eundem indicem si non de sinistra ad dexteram sed de summa pagina ad imam leges, ordinem ceterorum codicum fere habebis: in* **F** 2 4 6 8 10 (*episcopi*) 4 6 8 10 (*ciuitates: omittitur* 2) 3 5 7 9 11 12 (*episcopi*) 3 5 7 9 11 12 (*ciuitates*): *in* **S v** 1 4 6 8 10 12 3 5 7 9 2 13 11: *in* **C** 1 4 6 8 10 12 (*om* 10 12 A) 3 5 7 9 11

Nomina omittunt Θ (*ob defectum ut puto archetypi, cf p* 48 *col b*) *et* **Q**

1. **Marcellus ancyritanus**: *om* **F** **ancyritanus** V: anciritanus E anquiritanus (anquitanus S*, *sed corr m p*) **S v C**
2. **Agricolaus caesariensis**: *tr post* 9 Petrus iconiensis **S v**; *om* **C** Agricolius *f** Agrigolius F *f*[2] **caesariensis**: cessariensis Y; *om* **F**
3. Lopus *f* **tarsensis**: tarensis V carinsis **F**
4. **Vitalio** V **F C**: Vitalius **Sp** Vitalis **S v** **anthiocenus** V **S** (– X) **v**: anthiocinus X anciocenus C K antiocenus A antiocensis F anthiocensis *f* antiochensis Sp-ed anciocensis E
5. Basileus A Bassilius *w* **amasenus** V E A *f v*: amassenus F *w* Sp-ed ammasenus **S** *u* amasinus C K
6. **Filadelfus F** Y *u*: Filadelphus V Phyladelfus S Philadelfus P X Z Philadelphus *v w* Philadelfius E Philadelphius Sp-ed Filodelfius **C** iuliopoletanus C iulianopolitanus **F**
7. **Eustolus** V C A: Eostolus F Eustulus *f* K Festulus **Sp** Eutolus **S** (– X) *w* Eutulus X Eutholis *v* Euthonus *u* nicodomiensis **F** nichomediensis *u w*
8. **Heraclius** V **Sp S** (– S) *v* K: Iraclius F Hyraclius *f* Eraclius A *w* Haeraclius *u* Eracleus S Hiraclius C zeloninsis F P gelialensis C K gelianensis A
9. ichoniensis F ioconiensis Y yconyensis *u* nicanensis **C**
10. **Nunechius** V: Nonnicius **F** Nunetius E Nunecius Sp-ed Munecius **S v** Minutius C K; *om* A **laodicenus** V X Y Z *u*: laudecenus E S laudicenus *v w* laudocenus Sp-ed leodicenus P laudicenus **F** laudecinsis C laudecensis K; *om* A
11. Sirgianus **F** A Ergianus Y **anthiocenus** V: antiochenus **Sp** anthiocinus C K antiocenus A authiocensis **F** anthiociae **S** (– Y) antiochiae Y *v w* antiochye *u* **pisidiae** P X Z *v w*: pysidiae V *u* Sp-ed phisidie E phisidiae S phissidiae Y; *om* **F C**
12. **Narcissus**: Narcisus Y Sp-ed Nascissus **F** Marcessus C K; *om* A **nerodiensis**: merrogiensis C K; *om* A
13. **Epidaurus pergamenus S v** (Epydaurus *u* Sepidaurus *v*), *cf p* 32: *om* V **F Sp C**

VI (**Dionysii Hadriana**)

[Et suscripserunt decim et octo episcopi qui in eodem concilio conuenerunt

Vitalis anthiocenus
Marcellus anquiranus
Atricolaus cesariensis
Lupus de tarso
Basilius amnensis
Filadelfius eliopolitanus
Eustolus nicomedensis
Heraclius zelonensis
Petrus iconensis
Nunechius laodicensis
Sergianus anthiocensis
Epidaurius pisidiensis
Narcissus pergensis
Leontius nerodianensis
Longinus dicasionensis
Amfion alfios
Selaos
Germanos].

Λ s α β γ δ ζ λ *Quae in uncinis inclusa sunt apud codices* s **H** (− κ) *et* (*usque ad l* 3 cesariensis) Λ *tantum inueniuntur, atque post canones locum habent: index iste usque ad episcopum* 13 *et ciuitates* 13 14 *simillimus est indici interpretationis Priscae* (*uide p* 32 *col a supra*) *: reliqua* (Leontius Longinus dicasionensis Amfion alfios Selaos Germanos) *nihil aliud sunt atque septem episcoporum nomina ex indice Neocaesariensi* (*cf pp* 32 52 53) *desumpta*

Et : *om* Λ subscripserunt s XVIII s γ ζ κ λ X et VIII α δ episcopis κ λ **conuenerunt** : fuerunt s conuenerunt XVIII Λ

1. Vitales γ antiochenus ζ λ antiocenus α β δ
2. Marcus α* Marcellius β anquyranus λ
3. Atriculaus Λ Atricolaos s Agricolaus δ Atriocolaus λ* caesarienses et reliqui
¶ Λ omnes (*cet om*) Λ cesarienš δ
4. **de tarso** : de tra s de casso δ
5. Bafilius β Basylius γ abnensis β
6. Philadelfius α Phyladelphius γ Filadelphus δ heliopolitanus s γ eliopotanus β
7. Eustholus γ **nicomedensis** : nichomedensis γ zelonensis (*uide No* 8) β
8. **Heraclius** s γ ζ λ : Eraclius α β δ **zelonensis** : nicomedensis (*uide No* 7) β
9. hiconensis γ ichonensis δ

Post No 9 *inserunt* 15 Longinus dicasionensis *et* 16 Amfion alfios α δ

10. Nunchius δ **laodicensis** β ζ λ : laudicensis α γ δ
11. **Sergianus anthiocensis** : *om* γ **anthiocensis** s : antiocensis α β antiocenš δ anchiocensis ζ antiochensis λ
12. **Epidaurius pisidiensis** : *om* γ Epitharius α Epicharius δ Epiclaurius λ bissidiensis α birsidiensis δ
13. Narchissus γ Norcissus δ
14. Leoncius β δ inerodianensis β
15. dicasionensius α discasionensis ζ
16. Anphyon γ alfius α γ

Tr 18 17 Germanus Selaus α

17. **Selaos** s β : Selaus α γ δ Saelaos ζ λ
18. **Germanos** s λ : Germanus α β γ ζ; *om* δ

IV (Isidori uulgata)

secundum codd Θ V F Sp

[Vitalis]
Lupus
Leontius
Basilius
5 Gregorius
Longinus
Heraclius
Amphion
Sedus
10 Erythrius
Sanctus
Valentinus
Narcissus
Dicasius
15 Alpius
Germanus
Gerontius
Stephanus
Salaminus
20 Leontius

secundum codd S v C Q

Vitalis
Germanus
Gregorius
Alfius
5 Basilius
Salaminus
Sedus
Dicasius
Heraclius
10 Leontius
Anfion
Stefanus
Ericius
Lupus
15 Valentinus
Gerontius
Narcissus
Longinus
Sanctus
20 [et ceteri]

Θ V F / K *Tit prouem* ITEM SYNODVS CAESARIENSIS V

Ordinem nominum ad fidem codicis V (*quocum consentit Prisc, uide p* 32) *constitui: ordo in* F 2 4 | 3 5 | 6 7 | 8 9, 13 10 | 12 14 | 15 16 | 17 18 | 19 20, *sed omittuntur* 1 (*cum* V) *et* 11, *additur ad finem* Eostolus *ex episcopis Ancyrithanis: in cod* Θ 1 10 19 5 14 4 9 18 8 13 3 12 17 7 16 2 11 20 6 15; *in* Sp 1 10 9 19 2 17 3 11 4 12 18 5 19 13 20 6 (*&* 6 19 13 20 E) 14 7 15

1. **Vitalis** Θ Sp: *om* V F 3. **Leontius**: Leonsius Θ; *om et uid* [illegible] 4. Basilicus Sp 5. Gregor Θ 6. **Longinus** Θ Sp: Longianus F Longinianus V 7. Eraclius Θ K 8. **Amphion**: Omphion Θ; *om* Sp 8. 9. **Amphion Sedus**: Amphyonedis F Amphonedis [illegible] 10. **Erythrius** Θ[c] V: Erythius Θ[a] Heretrus F Eratrius *et uid* K Eristius Sp *ed* Iristrius [illegible] 11. **Sanctus**: *om* F [illegible] 14. **Dicasius** Θ V: Necasius F Decasius Sp 15. **Alpius** F: Aphius Θ Ulpius V Alpinus Sp 17. Gerontius [illegible] Gerentius [illegible] 18. Stefanus V Sthephanus F 19. Silanius F Salaminius [illegible] 20. Leontius [illegible]

Codices S v C Q *indicem episcoporum Neocaesariensium ante canones Neocaesarienses ponunt, uide p* 116: *tamen hic imprimendum curaui, ut facilius cum ceteris indicibus conferatur* S P X Y Z s v w C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

Ordo nominum in cod A 1 5 9 13 17 | 2 6 10 14 18, 3 7 11 15 19, 4 8 12 16

2. Germanos X 3. Groegorius C* Graegorius P Grigorius Y 5. Bassilius Y Basileus A 6. Salaminus X* 7. **Sedus**: Sidus v Redus C Redux Q 8. Dicassius Y Decasius K Dicatius A Decatius C 9. Heraclius S* Eraclius v A Hyraclius C 10. Eontius Q 11. **Anfion** X Y C Q: Alphion S P Alpion Z Alphyon s Alfion v w 12. **Stefanus** X Y C Υ Φ: Stephanus v K A O Π Σ Ψ Sthefanus S P Z 13. Hericius K Eritius A Sericius Q 14–17. **Lupus** ... **Narcissus**: *om* F 15. Valentinus w 17. **Narcissus** v w Q: Narcisus S s Parcessus C 18. Longius S* 19. **Sanctus**: Sanctus *in* [illegible] X [illegible] Sanctus v: *prouem* et Q 20. **et ceteri** (*ceter.* C K) C Q [illegible] Y, ceteri Υ Φ; *om* S [illegible] v

VI (**Dionysii Hadriana**)

[Conuenerunt autem in unum sancti et uenerabiles episcopi in urbem Cesaream, id est

Vitalis
Salaminus
Germanus
Redus
5 Gregorius
Dicasius
Alfius
Heraclius
Basilius
10 Leontius
Amfion
Stephanus
Herecius
Lupus
15 Valentinus
Gerontius
Narcissus
Longinus
Sanctus

et ceteri qui statuerunt superius scripta.]

Index nominum apud codices s **H** (– κ) *tantum inuenitur* (*deficiente, ad caput folii* 58 *b*, *s* α β γ δ ζ κ λ *cod* Λ), *et ad finem canonum Neocaesariensium: sed huc transponendum esse duxi ut cum ceteris conferatur*

Ordinem nominum secundum codd β γ ζ λ *constitui* (*ordo in codd s* α 1 2 11 16 3 4 12 17 5 6 13 18 7 8 14 19 9 10 15; *in cod* δ 1 2 3 4 5 6 7 8 15 16 17 18 19 9 12 13 14 10 11): *qui ordo haud dubium est quominus ab indice codicum* **S v C Q** (*uide p* 52 *col b*) *deriuatus sit. nota etiam episcopi* 4 *nomen* Redus *cum* **C** *consentire* (*p* 52 *col b*, *nomen* 7)

uenerabilis γ κ λ epis β episcopis κ λ **in urbem Cesaream** α δ: in uniuersam caesariam *s* in urbe cesariam γ in urbe cesaream κ λ in urbe cesarea β in urbe caesarea ζ **id est . . . Sanctus** (*ad finem nominum*): *om* κ ¶ κ

1. Vitalus δ 2. Saluminus δ 7. Alphius α δ 8. Herclius α Eraclius δ 10. Leoncius β Leuntius δ 11. Amphion α Amplion δ 12. Sthephanus β Stefanus ζ 13. **Herecius** β ζ λ: Heretius *s* γ Hericius α Eretius δ 16. Geroncius β 19. Scanctus ζ* (*et similiter codex* O *Quesnelianus: inceperat uterque scribere* $\overline{\text{scs}}$)

III (Isidori antiqua)

INCIPIT CANON XX A SYNODO NICHENO

¶ *fol* 178 *b* A § *fol* 179 *a* A

[1] Praesbyteros qui immolauerunt ¶et postea iterum conflixerunt, si hoc ipsi ex§ fide et non aliquo astu egerunt ut iterum teneri uiderentur et tormentis subici, quo facinus pati uiderentur inuiti—hos ergo placuit honorem quidem sedis retinere, offerre autem illis et sermonem ad populum facere aut aliquibus sacerdotalibus officiis fungi non liceat.

IV (Isidori uulgata)

I

Presbyteros qui immolauerunt et postea iterum certamen inierunt, si hoc ipsum ex fide et non aliquo argumento sibimet praeparantes egerunt ut iterum teneri uiderentur et tormentis subici tamquam putentur inuiti—si ergo ex fide luctati sunt et non ex conpacto ad ostentatione ut offerentur ipsi fecerunt—hos placuit honorem quidem sedis propriae retinere, offerre autem illis et sermonem ad populum facere aut aliquibus sacerdotalibus officiis fungi non liceat.

ϝ A W INCIPIT CANON XXI A SYNODO [+ NICHENO ϝ²] ϝ, *sed* XX *scripsi eo quod ultimus canon Nicaenus numerum habuit* XVIIII, *uide tom* I *p* 235 *et tabulam post p* 152 : I (*cet om*) A W, *uide can* ii *p* 56

§ ϛ 4. **ut iterum**: *abhinc usque ad finem canonis interpretationi Isid-ant adstipulatur cod* ϛ (*et ipse Wirceburgensis*) *interpretationis Dionysio-Hadrianeae* 5. **et** A : ut ϝ W* ϛ aut W² **quo**: quod A qua ϛ **facinus**: facie tenus A 6. **hos ergo**: hoc (= C *Isid-uulg*) A 7. **sedis**: + eos A 10. **sacerdotalibus**: *om* A

¶ ϛ (*cf Isid-uulg*) **officiis** A : officii ϝ W ϛ

ϝ A *In rebus orthographicis codices* ϝ A *et* (*inde a p* 66) R *contuli*

XX [I] 1. presbyteros A iamolauerunt A 4. eterum A

III Eiusdem epitome Ferrandi

[XCVII] Vt praesbyter qui immolauit idolis et postea pro fide conflixit, honore quidem non priuetur; tamen nec sacrificet nec sermonem faciat.

C *tit* XCVII : *desunt et hic et apud ceteros canones numeri in cod* C 1. prbr C 2. **et**: *om* C 4. **faciat**: *deest numerus canonis Ancyritani hic et p* 56 *infra, alibi tamen semper a Ferrando adiungitur*

Θ V F ϝE S P X Y Z *s* *v* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

I *Tit praem* De presbiteris lapsis in persecutione Sp *Titulus cum cann iterat* Q, *sed uide quae adnotaui p* 36 *supra*

1. **Presbyteros** V F Sp Φ² (= *Isid-ant*: *Gr* πρεσβυτέρους): prbb Θ prb Υ* Φ* presbyteri S v C Q (- Υ*Φ) 3. ipsud E **non**: + ex V F **aliquo** aliquod A 4. praeparentes Y praeparente C praeparante K praeparantem A 5. coegerunt C **teneri**: *om* C 6. **et tormentis . . . inuiti**: *om* S v C Q **et**: ut Sp (- *arg-ed*) **putentur inuiti**: putentes immo F 7. **ergo**: *om* Σ 8. **conpacto**: conpecto V confecto (-tu ϝ) F consensu S v eo pacto Σ **ad**: aut Θ **ostentatione** ostentationem Sp S (ostentionem P) v (- u²) Q ostensione ϝ **ut offerentur** Θ V F (*om* ut F) u² Sp : ut operentur S v uti caperentur Q osioparentur K osioparerentur C offitii parerent A 9. ipsum Σ **fecerunt**: fecisse uideretur A **hos**: hoc C **placuit**: + ut A 10. honore S P Z honori X 11. **retinere**: se tenere F tenere Q retinerent A **autem**: ante C (- C²) **et**: *om* S* 12. sermone C **facere**: *om* F S v C **aut**: ut V; *om* Φ* 13. **sacerdotalibus**: sacerdotibus F E : *om* S v C Q **fungi**: fingi K 14. **liceat**: *in ras* S (*corr m p*): licere C

Θ Y V C K S X Y Z

I 1. prbb Θ praesbyt. V Y praesbit. S Z presbi C pbbi K prb Υ* Φ* 2. poea Θ iterunt Θ* (*sed corr m p*) inier Θ inenierunt C* 4. preparantes Θ 5. gerunt Θ tenire X uiderentur Θ 6. turmentis Θ potentur V 7. luptati V 8. hostentatione V 10. saedis V propriae K 11. retenere C K efferre F

V (Dionysii I)

I De praesbiteris qui immolauerunt in tempore persecutionis.

Praesbiteros immolantes et iterum luctamen adeuntes, si hoc non per inlusionem aliquam sed ex ueritate fecerunt, neque commento praeparantes se ad hoc et suadentes ut tormentis subici uiderentur; hos placuit honorem quidem sedis propriae retinere, offerre autem aut alloqui populum aut omnino sacerdotalibus fungi officiis non licere.

ÆMB I Æ (INCIPIT CANON PRIMVS Æ) M B *et similiter usque ad finem* *Tit* De praesbiteris qui tempore persecutionis idolis immolarunt (*et hic et semper titulos ex indice canonibus praeposito mutuatur, uide p* 37 *supra*) B: *titulos et hic et semper omittit* Æ 2. per inlusione aliqua Æ 4. **commento** M B: cum metu Æ 5. **se ad hoc** B *in ras* (? et adfectantes B*) **et**: atque B 6. **tormentis subici uiderentur**: aestimentur quidem tormentis aptari (*sed* aptari *in ras*: *fortasse* subici B*) B = *Dion* II

ÆM I 1. presbiteros Æ

VI (Dionysii II)

XXI [I] De praesbyteris qui immolauerunt tempore persecutionis.

Praesbyteros inmolantes et iterum luctamen adeuntes, si hoc non per inlusionem aliquam sed ex ueritate fecerunt, nec ante parantes ⌜et af- ¶ *fol* 50 *a* Λ
fectantes atque suadentes ut aestimentur quidem tormentis aptari sed his uisu tantum et habitu subici; hos placuit honorem quidem reti⌝-
nere propriae sedis, offerre uero aut § *fol* 50 *b* Λ
alloqui populum aut omnino sacerdotalibus fungi officiis non licere.

XXI *j*: I *codd rell et similiter usque ad finem* Λ *a j l m s* α γ δ ζ κ λ Cr-w *Tituli uix legi possunt in* κ **De praesbyteris**: De prbos Λ Cr *cap* lxxxi 1. **et . . . adeuntes**: *om per homoeoteleuton* ? δ* 2. **non**: n̄ in γ in perlusionem ζ 4. **fecerunt**: *bis* δ*; fecerint ζ Cr-ed **nec ante** *usque ad finem canonis*: *interpretationem Isidori antiquam praebet cod* ζ, *uide p* 54 *col a* **ante parantes** *s* δ λ* Cr: ante pareantes Λ ante parentes *a j l m* α γ κ λ² **et**: nec *a* 5. **atque suadentes**: *om per homoeoteleuton a* 7. **his**: hi *s* huius Cr-ed; *om* Cr-w habitum γ 8. **hos**: hoc Cr-w 9. offerri Λ **aut**: ut *a* 10. populo *l** γ

IV Epitome Interpretationis Isidori Vulgatae Hispana

V EX CONCILIO ANCHIRITANO

I Presbyter diaconus seu clericus inuitus siue laicus immolauerit, recipiantur.

U Z *h* ANTIRITANO U ANCHYRIANO Z
I (*numerum et hic et alibi om h*): *epitomen habes hic canonum* I II III 1. Prb U prbr Z **seu**: uel *h* 2. inuidus U* sibe U lucus *h* immolauerint *h*

XXI [I] prbos Λ pbris *l* 1. prbos Λ 2. lugta- Λ *l* men *a* 3. illusionem *l* 5. exestimentur δ* 9. offerri Λ

III (**Isidori antiqua**)

XXI [II]

Diaconi similiter qui immolauerunt, postea autem iterum reluctati sunt, alium quidem honorem habere oportet, cessare uero debere ab omni altaris ministerio et in calice et in pane ministrando uel in pronuntiando. quod si aliqui episcoporum conscii sunt laboris eorum cuiuslibet et humilitatis et mansuetudinis, et uoluerint eis aliquid amplius tribuere uel adimere, penes ipsos de his erit potestas.

---

f Λ W XXI : XX (*sed canon praecedens numerum habuit* XXI) *f* II Λ W *et similiter usque ad finem* 1. Diaconos Λ 2. **autem** : ite *f** ? ; *om f²* 5. **et in calice . . . pronuntiando** : tam calicis quam panis uel pronuntiationis Λ 10. uoluerit *codd* 11. **uel** : + adicere seu Λ **de his** : de hoc Λ

---

f Λ XXI [II] 4. uoro W* 7. epsorum Λ 8. labores Λ 9. mansitudinis Λ 11. ademere *f* panes *f*

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CXVI] Vt diaconi qui inmolauerunt et postea reluctati sunt, in honore quidem suo permaneant, sed ab omni altaris ministerio repellantur.

C *trec* CXVI 4. **repellantur** : *deest numerus canonis Anquiritani, uide p 54 supra*

IV (**Isidori uulgata**)

II

Diacones similiter qui immolauerunt, postea autem iterum reluctati sunt, alium quidem honorem habere oportet, cessare uero debere ab omni sacro ministerio ita ut nec panem nec calicem offerant nec pronuntient; nisi forte aliqui episcoporum conscii sunt laboris eorum et humilitatis et mansuetudinis, et uoluerint eis aliquid amplius tribuere uel adimere. penes ipsos ergo de his erit potestas.

II *Tit praem* De diaconibus qui immolauerunt Sp Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

1. **Diacones Sp S v** : diacone Θ diaconis C (diaconi A) diaconus V **F** diaconos **Q** 2. **postea autem** : et postea Θ **iterum** : *om* **S v C Q** luctati Sp-ed (*cum alv* ?) 3. **alium V F** : aliter Θ alias **Sp** (– *urg-ed*) aliam Y alius S alios P X Z *urg-ed* eum **Q** ; *om* **v C** **quidem** : siquidem Sp-ed (– *urg-ed*) ; *om* **C** **honorem** Θ **F** S² Y **v Q** : honore V **Sp S** (– S² Y) **C** **honorem habere** : ordinare *urg-ed* 4. *tr* uero cessare **F** **debere** : debent O Σ Υ² (Ψ* ?) *u v* (oportet *w*) debet Π Υ* Φ Ψ² 5. mistyrio C mysterio **S** (– Y) **v** Π Υ* Φ **ita ut nec** : abere A pane **S** (– S² Y) C* A* 6. **nec calicem** : ne calicem Θ nec calice C K ; *om* **F** offerat nec pronuntiet C K **nec pronuntient** : *om* Sp-ed (*cum alv* ?) 7. **nisi forte** : *bis* K 8. sint A *w²* 9. uoluerunt K uoluerit **Q** 10. *tr* amplius aliquid **S v Q** **uel adimere . . . potestas** : *om* **F** **adimere** : adibere A adhibere **Sp** C abhire K 11. **ipsos** : ipsius **v** ; *om* Υ* (ipsis Υ²) Φ hiis Θ Y **erit** : et V

II 3. habire X 4. oportit C K 5. **ita** : it V 6. pronuntienet Θ 7. episcuporum K concii Z 8. labores C A Y E O Ψ* lauores V umilitates A 9. mansuitudinis K mansuetudines A 10. adhimere S 11. penis K poene S Θ Υ V C K S X Y Z

V (**Dionysii** I)

II De diaconibus qui immolauerunt.

Diaconi similiter qui immolauerunt, postea [uero] reluctati sunt, honorem quidem habeant, cessare uero debent ab omni sacro ministerio siue a pane seu a calice offerendo uel praedicando. quod si forte quidam episcoporum conscii sunt laboris eorum et humilitatis et mansuetudinis, et uoluerint eis aliquid amplius tribuere uel adimere, paenes ipsos erit potestas.

ÆMB II *Tit* De diaconis qui similiter immolarunt (*uide p* 37) B: *om* Æ 1. Diacones B 2. **postea uero** M: et postea Æ postea B 4. debeant B **ministerio**: misterio M (*cf Isid-uulg codd p* 56 *col b*) 5. **seu** M B: siue Æ, *cf Dion* II 8. laboribus Æ 11. paenes ipsorum erit potestatem Æ

ÆM II 1. inmolauerunt Æ 5. calicae M 8. labores M 11. penes M

VI (**Dionysii** II)

XXII [II] De diaconis qui immolauerunt.

Diaconi similiter qui immolauerunt [postea uero reluctati sunt] honorem quidem habeant, cessent uero ab omni sacro ministerio siue a pane siue a calice offerendo uel praedicando. quod si quidam episcoporum conscii sunt laboris eorum et humilitatis et mansuetudinis, et uoluerint eis aliquid amplius tribuere uel adimere, paenes ipsos erit potestas.

Λ *a j l m*
α γ δ ζ κ λ
Cr-w
Cr *cap* lxxxii

XXII *j*: II *codd cett* diaconibus Λ 1. Diacones Λ 2. **postea uero reluctati sunt** (= *Gr et Dion* I) *a l*: *om* Λ *j m s* H Cr; *confer similia apud canones Nicaenos* [*tom* 1 *pp* 258 260] iiii *l* 8 (*ubi uocem* episcopis *contra Gr non ausus sum recipere*) v *l* 20, *et apud canones Ancyritanos* xxviii [viii] *l* 2 p 79 *et Neocaesarienses* xlviiii [v] *l* 3 *p* 125 4. ab omnibus sacro ministeriis *a* sacrae *m* 5. offerendum γ 10. **adimere**: adhibere *a et ut uid* δ*

XXII [II] diacob; (= diaconibus) Λ diaconi *l** (*sed* Λ *l corr m p*) 1. diacēs (= diacones) Λ 6. epscrm Λ 7. constii *a* labores *a* δ* Cr-w* 8. humilitates et mansuetudines *a*

IV **Isidori epitome Hispana**

uide p 55 *supra*

III (Isidori antiqua)

XXII [III]

Qui fugientes tempore persecutionis conpraehensi sunt uel a familiaribus ¶ *fol* 179 *a* A ⌜seu domesticis traditi uel bona propria amiserunt uel sustenuerunt⌝ § *fol* 179 *b* A tormenta uel etiam carceribus inclusi sunt, et tamen se proclamauerunt esse christianos; quin etiam perseuerante uiolentia ad id usque perducti sunt ut manus eorum adpraehensas et uiolenter adtractas super sacrificia inponerent idolorum, illis tamen et perseuerantibus in fide et christianos esse uociferantibus—

f A W XXII : XXI *f* III A W 2. sunt : + conphensi sunt *iterum* *f** 8. perseuerantes A 9. usque : *om* A perducti *codd* : producti *errore Maassen* horum *f* 10. abstractas *f* 11. inponent *f** 12. et : *om* A in fidem A 13. christianos *f* A : + se (= *Dion* II) W

f A XXII [III] 5. carcheribus *f* 13. uocifirantibus A

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CXLVI] Quae sint paenitentiae tempora his qui praeuaricauerunt decernenda. CONCIL: NICENO TIT: VIIII. CONCIL: ANQVIRIT: TIT: III, ITEM IIII V VI VII VIII ET NONO

C *trec* CXLVI : CLVI *incuria* (*praecedit enim* CXLV, *sequitur* CXLVII) *trec* 1. tempora his : temporalis *trec* 3. CONCILIVM NICENO TITVLVM *trec* 4. CONCILIVM ANQVIRANO (ANQVIRITANO *trec*²) TITVLVM *trec* 5. ITEM : *om trec* VII VIII ET NONO : ET VII (*cet om*) *trec*

IV (Isidori uulgata)

III

Qui fugientes tempore persecutionis conprehensi sunt uel a familiaribus seu a domesticis traditi uel bona propria amiserunt uel sustenuerunt tormenta uel etiam carceribus inclusi sunt, et tamen se proclamauerunt esse christianos; quin etiam perseuerante uiolentia ad id usque perducti sunt ut manus eorum adprehensas et uiolenter adtractas super sacrificia inponerent, illis scilicet perseuerantibus in fide et christianos se esse uociferantibus—

III *Tit praem* De clericis siue laicis quorum manibus alii cum iniuria (-ias E) super idolorum sacrifitia posuerunt Sp 1. De his (hiis Y) qui S v C Q 2. a : ad F 3. siue Q traditis Π Σ Υ Φ uel : et uel V F Sp autem Θ 4. miserunt E admiserunt F w* 6. et tamen : *om* F* se : *om* E w se proclamauerunt : reproclamauerunt A reclamauerunt C K 7. esse : *praem* se A v (− v') quin etiam : qui nisi a C 9. eorum : eius P* 11. super : per E inponerent : + aut (ut w*) aliquid (aliqui w*) polluti cibi necessitate nimia suscipere sunt coacti (*e Dion* I) v illi scilicet Θ V Y* x scilicet : + et C Σ 12. et : *om* S v C 13. christianis F se esse uociferantibus : se uociferantibus S v C (reuociferantibus A, *cf* l 6 *supra*) Q ● V F *f* E S P X Y Z x w C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

III 1. fugientis X persequutionis C 2. conprachensi C K S Y T uel : ñ ● familiarius ● 3. domisticis K Y domastices Z* 4. sustinuerunt ● T K S 6. timen ● 7. chistianos ● christeanus C christianus F *f* 8. uiolenti Y* 9. manos K 10. adpraehensas C K S X T adprehensanas F adstractas ● A adtractatas Π 11. inponerint K *f* imponerint F scilicit K 12. perseuerentibus O* 13. christianus K ● T V C K S X Y Z

V (**Dionysii** I)

III De his qui ex fuga conpraehensi sunt et pagani ritus aliquid pertulerunt.

Qui fugientes conpraehensi sunt uel a domesticis traditi uel bonis ademptis sustinuerunt tormenta uel in custodiam trusi proclamarunt se esse christianos, et adstricti eo usque perducti sunt ut manus eorum adpraehensas et uiolenter adtractas sacrificiis funestis inponerent, aut aliquid polluti cibi necessitate nimia suscipere sunt coacti, confitentes per omnia quod sint christiani et luctum

VI (**Dionysii** II)

XXIII [III] De his qui ex fuga conpraehensi sunt et per uim pagani ritus aliquid pertulerunt.

Qui fugientes conpraehensi sunt uel a domesticis traditi uel ademptis facultatibus sustinuere tormenta aut in custodiam trusi proclamauerunt se christianos esse, et eo usque ⌜adstricti sunt ut manus eorum conpraehendentes uiolenter adtraherent et funestis sacrificiis ammouerent aut aliquid polluti cibi⌝ per necessitatem sumere cogerentur, confitentes iugiter se [christianos esse]

¶ *fol* 50 *b* Λ

§ *fol* 51 *a* Λ

ÆMB III *Tit om* Æ **pagani ritus**: per uim pagani ritus gentilium (*uide p* 37) B 2. **bonis ademptis**: ademptis facultatibus (=*Dion* II) B 4. in custodia Æ 8. **funestis** M: functis Æ; *om* B 10. **sunt** Æ B v (*codices* v *interpretationi Isid-uulg addunt* aut aliquid polluti . . . suscipere sunt coacti, *uide p* 58 *col b*): sint M

Æ M III 1. conprehensi Æ 3. ademtis Æ 4. proclauerunt M 8. imponerent M 9. cybi M

IV **Isidori epitome Hispana**

uide p 55 *supra*

Λ *a j l m s* *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* lxxxiii

XXIII *j*: III *codd cett*: *incipit hinc cod* β **pagani . . . pertulerunt**: immolauerunt (-arunt Cr-ed) Cr 3. sustenire Λ* sustinere Λ[2] κ[2] torment*a* δ *in ras* 4. custodia β proclamauerant δ* 5. **se**: *om l* **eo usque**: eos quae *a* eos usque *j** eusque γ 7. traherent *a* adtrahere β* adtrahent Cr-w* (*sed corr m p*) 8. ammo*uerent* κ *in ras* ammouerunt Cr-w* 9. **aut**: ut ζ aliqui *j* 10. coge*tur δ* 11. *tr* se iugiter Cr-w **iugiter**: igitur *a* δ* **christianos esse** ζ: christianos Cr-w[2] esse christianos Cr-ed; *haec uerba omittuntur in omnibus aliis quos contuli codicibus, et potuit cod* ζ *ex Isid antiqua ea mutuari, cf can* i, *p* 54 *col a supra*; *sed collatis et Graeco* (ὅτι εἰσὶ χριστιανοί) *et Dion* I *uerisimile est per homoeoteleuton excidisse*

Λ *l*

XXIII [III] **ex fuga**: effuga *l* (*cf p* 37 *supra*) conprehensi *l* 2. ad domesticis Cr-w 3. turmenta Λ* 4. costudiam Λ* 5. christianus *m* 6. compraehendentes *l* conprehentes δ 10. sumire Λ* configentes β[2]

III (Isidori antiqua)

can XXII hoc ergo quod eis inuitis et aliis cogentibus contigit. si luctu et merore animi acerbe ferre ipsoque humili per bonam conuersationem habitu incedentes dolere se quod inuiti coacti sunt demonstrant. hos tamquam alienos a crimine communione non uetari. si autem iam prohibiti sunt

f A W 15. luctum et merorem *f* luctu aut merore A 16. **ferre** *f* W: suffere (*fortasse pro* se ferre) A 17. *tr* habitu incedentes per bonam conuersationem A **per bonam conuersationem** A (= *Isid-uulg*): pro bona conuersatione *f* W 18. dolore *f* 20. **a**: *om f* 21. **uetari** W: uitari *f* A

f A 16. acerue *f* ipsoque A 17. conuersacione *f* 18. incidentes *f* 20. alienus A **non**: no *f** 21. uitari *f* A

IV (Isidori uulgata)

hoc ergo quod eis inuitis et aliis cogentibus contigit, si luctu et merore animi acerbe se ferre demonstrant, ipsoque humili per bonam conuersationem habitu incedentes dolere se quod inuiti coacti sunt doceant, hos tamquam inculpatos a communione non uetari. si autem iam prohibiti sunt ab aliquibus *can* III

14. **et**: *om* Sp-ed (*cum alr esc toll* ?) **8 v C Q** **alliis**: illis Y 15. contingit E contin-get S luctum et moerorem V libitum et merorem **F** 16. **animi**: animo C K: *om* A **acerbe se ferre** V* **F Sp** w^{2}: acerbae referre V^{2} acerue seffere Θ acerbe (acerue A) se (+ ac A) efferre **C** acerua esse et ferre (acerua esse efferen S) **8 v** aceruius (aceruis Π Υ* Φ) ea ferre **Q** **demonstrant**: demonstrent **Q** (– O* Σ) demonstranti P X **v** demonstrati Z 17. **ipsoque**: ipsosque Sp-ed ipsi quoque *f toll-ed* ipso quoque S ipsique **Q** idque **C** **per**: pro E conuersionem Θ 18. **habitu** (abitu V Y^{1}) Θ V **F Sp** w^{2} O Ψ Y^{3}: aditu Π Σ Υ* Φ* adita C K ad ista A habita adita S* P X habita aditu S^{2}? habitu adita Y habitadita Z habiti adita **s** anita adita *v* habita addita *w** **dolere** **Q** (– Υ* Φ* Ψ*) w^{2} Sp-ed: et dolere Θ dolore V **F** E **8** (– S) **s** C K Υ* Φ* Ψ* dolores S dolorem A *w** 19. **se** Θ V **F Sp** w^{2}: sed **8 v C** se id **Q** **coacti**: quod acti S* quoacti S^{2} 20. **tamquam**: tam̄ (*sc* tamen) E inculpatis **F** inculcatos P X Z **s** *w** incalcatos *v* inconculcatos S 21. communionem V **s** *w** (Ψ*) 21. **non**: + placuit *arg-ed* uetare Θ 22. **prohibiti**: ipso habiti **F** proibiti A probiti **8** (– X* Y) C* probati K* X* **v** **prohibiti sunt**: prohibitis Σ **ab**: *om* Θ Π Υ* Φ*

Θ V F *f* E S P X Y Z **s** *w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

14. in uitiis F* 15. contegit C moeror. V 16. acerue Θ acerbae V 17. humali V 18. abitu V incidentes V Y Π Υ* **s** *w** incendentes A P 19. quoacti S 20. communione Θ commonione S 21. uetare Θ

Θ Υ V C K S X Y Z

V (Dionysii I)

can III qui contigit iugiter ostendentes omni deiectione et habitu et uitae humilitate; hos uelut extra delictum positos a communionis gratia non uetari. si autem prohibiti sunt ab

Æ M B 12. **qui** M B: quod Æ, *fortasse recte: Gr* τὸ πένθος τοῦ συμβάντος 15. **gratiam** Æ 16. **uetari**: debituri Æ

VI (Dionysii II)

et luctum rei quae contigit incessabiliter ostendentes omni deiectione et habitu et humilitate uitae; hos uelut extra delictum constitutos a communionis gratia non uetari. si uero prohibiti sunt ab aliquibus *can* XXIII

12. **res** *l* **contingit** *a l* 13. **deiectione**: deuotione *a* (δ* ?) 14. **et 2°**: Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w *om l* 15. **uelut**: uel γ κ* λ **a**: et γ 16. **communis** ζ **gratiam** γ

12. **res** *l* **incessabiter** κ* 13. **omne** Λ *l l* 14. **habetu** Λ 17. **prohibeti** Λ*

III (Isidori antiqua)

can XXII ab aliquibus maioris diligentiae et inquisitionis causa aut per aliquorum ignorantia, statim recipi oportet. ¶ *fol* 179 *b* Λ § *fol* 180 *a* Λ hoc autem obseruari ⌈conuenit et de clericis et de omnibus lai⌉cis. examinatum est hoc quoque, si possunt laici qui in similem necessitatem inciderunt adplicari ad ordinem clericatus: et placuit etiam hos suscipi, tamquam qui nihil peccauerunt, maxime si eos probabilis anterior uita commendat.

---

f Λ W 22. maioribus Λ 24. **ignorantia** *f* Λ: ignorantiam W; + expulsi sunt hos Λ 25. **hoc**: haec Λ obseruare Λ 28. **qui in**: quin Λ* (*sed corr m p*) simili necessitate Λ 29. **inciderunt** W: incederunt *f* Λ 31. **peccauerunt** *f* W: peccauerent (*fortasse pro* peccauerint, *cf Isid-uulg*) Λ 32. probabiles Λ

---

f Λ 22. diligenciae *f* 24. statem Λ 25. obseruare Λ 29. incederunt *f* Λ 32. probabiles Λ

IV (Isidori uulgata)

Θ ϒ V C K S X Y Z 23. commonione Y communioni F maiores F Ψ* 24. alicorum Θ 28. lahicis K 29. lahicus K laicosane Θ *u* simelis C similis K F *f u w** necissitatis K necessitates Θ V Q P Z *w* 30. incederunt C K P X Y Z A F *f* O Π ϒ Ψ* 31. maime Θ maximae S Y 32. probabiles V P O * Π ϒ Φ prouabilis S cammendit K 33. ordinationem *in ras* Y recipit Θ

IV (Isidori uulgata)

a communione maioris diligentiae *can* III et inquisitionis causa aut per aliquorum ignorantia, statim recipi oportere. hoc autem obseruari conuenit et de clericis et de omnibus laicis.

Laicos sane qui in similes necessitatis causas inciderunt, tamquam qui nihil peccauerint, maxime si eos probabilis uita commendet, ad ordinationem recipi placuit.

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ ϒ Φ Ψ

23. **a**: *om* S P* Z **v**; in w^{2} communionem K (P* ?) *w** diligentia et **F S** C A **v** (diligentiam et *w*) 24. **et**: aut Θ **aut**: ut F et P a Φ* 25. **ignorantia** Θ **F S** (– Y) *u* **C**: ignorantiam V **Sp** *v w* **Q** Y 26. oporteret *f* obseruare F X Y **v** O Ψ* **conuenit**: oportet **Sp** **conuenit et**: conueniet Θ 27. **et de** 1°: ad P **de** 2°: *om* E K *tr* laicis omnibus **Sp** 28. **laicis**: + debeant obseruare, perquisitum est uerum etiam hoc si possunt (hoc ipso sunt *u*) **v**, *cf Dion* I

29. *Incipit hic canon* IIII *in* **C Q** **Laicos**: *om* **F** **in**: *om* A **similes necessitatis** **Sp** S X: similis necessitatis **F** C K similes necessitates Θ V P Z A **Q** *v* (*tr* nec. sim. **Q**) similes necessitate Y similis necessitates *w* similis necessitatibus *u* 30. **causas inciderunt** V Sp-ẹd: causasque inciderint Θ causa inciderunt **F** E inciderunt causas X Y **C** inciderunt causam S P Z inciderunt **v** inciderunt et causas **Q** (*de* incederunt *uide notulas orthographicas*) **inciderunt**: + in clericatus ordinem (-ne *w*) promoueri placuit ergo et hos (*e Dion* I) **v** 31. **qui** Θ V **F Sp**: *om* **S v C Q** peccauerit V *f* peccauerunt Y *w** A Sp-ed peccauerint ostendentes Σ 32. **si eos**: eos si **C** quia eos (qui eos ϒ*Φ) **Q** probabiles V P O* Π Y Φ $Ψ^{2}$ uitae K commendat Θ *u* Σ $Ψ^{2}$ 33. ordinatione K *tr* placuit recipi *u* ¶ Θ

Notulas orthographicas in col a inuenies

V (**Dionysii** I)

can III

aliquibus amplioris cautelae gratia uel quorundam ignorantia, statim recipiantur. hoc autem et de clericis similiter et de ceteris laicis conuenit obseruare. perquisitum est uerum etiam hoc, si possunt laici qui in hos necessitatis articulos inciderunt in clericatus ordinem promoueri: placuit ergo et hos, tamquam qui nihil peccauerint, maxime si eorum praecedens uita probabilis inuenitur, ab hoc officio non uetari.

Æ M B

17. propter ampliorem cautelam uel propter quorundam ignorantiam (=*Dion* II) B 18. ignorantiam Æ 21. **conuenit** Æ M² B: *om* M*, *sed corr m p*; debeant v (*codd* v *habent* debeant obseruare *usque ad* possunt, *uide p* 62) **obseruare** Æ B v, *cum Dion* II: obseruari M *cum Isid* 22. **uerum** Æ B v: uero M possint B 23. **hos**: hoc M (*cf* Æ *l* 25 *infra*) 24. **in clericatus . . . et hos**: *habet* v, *uide p* 62 ordine B 25. **hos**: hoc Æ 26. **qui**: *om* Æ (*cf codd* S v C Q *Isid-uulg*) 27. uota? M* probabiles M

VI (**Dionysii** II)

can XXIII

propter ampliorem cautelam uel propter quorundam ignorantiam, statim recipiantur. hoc autem similiter et de clericis et de ceteris laicis obseruare conueniet. perquisitum est autem et illud, si possunt etiam laici qui in has necessitatis angustias inciderunt ad clericatus ordinem promoueri. placuit ergo et hos, tamquam qui nihil peccauerint, si et praecedens eorum uita probabilis sit, ad hoc officium prouehi.

---

18. **propter**: *om* κ* 21. **de** 1°: *om* γ Λ *a j l m s* *tr* laicis ceteris ζ 22. conuenit Λ* (*sed* α β γ δ ζ κ λ Cr-w *corr m p*) Cr-w conueniat *l** *m* (*et ut uid* κ*) 23. **est**: *om* κ **et**: *om* γ **illud**: hoc *l* possint κ 24. **in has**: et in *l* necessitatem *a** necessitates Λ *a*² β δ ζ Cr-w* 25. **angustias**: angustiis *l*; *om* δ* inciderint δ* 26. **promoueri**: perueni(re) *ut uid* γ* **ergo**: *om* ζ 27. **qui**: que β* peccauerunt *a* δ* ζ 29. **ad hoc**: adhuc Λ* *a j** δ* ad hunc Λ²

---

18. cautellam Λ* 20. reciantur κ* 21. Λ *l* de 2°: d *j** 22. perqaesitum Λ* 24. necessitates Λ *a*² β δ ζ Cr-w* 25. incederunt Λ Cr-w* clericatos Λ 28. praecidens Λ* Cr-w* precedens *l* procaedens κ

III (**Isidori antiqua**)

XXIII [IIII]

De his qui sacrificare coacti sunt, sed etiam de his qui in templis idolorum cenauerunt: si qui eorum cum habitu cultiore ad templa perducti sunt adque ibi praetiosiore adhuc ueste mutata indifferenter cenae participes facti sunt, placuit eos inter audientes uno anno constitui, triennio uero submittere se paenitentiae, ita ut per biennium

IV (**Isidori uulgata**)

IIII

De his qui sacrificare coacti sunt sed etiam de his qui in templis idolorum cenauerunt: si quis eorum cum habitu cultiore ad templa perducti sunt adque ibi praetiosior*e* adhuc ueste mutata cenae participes facti sunt idolorum, indifferenter sumentes omnia quae fuerant adposita, placuit eos inter audientes uno anno constitui, tribus autem aliis annis agere paenitentiam, sed ex ipso triennio per biennium

---

Ϝ Λ W XXIII: XXII Ϝ IIII Λ W 2. **etiam**: et Λ **qui**: *om* Λ* (*corr m p*) in templum Λ 4. **cultiore**: culturae Λ 5. p̄sciosiore *ut uid* W* 6. **mutata** Λ: mutati Ϝ W 8. **constitui, triennio uero** Ϝ W: constitutos triennio (*om* uero) Λ 9. *tr* se submittere Λ 10. bienniū *in ras* Ϝ

Ϝ Λ XXIII [IIII] 3. caenauerunt Ϝ 5. atque Ϝ 7. caenae Ϝ 8. andientes Λ 10. paenetentae Λ* paenetentiae Λ[2] 11. oratione Λ

V F ƒ E
S P X Y Z *u*
C K A
O Π Σ Υ Φ Ψ

IIII: V **C Q** *Canones* IIII V VI *omittit* Θ *Tit praem* De his qui in templis idolorum caenauerunt de quibus supra **Sp** 1. **De . . . cenauerunt**: *om per homoeotel post titulum* **F** *v* hiis Y **qui**: quibus E 2. **etiam**: +et **S** hiis Y 3. **cenauerunt**: canauerunt **S** (– Y) manducauerunt Y **quis** E **F S v C**: qui V **Q** Sp-ed 4. habita cultior *u* (*v** ?) habitu cultior *w* culturae E 5. **ibi**: *om* V **F** **praetiosiore adhuc** *scripsi cum* Sp-ed: praetiorem adhuc V praeciosiorem adhuc **F** preciosior adhuc E adhuc praetiosae se S P Z *u* adhuc praeciose sese X (*delet* sese X[2]) adhuc praetiosa se *w* adhuc praetiosae Y *v* adhuc praetiosa **C** ad hoc praetiosa **Q** 6. **ueste mutata**: uestem mutatam F uestem mutata uestimenta A ueste immutata etiam *urg-ed* 7. indifferentes V indiffidenter K* 8. fuerunt **F v** A Ψ* fuerint? *w*[2] 9. **eos**: *om* **Sp** auditores F 10. **uno**: *praem* in **C Q** **tribus** *usque ad finem canonis: haec uerba inuenies in cod* B *interpretationis Dionysii* (*p* 65 *col a*), *nisi quod pro* per biennium *legitur* post biennium 11. penitentia *u* 12. **ex**: de **F** **per biennium**: per biennio **F** per uiennio V

IIII 3. idulorum Y cenaberunt V 4. habito Υ V C K **C** perducta E* 5. atque C adquae S S X Y Z praecios. X F ƒ E 6. caene K cene S caenae X Y particips̄ F particeps ƒ 7. idulorum Y indiffirenter K[2] indefferenter Y indiferenter F inde ferent ƒ indefeferenter Υ* 10. constituit *u* 11. poenitentiam Y

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

uide p 58 *supra*

V (Dionysii I)

IIII De his qui diuersis causis pagani ritus aliquid peregerunt.

De his qui sacrificare coacti sunt, insuper et ubi fuerunt idola caenauerunt : quicumque eorum cum habitu cultiore ad templa perducti sunt et praetiosioribus usi sunt uestimentis et praeparatae caenae indifferenter participes extiterunt, placuit eos inter audientes uno anno constitui, subcumbere uero tribus annis, in oratione autem communicare biennio, et tunc demum

---

ÆMB IIII *Tit* De his qui ob diuersas causas ritus gentilium perpetrarunt (*uide p* 37) B : *om* Æ **qui diuersis** : quiduersis M* quid ueris *ut uid* M^{2} qui diuersis M^{3} 3. **quicumque**: + igitur B **eorum** : *om* Æ **cum habitu . . . perducti sunt**: cum ducerentur laetiore habiti fuerunt B, *cf Dion* II 4. **cultiore . . . perducti** : culti (*cet om per homoeoteleuton?*) Æ 5. *tr* uestimentis praetiosioribus usi sunt (= *Dion* II) B 9. **constitui**: + aliter tribus autem aliis annis agere paenitentiam, sed ex ipso triennio post biennium tantummodo rationi communicare, tertio autem anno reconciliari sacramentis (*uide Isid-uulgatam pp* 64 66, *secundum codd* CK) B; *scilicet e glossemate prius ad marginem archetypi cum uoce* aliter *textui opposito*

ÆM IIII 4. culciore M 6. praeparate M caene Æ 9. succumbere M

IV Isidori epitome Hispana

II Qui inuitus sacrificauerit uel in templo manducauerit aut uestem mutauerit, tres annos penitentiam agant.

UZ*h* II 1. inuidus U* inuiti *h* sacrificauerint Z *h* 2. manducauerint Z *h* ueste U 3. mutauerunt U mutauerint *h* III auñ *h* paenitentiam Z

VI (Dionysii II)

XXIIII [IIII] De his qui diuersis causis gentilitatis ritus aliquid peregerunt. ¶ *fol* 51 *a* Λ

⌜De his qui sacrificare coacti sunt, insuper et caenauerunt in idolio: quicumque eorum cum ducerentur laetiore habitu fuerunt et uestim⌝entis § *fol* 51 *b* Λ praetiosioribus usi sunt et praeparatae caenae indifferenter participes extiterunt, placuit eos inter audientes uno anno constitui, subcumbere uero tribus annis, in oratione autem communicare biennio, et tunc ad

---

XXIIII *j* : IIII *codd cett* **causis** : causis ex γ; *om* δ* ritu Cr aliquod Λ peregere *ut uid l* 2. in idolo *a* in idoli β* quique *s* 3. **cum ducerentur** : cum dicerentur *a* conducerentur γ laetiores H (− β^{2} δ^{2} ζ) 7. **inter** : *om* β* λ Cr-w* 8. **uero** : *om* Cr (Cr-w* *et* Cr-ed) 9. in orationem *j l* β* ζ λ Cr-w **autem** : uero Cr ; *om j* 10. biennium Λ

Λ *a j l m s*
a β γ δ ζ κ λ Cr-w
Cr *cap* lxxxiiii

XXIIII [IIII] 1. coapti *a** 2. cenauerunt *l* Λ *l* 5. husi γ praeparate *l* 7. audientis Λ

III (**Isidori antiqua**)

orationi tantummodo communicent, et tunc perueniant ad perfectum.

XXIIII [V]

Quodquod autem ascenderunt in templa cum ueste lugubri et reclinati inter alios ⌜manducauerunt flentes per totum tempus discubitus, si conpleuerunt triennium submissionis, sine oblatione suscipiantur. si autem non manducauerunt, biennio subcumbant paenitentiae, tertio uero anno communicent sed

¶ *fol* 180 *a* A
§ *fol* 180 *b* A

ϝ A W 11. commu|municent ϝ* communes sint A 12. perueniat ϝ **perfectum**: + tertium ut dictum est annum A

XXIIII R (*ut conicere licet, uide ad l* 12 *p* 68): XXIII ϝ V A W 1. **in**: *om* A 2. **cum**: in ϝ* cum uestem lugubre A 4. **discubitus si** A: discubito fisi ϝ discubito fixi cum W 5. **conpleuerunt** ϝ: conpleuerint A W **triennium** A: tempus ϝ W R: *Gr* τὸν τῆς ὑποπτώσεως τριετῆ χρόνον, *unde fortasse legendum est* triennii tempus *ut in Isid-uulg*; *codex* R *cum a nouo uersiculo* tempus *incipiat, incertum est quae praecesserint* 6. **sine**: in A **suscipiantur**: + primo paenitentiam triennii temporis W, *quod additamentum e* Q *Isid-uulg trahitur, et ad l* 5 (*secundum* W) tempus submissionis *iure referri uidetur* 7. **si**: sin A* biennium (*cf Isid-uulg* V F) A

§ R

ϝ A XXIIII [V] 1. quotquot ϝ 2. lugubre A 5. compleuerunt ϝ 8. succumbant A paenetentiae A
§ R

IV (**Isidori uulgata**)

tantummodo orationi communicare, tertio autem anno reconciliari sacramentis.

V

Quodquod autem ascenderunt templa cum ueste lugubri et recumbentes inter alios manducauerunt flentes, si conpleuerunt paenitentiae triennii tempus, sine oblatione suscipiantur. si autem perducti ad templa non manducauerunt, biennio maneant in paenitentia, tertio uero anno communicent sed sine

13. rationi C K 14. **tertio**: *praem* et V reconciliare *u* Q (− O² Y² Φ² Ψ*) V: VI C Q *Canonem omittit* Θ: *praecedenti coniungit* S v (*cum Prisc et Dion*) *Tit praem* De his qui timore ritus gentilium peregerunt (*uide Dion* II *can* V) Sp
1. **Quodquod**: Quod V *u* **ascenderunt**: *om* A 2. **cum ueste**: *om* S cum V F Sp: in S v C Q **ueste**: + et E 3. **inter alios manducauerunt flentes**: *om per homoeoteleuton* C; manducauerunt (*tantum*) Q 4. **si**: *om* E **conpleuerunt** V: confleuerunt F complacuerunt E conpleuerint S (− P) v C Q Sp-ed conplacuerint P **paenitentiae .. tempus** V: paenitentia .. tempus F paenitentiam .. tempus Sp paenitentiae .. temporis (tempore Y) S v (*sed* triennium *u* triennio w*) paenitentia .. temporis C paenitentiam .. temporis Q 5. **oblatione**: *om* C* 6. **suscipiantur**: recipiantur S (percipiantur Z) v C (recipuntur A) Q; + ad (a F) communionem id est ut ipsi oblationem non offerant V F Sp, *fortasse recte* reducti F 7. biennium V F 8. in paenitentiam V ϝ S² P Z *u* r 9. **uero**: autem C annum ϝ communicit K **sed sine**: et si (*uel* set si) F* sine Σ

V F ϝ E
S P X Y Z *u* w
C K A
O Π Σ T Φ Ψ

13. tantummodum *u* oratione X oratio Π*
V 1. quotquot Y quotquod Y 2. locobri S lucubri E F lugubria Φ* 4. compleuerunt V poenitent. Y penitent. S Y 5. trienni V Y A (*fortasse recte*) obla F 8. poenitentia Y tertia Y 9. communicent Y

Y V C K
S X Y Z

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

uide p 58 *supra*

V (Dionysii I)

can IIII ad perfectionis gratiam peruenire. quodquod autem ascenderunt templa cum ueste lugubri et inter discumbentes per omne tempus recubitus defleuerunt, si conpleuerunt paenitentiam triennii temporis, sine oblatione suscipiantur. si autem non manducauerunt, biennio subiecti paenitentiae tertio anno

Æ M B 13. **autem ascenderunt**: autē|derunt Æ* (*sed corr m p*) 16. refleuerunt M

Æ M 14. lucubri M 16. recubitos M 17. poenitentiam M 18. sine oblationi Æ 19. bienio Æ* (*corr m p*) 20. poenitentiae M

VI (Dionysii II)

perfectionis gratiam peruenire. quodquod autem ascenderunt templa ueste lugubri et recumbentes per omne tempus fleuere discubitus, si conpleuerunt paenitentiam triennii temporis, sine oblatione suscipiantur. si autem non manducauerunt, biennio subiecti paenitentiae *can* XXIIII

11. **perfectionis**: + christi δ* 14. Λ *a j l m s* flere *a* δ* ζ* 15. **conpleuerunt**: α β γ δ ζ κ λ Cr-w conpleuerint κ λ² 17. **si**: sin *a* δ*

IV Isidori epitome Hispana

III Si non mutauerunt uestem et cum lucubre manducauerunt, usque quarto anno peneteat.

U Z *h* III 1. mutauerint *h* 2. lucubre *scripsi*: lubricae U lucebre Z lugubre *h* manducauerint *h* 3. quarto anno U*, *cf Isid-uulg l* 10 (*p* 68): in quartum annum Z *h* in quarto anno U² peniteat Z

12. quotqhot *l* 13. uestrae *j* lucubri *a* β Λ *l* 15. compleuerunt *l* 15 *et* 18. poenitent. *l*

III (Isidori antiqua)

can XXIIII sine oblatione, ut quarto perfectionem suam recipiant.

Episcop*os* autem habere potestatem conuersionis eorum librare propositum, et aut humanitate praeuenire aut tempus prolixius addere: ante omnia ut praecedens eorum uita et posterior discutiatur, atque ita humanitas moderetur.

ꟻ A R W 10. **quarto**: quaestum R perfectione suam A 11. suscipiant R 12. **Episcopos** (*Incipit hinc nouus canon* [XXV] *in cod* R): episcopus ꟻ W eps A R 13. conuersationis W 14. **humanitate praeuenire**: humanitatem tribuere A 16. **omnia**: + autem A ut: aut R 17. **atque ita humanitas moderetur** A R: *om* (*per homoeoteleuton?*) ꟻ; et ita eis inpertiatur humanitas (= *Dion*) W

ꟻ A R 13. libirare A 17. discuciatur R 18. umanitas A

IV (Isidori uulgata)

oblatione, ut dictum est, ut quarto iam anno perfectionem suam recipiant. episcopum autem hinc habere licentiam oportet, ut perspecta singulorum conuersatione normam regulamque conuersationis adtribuat; id est aut humanius agens secundum uitae modum tempus alicui breuiare aut etiam prolixius quod correctioni necessarium uiderit addere. discutiatur autem omnium horum et praecedens uita et posterior, et ita circa eos sacerdotalis humanitas moderetur. *can* V

V F ꟻ E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

10. **ut quarto ... recipiant** (accipiant V) V F Sp: *om* S C Q; perfectionem quarti anni tempore consequantur penes (*uide Dion* I) v 11. annum ꟻ 12. episcoporum F episcopus Y **autem**: *om* Sp-ed (*cum alv?*) Φ **hinc** V C w^2 Sp-ed: hic F E S (– Y) v hanc Q Y *tol* 2 *-ed* 13. **perspecta ... conuersatione** V w^2 Q Sp-ed: pro his peccata ... conuersatione E perspectam (per speciem ꟻ perexpertans A) ... conuersationem (conuersatione ꟻ K A C^2; Z?) F S v C 14. **normam**: norma F K; *praem* adtribuat (*e l* 15) X* 15. conuersionis E 16. **aut**: ut E A *w* 17. ui*tae* P *in ras* (? uirtute P*) **alicui**: + paenitentiae Q **breuiare** V F Sp Q A: breuiari S v C K 18. correctionis Sp correctione S Π Υ Φ Ψ* correptioni ꟻ correptione A v 19. **uiderit**: uident A 20. **discutiatur autem omnium**: discutiantur autem omnia C discutitur autem omnium *u* 21. **praecedens uita et posterior et ita**: praecedens (-entes K) uitae posterioris (-ores C) uita C 22. **eos**: + se Q 23. manaretur *u*

Υ V C K S X Y Z 12. habire X 13. oportit K 14. nurma K regulamquan C*? 15. adtribua S 16. humanus Φ 17. brebiare V braeuiari Z 18. prolixus Y* 19. necessarius F* uidiret X addire K 21. praecidens X ꟻ praecaedens Z 22. sacerdotales K Y Π* Ψ* sacerdotali X

V (Dionysii I)

can IIII

sine oblatione communicent, ut perfectionem quarti anni tempore consequantur. penes episcopos autem erit potestas, modum conuersionis eorum probantes uel humanius erga eos agere uel prolixiora correctionis tempora protelare: ante omnia uero praecedens eorum uita et posterior inquiratur, et ita eis inpertiatur humanitas.

ÆMB

21. sine oblationem Æ **ut**: *om* Æ **perfectionem . . . consequantur penes**: *habet* v (*uide Isid-uulg*) 22. **quarti anni**: quadriennio B, *cf Dion* II 24. conuersationis M 26. correptionis Æ 28. praecidens M

ÆM

24. conuersiones Æ 26. conrectionis M 28. praecidens M 29. impertiatur M

VI (Dionysii II)

can XXIIII

tertio anno sine oblatione communicent, ut perfectionem quadriennio consequantur. paenes episcopos autem erit potestas, modum conuersionis eorum probantes uel humanius erga eos agere uel amplius tempus adicere: ante omnia uero praecedens eorum uita et posterior ¶ *fol* 51 *b* Λ ⌜inquiratur, et ita eis inpertiatur humanitas.

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

19. **tertio anno**: triennio *l* **communicant** Λ 20. perfectione Λ γ 21. consequatur *a* *tr* autem episcop*os* ζ (*-os in ras*) eps Cr-w* epm Cr-w² 23. conuersationis Cr β* 24. human*ius* λ *in ras* **erga**: circa Λ **agere**: ageret *j**; *om* ζ* 25. **uero**: *om* Cr-w* 26. *tr* uita eorum δ 27. inpertietur δ inper*atur κ

Λ *l*

21. poenes *l* epsos Λ eps *m* β γ Cr-w* episcopus κ 23. conuersiones κ 26. praecidens Cr-w

III (**Isidori antiqua**)

XXV [VI]

' De his qui minis tantum cesserunt et aut bonorum ablatione aut deportationis paena uexati sacrificauerunt, et nunc usque non paenituerunt neque conuersi sunt, modo autem tempore huius synodi se obtulerunt conuersionis suae consilium capientes; placuit eos usque

¶ *fol* 180 *b* Λ ad magnum diem inter ⸢audientes suscipi, et post diem memoratum⸣

ϝ Λ R W XXV: XXVI R XXIIII ϝ VI Λ W 1. **his**: epis R **minis tantum**: tantum omnem R esserunt Λ 2. oblatione R 4. **nunc usque non**: nucnusque non ϝ nunc usque nec Λ non usquae R 6. **synodi se**: sinodis et R 7. obtulerint W* 9. **diem inter . . . post**: *om per homoeoarcton* R ϝ 10. **diem memoratum** ϝ: memoratum diem W diēmoratim R

ϝ Λ R XXV [VI] 4. usquae R 5. paenetuerunt R 6. sinodi R 7. optulerunt Λ suiae Λ*

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

uide p 58 *supra*

IV (**Isidori uulgata**)

VI

De his qui minis tantum cesserunt aut bonorum ablatione aut transportationis poena deterriti sacrificauerunt, et nunc usque non paenituerunt neque conuersi sunt, modo autem tempore huius synodi se obtulerunt conuersionis suae consilium capientes; placuit eos usque ad magnum diem inter audientes suscipi, ac paenitentiam agere trien-

VI V (*de* V *uide p* 1 *supra*) **F Sp**: V **S v** VII **C Q**; *canonem omittit* Θ *Tit praem* De his qui in locis idolorum manducauerunt (*uide Dion* II *can* VI) **Sp** V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

1. hiis Y **minis tantum**: ministrantum **F** Σ subministrant et K cessauerunt C 2. *tr* ablat. bonorum **S v** bonarum Σ **ablatione Q** *w*: ablationem **S** oblatione **F** K oblationem V C *v* ablata *u* obseruationem A 3. poenae K A **v** (poenarum *v*) **deterriti** (detriti F) **sacrificauerunt** (-erint V) V **F Sp**: deterritis a fide errauerunt (deterritis *tantum* C*) **S** (– Y) **v C** deterriti a fide errauerunt **Q** Y 4. **sacrificauerunt . . . paenituerunt**: *om* C*; *in margine* a fide errauerunt et (*cetera pagina praecisa iam desunt*) **non paenituerunt**: *om* **v** non **Sp C Q** *w*²: neque **S**; *om* V **F** 5. **neque conuersi sunt**: *om* P **neque**: *om w* sint Z 6. **modo**: moderno O Ψ* Υ³ **autem S v C Q**: + id est V *f* **Sp** *w*², + idem F autēpore A* aut tempore A² **huius synodi**: huiusmodi **C Q** 7. conuersationis **F S v** **suae consilium**: causae concilium V 8. accipientes *f* **eos**: hos **v** 10. **ac** (ad A* ᵘᵉˡ ²) **paenitentiam** (-tia K) **S v C Q**: paenitentiam (-tia V) autem V **F Sp** triennium **S** (– Y) *u*

VI 1. moenis X A menis Y² 3. transportationes Υ V C K A paena X 5. poenituerunt Z penituerunt S X Y Z K S Y 6. tempori V sinodi X Y Z sidoni S 7. optulerunt S P X Z 8. capientis X 10. poenitent. V penitent. Y agire K

V (Dionysii I)

v De his qui timore ritus gentilium pertulerunt.

De his qui minis tantum cessere poenarum et priuatione bonorum aut transmigratione territi sacrificauerunt, et usque actenus paenitudinis neglegentes neque conuersi nunc tempore huius concilii se obtulerunt conuersionis suae consilium capientes; placuit eos usque ad magnum diem [inter audientes suscipi, et post magnum diem]

ÆMBv *Tit* De his qui timore idolis immolarunt (*uide p* 39) B: *tit om* Æ 2. **et**: aut (=*Dion* II) B 3. transmigrationis Æ 4. **usque**: * * * (*fortasse* usq; B*) B, *cf Dion* II paenitudinem Æ 6. **nunc**: nunc * * * * * * id est B 9. **inter audientes ... magnum diem** B, *cf Dion* II *et Isid*: *om per homoeoteleuton* Æ M

ÆMv 2. paenarum Æ pribatione Æ 4. hactenus M 7. optulerunt M

IV Isidori epitome Hispana

IIII Qui minis et bonorum oblatis suorum immolauerunt, sex annos penitentiam agant: et si in morte ante sex annos uenerint, cummunicent.

UZ*h* IIII 1. menis U bonorum suorum ablatis facultatibus *h* 2. immolauerint Z*h* **sex**: vi Z vii *h* 3. penitentia U agat U 4. ante vii anñ *h* uenerit U cummunicit U communicent Z*h*

VI (Dionysii II)

XXV [V] De his qui timore ritus gentilium peregerunt. Λ *a j l m s*

De his qui minis⌝ tantum cessere poena⌜rum aut⌝ priuatione facultatum territi aut demigratione sacrificauerunt, et actenus paenitudinis neglegentes neque conuersi nunc huius concilii tempore semet optulerunt conuersionis suae consilia capientes; placuit usque ad magnum diem eos inter audientes suscipi, et post magnum diem triennio paeni-

§ *fol* 52 *a* Λ

a β γ δ ζ κ λ Cr-w

Cr *cap* lxxxv

XXV *j*: v *codd cett* **timore**: in more *a* δ* *tr* gentilium ritus δ 1. **cessere**: cessare β δ* γ λ* (? H) 5. conuersis *ut uid a** nunc *a s* H Cr (=*Dion* I): sunt Λ *j* sunt et *l* sunt nec *m*; + id est β² 6. **huius**: *om* κ* **semet**: semel *ut uid* Λ* (*sed corr m p*) sibimet δ **optulerunt**: + et *j* 7. concilia *j* γ. *tr* capientes consilia β* 8. **ad**: in ζ 10. triennium γ Cr-ed

XXV [V] 1. ministrantum β* 2. priuatione Λ, *in ras* Λ 4. actinus Λ 10. poenitentiam *l*

III (Isidori antiqua)

can XXV
§ *fol* 181 *a* A

per triennium paenitentiae subici, et post alios duos annos sine oblatione communicare, et sic conpletis sex annis ad perfectum uenire. quod si aliqui ante hoc concilium suscepti sunt ad paenitentiam, ex illo tempore inputabitur eis initium sexennii constituti. si uero alicui eorum quodlibet mortis periculum aut ex aegritudine aut ex aliqua causa accederit, hunc propter uiaticum suscipi.

---

f A R W

13. **sic** : + demum W 14. **sex annis ad perfectum uenire** W : sex annis ad perfeccionem uenire A ad perfectum uenire sex annis (*recte*?) *f* R 18. **sexennii** : sex annis (*e l* 14) R exennii (*quae forma quid sibi uelit nescio, nisi e confusione cum uoce* exenium xenium *orta esse possit*) A **constituti** A R : constitutum (*ex exemplari ut puto* constitut̄) *f* W **si** : sin A 19. quolibet *f* W quodlibet∗ R 21. **hunc** : hos A 22. **suscipi** : suscipies A

---

f A R

13. oblacione R completis *f* R 16. paenetentiam A 17. imputabitur *f* inpotabitur R 18. inicium A exennii A 20. egritudine *f* 21. accedirit A adcederit R 22. suscepi *f*

IV (Isidori uulgata)

nio, et post alios duos annos sine *can* VI
oblatione communicare, et ita demum sex annis conpletis ad perfectum peruenire. quod si aliqui ante hoc concilium suscepti sunt ad paenitentiam, ex illo tempore imputabitur eis initium sexennii constituti. quod si alicui horum quodlibet mortis periculum aut ex egritudinem aut ex aliqua causa accederit, his communionem propter uiaticum [suum] non negari.

V F *f* E
S P X Y Z *u w*
C K A
O Π Σ Υ Φ ᴪ

11. **post** : *om* F **alios duos** V F Sp : duos alios S v C Q 12. **et** : *om* Φ* 13. **conpletis ad** : *om* K* **conpletis** V F Sp : perfectis S v C peractis Q profectum X 14. uenire K 15. **ante** : contra K concilio S (− Y) v **ad** : aut S (− Y) *w** C 16. paenitentia K **tempore** : temporis S v 17. **eis** V Sp : ei F ; *om* S v C Q initi∗o Y sexannii C* sexanni F X Y exanni (*cf* A *Isid-ant*) E 18. **si** : *om f* **alicui horum** V Sp : aliqui horum F cui eorum S v C Q quilibet E 19. **ex** (*om u*) **egritudinem** V S P X *u* C : ex (in Υ* Φ) egritudine F Sp Y Z Q *w* 20. **aliqua** V F* Sp : alia qua F² *f* alia qualibet S (aliqualibet P) C Q qualibet v 21. **accederit** V F Sp : *om* S C ; immineat Q contigerit sub definitione statuta (*uide Dion*) v **his** : hiis Y de his K **communionem .... negari** V F : communionem .... negabitur S (− Y) communie (communioni ? O*) .... negabitur v C Q Y 22. **suum** Sp S v C Q : *om* V F **negari** : + ut si conualuerint sexannium tempus expleant penitendi (= *Dion* I) v

---

Υ V C K
S X Y Z

11. duos duos F 12. commonicare Y 16. poenitentiam Y inputabitur S X Y Z Υ inpotabitur K 17. sexannii C* sexanni X Y F *f* exanni E 18. quodlibit K 20. aegritud. Z

V (Dionysii I)

can v triennio paenitentiam agere, et postmodum duobus item annis sine oblatione communicare, et tunc demum sex annis conpletis ad perfectionis gratiam peruenire. si uero quidam ante hanc synodum suscepti sunt ad paenitentiam, ex illo tempore initium illis sexennii reputetur. si quod autem periculum uel mortis exspectatio aut ex infirmitate aut ex aliquo eis casu contigerit, his sub definitione statuta communio non negetur; ut si conualuerint, sexennium tempus expleant paenitendi.

ÆMB 11. triennii B 12. **item**: iterum B 14. **sex**: ex Æ* (*cf* exennii Λ *Isid-ant*) 16. hunc Æ synodus M 18. **illis** *in ras* (illius? B*) B 19. **si quod**: sicut Æ (*cf a* Dion* II) 20. spectatio Æ **ex** (*ante* infirmitate): *om* Æ 23. **ut si . . . paenitendi**: *habet* v, *uide Isid-uulg* **si**: *om* Æ* 24. conualuerunt M sexannium v

ÆM 16. sinodum Æ 20. spectatio Æ (*cf* Λ *Dion* II) 22. contigeret Æ diffinitione B 25. penitendi M

II

VI (Dionysii II)

tentiam agere, et postmodum duobus *can* xxv annis sine oblatione communicare, et tunc demum sex annis conpletis ad perfectionis gratiam peruenire. si uero quidam ante hanc synodum suscepti sunt ad paenitentiam, ex illo tempore initium eis sexennii conputetur. si quod autem periculum uel mortis expectatio aut ex infirmitate aut ex aliqua occasione contigerit, his sub definitione statuta communio non negetur.

13. **tunc**: tum *l* 14. perueniri ζ 15. **quidam**: + eorum *l* Λ *a j l m s* *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w 16. **ad**: in *a* 17. **sexennii**: sex annis Λ 18. **si quod**: si quid Λ sicut *a** (*sed corr m p*) 19. spectatio Λ *ex infirmitate κ in ras* 20. **aliqua**: aliquo *j** alia Cr-ed 21. defensione Λ 22. communione δ* λ* negatur ζ

11. posmodum *l* 12. cummunicare Λ* Λ *l* 15. synhodum Λ 16. poenitentiam *l* 17. tempr *β* 18. conpotetur Λ pericolum Λ* 19. spectatio Λ (*cf* Æ *Dion* I) 21. contingerit *β* defensione Λ stata ζ*

L

III (Isidori antiqua)

XXVI [VII]

De his qui festis diebus gentilitatis in remotis paganorum locis conuiuiis interfuerunt, et suas nihilominus aepulas illuc portauerunt adque comederunt, placuit ut post biennii paenitentiam suscipiantur: ita tamen utrum cum oblatione recipiendi sunt, unusquisque episcoporum probet, uit*ae* uniuscuiusque habita consideratione.

ϝ Λ R W XXVI: XXVII R XXV ϝ VII Λ W 3. **conuiuiis interfuerunt**: conuiuiae fuerunt Λ 6. biennium Λ paenitentia ϝ 7. **ita tamen utrum**: utrum uero (=*Dion*) Λ **utrum**: ut utrum *in ras* W cum oblationem *ut uid* W* 8. **sunt** Λ W* (*cf Isid-uulg*): sint ϝ R W²; + an ad solam communionem admitti debeant (= *Isid-uulg*) W 9. **probet ... consideratione**: probet uniuscuiusque conuersationem (*cet om*) Λ **uitae** *scripsi*: uita R uitā ϝ uitam W (*om* Λ)

ϝ Λ R XXVI [VII] 1. diebiis Λ gentilitates R 4. aepolas R 5. atque ϝ 6. paenetentiam Λ 9. prouet R

III Eiusdem epitome Ferrandi

uide p 58 *supra*

IV (Isidori uulgata)

VII

De his qui festis diebus paganorum in remotis eorum locis conuiuiis interfuerunt, et suas nihilominus epulas ibidem portauerunt adque comederunt, placuit ut post biennii paenitentiam suscipiantur: ita tamen utrum cum oblatione recipiendi sunt an ad solam communionem admitti debeant, unusquisque episcoporum examinet, uitae eorum praeteritae et presentis habita consideratione.

Θ V F ϝ E S P X Y Z *u w* C K A Ο Π Σ Υ Φ Ψ

VII V F Sp: IIII Θ VI S v VIII C Q *Tit praem* De his qui frequenter idolis immolauerunt (*uide Dion* II *can* VII) Sp 1. De hiis Y **qui**: + in V w^2, cum S v 2. **in**: *om* C **remotis eorum**: remoti seorsum A *tr* locis eorum Q conuiuis X Y cūuniis *u* conuinis *v** ? 3. **suas nihilominus**: nihil hominum suas Θ 4. **portauerunt** Θ V F Sp: parauerunt S (praepar. S*) v C Q 5. **adque**: et V **adque comederunt**: *om per homoeotel*? E **ut**: et Y 6. biennio C biennium E K* Ψ* paenitentia F C A 7. **utrum**: utrum utrum Θ utrumque Y ut utrum Q w^2 cum oblationem S (– Y) *u* 8. suscipiendi F **sunt** Θ V F S v Σ Φ*: sint Sp C Q (– Σ Φ*) solum C K 9. debent Ψ* **unusquisque**: quisque C A quisquis K 10. **episcoporum**: uero (*pro* eporū) Θ examinent *u w* 11. uitam E **eorum**: *om* C 12. considerationem *u*

Θ Υ V C K S X Y Z

VII 2. remmotis Θ conuiuis X Y conuiis K conuiuiisiinterfuerunt Θ 4. aepulas C aepolas K 5. atque C Y commederunt Θ Z 6. bienni V Y penitentiam Θ poenitentiam Y 7. oblat̄ F 10. episcuporum K examinit K 11. preteritae Θ praeterite Z preterita E praesentis C X Y Z praesentes K 12. ha|habita S*

V (Dionysii I)

VI De his qui in locis idolorum manducauerunt.

De his qui festis diebus paganorum in remotis eorum locis conuiuia celebrarunt et cibos proprios deferentes ibidem comederunt, placuit eos post paenitentiam biennii suscipi: utrum uero cum oblatione, singuli episcoporum probent et uitam eorum ad singulos actus examinent.

ÆM B VI *Tit om Æ* **manducauerunt**: conuiuia caelebrarunt (*uide p* 39) B 6. cum oblationem Æ 7. **probent et**: probantes (= *Dion* II) B 8. **ad**: *om* B

Æ M VI 3. caelebrarunt M cybos M 8. actos M

IV Isidori epitome Hispana

V Qui in festis diebus paganorum immolauerunt aut manducauerunt cum eis, septem annos peneteant.

U Z *h* V *Epitomen habes canonum* VII VIII 2. immolauerint aut manducauerit *h* 3. septe U viii anñ *h* peniteat Z peñ *h*

VI (Dionysii II)

XXVI [VI] De his qui in locis idolorum manducauerunt. ¶ *fol* 52 *a* Λ

⌜De his qui festis diebus gentilium in remotis eorum locis conuiuia celebrarunt cibosque proprios defe⌜⌝entes ibidem comederunt, ⌜placuit post⌝ paenitentiam biennii eos suscipi: utrum uero cum oblatione, singuli episcoporum probantes uitam eorum et singulos actus examinent. § *fol* 52 *b* Λ

XXVI *j*: VI *codd cett* 3. caelebrare δ* Λ *a j l m s* 5. post paenitentia γ β* 7. *tr* eorum uitam α β γ δ ζ κ λ Cr-w 8. singulis γ* Or *cap* lxxxvi

---

XXVI [VI] 3. celebrararunt λ* 5. poeniten- Λ *l* tiam *l* 7. epsrum Λ 8. actos Λ* (*ut uid: corr m p*) *a* β κ

III (Isidori antiqua)

XXVII [VIII]

¶ *fol* 181 *a* A
§ *fol* 181 *b* A

Hii autem qui secundo et tertio sacrificauerunt ⸢per uim coacti, quattuor annis paeniten⸣tiae se submittant, duobus autem annis sine oblatione communicent, septimo uero anno plenius suscipiantur.

---

f A R W XXVII : XXVIII R XXVI *f* VIII Λ W 1. Hi W² **autem** : uero Λ 3. annos R submittat *f**

---

f Λ R XXVII [VIII] 2. sacreficauerunt Λ 3. quartuor *f** summittant Λ 5. oblatiō R communecent Λ 6. plinius Λ R

III Eiusdem epitome Ferrandi

uide p 58 *supra*

IV (Isidori uulgata)

VIII

Hii autem qui secundo et tertio sacrificauerunt per uim coacti, quattuor annis ad paenitentiam se submittant, duobus autem aliis sine oblatione communicent, septimo uero anno perfectionem recepturi communionis.

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

VIII V F Sp : V Θ VII S v VIIII C Q *Tit praem* De his qui per (*om* per E) uim coacti idolis immolauerunt Sp
1. **Hii** Θ V F E Q : hi Sp-ed de his (hiis Y) S v (hos *v** ?) C **autem** : *om* S v secundum et tertium C A 3. anni Θ *tr* se ad paenitentiam V F **ad** : *om* Y **se** : esse E* sese E²; *om* A **submittant** (-tat V) Θ V F Sp *u* : subnectant (-tat K*) S *v* C adnectant *w* subiciant (-ent Φ*) Q 4. **autem** : *om* S **aliis** : alii Θ alios Π* ; + annis S v C Q 5. **oblatione** : *om* Θ*, *add* obl *sup lin m p* 6. **uero** : *om* E; autem Sp-ed **anno** : *om* A **perfectionem** : perfectione F S (– Y) *u* (*w* * ?) perfectionis *f* per satisfactionem (-fationem O) Q **recepturi** : recipiant Q 7. communionem O Σ Y² Ψ

Θ Υ V C K S X Y Z

VIII 2. **quattuor** : iiii Θ 3. anni Θ **penitentiam** Θ poenitentiam Y **summitt.** V 4. aliisine Θ 5. **septimo** : vii Θ 7. communenis Θ

V (**Dionysii I**)

VII De his qui frequenter idolis immolarunt.

Hi qui secundo et tertio sacrificauerunt per uim coacti, quattuor annis paenitentiae se submittant, duobus autem aliis annis sine oblatione communicent, et septimo anno perfecte suscipiantur.

Æ M B VII *Tit om Æ* 6. **perfecte** M B (*cum Dion* II *et Gr* τελείως) : perfecti Æ

VI (**Dionysii II**)

XXVII [VII] De his qui frequenter idolis immolauerunt.

Hi qui secundo et tertio sacrificauerunt coacti, quattuor annis paenitentiae subiciantur, duobus autem aliis sine oblatione communicent, et septimo anno perfecte recipiantur.

XXVII *j* : VII *codd cett* 1. **Hi** *j s* κ λ Cr-ed : hii *a* β γ² δ² ζ Cr-w his Λ γ* δ* de his *l* sacrificauerint Cr-ed 2. poenitentia *a* paenitentiā δ* 3. subiciuntur *ut uid* δ* 4. **aliis** : + annis *j m* **sine** : in *m*

Λ *a j l m s*
α β γ δ ζ κ λ Cr-w
Or *cap* lxxxvii

IV **Isidori epitome Hispana**

uide p 75 supra

XXVII [VII] freter δ* 1. sendo Λ* saecundo *l* Λ *l* 2. panitentiae Λ* poenitentiae *l*

III (**Isidori antiqua**)

XXVIII [VIIII]

Quodquod autem non solum discesserunt a fide sed etiam insurrexerunt fratresque conpulerunt et rei facti sunt necessitatis eorum, hii per triennium quidem inter audientes habeant locum, per aliud autem sexennium ad paenitentiam admittantur, alio uero anno communionem sine oblatione recipiant, conpleto decennio perfectione fruantur. in eo autem ipso tempore etiam uita eorum et conuersatio obseruanda est.

f A R W XXVIII: XXVIIII R XXVII *f* VIIII Λ W 1. **Quodquod**: Quod R 2. **etiam**: et Λ 4. hi W[2] 5. per triennio R **inter audientes**: audientum Λ 6. aliū *f* 9. sine oblationem R **recipiant**: *om* R **conpleto . . fruantur**: *om* Λ 11. **autem**: au Λ* (*sed corr m p*); *om* R **ipso**: *om* Λ **etiam**: + et R

f A R XXVIII [VIIII] 3. frī R conpolerunt R 4. necissitatis A 9. sene A

IV (**Isidori uulgata**)

VIIII

Quodquod autem non solum a fide dominica deuiarunt sed etiam insurrexerunt in alios et fratribus persuaserunt et rei facti sunt persuasionis, hii per triennium quidem inter cathecuminos habeantur, per aliud autem sexennium paenitentiae recipiant locum, alio uero anno (id est decimo) communionem sine oblatione recipiant, ut conpleto decennio perfectione fruantur. in eo autem ipso tempore etiam uita eorum et conuersatio consideranda est.

Θ V F *f* E S P X Y Z *u* *w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

VIIII V **F** **S**p: VI Θ VIII **S** **v** X **C** **Q** *Tit praem* De his qui et aliis sacrificandi causas (causa E) adtulerunt (=*Dion*) **S**p 1. **solum**: sole Ψ*; + ipsi (*e Dion*) **v** **a**: ad Θ S A; *om* C K 2. fidem Θ A dominicam A *tr* insurrexerunt etiam **S** **v** **C** **Q** 3. in aliis **F** **et**: *om* **Q** (– Σ) 4. **et**: ea S 5. hi V X A[2] (ii *ut uid* A*) Sp-ed **triennium**: + paenitentiae (*e l* 7) Ψ* **quidem**: quidam O; *om* K 6. **inter cath. habeantur**: locum inter cath. habeant (-tur *u*) **v** (*cf Dion*) 7. alium V **F** paenitentiam S P Z *u* paenitentia X 8. loco V F (*non autem f*) **alio**: *praem* ad S 9. **communionem sine oblatione**: sine communionem (-one S *u*) **S** (– Y) **v** communione sine oblatione F **C** Π communione oblatione *f* communione *sine* oblation*e in ras* O communionem sine oblationem Ψ* 10. **recipiant**: recipiantur P* (*w*[2] ?); + locum C **ut**: et S **decennio**: decimo anno Θ 11. perfectionem **C** Π Υ Φ* **fruantur**: recipiantur *u* **in eo**: ideo E **eo autem ipso** Θ V **S**p: eo ipso autem **F** eo autem (*tantum*) **S** **v** **C** **Q** 12. uite A uitae **v** ¶ A

Notulas orthographicas in col a inuenies

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

uide p 58 supra

IV (**Isidori uulgata**)

Υ V C K X Y Z VIIII 1. quotquot C Y Υ 2. deuiauerunt (diu. C K) **C** **S** **v** 3. alius *u* 4. persuationis Θ K persuasionibus Π* 6. catichumenos Θ caticuminus C *f* cathecominos (-us X*) X caticuminos K Y Π catecuminis Υ* Φ chathecuminis Ψ* 7. aliut Y sexsenium K penitentiae Θ Y 9. decimo: X P Π 10. completo V 12. tempr F

V (Dionysii I)

VIII De his qui et aliis sacrificandi causas attulerunt.

Quodquod autem non solum ipsi deuiarunt sed etiam insurrexerunt in alios et coegerunt fratres et rei facti sunt necessitatis eorum, hi per triennium quidem locum inter audientes accipiant, per aliud uero sexennium paenitentiae acriori succumbant, et alio anno (id est decimo) communionem sine oblatione recipiant, ut perfectionem completo decennio perfruantur: inter haec autem et eorum uita pensanda est.

Æ M B VIII *Tit* De his per quos et alii coacti sunt immolare (*uide p* 39) B: *tit om* Æ 7. paenitentiacriori M 8. **et**: + quod Æ 9. **communionem**: + id est Æ oblationem Æ B* 10. perfectione B 12. **et**: *om* Æ

Æ M VIII 3. cogerunt M 7. suc|bant Æ* 10. completo M

IV Isidori epitome Hispana

VI Hii qui non solum deuerterunt sed et alios suaserunt, X annos peneteant.

U Z *h* VI 1. Hi *h* 2. alium U anñ peñ *h* peniteant Z

VI (Dionysii II)

XXVIII [VIII] De his qui et aliis sacrificandi causas adtulerunt.

Quodquod autem non solum ipsi deuiarunt sed etiam insurrexerunt et conpulerunt fratres et causas praebuerunt ut cogerentur, hii per triennium quidem locum inter audientes accipiant, per aliud uero sexennium paenitentiae subiciantur acriori, et alio anno communionem sine oblatione percipiant, ut perfectionem expleto decennio consequantur: inter haec autem et eorum ¶*fol* 52 *b* Λ ⌈uita pensanda est.

XXVIII *j*: VIII *codd cett* **adtulerunt**: Λ *a j l m s* *om* β* 2. deuiauerunt *s* H (− δ) Cr *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w **insurrexerunt** (*Gr* ἠνάγκασαν *tantum*): Or *cap* lxxxviii + in alios (= *Dion* I) *a l* δ, *uide ad can* ii *l* 2 *p* 27 3. causa? Cr-w* 4. **ut**: aut δ* **hii**: in *l* hi *s* β² κ λ Cr-ed per triennio γ 6. accipiunt per alium *a* (*et ut uid* δ*) 8. **anno**: + id est decimo (= *Dion* I) *a* δ communione ζ 9. sine oblationem β* **ut**: * * β (*fortasse* ut β*) perfectione Λ γ 10. consequuntur γ consequentur κ λ

XXVIII [VIII] sacrificendi λ* causae ζ* Λ *l* attulerunt *l* 1. quotquot *l* 2. diuiarunt Λ* 3. frates Λ* 6. aliut *l* 7. poenitentiae *l* 8. acriore β* 10. dicennio Λ 12. pensenda β

III (**Isidori antiqua**)

XXVIIII [X]

Diaconi quicumque constituuntur, si in ipsa ordinatione protestati sunt uxores se esse ducturos quia non possunt continere; hii postea si in nuptias conuenerint, maneant in ministerio, propterea quod his episcopus licentiam dederit. quicumque sane tacuerint et susce-
¶ *fol* 181 *b* Λ perint manus inpositionem professi
§ *fol* 182 *a* Λ continentiam, et postea uxores[1] sortiti sunt, a sacro ministerio cessare debebunt.

ƒ Λ R W XXVIIII : XXX R XXVIII ƒ X Λ W 1. **quicumque**: qui Λ 2. protesta*ti* sunt W *in ras* 3. uxorem ƒ *tr* se uxores (*om* esse) Λ 4. possint Λ hi Λ W[2] 8. **tacuerint et susceperint** ƒ W (tacuerent et susciperent R): tacuerunt et susceperunt Λ *fortasse recte* 11. mi*nisterio* W *in ras* 12. **debebunt** Λ R : *addunt* Hanc sententiam episcopi occidentales (orientales *ut uid* ƒ*) numquam paenitus reciperunt sed neque in hodiernum recipiunt ƒ W

ƒ Λ R XXVIIII [X] 1. cunstituuntur Λ 3. oxores R ducturus R 4. contenere ƒ R 5. conuenerent R 7. lecentiam R dedirit R 8. sanae ƒ tacuerent R susciperent R 9. inposicionem Λ 10. oxures *uel* oxores R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

Huius canonis, nimirum quia disciplinae ecclesiae occidentalis repugnabat, nulla apud Ferrandum inuenitur mentio

IV (**Isidori uulgata**)

X

Diaconi quicumque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes uelle se habere uxorem nec posse continere; hii postea si ad nuptias conuenerint, maneant in ministerio, propterea quod his episcopus licentiam dederit. quicumque sane tacuerunt et susceperunt manus inpositionem professi continentiam, et postea ad nuptias conuenerunt, a ministerio cessare debebunt.

X V F Sp : VII Θ VIIII S v XI C(CK) Q; *canonem om* A *Tit praem* De diaconibus Sp 1. Diaconus .·. ordinatur Θ **quicumque** Θ V F K[2]: quicumque cum Sp quoque cum S v Q quocumque C ordinentur F 2. in ipso Φ **ordinatione** : *om* C *tr* dicente sunt Ψ* 3. **uelle** : uel E; *om* C **se** : *om* Z **uxorem** Θ V F (*cf Dion* I; *Gr* γαμῆσαι *tantum*): uxores Sp S v C Q neque S v C Q 4. possent C possint K possesse Ψ* **continere** : contineri Θ S se continere Sp C Q **hii** : hi P X *w* si V F **si** : *om* F v (*non* V) 5. **maneant . . . . dederit** : maneant in clero tantum (*cet om*) C maneant in clero tantum et a (ad Φ) ministerio abiciantur Q 6. hiis Y episcopi . . dederint S *u* eps . . dederint *v w* 7. dederat F 8. **tacuerunt** : placuerunt (-int Ψ*) C Q (– O[2] Σ) 9. inpositione V F inpositionum E professus ? Φ* professionis E continentia V F 10. **et postea** : dederit (*cf l 7 sup*) Θ* (*corr m p*) 11. conuenerint S (– Z) uenerint C **ministerio** : + uel clero Q 12. **debebunt** : debent V *w** Π; + laica communione recipientes C, laicam tantum communionem recipientes Q, laicam tamen communionem percipiant Y

Θ V F ƒ E
S P X Y Z *u w*
C K
O Π Σ Τ Φ Ψ

X 3. dicentis Y* habire X* 4. **si** : st Θ 6. propteria X 8. susperunt Θ susciperunt C K S X Y Υ 9. manos K munus F* inpossitionem Θ contenentiam Z 11. cesare Υ*

Θ Υ V C K
S X Y Z

V (Dionysii I)

VIIII De diaconibus qui tempore ordinationis de nuptiis adtestati sunt.

Diaconi quicumque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt dicentes uelle se uxorem ducere nec posse continere; hi si postmodum ad nuptias conuenerint, in ministerio maneant, propterea quod his episcopus licentiam dederit. quicumque sane tacuerunt et susceperunt manus inpositionem professi continentiam, et postea ad nuptias conuenerunt, a ministerio cessare debebunt.

ÆMB VIIII *Tit* De diaconis qui tempore ordinationis suae de nuptiis contestati sunt (*uide p* 39) B: *tit om* Æ 3. **se**: *om* Æ 4. **continere** Æ, *cf Isid*: contineri M B **hi si** M: si hi B si (*om* hi) Æ 5. conuenerit B 6. permaneant Æ **quod**: quo Æ* 7. dederint M 11. **a**: *in ras* B 12. debunt Æ

ÆM VIIII 2. potestati M 4. conteneri M 6. episc Æ 8. susciperunt M 12. debunt Æ

IV Isidori epitome Hispana

VII Clericus uxorem accipiat: si professus fuerit non accipere, ultra admittendus non erit accipere.

UZ*h* VII 1. oxorem U 2. **accipere**: acceperit U admittendas Z 3. **accipere** Z: acceperit U; *om h*

VI (Dionysii II)

XXVIIII [VIIII] De diaconis qui tempore ordinationis de nuptiis⌉ adtestati sunt. § *fol* 53 *a* Λ

Diaconi quicumque ordinantur, si in ipsa ordinatione protestati sunt et dixerunt uelle se coniugio copulari quia sic manere non possent; hi si postmodum uxores duxerint, in ministerio maneant, propterea quod eis episcopus licentiam dederit. quicumque sane tacuerunt et susceperunt manus inpositionem professi continentiam, et postea nuptiis obligati sunt, a ministerio cessare debebunt.

XXVIIII *j*: VIIII *codd cett* ordinatione *j** Λ *a j l m s* ord̄ β 1. diaces (*sc* diacones) Λ **si**: *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w *om* Cr-ed 2. **in**: *om l* κ* 4. **possent** Cr *cap* xci Λ* *a* j^2 *l*: possint $Λ^2$ *m* possunt *j** *s* H Cr *fortasse recte* 5. **hi** *j l s* κ λ: hii Λ *a* *a* β γ δ ζ Cr-w ii Cr-ed 6. **propterea**: propter *l*; *om s** 7. dediderit κ 8. tacuerit δ* susceperint $δ^2$ (susceperunt *ut uid* δ* *et* $δ^3$) 9. profecti ? γ* 10. *co*ntinentiam λ *in ras* 11. conligati *s* 12. debebit γκλ debebt̄ ζ

XXVIIII [VIIII] diac *m* β atestati Cr-w 1. diaces Λ *l* Λ 2. potestati *l** 3. dixirunt Λ **se**: si β* copolari Λ 4. manire Λ* mane *l** 5. uxoris Λ* duxirint Λ 6. maniant Λ* 7. dedirit Λ* dediderit κ 9. impositionem *l*

III (**Isidori antiqua**)

XXX [XI]

Desponsatas puellas et postea ab aliis raptas placuit erui et sponsis prioribus reddi, etiamsi eis raptores uim intulerint.

XXXI [XII]

Eos qui ante baptismum sacrificauerunt et postea baptismum consecuti sunt placuit tamquam ablutos ad ordinem promoueri.

ϝ Λ R W XXX : XXXI R XXVIIII ϝ XI Λ W 3. reddere R **etiamsi** : etsi Λ 4. intulerunt R XXXI : XXXII R XXX ϝ XII Λ W 1. **Eos** : De eis R *sacreficaue*runt *in ras* Λ (consicuti sunt Λ*, *e l* 3 : *corr m p*) 2. **et postea baptismum consecuti sunt** : *om per homoeoteleuton* ϝ 4. **ad** : ab R **promoueri** : proueheri Λ

ϝ Λ R XXX [XI] 1. disponsatas ϝ XXXI [XII] 3. consicuti Λ 4. ablutus R ablotus ϝ

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CXLVII] Vt sponsatae puellae, si ab aliis raptae fuerint, sponso priori reddantur. CONCIL : ANQVIRITANO TIT : XI

Canonis XXXI [XII] *nulla apud Ferrandum mentio*

C *trec* CXLVII 2. *tr* reddantur sponso priori C 3. ANQVIRANO *trec**

IV (**Isidori uulgata**)

XI

Desponsatas puellas et postea ab aliis raptas placuit erui et his reddi quibus fuerant antea desponsatae, etiamsi eas a raptoribus florem pudoris amisisse constiterit.

XII

Eos qui ante baptismum sacrificauerunt et postea baptismum consecuti sunt placuit ad ordinem promoueri, tamquam ab omni crimine lauacri salutaris sanctificatione purgatos.

XI V **F** **Sp** : VIII Θ X **S** **v** XII **C** (C K) **Q** ; *canonem om* A ; *laudat cod* ϝ *fol* 194 *b sub tit* CAÑ ANQVIRITANAS HR XI *Tit praem* De disponsatis puellis et ab aliis corruptis (=*Dion*) **Sp** — Θ V **F** *f* E S P X Y Z *u* *w* C K ϝ O Π Σ Υ Φ Ψ

1. **Desponsatas** : Sponsatas ϝ ; *praem* De **F** E **v** disponsatis puellis et . . corruptis E 2. hiis Y his qui S *de his Ψ* 3. **antea** Θ V *w*² **Sp** K : ante **F** **S** **v** (*om* S* *w*) C ϝ **Q** ***sponsatae Θ disponsatas **F** 4. **etiam** : *om* Π* eis **v** 5. **pudoris** : ponderis K ; +sui **Q** misisse S amissa K constiteret F consisteret *f* constituerit *u* *v** O contigerit **C** contigeretur ϝ ¶ ϝ

XII V **F** **Sp** : VIIII Θ XI **S** **v** A XIII C K **Q** § A *Tit praem* De his qui ante baptismum sacrificauerunt idolis **Sp**

1. **Eos** : De his **F** **sacrificauerunt** : +idolis (=*Dion* II) K² 2. **et postea . . . sunt** : *om* F 3. **sunt** : *om* **S** **ad** : *om* **Q** (–O² Σ Φ² Ψ²) **ordinem** V **F** **Sp** (=*Isid-ant*: *Gr* τάξιν): ordinationem (-one K ?) Θ **S** **v** **C** **Q** 4. promouere A (X* ?) ¶ A

XI 1. disponsatas C Y Υ **postea ab** : posteab Θ Υ V C K Θ 2. alliis Θ erūpi F 3. disponsatae S X Y Z K S Y Z Υ dispunsate C daesponsate X 4. forem F 5. ponderis K amissa K misisse S amississe Y

XII 1. baptizmus Θ baptissimum S babtismum (*et l* 2) Z sacrigauerunt *f* 2. posteaa S 4. promouere A X*? 5. labacri V lauacrissalutaris Z scificatone K 6. purgatus C *f*

V (Dionysii I)

X De disponsatis puellis et ab aliis corruptis.

Disponsatas puellas et postea ab aliis raptas placuit erui et his reddi quibus ante fuerant disponsatae, etiamsi eis a raptoribus uis inlata constiterit.

XI De his qui cum essent catecumini idolis immolarunt.

Eos qui ante baptismum sacrificauerunt et postea baptismum consecuti sunt placuit ad ordinem prouehi, quod probentur abluti.

Æ M B X *Tit om* Æ **corruptis**: corrumpi M 3. **ante** (=*Dion* II) MB: antea (=*Isid-uulg*) Æ 4. **eis a raptoribus uis** *scripsi cum Dion* II: a raptoribus uis (*om* eis) Æ eis a raptoribus uiro M uis eis a raptoribus suis B
XI *Tit* De catecuminis qui idolis immolarunt (*uide p* 39) B: *tit om* Æ 1. **sacrificauerunt**: + idolis (= *Dion* II) B 3. **ordinem**: ordinationem Æ; *in ras* (orationem? B*) B 4. **probentur** Æ B^2: probantur M prouehuntur? B*

Æ M X 1. desponsatas Æ M
XI 3. consequuti M

IV Isidori epitome Hispana

VIII Sponsa rapta reddatur suo sponso.

VIIII Qui sacrificauerunt et postea baptizati, recipiendi in clero.

U Z *h* VIII 1. reddantur Z *tr* sponso suo *h*
VIIII 2. baptidiati *ut uid* U* babtizati sunt *h* recipiendi sunt *h*

VI (Dionysii II)

XXX [X] De disponsatis puellis et ab aliis corruptis.

Disponsatas puellas et post ab aliis raptas placuit erui et eis reddi quibus ante fuerant disponsatae, etiamsi eis a raptoribus uis inlata constiterit.

XXXI [XI] De his qui cum essent cathecumini idolis immolauerunt.

Eos qui ante baptisma sacrificauerunt idolis et postea baptisma consecuti sunt placuit ad ordinem prouehi, quod probentur abluti. ¶ *fol* 53 *a* Λ

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w Or *cap* cv

XXX *j*: X *codd cett* 1. **Disponsatas puellas**: De disponsatis puellis κ postea (= *Dion* I) *a* δ 2. raptis κ λ* his δ* 3. antea *j*^{2} *m* δ* fuerint *m* **eis** (ei κ) **a raptoribus uis** *a l s* H·Cr: uim (uem Λ*) eis (ei *j** *m*) a raptoribus suis Λ *j m*
XXXI *j*: XI *codd cett* **cum**: + hereticis *j** ido*lis immolauerunt* δ *in ras* immolarunt *a*^{2} *j s* ζ (= *Dion I*), *fortasse recte* 1. **Eos**: + autem δ **sacrificauerunt . . . baptisma**: *om per homoeoteleuton* κ 4. **prouehi**: conuehi Cr-w **quod**: *praem* eo δ^2 ζ Cr **quod probentur**: quod prouebuntur Λ quo prouehuntur *l* quod *prob*entur *in ras* ζ ablui Cr-w* — Or *cap* lxxxviiii

XXX [X] 1. desponsatas Λ 2. erui et: eruit Λ* Λ *l* 3. desponsatae Λ 4. consti∗terit *l*
XXXI [XI] imm β 2. baptismā δ*

III (Isidori antiqua)

IV (Isidori uulgata)

oportet a ministerio et ordine suo: *can* XIII [ut non eas tamquam inmundas contemnant, contingant tamen; a quibus quidem si abstinere uolunt habeant potestatem, ita tamen ut si quando cum oleribus coquuntur eadem tamquam carnibus polluta non iudicent, sed ex his ad cibum adsumant quamuis a carnibus temperent. si quis autem hanc regulam admonitus non oboedierit, sed carnes (ut dictum est) inmundas et abominandas aestimauerit, cessare debet ab ordine suo.]

---

11. *oportet in ras* Y **a**: *in ras* Y (*sed corr m 1*): et a O Π Ψ **et ordine . . . cum** ¶ C K **oleribus** (l 16): *om* C 12. **ut non** ¶ V F *f* **eas**: *quae sequuntur usque ad finem, omittunt* V F (*de* Sp *uide quae adnotaui ad initium canonis, de* C *quae ad l* 11): *nec dubium est quaenam alteram eorundem scriptorum Graecorum interpretationem habeat* **ut**: et Ψ **non**: nos E* 13. contemnant s a Θ Sp Σ: *om* S V Q (–Σ) 14. **si**: se E uoluerint Θ 16. **coquuntur**: quo utuntur C K (*quippe qui uerba mouit post* a ministerio [*l* 11] *inseruit*) 17. **eadem**: easdem Θ eam Y **carnibus**: *praem* a Θ pollutas Θ pollutam K 18. **ex**: de Sp-ed: *om* E **his**: hiis Y **ad**: *om* E 19. sumant Θ **a carnibus**: carnibus Σ; *om* Y; + polluta non iudicent (*cf l* 17) Π* **temperent**: temperentur Q: se abstineant (*redit enim ad l* 5 *sup*) Sp 20. huic regulae Q 21. commonitus Θ monitus Sp **oboedierit**: oboedierint Y custodierit *urg-ed* 22. **inmundas**: *praem* uelut *w* 23. abominabiles Θ abominda‹se› P **aestimauerit**: existimauerit E Q aestimet Θ 24. **debet** Sp S (–X) v Π Y* Ψ: debebit (-ibit C) C X O Σ Y² Φ debere Θ

---

11. oportit K 14. abstenere S Z 16. Θ Y (C K) holeribus S X Y coquuntur Y 17. pulluta S X Y Z S Y 18. is Θ Y* S 19. temperint K 20. religulam Θ regolam C 22. carnis C K 23. abuminandas C abhominandas X Y cesare Θ

V (Dionysii I)

XII De eo quod non oporteat corepiscopos ordinare clericum praeter in agris et uillis.

Corepiscopo non licere praesbiteros aut diaconos ordinare; sed nec praesbitero ciuitatis sine episcopi praecepto uel litteris aliquid agere in unaquaque parrocia.

ÆMB XII *Tit* Quod non oporteat a corepiscopis clericos ordinari nisi tantum in agris et uillis (*uide p* 41) B: *tit om* Æ 1. **Corepiscopo** M: Corepiscopi Æ Chorepis B (*fortasse legendum* Corepiscopis *cum Dion* II) 2. diacones Æ ordinari M 3. **praesbitero** Æ B: praesbiteros M, *fortasse recte*

Æ M XII 1. presbiteros Æ presb M 2. diacones Æ ordinari M 3. presbitero Æ 5. unaquaeque ? B* paraecia M

IV Isidori epitome Hispana

X Chorepiscopus nec presbyterum nec diaconum ordinet sine iussione episcopi.

U Z *h* X 1. Choreps *codd* prb U prbm Z pbrm *h* 2. diaconō U diac Z *h* ordine U

VI (Dionysii II)

XXXII [XII] ⌜Quod non oporteat corepiscopos ordinare clericum nisi in agris et uillulis.

Cor⌝episcopis non licere praesby- § *fol* 53 *b* Λ
teros aut diac⌜onos ordinare⌝, sed nec praesbyteris ciuitatis sine praecepto episcopi uel litteris in unaquaque parrocia.

XXXII *j*: XII *codd cett* *Canonem sequenti* Λ *a j l m s*
postponit a *Tit om* Cr oportent κ α β γ δ ζ κ λ Cr-w
corepiscopos: c(h)orepis *a j* c(h)oreps *m* β γ δ κ λ chorepiscopus ζ* **ordinare clericum** *a j l m* δ (*cf Dion* I): *tr* clericum ordinare *s* clericos (-us β) ordinare H (– δ) *tr* uillis et agris ζ **et**: + in γ 1. **Corepiscopis**: c(h)oreps γ δ* κ chorepiscopus ζ*; *praem* a *j* presbiteris aut diaconis β* 2. **ordinare**: + nisi in agris aut uillulis δ 3. prbt *m* presbiteros β^{2} ζ λ^{2} 4. **uel**: siue (*uel* si uel) Λ 5. **parrocia**: + aliquid agere δ^{2}, *cf Dion* I *et Isid*

Cr *cap* xcvi

XXXII [XII] chorep. a^{2} *j m* H (–γ) 1. (cor)epsis Λ *l* Λ chorep. *j m* H (–γ) prbos Λ pbros *l* 2. diaconus *m* diac δ diacns γ 3. prbris Λ pbris *l* 4. epsci Λ unaquaeque Λ γ 5. parrochia *l*

III (Isidori antiqua)

XXXIII [XIIII]

Qui in clero sunt praesbyteri uel hii qui ministrauerunt, et abstinent a carnibus, hoc placuit ut eas contingant quidem et si uoluerint ab his comedendis abstineant. ¶ *fol* 182 *a* Λ ⌜quod si in tantum eas abominabiles iudicaue⌝rint § *fol* 182 *b* Λ ut nec olera quae cum carnibus cocuntur existiment comedenda, tamquam non subditi huic regulae cessabunt a ministerio ordinis sui.

F Λ R W XXXIII : XXXIIII R XXXII *F* XIIII Λ W 2. hi Λ W[2] **abstinent :** + se R 5. commedendi R 7. **ut :** *om* *F* R 8. **comedenda** *F* W : manducandum Λ commedendam R 9. **non :** qui non sunt R **huic regulae :** *om* *F*

F Λ R XXXIII [XIIII] 1. prbi *F* Λ R 5. comidendis Λ commedend. R absteneant *F* R abstiniant Λ 6. abuminabiles R 7. que Λ 8. coguntur *F* coq(uun)tur Λ exaestiment R commedend. R 10. regolae R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[XCIII] Vt praesbyteri abstinentes a carnibus tangant eas, ita ut etiam olera quae cum carnibus coquuntur comedant. CONCIL : *ANQVIRITANO* TIT : XIIII

C *trec* XCIII 1. prbi C 3. coquitur C 4. CONCILIVM *t* ANQVIRITANO : SERDIC C SARDICENSI *trec* (*cf can* XCII, *p* 84) 5. TITVLVM *trec* XIIII : XIII *trec*

IV (Isidori uulgata)

XIIII

De his qui in clero sunt presbyteri uel diaconi et abstinent a carnibus, hoc placuit statui ut eas contingant quidem et sic si uoluerint ab his comedendis abstineant. quod si in tantum eas abominabiles iudicauerint ut nec olera quae cum carnibus coquuntur existiment comedenda, tamquam non consentientes huic regulae cessare eos

XIIII V F Sp : XI Θ XIII S v XV C (C K) Q; *canonem om* A *Tit praem* De presbyteris a carne se abstinentibus Sp : *huius canonis partes insolito ordine, ll* 1–3 statui, 12–19 a carnibus, 5 se abstineant—11, 20 si quis—24, *praebet* Sp [Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K O Π Σ Υ Φ Ψ]

1. hiis Y praesbiterii Y prbris *u* 2. **et abstinent** V F Sp Q (et abstinentes Σ) : et abstinent se Θ et abstinentibus S v se abstinentibus C a carnalibus K F 3. **hoc placuit statui** Θ V F Sp : *om* S C Q; placuit (*e Dion ut uid*) v **ut eas** *usque ad* **comedendis** (*l* 5) : *om* Sp (*uide supra ad initium canonis*) **ut :** et Θ 4. *tr* quidem contingant (-at *f*) V F quidam O* *tr* si sic S (*om* si P) v C Q uoluerunt Θ X uoluerit v 5. **his :** hiis Y **his comedendis :** sumendis (*tantum*) Θ **abstineant :** se abstineant Θ Sp abstineant se V F abstineat v 6. **in :** *om* S v C Q **eas . . . existiment :** *om* C **abominabiles :** *praem* inmundas et Sp **iudicauerint :** putauerint Θ 7. **quae cum :** quae V quaecumque *ut uid* O* 8. aestiment F Sp S v comedendi C 9. sentientes F S (– Y) Σ 10. recessare C **eos :** hos Sp-ed (– *toll*); *om* S v C Q

XIIII 1. **qui in :** quin X* clericorum F prbb Θ Υ V C K [Θ Υ V C K S X Y Z] Θ prebi K presbi C praesbit. S Y prbi Υ 2. diacones Θ S *u* O Π Υ[2] Φ 3. carnebus S 5. comidendis C commedendis Y absteneant K S quo Π* 6. abhominabiles X Y 7. holera V S X Z Q que Θ 8. coquntur Y quocuntur O aestiment S X Y Z E F aestimen P estiment v

V (Dionysii I)

XIII De his qui esum carnium in clero constituti diffugiunt.

Eos qui in clero sunt praesbyteros aut diaconos et a carnibus abstinent, placuit eas quidem contingere et ita si uoluerint abstinere. quod si in tantum eas abominantur ut nec olera quae cum eis coquuntur existiment comedenda, tamquam non consentientes huic regulae ab officio suo desistant.

Æ M B XIII *Tit* De clericis qui esum carnium omnimodo diffugiunt (*uide p* 41) B : *tit om* Æ 2. **aut**: et (=*Dion* II) M diacones Æ diac B 3. **eas quidem** M, *cum Dion* II: *tr* quidem eas Æ B 4. **si**: *om* Æ* quod: quo M* 5. in totum M 8. **consentientes**: *in ras* (comedentes? B*) B

Æ M XIII 1. presbiteros Æ 2. diacones Æ diac B 5. abhominantur M 6. holera Æ M quoquuntur Æ quocuntur? B* cocuntur B²

VI (Dionysii II)

XXXIII [XIII] De his qui esum carnium in clero constituti diffugiunt.

Hi qui in clero sunt praesbyteri et diaconi et a carnibus abstinent, placuit eas quidem contingere et ita si uoluerint continere. quod si in tantum eas abominantur ut nec olera quae cum eis coquuntur existiment comedenda, tamquam non consentientes regulae ab ordine cessare debebunt.

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w Or *cap* xcviii

XXXIII *j*: XII *a* (*uide p* 85) XIII *codd cett* (XIIII *s**) 1. **Hi** Λ *l s* κ λ Cr-ed: hii *a j m* **H** (− κ λ) Cr-w **sunt**: + constituti δ 2. **et** 1°: aut β diaces (*sc* diacones) Λ **a**: *om* Cr-w* **abstinent**: *praem* se κ 3. **eas**: eis γ eos (δ* ?) Cr-w* *tr* contingere quidem β 4. uoluerit Λ **continere**: contingere Cr-w* 5. abominatur *l* ζ* 6. coquantur δ² κ λ Cr-w 7. estimet δ* existimant κ λ

XXXIII [XIII] aesum Λ 1. prbri Λ pbri *l* 2. dia-ces Λ 6. holera *l* coquntur Λ quoquuntur *m* quoquantur Cr-w 7. comidenda Λ* 8. regolae Λ

IV Isidori epitome Hispana

XI Presbyter diaconus contaminatum manducent: quod si noluerit, deponatur.

U Z *h* XI 1. Prb U prbr Z diacunus U cumtaminatum U incontaminatum *h* 2. noluerint *h*

Λ *l*

III (Isidori antiqua)

IV (Isidori uulgata)

oportet a ministerio et ordine suo: *can* XIII
[ut non eas tamquam inmundas contemnant, contingant tamen: a quibus quidem si abstinere uolunt habeant potestatem, ita tamen ut si quando cum oleribus coquuntur eadem tamquam carnibus polluta non iudicent, sed ex his ad cibum adsumant quamuis a carnibus temperent. si quis autem hanc regulam admonitus non oboedierit, sed carnes (ut dictum est) inmundas et abominandas aestimauerit, cessare debet ab ordine suo.]

---

11. oportet *in ras* V **a**: *in ras* V (*sed corr* [illegible]) : et a O D [illegible] **et ordine** . . . **suum** [illegible] C K **oleribus** [illegible] 16 : *om* C 12 **ut non** [illegible] **eas**: *quae sequuntur, usque ad finem, omittunt* V F (*cf.* Sp *add. quae adnotauit ad initium canonis*, *cf.* C *qua ad* [illegible] *nec dubium est quominus alteram eorundem uersionum Graecorum interpretationem habeat*) ut : et [illegible] non . nos [illegible] 13 contemnunt a [illegible] a [illegible] Sp [illegible] : *om* [illegible] Q [illegible] 14. si : se [illegible] uoluerint [illegible] 16. coquuntur : [illegible] K (*graeca* [illegible] C K *om. uerba omnia post* a ministerio [illegible] [illegible]) 17. eadem . easdem [illegible] V carnibus . *graeca* [illegible] pollutas [illegible] pollutam K 18. ex : de Sp *ed.* : *om.* [illegible] his . hiis V ad *om* [illegible] 19. sumant [illegible] a carnibus : carnibus [illegible] : *om* V ; — polluta non iudicent [illegible] temperent : temperentur Q . se abstineant (*tradit* [illegible] *ac* [illegible]) Sp 20. hanc regulam Q 21. commonitus [illegible] monitus Sp oboedierint V custodierit [illegible] 22. inmundas . *graeca* [illegible] 23. abominabiles [illegible] abominandas [illegible] aestimauerit . existimauerit [illegible] Q aestime[illegible] 24. debet Sp [illegible] debent [illegible] debent [illegible]

---

11. oportet K 14. abstinere [illegible] 17. [illegible] C K holeribus [illegible] coquuntur V [illegible] polluta [illegible] [illegible] [illegible] 19. temperent [illegible] 20. regulam [illegible] regulam [illegible] 22. carnes [illegible] 23. abominandas [illegible] abhominandas X V cessare [illegible]

V (Dionysii I)	VI (Dionysii II)

III (**Isidori antiqua**)

XXXIIII [XV]

De his quae ad ius ecclesiae pertinent, quaecumque cum episcopus non esset praesbyteri uendiderunt, placuit reuocari res ecclesiasticas. in iudicio autem erit episcopi constitutum si praetium debeat recipi necne, propter quod saepe contigit distractarum rerum·reditus ampliorem summam pro accepto praetio reddidisse.

ƒ Λ R W XXXIIII: XXXV R XXXIII ƒ XV Λ W 2. **quaecumque cum** Λ: quicumque ƒ quicumque cum W qui cum praesens R 4. *r*euocari *in ras* ƒ reuocare Λ 5. *tr* episcopi erit Λ 7. **necne** ƒ W: an necne Λ aut necne R 8. reditum Λ

ƒ Λ R XXXIIII [XV] 1. aeclesiae R 3. essit R prbi Λ R uindederunt ƒ uindiderunt R 4. placut Λ* aeclesiasticas R 5. iuditio ƒ epsi Λ 6. praecium Λ R dibeat R 7. contegit ƒ 9. praecio R 10. redidisse R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[XCV] Vt praesbyteri rem ecclesiae sine conscientia episcopi non uendant. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XV. CONCIL: HYPPONENSI TIT: VIIII

C *trec* XCV 1. prbi C 2. uindant *trec* 4. YPONIENSI *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

XV

Si qua de rebus ecclesiae cum episcopus non est presbyteri uendiderunt, placuit rescisso contractu ad ius ecclesiasticum reuocari. in iudicio autem erit episcopi constitutum si pretium debeat recipi necne, propter quod saepe contingit distractarum rerum reditus ampliorem summam pro accepto pretio reddidisse.

Θ V F ƒ E S P X Y Z *u w* C K G O Π Σ Υ Φ Ψ

XV V **F** **Sp**: XII Θ XIIII **S v** XVI **C** (C K) **Q**; *canonem om* A, *laudat cod* G *fol* 20 *a* IN SYNODO ANQVIRITANORVM CAP XVI Si prbi uendiderint de rebus aecclesiae cum eps non adfuerit, debent ad ius *etc* *Tit praem* Non debere presbyteros ecclesiastica uendere **Sp** Vt praesbyteris ecclesiae non liceat uendere Y

1. **cum**: + ibi Σ 2. episcopi non essent **F** **non**: necnon **C** **est** V **Sp** **S v** K **Q** (− Σ): et C est sed Θ esset Σ essent **F** praesbiterii Y **uendiderunt**: uendiderint **Sp** **S v Q**; *om* **C** 3. rescissu **S** recisso *u* recesso *v* reciso *w** resso Θ 4. **ad . . . reuocari**: ut . . . reuocarent *u* reuocare G **in**: *om* Θ in iudicium C in iudici Υ* Φ* 5. **erit episcopi** V **F** **Sp** (=*Isid-ant et Dion*): *tr* episcopi erit Θ **S v C** G **Q** **constitutum**: constitutio **C**; *om* G *w*^{2} 6. *tr* recipi debeat **S v** 7. **necne** Θ V O Υ^2 Φ^2 Ψ Sp-ed: nec **F** E ac nagne S* ac necne S^2 P Σ* ac neguae X anne Y ac neque Z hac nonne *u* an nonne *v* anne negne C an non K G *w* an negne Π Υ* Φ* an necne Σ^2 **contingit** Θ V S P *u* C **Q** Sp-ed: contingat G contigit (=*Isid-ant et Dion* I) **F** E X Y Z *v w* K 8. **reditus**: *om* G ampliore summa *u* ampliores summam *w* 9. **accepto**: acto **Q** dato Υ^2 **pretio**: *om* Υ* 10. **reddidisse**: reddidisset S Z reddisset P reddidit *w*^{2}; *om* Ψ*

Notulas orthographicas in col a inuenies

IV (**Isidori uulgata**)

Θ Υ V C K S X Y Z XV 1. aecclesiae Y 2. epos Υ* prebs K prbi Θ presbi C praesbiteri S presbiteri X prsb F prbi Υ uenderint E 3. rescissu **S** contracto V F ƒ *u* 4. **ius**: eius ƒ aecclesiasticum Y 6. **si**: se V* praetium K S X Y Z dibeat X recipe X 7. sepe Θ K X Y sepae Z 8. distrarum S* redditus Θ E *w*^{2} ƒedetus C redit Υ* reditur Φ* 9. summa F ƒ summum X praetio K S Z praecio X 10. reddedisse Θ C K

V (**Dionysii I**)

XIIII De rebus ecclesiae distractis eo tempore quo ecclesiae uiduantur episcopis.

Si quid de rebus ecclesiae cum episcopus non esset praesbiteri uendiderunt, placuit rescisso contractu ad ius ecclesiasticum reuocari. in iudicio autem erit episcopi constitutum si praetium debeat recipi necne, propter quod saepe contigit distractarum rerum reditus ampliorem summam pro accepto praetio reddidisse.

Æ M B XIIII *Tit* De distractis rebus ecclesiae eo tempore quo ecclesiae uiduantur uel priuantur episcopis (*uide p* 41) B : *tit* (*cum numero*) *om* Æ   episcopo M   5. episcopus Æ   7. **necne** M B : ne Æ   8. *di*stractarum *in ras* M   **rerum** : *om* B   10. reddidisset Æ

Æ M XIIII *tit et* 1. aecclesiae (*ter*) M   2. episcopos M   4. aecclesiasticum M   6. pretium M   7. sepe M   10. pretio M   reddisse M

IV **Isidori epitome Hispana**

XII Si presbyteri absente episcopo uindedere rem ecclesiae, reuocetur, si tamen amplius prode non fecerit presbyter.

U Z *h* XII 1. **presbyteri .. uindedere** : prb̄ .. uindedere U prbr (pbr *h*) .. uendederit Z *h*   2. eccli̅ U eccl Z   3. **prode non fecerit** : lucrum non fecerit *h*; *de* prode esse, prode fieri, prode facere, *uide Rönsch* Itala und Vulgata *p* 468   4. prb U prbr Z

VI (**Dionysii II**)

XXXIIII [XIIII] De rebus ecclesiasticis eo tempore distractis quo ipsae ecclesiae uiduantur episcopis.

De his quae pertinent ad ecclesiam, quaecumque cum non esset episcopus praesbyteri uendiderunt, placuit rescisso contractu ad iura ecclesiastica reuocari. in iudicio autem erit episcopi si praetium debeat recipi necne, quia plerumque rerum ⸢distractarum reditus ampliorem summam pro praetio dato reddiderit. ¶ *fol* 53 *b* Λ

XXXIIII *j* : XIIII *codd cett* (XV *s**)   **quo** : Λ* *a j l m s* quod Λ*   uideantur ζ*   1. **quae** : *a* β γ δ ξ κ λ Cr-w qui β* δ* ζ Cr-w   2. **quaecumque cum** : quae cum *a* γ δ[2]   **esset** : ‹sse κ   Or *cap* xcvii   4. recesso Λ* (*corr m p*)   7. **necne** : nec *a** an non *l*   plerique *a**   9. prec*io* β *in ras*

XXXIIII [XIIII] ipse β γ δ* κ Cr-w   epscis Λ Λ   3. prbri Λ pbri *l* prebs β*   uindederunt Λ uenderunt *j**   4. recesso Λ* rescesso Λ[2] (rescisso Λ[3]) rescissu β* recisso ζ* κ λ   5. aecclesiastica *l*   6. epsi Λ   8. rerun κ   redditus γ

III (**Isidori antiqua**)

XXXV [XVI] In hoc titulo greca uerba haec sunt περὶ τῶν ἀλογευσαμένων [ἢ] καὶ ἀλογευομένων τοιόνδε, quae nos latinae possumus dicere 'De his qui inrationabiliter uersati sunt siue uersantur': sensus autem in hac
¶ *fol* 182 *b* A sententia triplex esse potest ⌜qui ex subiectis conicitur, aut de his
§ *fol* 183 *a* A qui cum pe⌝coribus coitu mixti sunt,

ϝ A R W G Σ₂ XXXV: XXXVI R XXXIIII ϝ XVI Λ W G, *codex enim sancti Germani de Pratis* (G: *fol* 54 *b*) *hunc canonem adducit sub titulo* IN CONCILIO APVD ANCIRAM CESAREAM CAP XVI: *item codex Paris. lat.* 1454 *fol* 5 *b* (*nobis* Σ₂): *graeca prorsus omittunt* R G Σ₂ 1. **In hoc titulo** *usque ad* **conicitur aut** (*l* 8): *om* G **In hoc titulo** *usque ad* **possumus dicere** (*l* 4): *om* Σ₂ 2. περὶ τῶν ἀλογευσαμένων ἢ καὶ ἀλογευομένων *scripsi*: ενων και ααογονενον ϝ tiepi tan a aore γcαμενωινν και ααoτγομενωιν Λ γερ τον αoτεγcαμενω κλαι αoγμενον W; *om* R 3. τοιόνδε *scripsi*: coιoγναε ϝ τοιοναε Λ τοιοιογναε W, *sed nihil est in graeco quod huic uoci respondeat*; *om* R 5. **qui**: *om* R **siue**: si Λ* (*corr m p*) 6. **sensus autem** *usque ad* **conicitur aut** (*l* 8): *om* Σ₂ 7. **sententia**: *praem* intellegentia uel Λ 9. **coitu**: *om* G

(¶ G; § G)

ϝ A R XXXV [XVI] 1. graeca Λ grega R 5. in rationabileter R 7. treplex R poitest Λ 8. conuicitur R 9. coito R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CXLVIII] Quemadmodum hii qui inracionabiliter uixerunt suscipi debeant. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XVI

IV (**Isidori uulgata**)

XVI In hoc titulo greca uerba haec sunt περὶ τῶν ἀλογευσαμένων ἢ καὶ ἀλογευομένων τοιόνδε, quod nos latine possumus dicere 'De his qui inrationabiliter uersati sunt siue uersantur': sensus autem in hac sententia duplex esse potest qui ex subiectis conicitur, aut de his qui cum pecoribus coitu mixti sunt,

XVI V **F** **Sp**: XIII Θ XV **S** **v** XVII **C** (CK) **Q** XII A *Tit praem* De his qui irrationabiliter uixerunt **Sp** De his qui inrationabiliter cum pecoribus fornicati sunt aut incestum cum proximis sanguine perpetrarunt uel cum masculis sodomitae deprehensi (reprehensi *u*) sunt (*cf Dion* I, *p* 41) **v** Θ V F ϝ E S P X Y Z *u* *w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

1. **In hoc** *usque ad* **mixti sunt aut** (*l* 10): *om* **C** **hoc**: + ergo Y **titulo**: + haec X* *tr* uerba greca **F** 2. περι των αλογευcαμενωον η και αλογευομενον γοιοναε V περι ων ααοταμννωιν κι ααοναι F περι ων αοτνοcαμννων και ααοναι ϝ περ των ααοτεγcιακλενω κα αoτετομενον τοιναε E περιτον αλλεcεοc αμενοντων De *v* periton alleceos allenonton De *u* periton aleceos alenomton De *w* periton allegeus alle non tonde S Z peri ton allegeusallenon e ce alogiomenon tonde P X peri ton allegius alle non ealogio menon toe Y periton allegeus (allegeos Σ alegeus Ψ) alle non ece alogio menon (non Ψ) con **Q**; *om* Θ 3. **quod**: que Θ **Sp** quos *u* *w* quo *v* **nos**: *om* V latini *w* 4. possimus X Y hiis Y 6. sensus ... duplex esse (se P) oportet (oportest? Y*) **S** **v** sensum ... duplicem esse oportet **Q** 7. sentententiam Θ sententiam S scientia **F** 8. obiectis **Sp** **aut de his ... mixti sunt aut**: *om* **Q** 9. **coitu mixti**: coitum (*om* coitum *w*) mixti **S** **v** commixti **F** (¶ C K A)

XVI 1. creca S Z grega X graeca Υ **haec sunt**: exunt Θ 3. latinae S 5. inrationabileter Υ uersatiti Z 6. ac Θ 7. sentententiam Θ dupex F duppl. Υ 8. subgectis P 9. peccoribus Θ cohitum S X Z Θ Υ V S X Y Z

V (**Dionysii** I)

XV De his qui circa inrationabilia se fornicationis crimine polluerunt, id est cum pecoribus commixti sunt aut incesta cum proximis sanguine comisserunt aut cum masculis contaminati sunt, sed et

de his qui inrationabiliter conuersati sunt siue uersantur, quod-

Æ M B XV *Tit* De his qui irrationabiliter cum pecoribus fornicati sunt aut incestum cum proximis sanguine perpetrarunt uel se cum masculis polluerunt (*uide p* 41) B: *om tit* Æ (*incipit ad uerba* de his qui inr.)

VI (**Dionysii** II)

XXXV [XV] De his qui[1] fornicantur inrationabiliter, id est qui miscentur pecoribus aut cum masculis polluuntur. § *fol* 54 *a* Λ

De his qui inrationabiliter uersati sunt siue uersantur, quodquod ante

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

XXXV *j*: XV *codd cett* (XVI *s**) **De**: Quod *a* **qui miscentur . . . polluuntur**: cum pecoribus aut cum masculis (*cet om*) Cr **pecoribus aut cum**: cum pecoribus aut κ* cum pecoribus aut cum κ[2] **polluuntur**: + ut ceteri canoñ(*es*) hab̄(*ent*) qui cumsanguineis iuncti sunt (*confer e.g. Isid-ant*, *p* 94 *col a*) β   **2.** siuersantur Λ*

Cr *cap* xcviiii

XXXV [XV] pectoribus *l*   **2.** quotquot *l* Λ *l*

IV **Isidori epitome Hispana**

XIII Si quis proximam suam uxorem acceperit uel animalibus conuersatus fuerit, XX annos penitentiam agat aut certe *XV*

Z *h* XIII **1.** oxorem U   **2.** uel: + cum *h*   **3.** anñ peñ agat *h*   **4.** aut certe XV *scripsi*: aut certe ꝉ (*quod symbolum quid significet nescio*) U aut certe (*tantum*) Z; *om h*

III (Isidori antiqua)

can XXXV aut more pecodum incesta cum consanguineis commiserunt, aut cum masculis concubuerunt.

Quodquod igitur ante uicesimum aetatis suae annum tale crimen admiserunt, quindecim annis in paenitentia exactis orationi tantum incipiant participare, et quinquennio altero in communione simplici perdurantes, post uicesimum cum

---

ƒ A R W G Σ_2

10. pecorum (= *Isid-uulg*) A R **cum consanguineis**: cum consanguinibus A cumsanguineis G 11. **commiserunt**: conmiscuerunt G **cum masculis**: con- masculos G*

13. **Quodquod**: Qui G Σ_2 **igitur**: *om* G 15. **quindecim annis**: xv anñ G Σ_2 **in paenitentia**: in paenitentiam A Σ_2 poenitentiam G 16. oratione G tanto R 17. participari W quinquennium alterum R 18. **altero**: *om* G communionem ƒ 19. cum oblationem R

ƒ A R

11. concupuerunt R 13. quotquot R uicensimum ƒ uicisimum R xx G 15. paenitencia R 19. uicisimum A uicensimum ƒ R

IV (Isidori uulgata)

aut more pecorum incesta cum propinquis sanguine commiserunt. *can* XVI

Quodquod igitur ante uicesimum aetatis suae annum tale crimen admiserint, quindecim annis in paenitentiam exactis orationi tantum incipiant communicare, et quinquennio altero in communione orationis solius perdurantes, post uicesimum

---

Θ V F ƒ E S P X Y Z $\varkappa$ ϖ C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

10. **more pecorum**: *praem* Si quis (*initium canonis hinc faciens*) C ita ut dicamus Si qui Q *tr* cum propinquis incestum more pecorum (pecudum A) C **incesta . . . sanguine**: cum propinquo sanguine inceste Q 11. sanguinis Θ sanguinem A **commiserunt** Θ V F Sp-ed: conmiscerunt E conmixti (conmixiti K conmixti S) sunt S v C Q: + aut cum masculis concubuerunt (= *Isid-ant*) F S

12. **Quodquod igitur**: et (*tantum*) C Q 13. talem Θ S* v* ϖ* Π Φ* crimina E 14. **admiserint** V ƒ Sp C: admiserit Θ admiserunt S v Q amiser F **quindecim** Θ V F Sp v: decem (decim C K Y) S C Q; *praem* hii S in paenitentia Q Y A Sp-ed 15. exacti E Π Y **orationi** *usque ad* **suscipiantur** (*l* 20): communionem orationum tantummodo consequantur et quinquennio altero in hac (hanc ϖ) orationum communione (-onem $\varkappa$ v) perdurantes tum (tuum $\varkappa$ tunc v) demum (+ postea ϖ) oblationem sacramenta percipiant (*e Dion* I) v **orationi**: oratis oratiori V orationis Θ oratine P* rationi Σ 16. incipiat Θ **et quinquennio . . . perdurantes**: *om* S C Q quinquennium alterum E 17. **in**: *om* V 18. **perdurantes**: perduratis Θ **uicesimum**: + uero annum Q

Θ Υ V C K S X Y Z

10. mare ? Θ* inchest. Υ pinquis Y* 11. commiserunt V 12. quotquot Y uicensimum Θ uicensimum C K Υ uicisimum Y xx F 13. aetatisuae $\varkappa$ annos E anno A crimem Θ 14. xv Θ F penitent. Θ Υ poenitent. Y 16. communicare S communicare X Z communicari Y 18. uincensimum Θ uicensimum C uicensimum K uicisimum Y uicisimum Z

V (**Dionysii** I)

can XV quod ante uicensimum annum aetatis tale crimen ammiserunt, quindecim annis exactis in paenitentia communionem orationum tantummodo consequantur, et quinquennio altero in hac orationum communione per-

ÆMB 3. ante* (antea *fortasse* Æ*) Æ *tr* aetatis annum M 5. in paenitentiam B* **communionem** *usque ad* **percipiant** (*l* 10) : *habet* v, *uide Isid-uulg p* 94 *col b in notulis* 6. orationis Æ orationum* B 8. communionem Æ

ÆM XV 2. quotquot M 4. admiserunt M

VI (**Dionysii** II)

uicesimum annum tale crimen ammiserint, quindecim annis exactis in paenitentiam communionem mereantur orationum, deinde quinquennio in hac communione durantes tunc *can* XXXV

Λ *a j l m s* *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w

3. **uicesimum** : + aetatis *a δ*, *cf Dion* I **ammiserint** *j l δ*[2] : amiserint *a m* admiserint Λ ammiserit *δ** commiserint *s* **H** (– *β δ*) **Cr** commiserunt *β* 4. **in paenitentiam** Λ *j l m β κ** *λ* : in paenitentia *a s α γ δ κ*[2] **Cr** 5. comunionemereantur *γ* 6. orationem *a δ** 7. **communione** : communionem *j* conuersatione *l* tum *a*

3. uicensimum Λ 4. XV *δ κ* 5. Λ *l* poenitentiam Λ *l* commonionem Λ

III (Isidori antiqua)

can XXXV oblatione ad communionem suscipiantur: discutiatur autem et uita eorum quae fuerit tempore paenitentiae, et ita hanc humanitatem consequantur. quod si quis perseuerantius abusi sunt hoc crimine, prolixius tempus habeant summissionis. quodquod uero exacta uiginti annorum aetate et uxores habentes in hoc crimine inciderunt, uiginti

F Δ R W G Σ_2

20. suscipiatur F   21. **et**: *om* G   23. **hanc**: *om* G   24. **quod si**: *inde ab his uerbis paraphrasin meram praebet* G   **quis** F W (*uide tom* I *p* 150): qui Δ R; *om* Σ_2 26. **prolixius tempus habeant summissionis** R Σ_2: prolixius tempus habeant summissioni F W prolixoris temporis habeant summissionem Δ   27. *tr* uiginti annorum exacta Δ   **exacta . . . aetate**: exact . . . aetatem R ultra . . . aetatem Σ_2 29. crimen W[2]   incederint R

F Δ R

21. discuciatur R   26. sommissionis R   27. quotquot F   28. oxores R   29. inced. R

IV (Isidori uulgata)

cum oblatione ad communionem *can* XVI suscipiantur: discutiatur autem et uita eorum quae fuerit tempore paenitentiae, et ita hanc humanitatem consequantur. quod si qui perseuerantius abusi sunt hoc crimine, prolixiore tempore id est XX annorum [paenitentia sola suscipiantur. quodquod uero exacta XX annorum] aetate et uxores habentes in hoc crimine inciderunt,

Θ V F / E S P X Y Z u w C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

19. *tr* ad communionem (communione A communiosae *ut uid* K) cum oblatione (oblationibus A) S C Q   *tr* suscipiatur ad communionem Θ   20. suscipiatur C K Θ   discutiantur Θ   21. **eorum**: eius P*   22. **et**: *om* F   **hanc humanitatem**: hanc humilitatem Θ hunc umanitates A   23. **qui**: quis S (– Y) v; *om* Θ   24. **perseuerantius** Θ V F Sp: perseuerantiam (-tia K *ut uid*) S v C perseueranter Q (– O Σ) perseuerantem O perseuerantes Σ   **abusi sunt**: *om* Σ   **hoc**: *om* Υ Φ*   25. crimen *u*   **prolixiore tempore**: ad (*om w*) agendam paenitentiam prolixiore (prolixior et *u*) tempore succumbant (*e Dion* I) v   **id est**: ipsi per *urg-ed*; *om* C Q   26. **XX**: uicesimo (uicins. C uicens. K X uiciss. Y) S C   **paenitentia . . . annorum** (*l* 28) F Sp w[2]: *om per homoeoteleuton* Θ V S v C Q   **paenitentia sola suscipiantur** *scripsi*: paenitentia solā suscipiant F paenitentia sola suscipiant E paenitentiam solam suscipiant Sp-ed   **sola** *usque ad* **annis paenitentia** (*l* 30): *om per homoeotel urg-ed*   27. **quodquod**: quod E   **exacta**: et acta F   28. aetatem A Π Υ w*   **et**: ex Θ* (*cf l* 35 *inf*: *corr m p*) ut S C Q   29. **in**: *om* Q   **crimine**: crimen V Q *u*   inciderint (incederint C K incenderint A incidirent X indicerint Υ* Φ*) S v C Q

Θ Υ V C K S Y S X Y Z

19. ollatione P   conmunionem Z   21. que Θ   temporet Θ   22. penitentiae Θ S Y S X Y Z humanitate *u*   23. quod: quo Π*   25. tem C*   26. uiginti V E   28. etate Θ Y aeta Z   29. inceder. V C K incidir. X incender. A

V (**Dionysii** I)

can xv

durantes tum demum oblationis sacramenta percipiant: discutiatur autem et uita eorum qualis extiterit tempore paenitentiae, et ita hanc misericordiam consequantur. quod si perseuerantius abusi sunt crimine, ad agendam paenitentiam tempore prolixiore subcumbant. quodquod autem peracta XX annorum aetate et uxores habentes in hoc peccato

Æ M B

9. oblationum Æ 11. quales extiterint B 12. *tr* ita et Æ **hanc**: *om* Æ =*Dion* II) 13. **quod**: quo M* 15. **ad agendam . . . subcumbant**: *habet* v, *uide Isid-uulg p* 96 16. prolixioris Æ 17. *per*acta *in ras* B aetatem B*

Æ M

12. poenitentiae M 16. succumbant M quotquot M 17. xx M B: uiginti Æ

VI (**Dionysii** II)

can xxxv

demum oblationis sacramenta contingant: discutiatur autem et uita eorum qualis tempore paenitudinis extiterit, et ita misericordiam consequantur. quod si inexplebiliter his hesere criminibus, ad agendam paenitentiam prolixius tempus insumant. quodquod autem peracta uiginti annorum aetate et uxores habentes hoc peccato prolapsi sunt,

Λ *a j l m s*
α β γ δ ζ κ λ
Cr-w

8. oblatione *a* δ* oblationum δ² contingat? γ* 9. discutiantur β* γ δ* ζ 11. misericordia Λ β* γ λ* 12. **si**: *om* *l** 13. **hesere**: inhesere *l* herere δ* erere γ augendam Cr-w* 14. **prolixius**: *om* Cr-w* 16. aetatem *a* δ* Cr-w* et: *om* Λ *j* 17. **prolapsi**: quo lapsi *a*

10. quales γ tempr κ poenitudinis *l* Λ *l* 11. exteterit Λ existerit *j m* 13. agenda γ 14. insummant *m* 15. quotquot *l*

III (Isidori antiqua)

can xxxv quinque annis paenitentia acta ad communionem orationum tantum suscipiantur; ⌜altero uero quinquennio perdurantes⌝ plenam communionem cum oratione ⌜re⌝cipiant. quod si aliqui et uxores habentes et excedentes quinquagesimum aetatis suae annum in hoc prolapsi sunt, ad exitum uitae tantum communionem mereantur.

¶ *fol* 183 *a* A

§ *fol* 183 *b* A

ϝ Λ R W G Σ_2 30. et quinque R penetentiae Λ* a communi nes R 31. orationis Σ_2 32. **suscip antur** Λ W: admittantur Σ_2 (=*Isid-uulg: fortasse recte*); *om* ϝ R **altero uero** ϝ[1] Σ_2 R (*et fortasse* Λ, *in quo inter* suscipiantur *et* plenam *deficit una tantum linea*; *e reliquiis litterarum longiorum uidetur habuisse* quinquennio perdurantes, *ante quae spatium non amplius* 10 *uel* 12 *litterarum superest*): altero (*om* uero ϝ*) in qua (quo *ut uid* W*) communione orationis altero (*cf Isid-uulg*) W 33. durantes R ad plenam communionem . . . recipiantur Σ_2 34. **cum oratione** R: cum orationem ϝ Λ cum oblatione W Σ_2 35. aliquis Λ et 1°: *om* ϝ* 36. **excedentes**: + si R

ϝ Λ R 30. penetentiae Λ* paenetentia Λ[2] 31. oracionum R 35. oxores R 36. quinquagensimum ϝ quinquagisimum R 38. communionemereantur W

IV (Isidori uulgata)

XXV annis paenitentia acta ad communionem orationum admittantur; in qua communione orationum altero quinquennio perdurantes plenam communionem cum oblatione recipiant. quod si aliqui et uxores habentes et excedentes quinquagesimum aetatis suae annum in hoc prolapsi sunt, ad exitum uitae tantum communionem mereantur. *can* xvi

Θ V F ϝ E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ 30. XXV (uiginti quinque V uiginti et quinque E) **annis** Θ V **F Sp**: XXV (XX[mo]V[to] Σ) anno Q uicensimo (uicis. S uices. X uiciss. Y) quinto annorum **S v** XXV (*tantum*) K uicensimo quinto C A paenitentiam actam **F** E *urg-ed* **S** *v* **C** paenitentiam acta *u* paenitentiam actum *w* **ad**: a X; *om* Θ S P Z *w** 31. **orationum**: retionum K (*uel* K[2] ?) **admittantur . . . orationum**: *om* (*per homoeot* ?) Θ V Y* **admittantur**: *om* S 32. **communione orationum**: communionem **S** (– Y) *u v** communione *v*[2] *w* 33. alterum quinquennium **C** **plenam communionem** (-one K) **Sp S v C**: plenam communiones et Θ plena communione V **F** ad plenam communionem Q 34. cum oblationem X cum oratione E 35. **recipiant** V **F** *aem-et mat-ed*: percipiant Sp-ed recipiantur Θ E suscipiantur **S v C** Q (suscipiant A Y) 35. *Incipit nouus canon* (XVII) *in cod* V aliquis *w** **et**: *om* E ex uxores habentibus Θ 36. **et excedentes**: *om per homoeoteleuton* **v** **et**: *om* V **F** E qui quinquagesimum P quadragesimum *w** quinquagesimo C K (*non autem* A) 37. **suae**: *om* **C** **hoc**: + crimine (*e Dion* I) **v** 38. **prolapsi**: lapsi **F** **uitae**: + suae (*e Dion* I) **v** **tantum**: *om* P 39. communione mereantur V **F S** *u* K A Σ

Θ Υ V C K S X Y Z 30. XXV: uiginti quinque V penitent. Θ Y poenitent. Z commonionem K conmunionem X Z 32. conmunion. X Z commonion. Y 33. quinquinn. K 34. conmunionem X oblt F olatiōn P 35. recipantur Θ quo Π* 36. excidentes F ϝ S Y A quinquagensimum Θ Υ Y quinquaginsim. C K 37. aetatisue Θ etatisuae *u* 39. conmunion. X Z

V (Dionysii I)

can xv prolapsi sunt, XXV annis paenitentiam agentes ad communionem orationum suscipiantur; in qua communione altero quinquennio perdurantes plenam communionem cum oblatione percipiant. quod si qui et uxores habentes et excedentes quinquagesimum aetatis annum in isto crimine reciderunt, ad exitum uitae suae communionem mereantur.

Æ M B — 21. **in qua**: *post haec uerba deficit* Æ
¶ Æ — **communione**: communio B* 23. cum * * * B 24. *per*cipiant *in ras* M (suscipiant *ut uid* M*) 25. **excedentes**: transcendentes (=*Dion* II) B 27. **reciderunt**: redierunt B*

Æ M — 19. **XXV** M B: uiginti quinque Æ (*cf l* 17) poenitentiam M

VI (Dionysii II)

uiginti quinque annis paenitudinem gerentes in communionem suscipiantur orationum; in qua quinquennio ⌜perdurantes tunc demum oblationis sacramenta percipiant. quod si qui et uxores habentes⌝ et transcendentes quinquag⌜esimum annum⌝ aetatis ita deliquerint, ad exitum uitae communionis gratiam consequantur.

can xxxv
¶ *fol* 54 *a* Λ
§ *fol* 54 *b* Λ

---

18. annos Cr-w penitudine γ 19. Λ *a j l m s* in communione Λ γ in commune *l* 20. α β γ δ ζ κ λ Cr-w oratione *a* in quam Λ 22. percipient Cr-w **si**: +et *j* **qui**: quis H (− δ ζ κ^{2} λ^{2}) 24. *tr* aetatis annum (=*Dion* I) δ 25. deliquet *a* dereliquerint *j** κ 26. *consequantur* κ *in ras*

III (**Isidori antiqua**)

XXXVI [XVII] Item in hoc titulo graeca uerba haec sunt τοὺς ἀλογευσαμένους καὶ λεπροὺς ὄντας ἤτοι λεπρώσαντας, quod nos latinae hoc modo possumus intellegere:

Hos qui sicut muta uixerunt animalia, et se et alios huiusmodi peccati scabiae contaminauerunt, statutum est inter eos orare debere qui tempestate iactantur (qui nobis furiosi siue energumini intelleguntur).

XXXVII [XVIII]

Si quis episcoporum ordinati non

ϝ Λ R W XXXVI : XXXVII R XXXV ϝ XVII Λ W **2.** *tr* uerba greca ϝ ΤΟΥC ΑΛΟΟΤΥCΑΜΕΝΟΥC ΚΑΙ ΑΕΤΙΡΟΥCΑΝΤΑC ΗΤΟΙ ΑΙΓΡΟΩCΑΝΤΑΕ Λ ΤΟΥC ΑΥΟΤΗ CΙΑΕΝΟΥC ΚΑΤ ΑΕΤΙΡΥ ΤΑΝC ΤΟΙ ΑCΤΙΡΑCΑΝΤΑC R ΤΟΥC ΑΛΟΤΕΥCΑΝΕΝΟΥC ΚΑΙ ΛΕΙΠΡΟC ΟΝΤΑC ΗΟΙ ΛΕΠΡΩCΑΝΤΑΕ ϝ ΤΟΥC ΑΑΟΤΕΥCΑΜΕΝΟΥC ΚΑΙ ΛΕΙΠΡΟC ΟΝΤΑC ΗΟΙ ΑΕΠΡΩCΑΝΤΑΕ W **4. quod**: quos R **latinae**: *praem* in ϝ **hoc modo**: *om* Λ **7. se et**: sit R **10. nobis**: *praem* a (*cf Isid-uulg*) Λ **nobis . . . energumini**: noui furiosi siue inargumine R (*cf* **F** *Isid-uulg*) **11. siue**: seu Λ intellegunt R
XXXVII : XXXVIII R XXXVI ϝ XVIII Λ W **1. quis** ϝ W, *cf p* 96 *l* 24 : qui Λ R eps Λ

ϝ Λ R XXXVI [XVII] **2. greca** ϝ graega R **6. mata** Λ **7. alius** R **8. scauiae** ϝ **9. statum** R **11. inergumini** ϝ inargumine R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CXLVIIII] Vt hii qui sicut muta animalia uixerunt inter inerguminos orent. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XVII

C *trec* CXLVIIII **2. inergumenos** *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

XVII

Hos eosdem, sane non solum leprosos crimine huiuscemodi factos sed et alios isto suo morbo replentes, placuit inter eos orare qui tempestate iactantur (qui a nobis inergumini intelleguntur).

XVIII

Si quis episcopi suscepti non sunt

ϴ V F ϝ E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

XVII **Sp**: XVI **S v** (XVIII V): *canonem praecedenti adiungunt* ϴ **F** C **Q** *Tit praem* De his qui sicut muta animalia (*tr* animalia muta Sp-ed) uixerunt (*cf Isid-ant*) **Sp**
1. Hos: Hoc C **Q** eodem **F Σ** **sane**: *om* X* **solum**: solo V solum idem **Sp** solus K **2. leprosos**: copiosos V **crimine**: *om* **F** **3. et**: *om* **F S v** C **Q** **isto**: istos C; *om* ϴ **4. replentes**: repletos (-tus C) O **inter eos orare**: ut inter eos orent (*e Dion* I) **v** **inter . . . iactantur**: in eos oratione sub ea tempestate iactatur A **5.** tempestati C K **iactantur**: tactantur ϴ iactabantur Z lactantur *u*; + id est qui ab spiritu uexantur inmundo (*e Dion* I) **v** **qui a**: quia **Q**? **a nobis inergumini**: noui furiosi siue inergumini (in argumine F: *cf* R *Isid-ant*) **F** **6. intelleguntur**: appellantur **S v** O **Q**
XVIII **Sp** C (C K) **Q**: XIIII ϴ XVII **F S v** § G XIII A (XVIIII V): *canonem laudat cod* G *fol* 10 *a sub titulo* CAÑ ANQVERITAÑ CAP̄ * * * *Tit praem* De episcopis qui ordinati non suscipiuntur **Sp**
1. Si quis *usque ad* **denominati et**: *om* K* (*sed suppl m p*) **quis** E **S** (- P X) **v** K A (*cf Isid-ant*): qui V **F** Sp-ed P X C **Q**; *om* ϴ G eps S* **non**: *om* F*

Notulas orthographicas in p 101 *col a inuenies*

V (Dionysii I)

XVI De his qui in pecudes uel in masculos aut olim putrefacti sunt aut actenus hoc uitio corrumpuntur.

Eos qui inrationabiliter conuersati sunt, et lepra criminis infecti alios huiuscemodi morbo contaminauerunt, placuit ut inter eos orent qui pereclitantur (id est qui ab spiritu uexantur inmundo).

XVII De his qui ad episcopatum promoti sunt nec recepti.

Quicumque episcopi suscepti non

M B XVI *Tit* Item de his qui in pecoribus et in masculis aut olim contaminati sunt aut actenus hoc uitio corrumpuntur (*uide p* 41) B putrefacte M 2. **et . . . infecti**: aut hactenus conuersantur et (conuersantur et *in ras*) * * * * * * B 4. **placuit**: + sanctae (sancti B*) synodo B **ut inter eos orent**: *habet* v, *uide Isid-uulg* 5. **id est qui . . . inmundo**: *habet* v, *uide Isid-uulg*

XVII *Tit codicis* M *idem est atque in indice p* 41 *supra, cui consentit* B promiti M*

Hunc canonem uel omittit uel praecedenti coniungit (uide p 93) Epitome Hispana

---

IV (Isidori uulgata)

Θ Υ V C K S X Y Z XVII 2. leprosus F K P X^2 O* Π Υ Φ lebrosus C S Z *u* criminae V huiusquemodi Y huiusmodi A F* factus C K S P Y Z *u* 3. alius F* 4. replentis X* 5. tempestati C tempistati K tactantur Θ 6. enercumeni Θ inargumine C* K F (*cf cod* R *Isid-ant*) inerguminia P inergumine C^2 A E energumini Π Υ Φ Ψ^2 inenergumii Ψ

VI (Dionysii II)

XXXVI [XVI] De his qui in pecudes uel in masculos aut olim polluti sunt aut actenus hoc uitio tabescunt.

Eos qui inrationabiliter uixerunt, et lepra iniusti criminis alios polluerunt, praecepit sancta synodus inter eos orare qui spiritu periclitantur inmundo.

XXXVII [XVII] De his qui ad episcopatum promoti sunt nec recepti.

Si qui episcopi ordinati sunt nec

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

XXXVI *j*: XVI *codd cett* (XVII *s** δ) *Tit om* Cr **in** 1°: *om* κ* **pecudes**: pecudas *a**, *cf p* 41 *supra* **in** 2°: *om* α δ masculis β **aut** 2°: *om* *l* 1. **Eos**: + autem δ uixerint γ* 2. **iniusti**: inusti Cr 3. **praecepit**: praecipit Λ; + ut *a* **synodus**: + ut δ* — Cr *cap* xcviiii

XXXVII *j*: XVII *codd cett* (XVIII *s** δ) *Tit om* Cr 1. **qui**: quis *l*, *cf Isid-ant-et-uulg* — Cr *cap* xxxvii

---

XXXVI [XVI] pecudas *a** pulluti Λ polliti δ* Λ *l* tabiscunt Λ* 1. rationabiliter Λ* 2. lepbra Λ lebra *ut uid* β* alius Λ 3. praecipit Λ sinodus Λ

XXXVII [XVII] promuti Λ 1. epsi Λ

III (Isidori antiqua)

can XXXVII suscipiantur in sua regione in qua fuerant denominati, et uoluerint ¶*fol* 183 *b* A uim facere aliis qui sunt constituti ⌜et seditiones excitare aduersus eos, §*fol* 184 *a* A hos re⌝moueri oportet; ut si uolunt in praesbyterio in ecclesia ubi prius fuerunt tamquam praesbyteri sedere, non repellantur a dignitate. quod si etiam ibi seditiones

ϝ Λ R W 2. suscipiuntur Λ W² in suam regionem R 3. fuerunt ϝ W **uoluerint**: + alias parrocias occupare et (*cf Dion* II) Λ 5. **seditiones**: sedicionis R seditionem ϝW **eos hos** (=*Isid-uulg*) R: eum hos W hos (*tantum*) ϝ 7. **in 1°**: et Λ in praesbiterium R 8. **praesbyteri sedere**: prebis sede R 9. **repellantur**: repellant R 10. **ibi** Λ: ubi ϝ W; *om* R

IV (Isidori uulgata)

in sua diocesi in qua fuerant denominati, et uoluerint alias ecclesias occupare et uim facere aliis episcopis quos ibi inuenerunt seditiones excitando aduersus eos, hos segregari oportet. quod si uolunt in presbyterio in ecclesia ubi prius fuerunt tamquam presbyteri residere, non repellantur a propria dignitate: quod si etiam ibi sedi- *can* XVIII

Θ V F ƒ E
S P X Y Z *u w*
C K A G
O Π Σ Υ Φ Ψ

2. **in 1°** Θ **F**: a V **Sp S v C G Q** diocesin (*om* in) Θ **in 2°**: *om* Σ defuerant P fuerunt Θ fuerint Y E **denominati**: denotati Sp-ed (*cum alv mat urg?*) nominati **C** G 3. **et**: ad eadem (eamdem Sp-ed) iudicis (-es K G) edicto (-tum C) redire conpellantur quod si **Sp C** G uoluerunt S* 4. occuparent *u* **facere**: + in **S** (– Y) **v** **aliis**: *om* **S v** C G **Q** 5. **quos**: *praem* in **C** **quos ibi**: quod sibi **F** quod si E **inuenerunt**: inuenerint **Sp C** (inuenerit A) G **Q** P Z **v** inuenerent S inuenirent X inuenirint Y seditionem **F** 6. excitandum A excitandos *u* **hos**: hoc A; + placuit (*e Dion* I) **v** **segregari**: + et ad presbyterii (a psbiterii Σ a prbrs? Υ* ad prbri Φ*) gradum (gradu Σ) hos reuocari **Q** 7. uoluerint **F** nolunt **C** noluerint G **in presbyterio . . . presbyteri residere** Θ V **F Sp**: in praesbyterii (praesbyteriis X praesbyteri P Y) residere (sedere Y) honore **S** in presbyterii ordine in ecclesia ubi prius fuerant tamquam presbyteri residere (*e Dion* I) **v** in praesbyterii honore residere (sedere A redire G) **C** G **Q** 8. **in**: *om* Θ **prius**: *om* F* 9. **fuerunt** Θ V: fuerant **F Sp** sedere A Y 10. pellantur **v** repellentur G **a**: ad **F** propriam ƒ 11. **si**: *om u*

ϝ Λ R XXXVII [XVIII] 1. ordinatio R 3. fue|erant R 4. fare Λ* 5. sedicionis R aduersum ϝ 6. remouiri R 7. psbyterio ϝ praesbit. R aeclesia R 8. prebis R psbyteri ϝ sede R 10. seditionis Λ* (*corr m p*) sediciones R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[VIII] Vt episcopus qui ordinatus non suscipitur aliam ecclesiam non occupet, sed in ecclesia ubi praesbyter fuerat tamquam praesbyter sedeat.
CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XVIII

C *trec* VIII 2. **aliam** *trec**: alienam C 3. **in ecclesia** *trec*: in ea ecclesia C prbr C 4. prbr C 5. CONCILIVM ANCYRANO TITVLVM *trec*

Θ Υ V C K
S X Y Z

XVIII. 2. diocese S P X Z ƒ *w* O Φ diocesae Υ diocaese Ψ diocesse *u* diocessae Π diocissae Y iocisae C iocese K diocesim A diocessem F 3. eclesias C aecclesias Y 4. facire C K X eps K 5. siditiones C siditionis K 6. aduersos K segretari Θ segregare S G Ψ* 7. oportit K 8. presb. C praesbyt. K S X praesbit. Y 9. prezbyteri Θ resedire C resedere K X 11. dignitatē K sedi-

V (Dionysii I)

can XVII sunt in sua diocesi in qua fuerant denominati, et uoluerint alias aecclesias occupare et uim facere praesulibus earum seditiones aduersum eos inconditis motibus excitando, hos placuit abici. sed si uoluerint in praesbiterii ordine in aecclesia ubi prius fuerant tamquam praesbiteri residere, non abiciantur a propria dignitate: quod si etiam

M B 2. fuerunt B 5. eorum M* seditionis M 8. presbiterii M ordinem B 9. **prius fuerant** *scripsi cum Dion* II (*cf Isid-uulg*): fuerant prius M prius fuerunt B 10. presbiteri M 11. **propria** B, *cf Isid-uulg et Dion* II: priore M

VI (Dionysii II)

recepti ab illa parrocia in qua fuerant denominati, uoluerintque alias occupare parrocias et uim praesulibus earum inferre seditiones aduersus eos excitando, hos abici placuit. quod si uoluerint in praesbyterii ordine ubi prius fuerant ut praesbyteri residere, non abiciantur propria dignitate: si autem sediti- *can* XXX'

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ Cr-w 3. fuerunt **Cr** γ* *que alias* κ *in ras* (occupare κ*) 7. **si**: *om* κ* 8. **ordine**: *ordine in ras s* (*sed corr m p*); + in ecclesiam *a* δ* in ecclesia *l* δ², *cf Dion* I **ut**: *om* δ* 9. presbiterii *m* β* **residere**: presedere ? κ* 10. **propria**: *praem* a (*cf Dion* I) *j* **seditiones**: *om* κ*

IV Isidori epitome Hispana

XIIII Episcopus si acceptus non fuerit ubi ordinatus fuerit, presbyter sit in ecclesia sua.

U Z *h* XIIII 2. **fuerit**: fuerat *h* prb U prbr Z **sit**: *om* Z 3. eccesia U **sua**: *om h*

Λ *l* 2. parrochia *l* 4. occopare Λ parrochias *l* 5. praesolibus Λ seditionis *a* β γ* 6. aduersos Λ **hos**: os γ 7. prbri Λ pbrii *l* 9. pribi Λ pbri *l*

III (**Isidori antiqua**)

concitauerint episcopis constitutis, abdicatos eos ab ecclesia honore quoque praesbyterii debere priuari.

XXXVIII [XVIIII]

Quodquod uirginitatem professi uel professae propositum uiolant, digamorum constitutum inpleant gradum. uirgines autem conuenientes cum aliquibus tamquam sorores arcemus.

ʄ Λ R W 12. ab ecclesiam Λ **honore**: hondes? R
§ G XXXVIII: XXXVIIII R XXXVII ʄ XVIIII Λ W G, ***habet enim hunc canonem, sub titulo*** IN EPISTVLA QVEM CCCXVIII EPISCOPI NICENI SCRIPSERVNT ROME CAP XVIIII, *cod* G *fol* 32 *a* 1. **Quodquod**: *om* G 3. **digamorum** Λ R *et Ferrandus* (*uide ad calcem paginae*) *cum Gr* διγάμων: bigamorum ʄ W G (*de* digamus *et* bigamus *uide Addenda p* 16 *supra*) 6. arceamus G^{2}

ʄ Λ R 12. abdicatus R aeclesia R 13. praesbiterii Λ R
XXXVIII [XVIIII] 3. digamurom R* digamurum R^{2} contitutum Λ impleant ʄ 4. uirginis Λ

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CL] Vt quicumque uirginitatem profitentes propositum uiolant, digamorum constitutum inpleant gradum. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XVIIII

C *trec* CL 1. **uirginitatem**: + suam *trec* 2. degamorum C

IV (**Isidori uulgata**)

tiones concitare probantur episcopis ibidem constitutis, segregari eos necesse est et nihilominus presbyterii dignitate priuari.

XVIIII

Quodquod uirginitatem polliciti praeuaricati sunt professione contempta, inter digamos (id est qui ad secundas nuptias transierunt) haberi debebunt. uirgines autem puellas quae tamquam sorores cum nonnullis uiris habitare uolunt, ab eorum consortio prohibemus.

Θ V F ʄ E S P X Y Z *u w* C K Λ G O Π Σ Υ Φ Ψ 12. **concitare . . . priuari** (*l* 15): *om* Ψ* probabuntur Θ episcopus E 13. segregare **Q** (– Σ) G 14. **et**: *om* Λ **Q** (– Σ) presbyteri V **F** Z **v** Π* Υ* Φ* *tr* dignitate (dignitatem S X **v** G) presbyt. **S v C** G
XVIIII **Sp C** (C K) **Q**: XV Θ XVIII **F S v** XIIII Λ (XX V): *canonem laudat* G *fol* 31 *b* CAN̄ ANQVIRITANORVM CAP XVIIII *Tit praem* De his qui uirginitatem profitentur **Sp** 1. **Quodquod**: Quod E Ψ* uirginitate (-ati C*) C K G 2. praeuaricate G **professione contempta**: *om* Σ confessione K **contempta**: + et ad nuptias conuolarunt Θ 3. **inter** (in S) **digamos** (digamus S Y O Π digamas P) **Sp S O Π** Y^{2} *w*^{2}: inter degamus C K inter dicamos Ψ interdicamus Λ G* Υ* Φ *u w** interdicimus Σ inter diaconas *v* inter bigamos (-us **F**) Θ V **F** (*de* digamus *et* bigamus *uide Addenda p* 16) **id est**: *om* **S v C** G **Q** 4. transierant **S v** (– *w*) habire Θ habere S G Λ 5. debent V **F v** debunt *w** habebunt *ut uid* S* 6. **quae**: qui **C**; *om* G sororem S **nonnullis**: nullis **F** S P Z **v** Λ G illis **Q** (*tr* uiris illis Σ)

Θ Υ V C K S X Y Z tionis K 12. episcupis K episcopiscopis P 13. ibide E constituis *u* segregare O Π Υ necessest Θ 14. prezbyterii Θ Υ presbii C praesbyterii K S X praesbiterii Y 15. pribari V S P X Y Z
XVIIII 1. quodqui Θ quotquot Y Υ uirgitatem *f* 2. priuaricati K preuaricati Θ X Z contemta Θ C K 3. **ad**: a S 4. transsierunt Θ habire Θ habiri C abere A 5. uirginis K X *u* 6. que Θ tanquam Θ rores O 7. **ab**: hab F 8. consortiu V proibemus Θ

V (Dionysii I)

ibi seditiones excitare praesulibus conprobentur, praesbiterii quoque honor a talibus auferatur.

XVIII De his qui uirginitatem professi sunt et quae sub sororis habitu cum aliquibus commorantur.

Quodquod uirginitatem promittentes pollicitationem in irritum ducunt, inter bigamos censeantur. uirgines autem puellas tamquam sorores habitare cum aliquibus prohibemus.

M B 12. **ibi**: ab his B seditionis M excitari B 14. **auferatur**: + fiantque dampnatione ∗ notabiles (*cf Dion* II) B
XVIII *Tit* De his qui uirginitatem profitentes cum aliquibus quasi sub soris habitu commorantur (*uide p* 41) B 1. **uirginitatem**: autem (*tantum: cf cod* Λ *Dion* II) M 2. **in irritum**: irritum B* irritam B[2] 5. *tr* cum aliquibus habitare B

VI (Dionysii II)

ones commouent ibidem constitutis episcopis, praesbyterii quoque honor talibus auferatur ⌜fiantque damnatione notabiles. ¶ *fol* 54 *b* Λ

XXXVIII [XVIII] De his qui uirginitatem professi sunt et de his quae sub⌝ sororis habitu cum aliquibus commorantur. § *fol* 55 *a* Λ

Quodquod uirginitatem promittentes irritam faciunt sponsionem, inter bigamos censeantur. uirgines autem quae conueniunt cum aliquibus tamquam sorores habitare prohibemus.

11. āmobent *l* commouentibus ? δ* *tr* Λ *a j l m s* episcopis constitutis Cr 12. prbi Λ *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w presbiteri δ* prbris *ut uid* Cr-w* 13. a talibus *l*
XXXVIII *j*: XVIII *codd cett* (XVIIII *s** δ) Cr *cap* c *Tit om* Cr uirginitate γ **quae**: qui *l* sub sororibus *j** 1. **Quodquod**: Quod qui *s*; + autem Λ β 2. faciant γ* sponsione *ut uid* β* sponsiones Cr-w 3. digamos *l* *conse*antur δ *in ras* 4. **quae**: qui *a*

IV Isidori epitome Hispana

XV Qui uirginitatem professi sunt, si errauerint, septem annos peneteant.

U Z *h* XV *Epitomen habes canonum* XVIIII *et* XX 1. prafessi Z 2. septe U vii Z *h* anñ Z *h* peniteat Z peñ *h*

12. epsis Λ eps *κ* prbi Λ pbrii *l* 13. Λ *l* dampnatione *l*
XXXVIII [XVIII] uirginita *l** uirginate γ* sorores δ* sororibus *j** comorantur Λ 1. quotquot *l* 3. bigamus *m* 4. cūueniunt β

III (Isidori antiqua)

XXXVIIII [XX]

Si quis uel si qua adulterium commiserit, septem annis oportet perfectionem consequi secundum pristinos gradus.

XL [XXI]

De mulieribus quae fornicantur et partus suos necant, sed et [de] his quae agunt ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio

---

f A R W XXXVIIII: XL R XXXVIII *f* XX A W ITEM IN EADEM EPISTOLAM CAP XX G (*uide canonem praecedentem, p* 104) 2. commiserint R **septem**: *praem* in A **annis ... consequi**: añ penet̄ (*cf Epitomen infra*) G

G

¶ G

XL: XLI R XXXVIIII *f* XXI A W 2. negant *f* **de** *f* W: *om* A R 3. **quae**: qui A **agunt**: + secum (*cf Isid-uulg et Dion*) A **ut** A W: *om per homoeoarcton f* R **conceptos** A: concepto *f* R conceptū W

---

f A R XXXVIIII [XX] 2. **septem**: VII *f* G oportit R 3. consiqui A 4. grados *f* G gradis? R*

De grados uide Addenda p 16

XL [XXI] 2. partos *f* R negant *f* 3. excuciant R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CLI] Vt qui adulterium conmiserit, septem annis paenitentiam agat. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XX

[CLII] Vt mulieres fornicantes quae paruolos suos necant aut aborsu,

---

C *trec* CLII 2. paruolus C negant *trec* **aborsu**: *excidisse uidetur uerbum; supplet* excutiunt *Iustel*

IV (Isidori uulgata)

XX

Si quis adulterium commiserit, septem annis in paenitentiam conpletis perfectioni reddatur secundum pristinos gradus.

XXI

De mulieribus quae fornicantur et partus suos necant, sed et de his quae agunt secum ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem

---

XX Sp C (C K) Q: XVI Θ XVIIII F S v XV A (XXI V) *Tit praem* De adulteris Sp *Canonem laudant sub tit* CAÑ ANQVIRITIÑS H̄R XX *f fol* 192 *b, sub tit* CAÑ ANQVIRITANORVM CAP CXX G *fol* 54 *b*

Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A G *f* O Π Σ Υ Φ Ψ

1. adulterio A 2. **annis ... gradus** (*l* 4): anñ peneteat (*cet om*) G **in**: *om* S v C *f* paenitentia Y² O Σ Φ² Ψ *w*² penitent *f* 3. **perfectioni ... gradus**: presbyter (presbr C prbr K prbti *f*) uel diaconus (diacs C K diac *f*) in (et *pro* in C) laicorum (lahic. K) communione (*tr* comm. laicorum *f*) reddantur C *f* redditur S v

¶ *f* G

XXI Sp C (C K) Q: XVII Θ XX F S v XVI A (XXII V) *Tit praem* De mulieribus quae fornicatae partus suos necant Sp

1. **De mulieribus** Θ V F Sp: Mulieres (-eris X) uero S v C Q **quae**: qui O* 2. **suos**: suo (*uel* sui) Θ* ? negant Θ F S* ᵘᵉˡ ² X² *u v** **et 2°**: *om* S (−Y) v A Y* **de his**: his S v C eas Q 3. qui C *u* **secum**: secundum Q (secum secundum Σ) **ut**: in F; *om* C (*habet* A²) uteros E Q (− O Ψ) 4. concepto S P Z v **excutiant**: *praem* se C K

XX 1. conmiserit S P X Z conmisserit Θ commisserit Y 2. vii Θ S P Z *u* Π *f* G penitent. Θ Y completis V 3. perfectione F *f* redatur Θ reditur S 4. pristinus S F *f* grados Υ *u*

Θ Υ V C K S X Y Z

XXI 1. que Θ 2. partos Θ Υ C S X Y F *f* set Θ 3. que Θ 4. conceptus Θ F* E anqua O

V (**Dionysii** I)

XVIIII De his qui adulteras habent uxores uel si ipsi adulteri conprobantur.

Si cuius uxor adultera fuerit uel si ipse adulterium commiserit, septem annis conpletis in paenitentia perfectioni reddatur secundum pristinos gradus.

XX De his quae diuerso modo partus suos interimunt.

De mulieribus quae fornicantur et partus suos necant uel quae agunt secum ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio

M B XVIIII *Tit* De his qui uxores habent adulteras uel ipsi adulteri conprobantur (*uide p* 43) B   1. **Si cuius**: Sicutus *ut uid* M*   3. in poenitentiam B*   4. **perfectioni** B^{2} *cum Isid*: perfectionis M B* (*sub quo fortasse latet* perfectio eis) reddantur B   5. grados B
XX *Tit* De his qui partus suos ex fornicatione diuersis modis interimunt (*uide p* 43) B   3. **ut**: *om* M (*cf codd* F R *Isid-ant*, C *Isid-uulg*)

VI (**Dionysii** II)

XXXVIIII [XVIIII] De his qui adulteras habent uxores uel si ipsi adulteri conprobentur.

Si cuius uxor adulterata fuerit uel si ipse adulterium commiserit, septem annorum paenitentia oportet eum perfectionem consequi secundum pristinos gradus.

XL [XX] De his qui partus suos ex fornicatione diuersis modis interimunt.

De mulieribus quae fornicantur et partus suos necant uel quae agunt secum ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio usque ad

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w
XXXVIIII *j*: XVIIII *codd cett* (XX *s** δ)   **De his**: *om* Λ   **si ipsi**: ipsi *j** δ* *ipsi* γ *in ras*; *om* Cr   **conprobentur** *a j* l m* δ: conprobantur Λ *j*^{2} *s* H (−β δ) Cr conprobt̄ β   1. **Si**: *om j* l*   **cuius**: q γ   adultera *j*^{2} γ   2. ipsi Λ*   3. **annorum**: *praem* post *a*^{2} *j* m*   **paenitentia** *a j*^{2} *l* β^{2} δ^{2} Cr: paenitentiam Λ *j* m* paenitenti *s* H   4. **eum**: et eum *j*^{2} ** Cr-w   perfectione β γ κ λ
Cr *cap* cii
XL *j*: XX *codd cett* (XXI *s** δ)   **qui**: quae Cr-ed   ex fornicationem Λ   **diuersis**: *praem* de δ*   mo*d*is β *in ras*   1. **quae**: qui β   2. partes λ   negant *m** Cr-ed   3. se secum γ*   **utero**: ex utero *l* uteros δ*   4. antiquam Λ* λ   **quidem**: quidam β κ λ   **ad**: *om* κ*
Cr *cap* ciii

IV **Isidori epitome Hispana**

XVI Qui aborsum sibi dederit, X annos peneteat.

U Z *h* XVI 1. abosum U*   **dederit** U: dederint Z fecerit *h*   ann̄ pen̄ Z *h*

XXXVIIII [XVIIII] hab β   1. cuiuxuxor *j**   2. Λ *l* cūmiserit β   3. **septem**: vii δ   poenitentia *l*   4. saecundum *l*   5. grados *a* Cr-w*
XL [XX] partos *a* β*   suus Λ*   2. partos *a* β* γ   3. conceptus Λ* γ*

III (Isidori antiqua)

¶ *fol* 184 *a* Λ usque ad exitum uitae ⌜eas ab ecclesia remouit: humanius autem⌝ § *fol* 184 *b* Λ nunc definiuimus, ut eis decem annorum tempus paenitentiae tribuatur secundum gradus statutos.

XLI [XXII]

Qui uoluntariae homicidium fecerint, summittant se quidem iugiter: circa exitum autem uitae perfectione digni habeantur.

IV (Isidori uulgata)

definitio usque ad exitum uitae eas ab ecclesia remouit: humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus paenitentiae tribuatur.

XXII

Qui uoluntariae homicidium fecerint, ad paenitentiam quidem iugiter se summittant: circa exitum autem uitae communioni digni habeantur.

ƒ Λ R W 5. **eas**: has R 6. **remouit** R (*Gr* ἐκώλυσεν, *cf Isid-uulg*): remouet ƒ W 7. **definiuimus** (*Gr* ὡρίσαμεν): definimus ƒ (=*Isid-uulg*) 9. **secundum gradus statutos** Λ: secundus status ƒ secundum statuta R (*uterque, ut conicio,* secun[dum gra]dus statutus *emendare conatus*) secundum profixos gradus (*cf Dion*) W

XLI: XLII R XL ƒ XXII Λ W 2. summittunt Λ 3. perfectionem dignae R

ƒ Λ R 6. aeclesia R 7. decim R 9. statutus Λ
XLI [XXII] 1. uoluntarie ƒ 2. submittant ƒ R 4. habiantur Λ

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

decem annis paenitentiam agant. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XXI

[CLIII] Vt qui uoluntariae homicidium fecerint, in nouissimo uitae reconcilientur. CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XXII

C *trec* CLIII 2. fecerit . . . reconcilietur *trec* 4. TITVLVM *trec*

ΘVFƒE SPXYZ*uw* CKA ΟΠΣΤΦΨ 5. definitionis C* 6. **ab**: *om* F ab ecclesias Θ ab ecclesiam E ab ecclesiae Φ* **remouit** V **Sp** **S** **v**: remouet **F** remoui Θ **Q** (remouent Σ remoueri iussit Ο Υ² Ψ) remoueri (-iri C) **C** humani Υ* 7. definiemus C finimus K* definiuimus A **ut**: *om* **Q** (−Σ) **eis**: his **S** (hiis Y) **v C Q** 8. annis **S v** paenitentia Ο Υ

§ G XXII **Sp C** (C K) **Q**: XVIII Θ XXI **F S v** XVII A (XXIII V): *canonem laudat* G *fol* 53 *a*, *sub tit* CAÑ ANQVIRITANORVM CAP XXII *Tit praem* De his qui uolentes homicidium fecerunt **Sp**

1. fecerit Θ **F** K* G *w** fecerunt E* Sp-ed (*u*?) 2. **ad**: et ad C K; *om* Σ ad paenitentia K **quidem iugiter se** Θ E: quidem iugiter sese V Sp-ed quidem iugiter (*om* se) **F** quidem (*om* quidem Ψ*) se iugiter **S v Q** se (si C* A) quidem iugiter **C** 3. committant **Sp** mittant **S** admittant **C** *tr* autem exitum Θ 4. **communioni** Θ **C S**: communi V communione (communionem autem Σ) **F Sp Q** perfectionem id est (+uite *w*) communioni christi gratia (*e Dion* I) **v** digna E **habeantur**: habeatur G; + et decennium poeniteant Sp-ed (*cum aem alv*?)

Θ Τ V C K S X Y Z 5. definito S uite Θ 6. aecclesia Y remobit *u* humanus F 7. decim C K Y 8. penitentiae Θ S Y

XXII 1. uolumtarie Θ uolumtariae K humicidium Θ K 2. penitentiam Θ poenitentiam Y 3. submittant Θ Τ exercitum Y* 4. uite Θ communioni P X Z

V (**Dionysii** I)

usque ad exitum uitae eas ab aecclesia remouet: humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus secundum praefixos gradus paenitentiae tribuatur.

XXI De homicidis.

Qui uoluntariae homicidium fecerint, ad paenitentiam quidem iugiter se summittant: circa exitum uero uitae perfectionem (id est communionis Christi gratiam) consequantur.

M B 7. nun B* 8. praefixus M 9. tribuantur M
XXI *Tit* De homicidiis (*cj p* 43) B 1. fecerunt B* 4. **perfectionem . . . gratiam** M (*et codd a δ Dion* II: *cf cann Nic* xiij *l* 12 xviii *ll* 3 17 [*tom* I *pp* 267 271]): perfectionem id est communioni christi gratia **v** (*uide Isid-uulg p* 108) perfectionem id est communionem christi gratiae B

VI (**Dionysii** II)

exitum uitae eas ab ecclesia remouet: humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum ⌜tempus secundum praefixos gradus paenitentiae largiamur. ¶ *fol* 55 *a* Λ

XLI [XXI][1] De homicidiis. § *fol* 55 *b* Λ

Qui uoluntariae homicidium fecerint, paenitentiae quidem iugiter se summittant: perfectionem uero circa uitae exitum consequantur.

5. remouit Λ (*cf Isid-ant et -uulg*) 6. definimur *γ* 9. largiamus *δ* — Λ *a j l m s* *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w Cr *cap* ciiii
XLI *j*: XXI *codd cett* (XXII *s** *δ*) De homicidis *a s* Cr-ed 1. **Qui**: *om a* fecerit Λ *j δ* ζ* 3. **se**: *om a* δ** summittunt Λ **perfectionem . . . exitum**: circa exitum uero uitae perfectionem id est communionem christi gratiam (*cf Dion* I, *et uide notam sequentem*) *m* **uero**: + communionis *l* id est communionis christi gratiam (gratia *a δ**) *a δ* (= *Dion* I) 4. **circa**: *om κ** uita *λ** exitus Cr-ed

---

IV **Isidori epitome Hispana**

XVII Qui homicidium uoluntarie fecerit, in exitum communicet:

U Z *h* XVII Z: *praecedenti coniungit* U (*prorsus desunt numeri in h*): *epitomen habes canonum* XXII XXIII 1. humicidium U uoluntariae Z 2. in exitu Z cummunicit U comunicet Z

5. aecclesia *ι* 6. humanus? *κ* 7. X *δ κ* Λ *ι* saecundum *l* 8. profixos *κ** (*cf* W *Isid-ant*) grados *a* Cr-w* poenitentiae *l*
XLI [XXI] humicidiis Λ 1. uoluntarie Λ humicidum Λ* humicidium Λ[2] 2. poenitentiae 3. submit|mittant

III (**Isidori antiqua**)

XLII [XXIII]

Eos uero qui casu non uoluntate homicidium fecerint, prior quidem definitio post septimum annum perfectioni participari iubet secundum gradus constitutos, secunda uero quinquennii tempus inplere.

---

f A R W XLII: XLIII R XLI *f* XXIII A W 1. **casu:** + uel A 3. *definicio post* R *in ras* 4. **perfectioni:** perfecti *f* participare A 6. quinquennium tempus A

---

f A R XLII [XXIII] 3. definicio R 4. participare A iobit R 5. constitutū R 6. implere *f*

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CLIIII] Vt qui casu homicidium fecerit, quinque annos paenitentiam agat.
CONCIL: ANQVIRITANO TIT: XXIII

C *trec* CLIIII 2. anñ C

IV (**Isidori uulgata**)

XXIII

Eos uero qui non uoluntate sed casu homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum paenitentiam communioni sociauit secundum gradus constitutos; haec uero humanior definitio quinquennii tempus adtribuit.

Θ V **F** *f* E S P X Y Z *u w* C K A G O Π Σ Υ Φ Ψ

XXIII **Sp** C (C K) **Q**: XXII **F S v** XVIII A (XXIIII V): *canonem praecedenti adiungunt* Θ G *Tit praem* De his qui nolentes homicidium fecerunt **Sp**

1. **uero:** autem S **non:** *om* S* 2. **fecerint F Sp:** fecerunt V G fecerit Θ perpetrauerint C K O Ψ perpetrauerunt **S v** A **Q** (− O Ψ) priori Θ Y 3. regulam K **annorum . . . sociauit:** annos communicent G 4. paenitentia E K **communioni** Θ S P *u w* **C** O Σ Y² Ψ Sp-ed: communio V communione **F** E Y communionis X Z *v* Π Y* Φ* **sociauit:** sociabat (sociat Σ) **Q** sociabuntur (-bintur S*) **S v C** 5. **gradus:** gradum C; *om* K constituti G 6. **uero . . . quinquennii:** *om u* uerum Θ humanius S humanior *in ras* X (*sed corr m p*) humanios Y* **quinquennii tempus adtribuit:** quinque annis penitere permittat G 7. temporis Θ C E *alv- mat- esc- tol* 1 *-ger-ed* temporibus *aem-ed* **adtribuit** Θ V **F v** (= *Dion* I): tribuit Sp-ed **S** (− P*) **Q** tribuat E C A P* finiatur K ¶ G

XXIII 1. uolumptate Θ uolumtate K 2. cassu Y Θ Υ V C K humicidium K 3. regola C **septem:** vii Θ S P G *u* 4. penitentiam Θ Y communion. X Z comminion. Υ* 5. grados Θ V F Z constitos C constitutus K S *f* 6. hec Θ 6. humanios Y* difinitio K X* Y diffinitio S quinquenni V Y quinquinnii K

S X Y Z

De grados *uide Addenda p* 16

V (Dionysii I)

XXII De his qui praeter uoluntatem homicidium commiserunt.

Eos qui non uoluntate sed casu homicidium fecerint, prior quidem regula post septem annorum paenitentiam communioni sociauit secundum gradus constitutos; haec uero humanior definitio quinquennii tempus adtribuit.

M B XXII *Tit* De his qui non sponte homicidia perpetrarunt (*uide p* 43) B

IV Isidori epitome Hispana

[qui non uoluntarie, quinque annos peneteat].

U[2] *h* 3. **qui non . . . peneteat:** *om* U* (*supplet manus satis antiqua*) Z uoluntariae U[2] v anñ peñ *h*

VI (Dionysii II)

XLII [XXII] De his qui non sponte homicidium commiserint.

De homicidiis non sponte commissis, prior quidem definitio post septennem paenitentiam perfectionem consequi praecipit, secunda uero quinquennii tempus explere.

Λ *a j l m s* *a β γ δ ζ κ λ* Cr-w Or *cap* ciiii

XLII *j:* XXII *codd cett* (XXIII *s** δ) **non:** *om* ζ* **commiserint** (Λ?) *a j l* (*m*?): commiserunt *s* **H** (− δ) Cr (=*Dion* I) fecerint δ 1. **De homicidiis . . . commissis:** de his qui non sponte homicidium commisissent (*cf tit*) δ 3. **septennem paenitentiam:** septennium paenitentiam Λ septem annorum poenitentiae *l* septem annorum paenitentiam *m* 4. **praecipit** Λ *j** *l* Cr-ed (*cum Gr* κελεύει): praecepit *a j*[2] *s* **H** Cr-w 5. **explere:** expleto Λ implere γ* explete κ*

XLII [XXII] exponte γ λ* exsponte *s* κ λ[2] 3. Λ *l* septemnem *j* poenitent. *l* 4. precipit *l* saecunda *l*

III (**Isidori antiqua**)

XLIII [XXIIII]

Qui ariolantur moreque gentilium sequentes et in domos suas aliquos introducunt, uel lustrandi causa uel ad explorandam artem maleficiam, regulae quinquennii subcumbant secundum gradum definitionem.

ƒ A R W XLIII : XLIIII R XLII *ƒ* XXIIII Λ W 1. **moreque** R : more Λ moremque *ƒ* W 2. **et** : *om* Λ suos *ut uid* W* 3. introducent R 4. causam R **ad** : *om* W 5. **maleficiam** R : maleficam Λ W maleficia *ƒ* ; *uocem alibi quoad sciam inauditam restituere ad fidem codicum hic et in Isid-uulg ausus sum* **regulae . . . definitionem** : quinquennii temporis gradum regulae definioni succumbant Λ 6. subcumbent *ƒ* **gradum** R (Λ), *cf Neue-Wagener* Formenlehre i 547 548 : graduum *ƒ* W definitione *ƒ*

ƒ A R XLIII [XXIIII] 2. sequentis A domus R 5. regolae R 6. succumbant A graduum *ƒ* W difinitionem R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CLV] Vt qui hariolantur uel in domo sua huius artis alios introducunt, quinque annis paenitentiam agant.
CONCIL: ANQVIRITANO TIT : XXIIII

C *trec* CLV 1. ariolantur *trec* 3. anñ C 4. TITVLVM *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

XXIIII

Qui auguria auspicia siue somnia uel diuinationes quaslibet secundum more genti[li]um obseruant, aut in domos suas huiusmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte malefìcia aut ut domos suas lustrent, confessi quinquennio paenitentiam agant secundum antiquas regulas constitutas.

Deut xviii 10 (*Vulg?*)

XXIIII **Sp C** (C K) **Q** : XVIIII Θ XXIII **F S v** XVIIII A (XXV V) *Tit praem* De his qui more gentilium uiuunt **Sp** 1. **auspicia** : auspicit **F** auspiciaque (quae S P X Ψ*) **S v C Q** **siue** : sibi A **somnia** : omnia **S** (– Y) **v C** 3. **more** V **S** (– Y) *u w*, *cf Isid-ant* : morem Θ **Sp F Q** mores (moris K) **C** Y *v* **gentilium** (gegentilium Θ) Θ **Sp** (*cf Isid-ant et Dion* II): gentium V **F S v C Q** (*cf Dion* I) obseruat V **F** in domibus suis Θ **Q** 4. **huiusmodi . . . domos suas** (*l* 6) : *om per homoeotel* **F** inducunt A 5. **in** : ad Θ **aliquibus** : rebus *urg-ed* **aliquibus arte maleficia** V E : aliquibus arte malefica Θ *w*[2] Sp-ed aliqua arte maleficia **S** (– Y) **v C** aliquam artem maleficiorum Y aliqua arte maleficiis **Q** 6. **ut** : ad E ; *om* **C** **suas** : *om* S* 7. lustrant E inlustrent Y **confessi** : qui confessi fuerint *urg-ed* **quinquennio paenitentiam** Θ V **Sp** : quinquennium penitentiae F quinquennium paenitenciam *ƒ* paenitentiam quinquennio **S** (– Y) **v Q** penitentiam si de clero sunt abiciantur si uero saeculares quinquennio Y paenitentiam quinquennium **C** 8. *tr* regulas (-am S) antiquas **S v C** regulas antiquitus **Q**

Θ V F *ƒ* E S P X Y Z *u w* C K A
O Π Σ T Φ Ψ

XXIIII 1. auguriā X augurianspitia A* 2. diuinationis C*KXΨ* quaslibit K 3. obserbant Y 4. domus S Y 6. domus Θ S P X Y Z Υ 7. quinquinn. K penitentiam Θ Y 8. saecundum Y 9. regolas C constituas *ƒ*

Θ Υ V C K S X Y Z

V (**Dionysii** I)

XXIII De his qui sortilegos expetunt.

Qui auguria uel diuinationes secundum morem gentium subsequuntur, aut in domus suas huiusmodi homines introducunt exquirendis aliquibus arte malifica aut ut domus suas expient, sub regula quinquennii iaceant secundum gradus paenitentiae constitutos.

M B XXIII **sortilegos**: *praem* diuinos uel (*uide p* 43) B 1. **auguria**: auriga M* diuinationis M 2. consequntur B 3. huiuscemodi (= *Dion* II) B

IV **Isidori epitome Hispana**

XVIII Qui augurias et somnia obseruant aut homines introducunt in domibus suis malificos, V annos peneteant.

U Z *h* XVIII Z: XVII U 1. **augurias** U, *cf cod* U *apud Gall-epit p* 11 *supra*: auguria Z *h* 2. intraducunt Z *tr* maleficos in domos suas *h* 3. malificus U maleficos Z anñ peñ Z *h*

VI (**Dionysii** II)

XLIII [XXIII] De his qui diuinationes expetunt.

Qui diuinationes expetunt et morem gentilium subsecuntur, aut in domos suas huiuscemodi homines introducunt exquirendi aliquid arte malefica aut expiandi causa, sub regula quinquennii iaceant secundum gradus paenitentiae definitos.

XLIII *j*: XXIII *codd cett* (XXIIII *s** δ) **qui**: *om ut uid* β* deuinationum β 1. **et**: *om* β* 2. more **H** (β* γ κ λ *et* δ* ?) *fortasse recte, cf Isid-ant et -uulg* **aut**: uel β 3. huiusmodi Λ *a* δ κ (= *Dion* I) 5. maleficia *s* δ* κ (*confer Isid-ant et -uulg*) expienda *j** 6. iacent *a* δ iaceat ζ* iaceantur κ 7. ***gradus**: *om* ζ* Λ *a j l m s a* β γ δ ζ κ λ Cr-w Or *cap* xc

---

XLIII [XXIII] 2. subsequuntur *l* 6. saecundum *l* 7. grados *a* β* poenitentiae *l* Λ *l*

III (**Isidori antiqua**)

XLIIII [XXV]

¶ *fol* 184 *b* A
§ *fol* 185 *a* A

Quidam sponsam habens sorori eius intulit uitium, ex quo etiam grauida facta est; postea uxorem duxit disponsatam, ⌈illa uero quae uit⌉ium pertulit laqueo ⌈se perem⌉it. constitutum est conscios decimo anno suscipi inter consistentes secundum gradus definitos.

FINIT CONCILIVM ANCYRITANVM

f A R W XLIIII: XLV R XLIII *f* XXV A W 4. illam R 5. (perem)et A praemit R 6. **conscios** W²: conscius *f* R W* cunscius A 7. **secundum gradus definitos**: secundus gradus difitus R; *om* A
¶ A FINIT *f* W: EXPL̄ R ANCYRITARVM *f* AM̄ (*sc* AMEN) R *Nihil habet* A

---

f A R XLIIII [XXV] 2. uicium R 3. graueda R oxorem R 4. que R 5. laquaeo R (perem)et A 6. conscius *f* R cunscius A 7. intur A secundus R 8. grados *f* difitus R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

Canonis XXV [XLIIII] *apud Ferrandum nulla inuenitur mentio*

IV (**Isidori uulgata**)

XXV

Si quis sponsam habens sorori eius forsitan intulerit uitium eique inheserit tamquam suae, hac autem decepta postea uxorem duxerit desponsatam, illa uero quae uitium passa est si forte necem sibi intulerit; omnes hii qui huius facti conscii sunt decem annis in paenitentiam redigantur secundum canones constitutos.

EXPLICIT CONCILIVM ANCYRITANVM

XXV **Sp C** (C K) **Q**: XX Θ XXIIII **F S v** XX A (XXVI V) *Tit praem* De eo qui sororem sponsae suae uitiauit **Sp** Θ V F *f* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ
1. sponsa Θ A soror C K* 2. **uitium**: uiolentiam **S v C Q** **eique**: ei qui V S **v** A 3. **suae**: + et sibi expetendam esse coniunctionem (et sibi expet. in coniunctione se promiserit *urg²-ed*) **Sp** **hac** Θ Σ Sp-ed: haec V **F** hanc E **S v C** (han K) **Q** 4. **decepta** Θ V **F** Sp-ed A: deceptam E **S v** C K desepta Π Υ* Φ* deserta O Σ Υ² Φ² Ψ **postea**: post eam Z; *om* S* **v** *tr* duxerit uxorem Y 5. qui E F uitio A 6. **forte**: *om* Θ nece **F** *tr* intulerit sibi **C** intulerint *u* 7. omn*es in ras* (*sed corr m p*) V homs̄ Φ* **huius facti** Θ **F Sp**: huiusmodi facti V facti huius **S v** (facti conscii eius *u*) **C Q** *tr* sunt conscii **Sp** 8. **in paenitentiam**: penitentie Θ in paenitentia E; *om* **F** 9. **constitutos**: *om* E*
EXPLICIT CONCILIVM ANCYRITANVM (ANCIRITANVM E ANCHERITANVM F ANCERITANVM *f*) V E **F**: EXPL̄ CANONES ANQVIRITANOS (INQVIRITA S ANQVIRITANES Y INQVIRITANOS Z) **S** EXPL̄ (FINIVNT C) CANONES ANQVIRITANI **C**; *om* Θ **Q** (EXPLICIT SYNOD̄ Σ) Sp-ed *de* **v** *uide App.* III *p* 144

XXV 1. habemus Θ 2. forsitam Θ C K intullerit Θ *f* ei quae E P 3. ineserit Θ inhaeserit C Υ 4. disponsatam C K 5. illam S* que Θ 6. necim K intullerit Θ 7. concii Z 8. decim C K Y X Θ Π *f u* penitent. Θ Y redegantur C K 9. scundum Θ saecundum Y canonones A constitutus Θ* Θ Υ V C K S X Y Z

V (Dionysii I)

XXIIII De his qui corruptioni uirginum conscii esse noscuntur.

Quidam sponsam habens eius sororem uiolauit et grauidam reddidit; postmodum disponsatam sibi duxit uxorem, illa quae uiolata est laqueo se peremit. qui conscii fuerunt iussi sunt post decem annorum satisfactionem suscipi secundum gradus paenitentiae constitutos.

EXPLICIT CANONES ANCYRANI

M B XXIIII *Tit* De his qui corruptionibus uirginum conscii conprobantur (*uide p* 43) B 5. hi qui post conscii fuerint B 6. decem: X B 7. suscepi M
EXPL̄ M ANCYRADI M ANQVIRITANI B

VI (Dionysii II)

XLIIII [XXIIII] De his qui uirginum corruptionibus conscii sunt.

Quidam sponsam habens sororem eius uiolauit ⌜et grauidam reddidit; ¶ *fol* 55 *b* Λ postmodum disponsatam sibi duxit uxorem, illa uero quae corrupta est laqueo se⌝ peremit. hii qui fuerunt § *fol* 56 *a* Λ ⌜conscii post⌝ decennem satisfactionem iussi sunt suscipi secundum gradus paenitentiae constitutos.

EXPLICIT CANONES CONCILII ANQVIRANI

Λ *a j l m s* XLIIII *j*: XXIIII *codd cett* (XXV *s** δ) corruptionis δ 5. perimit *ut uid* Λ hii: *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w hi *j l s* ζ Cr-ed fuerant ζ fuerint Cr-w
Or *cap* cvi

Post canones apud s H (Λ) *inueniuntur episcoporum nomina, uide p* 51 *supra*

EXPLICIT (EXPL̄ Λ EXPLIC̄ *s* EXPLICIVNT β γ) CANONES (CANNONVM Λ CAÑ *s*) CONCILII (*om* CONCILII δ) ANQVIRANI (ANQVIRITANI *a* ANCYRANI β γ κ λ ANCIRANI δ ζ) Λ *s* H: EXPLICIT (*tantum*) *a*; *nihil habent j l m*

IV Isidori epitome Hispana

XVIIII Si sponsus sponsam demiserit et sororem eius acceperit, [et ille] et qui consenserint X annos peneteant.

U Z *h* XVIIII Z: XVIII U 1. sponsam: sponsa U dimiserit *h* 2. acciperit Z et ille *h*: *om per homoeoarcton?* UZ 3. consenserit U X: *om* añ *h* peñ Z *h*

XLIIII [XXIIII] corruptionionibus κ 6. constii Λ *l* κ decennen Λ 7. saecundum *l* 8. grados *a* κ Cr-w* poenitentiae *l* constitos γ*

III IV (**Isidori antiqua et uulgata**)

INCIPIT CONCILIVM NEOCAESARIENSE

Et isti quidem canones secundi sunt eorum qui in Ancyra, et Caesareae expositi sunt: Nicenis uero priores inueniuntur.

ƒ R W Θ V F ƒ E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ INCIPIT CONCILIVM NEOCAESARIENSE (NEOCESARRIENSE Θ NEOCAESARIENSEM ƒ NEOCESEM R NOVECAESARIENSIS V NECCESSARIENSIS F NEOCAESARIENSIS *f*; + A DECEM ET NOVEM EPISCOPIS HABITVM Sp-ed) ƒ R W Θ V **F Sp**: INCIPIT SINODVM (SYNODVM Y) NEOCAESARIENSEM (NEOCESARIENSIS P NEOCESSARI Y NEOCAESARIENSE **v**; *om* S) **S v**: INCIPIVNT CANONES (CANOÑ A) CAESARIENSIS **C**: ITEM (*om* **Σ**) INCIPIT SYNODVS CAESARIENSIS **Q**. *Post titulum nomina episcoporum praebet* **F** (*uide p* 52 *supra*). *Quare uox* Caesarea *pro* Neocaesarea *usurpetur, plane nescio*

§ *nov Canones Neocaesarienses* (*non tamen Ancyritanos*) *secundum interpretationem Isidori uulgatam, et* (*ut e plurimis locis conicere licet*) *secundum familiae codd* V **F** *textum, praebet codex Nouariensis* lxxxiv (54) *fol* 1 *a sub titulo* LXXXIIII Incipit concilium eorum qui in Ancyra et Caesarea expositi sunt Nichenis priores inueniuntur

Et isti *usque ad* **inueniuntur** ƒ R W Θ V **F Sp**: *alteram eiusdem praefationis interpretationem cum Prisca* (*uide p* 28) *consentaneam habent* **S v** Isti canones secundi sunt Ancyrensium (Ancyrinensium S Anquirensium Y Ancirensium Z *u* Ancirentium *w*) qui in Neocaesariam (Neocessariam Y Neocaesaria **v**) sunt expositi, et hii (hi P *w*) priores (-ore P) sunt Nicaenis (-cenis Y), tituli (titulis *w*) xiiii: + et subscripserunt qui conuenerant in synodo Neocaesariae (= *Prisc*, *p* 32 *supra*) *w*: *om* **C Q**

1. **isti**: his E **quidem**: *om* **F** canñs R **secundi sunt**: secundum R 2. **in**: *om* R **Ancyra** Θ V **Sp** *nov*: Ancyrae ƒ W Ancaere R Ancaeram F Anceram *f* **et**: *om* R **Caesareae** (Cesareae Θ) Θ ƒ R W: Caesarea (-ia V) V F *f*[1] *nov* **Sp** Caesaream *f*[2] 3. expossiti Θ Nicaenis R V Nichenis *nov* Niceni **F** **uero**: *om nov* 4. **inueniuntur**: + et quia calente fide sunt expossiti a discipulis discipulorum domini nostri Iesu Christi, et sicut Niceni ita et hii debent ab (ad Θ*) omnibus custodiri Θ

Post praefationem addit iterum INC CONCILIVM NOVACAESARIENSE V

Post praefationem ante canones nomina praebent episcoporum **Sp S v C Q**: Conuenerunt autem in sinodum memoratam Nouecesariensis (-se E, Neoc. Sp-ed) ciuitatis (-te E) hii (hi Sp-ed) qui infra scripti (-ta E*) sunt—*sequuntur nomina, uide p* 52 *col a supra*—a quibus haec (hae Sp-ed) regulae prolatae sunt quae infra scriptae sunt **Sp**; Conuenientibus (+ in unum **C Q**) sanctis et (ac **C** Z) uenerabilibus episcopis in urbe (urbem C K Y *v* **Σ**) Caesarea (Caesaria S X Cessariae Y Caesaream **C** Caesariam **Σ**) —*sequuntur nomina, uide p* 52 *col b supra* —(+ qui A) statuerunt haec quae (qui X) infra (in *v*) scripta sunt **S v C Q**

V (Dionysii I)

[INCIPIT CANONES] PROLATI
IN SYNODO NEOCAESARIENSI
XIIII

Et hi canones post eos quidem probantur esse qui apud Ancyram et Caesaream constituti sunt: sed Nicaenis regulis anteriores existunt.

M B INCIPIT CANONES *collatis eis quae ceteris conciliis praemittuntur restitui*: *om* M; INCIPIVNT REGVLAE (*cf Dion* II) B PROLATAE B XIIII: *praem* NVMERO B, *cf Dion* II 1. **hi canones post eos . . . qui** M: hae regulae post eas . . . quae (= *Dion* II) B 3. **et**: uel (= *Dion* II) B **constituti**: expositae (= *Dion* II) B 4. **existunt**: repperiuntur (= *Dion* II) B

VI (Dionysii II)

INCIPIT REGVLAE PROLATAE
IN SYNODO NEOCAESARIENSI
NVMERO XIIII

Et haec regulae post eas quidem probantur esse quae apud Ancyram uel Caesaream expositae sunt: sed Nicenis anteriores repperiuntur.

Λ a j l m s α β γ δ ζ κ

INCIPIT: *praem* IIII INCP̄ CANONES CONCILII NEOCAESARIENSIS Λ, CANOÑ CONCIL̄ NEOCAESAR̄ *s*, INCIPIVNT CANONES CONCILII NEOCAESARIENSIS (-SI *ζ κ λ*) **H** INCIPIVNT *a* SYNHODO Λ NEOCAESARIENSE *j* NEOCESARIENSI *l β γ λ* NEOCESARIENSIS *δ ζ* NVMERO: NVM̄ Λ *s*; *om a j m δ* XIIII: XIII *l*; *om δ* 1. **haec** Λ *a m δ* κ λ*: hac *γ* hae *j l s α β* δ^2 *ζ* regula *m* **post eas**: postea Λ 2. Ancram *a* Anquiram *s* (*δ* ut uid*) Anciram *β γ* 3. Cesaream *j l β γ δ* Cessaream *m ζ* exposite *l* exposita *ζ* 4. Nichenis Λ Nicaenis *l* **anteriores**: ante priores *κ*

III (**Isidori antiqua**)

INCIPIVNT REGVLAE PROLATAE IN CONCILIO NEOCAESARIAE

XLV [I]

Praesbyter si uxorem duxerit, ab ordine illum deponi debere. quod si fornicatus fuerit uel adulterium commiserit, eo magis pelli gradu et ad paenitentiam redigi oportet.

ϝ R W INCIPIVNT: NVNC R NEVCAESARIENSIS R XLV: XLVI (*sed tr ante* Et isti, *p* 116 *supra*) R XLIIII ϝ I W 2. **illum** (=*Isid-uulg*; *Gr* αὐτόν) W: illo ϝ R (*cf* **F** *Isid-uulg*) 4. a gradu R 5. **ad**: a R*

ϝ R XLV [I] 1. prbt R oxorem R 2. depone R 3. furnicatus R 5. oportit R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[XCVIII] Vt praesbyter, si uxorem duxerit, deponatur: si autem fornicatus fuerit, etiam paenitentiam agere conpellatur. CONCIL: NOBACI: TIT: I

C *trec* XCVIII 1. prbr C 4. CONCILIVM NOVECESARIENSIS TITVLVM *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

I

Presbyter si uxorem duxerit, ab ordine illum deponi debere. quod si fornicatus fuerit uel adulterium commiserit, extra ecclesiam abici et ad paenitentiam inter laicos redigi oportet.

I *Canonem om* A, *laudat* G *fol* 25 *b sub titulo* CANON CESARIENSIS CAP PRIMO *Titulum praemittunt* De prb uel diaconus Θ Presbyteris uxorem ducere non licere **S**p
1. **Presbyter . . . debere**: Siue prbs siue diaconus uxorem duxerint ab (ad Θ*) ordine illos debere fieri et de gradu deponi Θ **Presbyter**: + aut diconus X² **si**: qui **S v** C G **Q** **ab ordine**: ab ordinem C G* X ad ordinem S P Z ab ordine suo **Q** 2. **illum**: illo **F** (*cf* ϝ R *Isid-ant*); *om nov* **deponi debere**: deponatur G **quod si**: + uero Θ 3. fornicati fuerint . . . commisserint Θ **uel**: aut G adulterum Θ* (*corr m p*) 4. admiserit C extra ecclesia *f w* ab ecclesia C G **abici**: proici *nov* abiciatur (adiciatur C*, *item in can* ii *l* 2, *p* 120) **S v** C G **Q** 5. **et**: *om* C G Y **ad**: *om* **S v** C (*non autem* G) **Q** **paenitentiam**: + uero **S v** C G **redigi oportet**: redigi debere *nov* redactus agat (*sensum, omisso in l* 5 ad, *claudicantem instaurare uolens*) **Q** ¶ G

Θ **Ꮙ** **F** *f nov* E S P X Y Z *n w* C K G O Π Σ Τ Φ Ψ

I 1. pbr *nov* prbs Θ presb C praebr K praesbiter S prsbt F praesbyter X Y Π pris *n* uxore S 2. depone X 3. **si**: sic X* 4. commiss. Θ Ψ G conmiserit X comiserit P *nov* aecclesiam Y habici Θ adic. C* 5. penitentiam Θ Y *nov* laico Θ lahicos K laicus S F 6. oportit C K

Θ Τ V *nov* C K S X Y

V (Dionysii I)

I De praesbiteris qui uxores acceperunt uel fornicati sunt.

Praesbiter si uxorem acciperit, ab ordine deponatur: si uero fornicatus fuerit aut adulterium perpetrarit, expellatur amplius et ad paenitentiam deducatur.

M B *v* I MB *v*, *et similiter usque ad finem* 1. **si**: *om* B* 3. perpetrauerit B 5. poenitentiam M

VI (Dionysii II)

XLV [I] De praesbyteris qui uxores acceperunt uel fornicati sunt.

Praesbyter si uxorem acceperit, ab ordine deponatur: si uero fornicatus fuerit aut adulterium ⌜perpetrarit, amplius pelli debet et ad paenitentiam redigi.⌝ ¶ *fol* 56 *a* Λ

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w K L Or *cap* cviii

XLV *j*, *cum Iohanne papa* (*uide quae sequuntur*): I *codd cett* *Canonem hunc* (*sub titulo* Can XLV [XCV *cod* L]) *laudat Iohannes* II *papa in epistula ad Caesarium Arelatensem directa, teste cod* K (Colon. ccxii) *fol* 127 *b*, *cf operis nostri fasc* i *pp* 18 20: *apud codicem* L (Vat. Pal. 574, *fol* 18 *a*), *qui et ipse epistulam Iohannis praebet, adbreuiatur canonis initium* De presbeteris qui fornicati sunt. Presbiter si fornicatus fuerit *etc* 1. uxores γ* κ λ* uxore γ² 2. **si uero**: siue *a** 3. **perpetrarit** K *j* (*a** ?) Cr-ed: perpetraret *a m a*² Cr-w perpetrauerit *l s* H L (pertrauerit L*: *corr m p*) 4. **pelli**: depelli *a* **et**: *om* γ **ad**: *om m* ¶ K L

IV Isidori epitome Hispana

VI EX CONCILIO NOVECESARIAE

I Presbyter si uxorem duxerit aut adulterauerit deponatur a clero.

U Z *h* VI U Z: *om h* NOVECESARIAE U: NEOCESARIAE Z NEOCESARIENSE *h* I U Z: *numeros om h* 1. Prb U oxore U **duxerit** Z: duxere U; *om h* 2. **a** U *h*: in Z

XLV [I] prbis Λ pbris *l* accipere K accerunt *l* Λ K *l* 1. prbr Λ pbr *l* acciperit K 4. pelle γ debit K L 5. poenitentiam *l* redegi K ¶ K

III (Isidori antiqua)

XLVI [II]

Mulier si duobus fratribus nupserit, abiciatur usque ad mortem, sed propter humanitatem in extremis suis reconciliari eam oportet; quae tamen sanitate recepta si matrimonium soluerit, ad paenitentiam admittatur. quod si defuncta fuerit uel mulier uel uir in huiusmodi consortio constitutus, difficilis erit paenitentia in uita remanenti.

---

f R W XLVI : XLVII R XLV *f* II W 1. fratres R 4. eam : ea R 5. sanitatem R 7. admittantur R 8. uel 2°: aut R 9. huiusmodi : eiusmodi W consortio constitutus *scripsi, cf Isid-uulg* : consortitutus R consortio (*tantum*) *f* W 10. in uita remanenti : inuitari manenti R

---

f R XLVI [II] 1. fratres R 2. abitiatur R 3. extrimis R 10. difficiles *f* inuitari manenti R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CLVI] Vt mulier qui duobus fratribus nupserit in extremis suis reconcilietur. CONCIL : NOVACI : TIT : II

C *trec* CLVI 1. qui : *ita codd* 2. suis : *om trec* 3. CONCILIVM NOVECESARIENSIS TITVLVM *trec*

IV (Isidori uulgata)

II

Mulier si duobus fratribus nupserit, abici debere usque ad diem mortis: sed propter humanitatem in extremis suis sacramentis conciliari oportet, ita tamen ut, si forte sanitatem recuperauerit, matrimonio soluto ad paenitentiam admittatur. quod si defuncta fuerit mulier in huiusmodi consortio constituta, difficilis erit paenitentia remanenti. quae sententia tam uiros quam mulieres tenere debebit.

II *Canonem om* A *Tit praem* De muliere duobus fratribus nubere non licere Sp 1. Mulieres *u* 2. abici : + eam Q deberet Θ ad diem : ad die Θ *f u* a diae F 3. humilitatem F 4. suis sacramentis suis S Z *u* sacramento (-ta Σ) Q conciliari Θ V *nov* Sp-ed : conciliare E reconciliari (= *Isid-ant*) S *u* C Q *aem-ed* reconciliare F *w* 5. oporte*t Y ita tamen ut : adtamen *nov* forte : postea K; *om* F 6. reparauerit *nov* 7. ad paenitentia Z 8. in : *om u* K Q 9. eiusmodi Θ 10. paenitentia F *nov* v C Q P² Y Sp : paenitentiam Θ* V S (– P² Y) paenitentiae Θ² remanenti : remeanti V C; *om* F 11. quae sententia tam uiros quam mulieres tenere debebit V F *nov* Sp : que sententia tam uiro quam mulieri (mueri Θ*) deuebit Θ quae sententia quam uiros tam mulieres tenere debebunt S (– Y) v quae sententiae tam uiros quam mulieres tenere debebunt Y quae sententiae tam uiri quam mulieres tenere debebunt C qua sententia (-tiam Π Σ) tam uiri quam (que Φ*) mulieres teneri debebunt Q

Θ V F *f nov* E
S P X Y Z *u w*
C K
O Π Σ Τ Φ Ψ

II 1. nubserit K 2. adici C*, *cf can* i *l* 4, *p* 118 4. stremis K extrimis C Y 5. oportit C K 6. sanitate P recoperauerit K matrimunio C 7. penitentiam Θ Y *nov* admitatur Θ 9. dificilis Θ Y *nov* difficiles S *u w* 10. penitent: Θ *nov* poententia Y 11. que Θ X sentia Ψ* 12. deuebit Θ* debeuit V

Θ Τ V *nov*
C K S X Y

V (Dionysii I)

II De his quae duobus fratribus nuptae fuerint uel qui duas sorores uxores acciperint.

Mulier si duobus fratribus nupta fuerit, abiciatur usque ad mortem: uerumtamen erga exitum propter misericordiam, si promiserit quod facta incolomis huius coniunctionis uincula dissoluat, paenitentiam consequatur. quod si defecerit mulier in talibus nuptiis constituta, uel etiam uir, paenitentia erit in uita remanenti difficilis.

M B *v* II **quae** M B: qui *v* fuerunt B* acceperunt B* 6. **paenitentiam** M *v*, *cf Gr* τὴν μετάνοιαν: fructum paenitentiae (= *Dion* II) B 7. **defecerit**: fecerit M 9. paenitentiā M in penitentiam *v*

VI (Dionysii II)

XLVI [II] De his quae duobus fratribus ⌜nupserint uel⌝ qui duas sorores uxores acceperint. § *fol* 56 *b* Λ

Mulier si duobus fratribus nupserit, abiciatur usque ad mortem: uerumtamen in exitum propter misericordiam, si promiserit quod facta incolomis huius coniunctionis uincla dissoluat, fructum paenitentiae consequatur. quod si defecerit mulier aut uir in talibus nuptiis, difficilis erit paenitentia in uita permanenti.

XLVI *j*: II *codd cett* **quae**: qui *j* β γ κ Λ *a j l m s* duabus κ nupserit *l* β **qui**: *om* γ* *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w *tr* acceperint uxores Cr-ed **uxores**: *om* *a* δ* Cr *cap* cxii acceperunt δ* 1. duabus Λ nupserint Λ* β* 2. abicitur β 3. **in exitum** Λ *j m* β γ κ λ*, *cf Isid-epit-hisp*: in exitu *a l a* δ ζ λ^{2} Cr (*tr* propter in exitu Cr-w*) in exitu * * * * (*fortasse* eius *s**) *s* 8. **aut uir**: *om a* 9. **paenitentia in uita**: paenitentiamnuita Λ* paenitentiam in uita Λ^{2} β* penitentiam et uita γ 10. permaneant *l*

IV Isidori epitome Hispana

II Mulier si duo fratres maritos habuerit, in exitum cummunicet.

U Z *h* II 1. duo U (*de* duo *pro* duos *uide Neue-Wagener* Formenlehre^{3} ii 279–283 : *e scriptoribus ecclesiasticis laudant ps-Cyprianum* de montibus Sina et Sion 2 [Hartel iii 105]): duos Z *h* *tr* habuerit maritus U abuerit Z 2. **in exitum** U : in exitu Z in finem *h* cummunicit U communicet Z

XLVI [II] 5. incolumis Λ 6. uincula *a** *s* Cr Λ *l* uincola *m* poenitentiae *l* 9. poenitentia *l*

III (**Isidori antiqua**)

XLVII [III]

De multinubis tempus quidem quod his constitutum est manifestum est: conuersatio autem et fides eorum tempus adbreuiat.

XLVIII [IIII]

Si quis concupita muliere etiam concumbere cum eadem decreuerit, non autem subsequatur effectus, manifestum est hunc fuisse per diuinam gratiam liberatum.

f R W XLVII: XLVIII R XLVI *f* III W   1. **multinubis**: multis nobis R   **quidem**: quid R   4. **adbreuiat** (*Gr* συντέμνει) *f* W: adbreuiauit R, *cf Isid-uulg*
XLVIII: XLVIIII' R XLVII *f* IIII W   2. **concumbere**: concupere R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

Canonis III [XLVII] *apud Ferrandum nulla inuenitur mentio*

[CLVII] Vtquicumque concupiscentiam non consummat, per diuinam iudicetur gratiam liberatus. CONCIL: NOVACI: TIT: IIII

C *trec* CLVII 4. NOVECESARIENSIS *trec*   TITVLVM *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

III

De his qui frequenter uxores ducunt et [de] his quae saepius nubunt, tempus quidem quod his constitutum est manifestum est: conuersatio autem et fides eorum tempus adbreuiabit.

IIII

Si quis concupita muliere etiam concubitus eius desiderium habeat, non autem subsequatur effectus, manifestum est hunc fuisse per diuinam gratiam liberatum.

III: I A   *Tit praem* De his qui multis nuptiis (nuptis E) communicauerint Sp   Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ
1. **De his . . . ducunt**: *om* Θ*   hiis Y   *tr* uxores frequenter Σ   2. **de** V F C: *om* Θ *nov* Sp S v Q   hiis Y   **quae** K A O Σ Ψ: qui Θ V F *nov* S v C Π Y Φ   3. **nubunt**: *om* Ψ*   **quidem**: *om* E   **quod**: quos Π Y Φ quod est O Ψ   **his**: hiis Θ Y; + qui *f*   4. **est** 1°: *om* S O Π Ψ   **manifestum est** (et *nov*) V F *nov*: *om* (*per homoeoteleuton ut uid*) Θ; obseruabunt (*lacunam ut puto per meram coniecturam complentes*) S v Q manifestum est obseruabunt C manifestum est (*om* est E) obseruari (E *aem-ed*: -are Sp-ed) Sp   5. conuersio (conuersi O*, *sed corr m p*) Q   **autem**: *om nov*   fide E   6. **tempus**: *om* Σ   adbreuiat F *nov* Σ   ¶ A
IIII *Canonem om* A   *Tit praem* De concupiscentia non consummata (consumpta E) Sp
1. **quis**: + autem Θ   concupit*a** Y   **etiam**: etiamsi Sp et C   2. concubitum *nov w*   desiderius *nov*   habet E   3. consequatur *nov*   adfectus V effectum P   4. manifestus E   **fuisse**: fuisset Θ *u*; *om nov*   per diuina gratia Θ   5. **diuinam**: ruinam X diuinae C*   **gratiam**: + dei (*e Dion ?*) v   liueratur Θ

III 1. is *f*   2. sepius Θ X Y *nov*   4. constitum Θ Υ V *nov* X* *f*   6. adbreuiauit K Y Π² Υ Φ *u w* adbreauit P adreauit Π*   C K S X Y
IIII 1. concubita Θ (O* *uel* 2) Ψ² concupta F mulierem Θ   2. concubitos C conbitus O* concupitus X Φ Σ   disiderium K   5. lineat. Θ

V (Dionysii I)

III De his qui multis nuptiis obligantur.

De his qui in plurimas nuptias inciderunt tempus quidem quod praefinitum est constat esse manifestum: sed conuersatio eorum et fides tempus adbreuiat.

IIII De his qui proposuerint fornicari et prohibentur.

Si quis proposuerit mulierem concupiscens cum ea concumbere, nec cogitatio eius ueniat ad effectum, apparet a gratia liberatus.

M B *v* III 2. **quod praefinitum est** M *v*: quod praefinitum B* praefinitum (= *Dion* II) B[2] IIII *Tit* De his qui fornicari proposuerint (-unt B*) et uetantur (*uide p* 45) B 2. **nec . . . eius ueniat**: nec . . . eius uenit *ut uid* B* et . . . eius non peruenit (*cf Dion* II) B[2] 4. **a gratia liberatus** M *v*, *cf Gr* ὑπὸ τῆς χάριτος: quod gratia Dei liberatus sit B, *cf Dion* II

Canonum III IIII *apud epitomen Hispanam nulla mentio*

VI (Dionysii II)

XLVII [III] De multinubis.

De his qui in plurimas nuptias inciderunt tempus quidem praefinitum manifestum est: sed conuersatio eorum et fides tempus adbreuiat.

XLVIII [IIII] De his qui proponentes fornicari uetantur.

Si quis mulierem concupiscens proposuerit cum ea concumbere, et cogitatio eius non perueniat ad effectum, apparet quod Dei gratia liberatus sit.

Λ *a j l m s*
a β γ δ ζ κ λ
Cr-w
Cr *cap* cxiii

XLVII *j*: III *codd cett* **multinubis** *a j s* H (– δ) Cr: multis nubiis Λ* multis nuptiis Λ[2] *l m* δ 2. **tempus**: *praem* et *s* H Cr 3. manifestatum est Λ conuersio κ 4. earum κ λ **et**: *om s** (*corr m p*) **tempus**: *om* κ*

Cr *cap* cxiiii

XLVIII *j*: IIII *codd cett* *Titulum om* Cr ponentes κ 2. proposuerint κ* **concumbere**: concubere γ concubuere δ* ζ 3. **perueniat** Λ *j* β γ δ[2] λ: proueniat *a* peruenerit *l* perueniet *m* peruenit *s a* δ* ζ κ Cr 4. affectum *a* δ* **dei gratia** Λ *j l m s* δ: gratia dei Cr a gratia dei *a* ζ λ[2] a gratia (*fortasse recte*: *cf Dion* I) H (*a* β κ λ*) ad gratiam γ* a dei gratiam γ[2] 5. liberati *s*

XLVII [III] 2. incederunt Λ Cr-w 4. fidis Λ *l* Cr-w* adbrebiat *l*
XLVIII [IIII] 2. concubere γ

III (Isidori antiqua)

XLVIIII [V]

Cathecuminus ingrediens in ecclesiam si in ordine steterit cathecuminorum et peccare fuerit uisus, si quidem flectens genua, audiat iam non peccans: quod si etiam audiens adhuc peccat, abiciatur.

L [VI]

Praegnantes oportet baptizari quando uolunt: nihil enim commune est parienti et illi qui editur,

---

ƒ R W XLVIIII: L R XLVIII ƒ V W 1. in: *om* R
4. flectens ƒ W (*Gr* κλίνων): flecterit R
6. *peccat* abiciatur *in ras* W
L: LI R XLVIIII ƒ VI W 1. baptizare R

ƒ R XLVIIII [V] 1. chathicuminus R aeclesiam R 2. cathicuminorum R 3. fueri R
6. habitiatur R
L [VI] 1. pregnantes R baptizare R 3. aeditur ƒ R

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CLVIII] Vt catecumini peccantes, nisi se correxerint, abiciantur. CONCIL: NOVACI: TIT: V

[CCIIII] Vt pregnantes mulieres baptizentur quando uolunt. CONCIL: NOBACI: TIT: VI

C *trec* CLVIII 1. cathecumini *trec* 3. NOVECESARIENSIS *trec* TITVLVM *trec*
CCIIII 1. prignantes *trec* 2. uolunt *trec*: uoluerint C 3. NOVECESARIENSIS *trec* TITVLVM *trec* VI: V *trec*

IV (Isidori uulgata)

V

Catecuminus (id est audiens) qui ingreditur ecclesiam et stat cum catecuminis, si peccare fuerit uisus, • figens genua audiat uerbum, sed abstineat ab illo peccato quod fecit: quod si in eo perdurat, abici omnino debere.

VI

De pregnantibus quoniam oportet baptizari quando uolunt: nihil enim in hoc sacramento commune est parituræ et illi quod de eius utero

---

V: II A *Tit praem* De catecuminis peccantibus Sp — Θ V F ƒ *nov* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ
2. ingreditur: ingrediuntur P; + in? Π* ecclesia Z ƒ Υ 3. fuerit: *om* S* 4. fingens O genua: *om* S; + ut K (A*?) audiat uerbum: auditu eius F audiatur *w* sed: + ut S v C Q (− Υ*) 5. illo: idolo (idulo Υ) S v idoli Q (− Υ*) quod fecit: *om* (*per homoeoarcton* ?) *nov* S v C Q (− Υ*)
6. in eo . . omnino: perdurata ƒ perdurare F (*cet om*) eo: illo V *tr* omnino debere (*om* debere E*) abici Sp S v C Q
VI: III A *Tit praem* De pregnantibus baptizandis Sp
1. pregnantibus: peregrinantibus K* A F* Σ; + grauidis Σ oporteat Q 2. baptizare Θ X ƒ *w* baptizare debere F uolunt: *om* Ψ* 3. in: *om* E S v C Σ hoc: quo Θ est: + matri Σ 4. parituræ et illi quod . . . editum: parturientis et illius qui . . . editus *arg-al* illi: illud (illut Υ) S v C Q (− Σ) de: *om nov* *tr* utero eius S v C Q utero

---

V 1 *et* 3. catichumen. Θ *bis*, cathecumin. S X Y O Φ Υ V *nov* Π Υ *nov bis*, caticumin. C *bis* K 1°, cathecuminis C K S X Y *u* id est: id et V[2] idens *u* 2. aecclesiam Y 3. cathecuminus X* 4. ienua *u* 5. absteneat K S abstinea Φ pecato Φ 7. debere: dere Φ O
VI 1. pregnatibus K[1] praegnantibus S Π oportit C K portet Φ 2. baptizare Θ X F ƒ *w* baptiszari K 3. commune S cummuni X

V (**Dionysii** I)

V De cathecuminis peccantibus.

Cathecuminus si ingrediatur aecclesiam et in ordinem eorum qui uerbo instruuntur adsistat, appareat autem huiusmodi peccans, si quidem genu flectit et inter audientes est, ultra non peccet: si uero et audiens deliquerit, abdicetur.

VI De cathecumina pregnante.

Grauidam baptizari conuenit quandocumque uoluerit, nihil enim in hoc pariens nascenti communi-

---

M B *v* V 1. **Cathecuminus**: Cathecuminis id est audiens (*cf Isid-uulg*) *v* **ingrediatur**: intrauerit B 2. in ordine (=*Dion* II) B 6. **est**: e *v*

VI *Tit* De cathecumina grauida quod debeat baptizari (*uide p* 45) B 4.

VI (**Dionysii** II)

XLVIIII [V] De cathecuminis peccantibus. ¶ *fol* 56 *b* Λ

⌜Cathecuminus si ingrediatur ecclesiam et in ordine eorum qui instruuntur adsistat, hic autem depre⌝hensus fuerit peccans, si quidem genu flectit, audiat ut non delinquat ulterius: si uero et audiens peccauerit, expellatur. § *fol* 57 *a* Λ

L [VI] De cathecumina pregna[n]te.

Grauidam oportet baptizari quando uoluerit, nihil enim in hoc quae parit nascenti communicat,

---

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

Cr *cap* cxv

XLVIIII *j*: V *codd cett* **peccantibus**: peccatoribus **Cr** 1. Cathecuminis *a** ingreditur *a** ecclesia γ 2. ordinem Cr-ed **qui**: *om* δ* 3. **instruuntur** *j m s* **H** (– *a*) **Cr**: *praem* uerbo *a l* (=*Dion* I [*cf tom* 1 *p* 258, *can Nic* iiii *l* 8, *ubi idem codices uocem* episcopis *e Dion* I *mutuati sunt*]; *Gr* τῶν κατηχουμένων), in uerbo *a* adsistant *a* (δ* ?) **autem**: + si *l*, + et **Cr** 5. flectet *l* flectat γ κ (Cr-w* ?) aud*ia*t Cr-w *in ras* **ut**: et Cr-ed; *om* δ*

Cr *cap* cxvi

L *j*: VI *codd cett* 1. Mulierem grauidam δ baptizare Cr-ed 3. **quae**: quod *j** *l m*

IV **Isidori epitome Hispana**

III Chaticuminus si peccauerit, peneteat: si post penitentia peccauerit, non recipiatur.

IIII Prignans baptidietur, et postea infans.

U Z *h* III 1. Cathechuminus Z poeniteat Z peñ *h* 2. **post penitentia**: pos penitentia U, *cf can* VIII *p* 131: post poenitentiam Z *h*

IIII 1. Prinna U* Prigna U² **baptidietur** *ut uid* U*: baptizetur Z

Λ *l*

XLVIIII [V] 1. aecclesiam *l*

L [VI] pregnatae Λ* pregnantae Λ² pregnate *j* ζ, *uide Rönsch* Itala und Vulgata *p* 461: *testibus Benoist-Goelzer forma* praegnas praegnatis *inuenitur apud Plaut Terent Cic Varr Fronton Macrob* 1. obportet γ 3. nascendi *a*

III (**Isidori antiqua**)

propter quod seorsum uoluntas uniuscuiusque in illa confessione declaretur.

LI [VII]

Praesbyterum secundarum conuiuio nuptiarum interesse non debere, maximae cum petatur secundis nuptiis paenitentia; quis ergo est praesbyter qui propter conuiuium illis consentiat nuptiis?

ƒ R W LI: LII R L ƒ VII W 1. Prbos (*sc* Praesbyteros) R: *collatis cann* lv [xi] *l* 1 *p* 132 pbm *pro* praesbyter, lvi [xii] *l* 2 *p* 134 prbm *pro* praesbyter, lvii [xiii] *l* 3 *p* 136 prbri *pro* praesbyteris, *uidetur codicis* R *archetypum uocem* praesbyter praesbyterum *etc per compendium* prb *uel* prbt *uel aliquid simile* (*omissis litteris ultimis*) *repraesentasse* 3. **secundis** R: secunda ƒ W 6. consentiant R

ƒ R LI [VII] 1. prbos R 3. conpetatur (*cf* P *Isid-uulg*) R 4. paenitencia R 5. prbt R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[LXXXVIII] Vt praesbyter in conuiuio secundarum nuptiarum non intersit.
CONCIL: NOBACESI TIT: VII

C *trec* LXXXVIII 1. prbr C 3. CONCIL: NOBACESI C: *om trec*

IV (**Isidori uulgata**)

fuerit editum, quia uniuscuiusque in illa confessione libertas arbitrii declaratur.

VII

Presbyterum conuiuium secundarum nuptiarum interesse non debere, maxime cum petatur secundis nuptiis paenitentia; quis ergo est presbyter qui propter conuiuium illis consentiat nuptiis?

---

fuerit: *om* V 5. **editum**: deductum V **F** deditum A edictum E genitum *aem-ed*; + parentibus denegatur **F** 6. in illam confessionem *w* **illa**: *om* Υ* confessio F **libertas arbitrii** Θ V *nov* **Sp** **Q** Y: liberatus arbitrii **F** liberi arbitrii **S** (− Y) **v** C K liberum arbitrium A 7. **declaratur**: declaretur Υ* Φ*: + idcirco natus per se baptizabitur *urg-ed*
VII *Canonem om* A *Tit praem* De presbiteris ad secundas nuptias non orare **Sp**
1. Presbyter E **conuiuium** Θ V (*sed* interesse *cum accusatiuo nusquam inueni*): in conuiuium F in conuiuio *f* conuiuio **Sp** **S** **v** C **Q** conubio *nov* 3. **petatur**: oporteat Υ² 4. **paenitentia** Θ **F** *nov*: paenitentiam V paenitentiam (+ debere *w**) tribuere **Sp** **S** **v** **Q** paenitentia tribuere **C** 5. **est**: *om nov* **qui propter**: *om* (*per homoeoteleuton* ?) S **qui**: *om w* **propter conuiuium**: conuiuio Θ propter coniugium **F** **conuiuium illis**: illas P* 6. illius X* **consentiat**: consentiet *ut uid* Ψ* conitiat F* coniciat F² *f* nuptias X

Θ V F *f* *nov* E
S P X Y Z *u* *w*
C K A
O Π Σ Υ Φ Ψ

¶ A

---

5. aeditum Y *nov* unuscuiusque K* (*corr m p*) 6. liberiariarbitrii C* 7. dec*l*aratur *in ras* V
VII 1. prbm K pbrum *nov* presbm C prbiterum Υ praesbyterum S Y Π conbib. P* X² 2. nupstiarum Θ 3. maximae Y *nov* competatur O *w* conpetatur P secundus *f* 4. nuptias X nuptis Y penitent. Θ C* Y *nov* 5. prb Θ presb C pbr *nov* prbr Υ prebr K psbyter Π praesbyter V S X Y conuibium X

Θ Υ V *nov*
C K S X Y

V (Dionysii I)

cat, propterea quod singulorum propositum suum in confessione declaretur.

VII Quod non oporteat in digami nubtiis orare praesbiterum.

Praesbiterum in nuptiis digami prandere non conuenit; quia cum paenitentia digamus egeat, quis erit praesbiter qui propter conuiuium talibus nuptiis possit praebere consensum?

M B *v* pr*opterea* (*in ras*) B singularum B, *sed cf Gr* ἑκάστου 5. **suum**: *om* B in confessionem B
VII **in digami** (digāmi, = digammi?, M) **nubtiis orare praesbiterum** (pbris *v*) M *v*: in nuptiis bigam**orum orare prbos (*cf p* 45) B; *de* digamus *et* bigamus *uide Addenda p* 16 *supra* 2. **conuenit** M *v* (*cum Dion* II): debere (= *Isid*) B 3. paenitentiā M 5. consensu M

VI (Dionysii II)

propterea quod uniuscuiusque suum propositum in confessione declaretur.

LI [VII] Quod non oporteat in bigamis nuptiis orare praesbyteros.

Praesbyterum in nuptiis bigami prandere non conuenit; quia cum paenitentia bigamus egeat, quis erit praesbyter qui propter conuiuium talibus nuptiis possit praebere consensum?

Λ *a j l m s* *α β γ δ ζ κ λ* Cr-w Cr *cap* cxvii

4. **quod**: ut *γ** 5. praepositum *j κ λ** declaratur *κ λ*
LI *j*: VII *codd cett* *Titulum om ζ* **Quod non**: Quoniam *ut uid κ** **bigamis** Λ *a j m γ* (*cf Prisc pp* 28 30): bigami *l s* H (− *γ*) Cr **praesbyteros** *a j m β*² *δ*²: prbs (*sc* praesbyteros?) Λ prb *γ* presbiteres *δ** presbyter *κ* prbt *λ* praesbyterum *l s α β** *ζ* Cr 1. *tr* bigami nuptiis Cr bigamis *a* 2. **quia**: qui Λ* (*corr m p*) 3. paenitentiam Λ poenitentiae Cr-ed bigamis *a** dygamus *j l* (*uide Addenda p* 16 *supra*) 4. propter conuiuii *a*

IV Isidori epitome Hispana

V Presbyter in secundas nuptias interesse non debet.

U Z *h* v 1. Prb U Presbiter Z in secundis nuptiis *h* 2. debit U

Λ *l*

5. confesfessione *κ*
LI [VII] prbs Λ pbrm *l* 1. prbm Λ 3. poenitentia *l* bygamus Λ (dygamus *j l*) aegeat Λ 4. prbr Λ pbr *l* 5. possi *κ λ**

III (**Isidori antiqua**)

LII [VIII]

Si cuius uxorem cum esset laicus adulteratam fuisse euidenter constiterit, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest: si uero in clericato eius adulterata est, dato repudio dimittere eam debet. si uero retinere eius consortium elegit, non potest in ministerio sibi commisso haberi.

F R **W** LII: LIII R LI *F* VIII W 1. uxor W* 2. *laicus in ras F* 5. **in clericato eius** *F* W (*Gr* μετὰ τὴν χειροτονίαν): in clericato iam constituto eo (*fortasse recte*; *cf Isid-uulg*) R 7. consortio R 9. **haberi**: abire R

F R LII [VIII] 1. oxorem R 3. constetirit R 4. aeclesiasticum R 6. demittere *F* 7. retenere R 9. abire R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CXXXVII] Vt clericus non fiat cuius uxor, cum adhuc esset laicus, adulterata est: et ut clericus uxorem adulteram deserat. CONCIL: NOBACI: TIT: VIII

C *tres* CXXXVII 4. NOVECESARIENSI *tres* 5. TITVLVM *tres*

IV (**Isidori uulgata**)

VIII

Si cuius uxor adulterium commisisse cum esset laicus fuerit conprobatum, hic ad ministerium ecclesiasticum admitti non potest. quod si in clericatu iam constituto eo adulterauit, dato repudio dimittere eam debet: si uero retinere eius consortium uelit, non potest suscepto ministerio perfrui.

Θ V **F** *f nov* E S P X Y Z *n w* C K *F* O Π Σ Υ Φ Ψ

VIII *Canonem om* A, *habet* Π 1–4 *cod F fol* 192 *b sub tit* CAÑ CESARIENS̄ KR̄ VIII *Tit praem* Vxoris adulterae uirum clericum fieri non licere (debere E) **Sp**

1. **Si cuius uxor . . . commisisse . . . fuerit conprobatum** Θ V F *nov F* Y²: Si cuius uxore . . . commississet . . . fuerit conprobatum *f* Si cuius uxor . . . commisisset (conmiset P) . . . fuerit conprobatum **S** (– Y) **v** Si cuius uxor . . . commisisse . . . et fuerit conprobatum **C** Si cuius uxor . . . commississet . . . et fuerit conprobatum Y Si cuius uxorem . . . commisisse . . . fuerit conprobatum **Q Sp** (– *urg-ed*) Si cuius uxor . . . cognoscitur commisisse . . . et fuerit conprobatum *urg-ed* 2. **cum esset**: *om per homoeoteleuton* S Z **v** 3. **hic**: iste **S v C Q** isti *F* 4. **admitti** Θ V **F** *nov* **Sp**: admitti paenitus (penitus Y) **S v Q** paenitus (penitus K) admitti **C** penitus (*om* admitti) *F* **potest**: debet (-it K) **S v C Q** *F* 5. **in** ¶ *F* **clericatu iam** Θ V **Sp**: in clericatu (*om* iam) **F** in clericum iam **S v** in clero iam **C** *nov* iam in clero O Σ Ψ iam in clerum Π Υ Φ constitutum Y 6. **eo**: *om* **S v C Q** adulterauerit Θ *urg-ed* **dato repudio**: daturus repudium (-dio C) **C** demittere **S** O Π Υ *f* 7. debent *n* **retinere**: inherere in *nov* 8. consortio V **F** *nov w* **uelit** Θ Sp-ed *nov*: uellet V uellit **F** E uoluerit **S v C Q**

VIII 1. commisiss. Θ S P X commisse V O commississ. Y 2. esstt K laicus O Ψ* laicos Υ C K S X Y liaicus Y* 5. clericato V F clericatum *f** 6. adulterabit V *w* adteravit E demittere **S** O Π Υ *f* 7. debit C K retenere K S

Θ Υ V *nov* C K S X Y

V (Dionysii I)

VIII De his qui mulieribus adulteris iuncti sunt.

Cuiusdam mulier adulterata laici existent*is* si euidenter arguatur, talis ad ministerium clericatus uenire non poterit. si uero post ordinationem adulterata fuerit, dimittere eam conuenit: quod si cum illa conuixerit, non poterit obtinere ministerium sibi commissum.

M B *v* VIII **iuncti sunt**: sociantur (*uide p* 47) B 2. **existentis** *scripsi*: existentes M *v* existens B (*fortasse e coniectura, lectione codicum* M *v* existentes *male intellecta*)

VI (Dionysii II)

LII [VIII] De his qui mulieribus adulteris iuncti sunt.

Mulier cuiusdam adulterata laici constituti si euidenter arguatur, talis ad ministerium cleri uenire non poterit. si uero post ordinationem adulterata fuerit, dimittere eam conuenit: ⌜quod si cum illa conuixerit, ministerium sibi commissum obtinere non poterit. ¶ *fol* 57 *a* Λ

Λ *a j l m s* *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* cxviii

LII *j*: VIII *codd cett* **mulieribus**: *praem* cum β adulteri κ **iuncti**: coniuncti *a** coniucti κ 1. cuiusquam *s* adultera Cr-w* 3. **cleri**: clericatus (=*Dion* I) *a a* δ* *et s* 4. potuerit *a** 5. adultera Λ* **dimittere**: dimitti Λ 6. cum illā γ con*ui*xerit *in ras s* 8. *tr* non poterit obtinere Cr potuerit (*cf l* 4) *a**

IV Isidori epitome Hispana

VI Maritus adulter*ae* in clero non promoueatur.

VII Clerici uxor si fornicata fuerit, et non eam demiserit, non promoueatur in honorem.

U Z *h* VI Z: *titulum praecedenti coniungit* U 1. **maritus**: *om h* **adulterae**: adultere Z adulter• U adulter *h Mansi* 2. promoueantur *h* VII Z: *titulum praecedenti coniungit* U 1. oxor U **uxor si**: uxores Z* fornicatas Z 2. dimiserit *h* 3. in honore Z

Λ *l* LII [VIII] iuncii *j* 2. euidentur *j* 5. demittere *j*[2] λ 8. optinere *l*

III (**Isidori antiqua**)

LIII [VIIII]

Praesbyter qui corporali praecedente peccato ad ordinem prouectus est, si postea confessus fuerit ante ordinationem peccasse se, non quidem offerat sacrificium maneat autem in reliquis officiis propter aliud studium eius: nam cetera peccata censuerunt plurimi etiam ordinatione priuari. quod si de his non fuerit confessus nec ab aliquo poterit manifeste conuinci, [huic] ipsi de se potestas est permittenda.

f R W LIII: LIIII R LII *f* VIIII W 5. **se**: *om per homoeoteleuton* R 7. alium R 9. **priuari**: *praem* dimitti (*scil glossema e margine archetypi*; *cf Dion*) W 11. potest W 12. **huic ipsi** (= *Isid-uulg*: *Gr ἐπ' αὐτῷ ἐκείνῳ*) R: ipsi *f* W

f R LIII [VIIII] 11. alico R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[LXXXVII] Vt praesbyter ordinatus, si de aliquo crimine confessus fuerit, aut de his qui lapsi sunt, non susceptatur. CONCIL: NICIN: TIT: VIII. CONCIL: NOBACESI TIT: VIIII

C *trec* LXXXVII 1. prbr C **si** • de (sed de C*?) C 3. **de his** *trec*: eis (*tantum*) C **qui** *trec*: quae C **suscipiantur** *trec* 4. NICENO *trec* 5. NOVECESARIENSIS *trec* TITVLVM *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

VIIII

Qui admiserit corporale peccatum et hic postea presbyter ordinatus est, si confessus fuerit quod ante ordinationem suam peccauerit, non quidem offerat, maneat autem in aliis officiis propter eius studii utilitatem: nam cetera peccata censuerunt plurimi etiam ordinatione priuari. quod si de his non fuerit confessus nec ab aliquo poterit manifeste conuinci, huic ipsi de se potestas est permittenda.

Θ V F *f nov* E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ Υ Φ Ψ

VIIII: IIII A *Tit praem* De presbiteris corporali (corporalia E) peccato praeoccupatis **Sp** 2. **hic**: si **F**; *om nov* K 3. **est**: sit Π Σ Υ* Φ 4. peccauit **S** (– Y) **v** 5. **autem**: tamen **Q** 6. **aliis**: his P illis Y*; *om* **F** **studii**: *om* **C** 7. **utilitatem**: utilitate C humilitatem A **nam**: + et Sp-ed, et propter *aem-ed*, ob Σ *w*² **censuerunt**: consuerunt V **F** *nov* 8. ordinationi A ordinationem **S** (– Z) **v** C K 9. **priuari**: priuare V **F** Sp-ed (*non autem aem-ed*); + dixerunt per manus inpositionem posse dimitti (= *Dion*) **v** **si**: *om* A **de his**: is **C** de hiis Y **non**: *om* **F** **fuerit**: + ipse (= *Dion*) **v** 10. **nec ab aliquo**: quo (*cet om*) **v** (quod *w**) **poterit** (= *Isid-ant*): potest V **F** post E 11. **manifeste**: moleste **Q** ipse F S *u* K Ψ* **de se**: *om nov* 12. conmittenda E

Θ Υ V *nov* C K S X Y

VIIII 1. admisserit Θ amiserit A *u* ammiserit *w* 2. prb Θ pbr *nov* prbr K Υ psbyt Π praes Y presbt C praesbyter S 5. maneautem S* 6. alliis O eiustudii *u* studi *f* 7. citera C consuerunt V F *f nov* 9. priuare V F *f* priuaui O 10. ab aquo F* ab alico *f* P 11. manifestae Y *nov* conuici? Θ* conuin F ipse K S F *u* Ψ* 12. permitenda Θ

V (Dionysii I)

VIIII De his qui ad praesbiterium prouehuntur et ante ordinationem sibi sunt conscii peccatorum.

Si praeoccupatus corporali peccato praesbiter proueatur et confessus de se fuerit quod ante ordinationem deliquerit, oblata non consecret, manens in reliquo ministerio propter aliud studium bonum: nam peccata reliqua plerique dixerunt per manus inpositionem posse dimitti. quod si de se non fuerit ipse confessus et argui manifeste nequiuerit, potestatis suae iudicio relinquatur.

M B *v* VIIII *Tit* De prbis qui antequam adipiscerentur ordinem peccauerunt (*uide p* 47) B 2. **proueatur** (*sc* prouehatur) M: prouehatur *v* B 4. *n̄ conse*cret *in ras* B 7. **dixerunt . . . dimitti**: *habet* **v** (*sed* demitti *u*), *uide Isid-uulg p* 130 10. **ipse**: *habet* **v**, *uide Isid-uulg* 11. potestatisuae B

IV Isidori epitome Hispana

VIII Post ordinatione presbyteri diaconi si se detexerint, nomen habeant tantum.

VIIII Si ab aliis, nec hoc ipsum.

U Z *h* VIII Z: VI U 1. **Post**: Pos U **ordinatione** U (*cf can* III *p* 125): ordinationem Z *h* **presbyteri diaconi**, *scripsi*: prbi diaconus U prb diac Z pbri diac *h* 2. **si se** U: si Z; *om h* **detexerint** Z: ditexirint U deterit *h* **nomen** U *h*: non Z *Mansi* **habeat** U *h*
VIIII Z: VII U 1. **ipsum** U *h*: ipsud Z

VI (Dionysii II)

LIII [VIIII] De⌝ his qui ad praesbyterium promouen⌜tur et ante⌝ordinationem peccatorum sibi sunt conscii. § *fol* 57 *b* Λ

Praesbyter si praeoccupatus corporali peccato proueatur et confessus fuerit de se quod ante ordinationem deliquerit, oblata non consecret, manens in reliquis officiis propter studium bonum: nam peccata reliqua plerique dixerunt per manus inpositionem posse dimitti. quod si de se non fuerit ipse confessus et argui manifeste nequiuerit, potestatis suae iudicio relinquatur.

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w Cr *cap* xci

LIII *j*: VIIII *codd cett* **praesbyterium**: prbm *ut uid* Λ *m** **ordinationem**: ordinatione Λ *m* γ ordinem *l* *tr* conscii sunt β δ 1. **praeoccupatus**: + fuerit *ut uid* δ* 2. **proueatur** (*sc* prouehatur: *cf Dion* I) Λ* *j m* Cr-w δ^2 κ λ: prouetur Λ^2 prouehatur *a s* α β γ ζ promoueatur *l*; *om* δ* 3. *tr* de se fuerit γ 4. dereliquerit κ oblatam Λ s^2 ζ **non**: *om a** con*secret* *in ras* κ 5. officium Cr-ed 6. **reliqua**: *praem* in (*cf l* 5) κ* 7. **plerique**: pleri qui ζ dixerit *j** 8. inpositione γ 9. *tr* ipse non fuerit *l* fuerint λ* 10. potestati suae *j* δ ζ κ 11. **iudicio**: indicio Λ

LIII [VIIII] prbm *ut uid* Λ pbrium *l* presterium *s** Λ *l* (*sed corr m p*) prb β 1. prbr Λ pbr *l* 4. delinquerit *a** Cr-w 10. arguae γ

III (Isidori antiqua)

LIIII [X]

Similiter diaconus, si in simile peccatum incederit, ab ordine ministerii abstinebitur.

LV [XI]

Praesbyter ante XXX annorum aetate, quamuis sit dignus, non ordinetur, sed obseruetur usque ad praefinitum tempus: Dominus enim

f R W LIIII : LV R LIII *f* X W 2. peccato R
LV : LVI R LIIII *f* XI W 1. Pbm (*sc* Praesbyterum) R, *uide quae adnotaui ad p* 120 *can* li [vii] *l* 1 2. **aetate** *f* R, *cf Ferrand et Isid-uulg* : aetatem W 3. **obseruetur** W (*Gr* ἀποτηρείσθω) : obseruet *f* R (W* ?) 4. *tr* tempus praefinitum R

f R LIIII [X] 1. diac R 3. abstinibitur R
LV [XI] 1 prbt *f* pbm R triginta R W

IV (Isidori uulgata)

X

Similiter et diaconus, si in eodem ipso culpae genere fuerit inuolutus, sese a ministerio cohibebit.

XI

Presbyter ante XXX annorum aetate non ordinetur, quamuis sit probabilis uitae, sed obseruetur usque ad prefinitum tempus: Dominus

X *Canonem canoni praecedenti coniungit* C Tit praem De diaconibus corporali peccato praeoccupatis Sp 1. **et** : *om* A diacones . . . fuerint inuoluti . . . cohibebunt *aem-ed* **diaconus** : de diacono *nov* **si in** : sine E **eodem ipso culpae genere** Θ V : eodem culpae genere **F Sp** eo culpa genere *nov* eodem ipsa culpa C eundem ipsa culpa K eodem in (*scil* in *his*) ipsa culpa A eadem ipsa culpa **S** *u* eadem culpa **Q** *w* 3. **sese** : se **F C** ipse se Y **v** ; *om nov* **ad** ministerium *f* **cohibebit** Θ **V F** (F² *f*) **Sp** : cohibeat **S v C Q** F* esse cohibendum *nov* Θ V F *f* nov E S P X Y Z *u w* C K A O Π Σ T Φ Ψ

XI : X **C** (C K) XII **F** *Canonem laudat sub titulo* CAÑ CESARIEÑ G *fol* 20 *a* ; *omittit* A, *sequenti postponit* **F** *Tit praem* Preshiterum minus triginta annorum minime ordinandum **Sp**
1. Presbyterum F (Prsbt *f*) **ante XXX annorum aetate** Θ V **F** *nov* E : ante XXX annorum aetatem Sp-ed ante annorum XXX (*tr* XXX annorum *w*) aetatis suae (aetatisuc *u*) **S v C** G ante annos XXX aetatis suae **Q** 2. **sit** : ei Θ sit probabilis sit X* 3. **sed . . . prefinitum tempus** : finitum tempus (*cet om* ; *exemplaris una linea ut uidetur perdita est*) **C** ; *om* G **obseruetur** Θ (*cf Gr* ἀποτηρείσθω *et* W *Isid-ant*) : obserue: V **F** *nov* **Sp S v Q** (*de*) **C** 4. *tr* tempus prefinitum Θ

X 1 diaconos S diacor X dia. K T F *f* 2. inuolutos I 3. cohibeui: V Θ T V *nov* C K S X Y
XI 1 prb Θ pb: *nov* presb C preb: K prsb: *f* preshit. X praeshite: Y praesbyte: S Π T triginta X I C *l* I 3. probilis Y* probabiles *nov* 4. praefinitum S X Y Π *nov* 5. tre-

III Eiusdem epitome Ferrandi

[CXVII] Vt diaconus qui in corporale peccatum incedit ab ordine ministerii abstineatur. CONCIL.: NOVACI: TITVLO VIII

[LXXXV] Vt praesbyter ante triginta annorum aetate, quamuis sit dignus, non ordinetur. CONCIL.: NOVACAESARIENSI TIT. X

C *fer* CXVII 1. diac C diaco *fer* 3. NOVOCESARIENSIS *fer* 4. VIII *fer* OCTAVO C
LXXXV 1. prbt C XXX *fer* 2. etatem *fer* 3. CONCILIVM NOVOCESARIENSIS TITVLVM *fer*

V (Dionysii I)

X De diaconibus.

Simili modo etiam diaconus, si corporali peccato succubuerit, ab ordine ministerii subtrahatur.

XI Quo tempore praesbiterum oporteat ordinari.

Praesbiter ante tricensimum aetatis suae annum nullatenus ordinetur, licet homo ille ualde dignus existat: nam et Dominus noster

M B *v* X **De diaconibus**: + similiter (*uide p* 47) B 1. **etiam**: + et B* diaconos M XI **praesbiterum oporteat** *v* B: praesbiter debeat M 1. *tr* annum aetatis suae M 4. **existat**: + sed hoc tempus obseruet (= *Dion* II) B[2]

VI (Dionysii II)

LIIII [X] De diaconis similiter.

Simili modo etiam diaconus, si eodem peccato subcubuerit, ab ordine ministerii subtrahatur.

LV [XI] Quo tempore praesbyterum conueniat ordinari.

Praesbyter ante tricesimum aetatis suae annum nullatenus ordinetur, licet ualde sit dignus, sed hoc tempus obseruet: nam Dominus

Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

Cr *cap* xci

Cr *cap* lxxvi

LIIII *j*: X *codd cett* *Tit om* Cr diaconibus Λ **similiter**: *om* δ 1. diaconis κ 2. ad ordine Λ* * * ordinem *s** LV *j*: XI *codd cett* **conueniat** *a j m s* α β ζ Cr: conuenit Λ *l* γ[2] (conuent γ*) δ conueniatur κ λ ordinare *l* α δ *tr* conuenit ordinare prbm δ 1. *tr* annum aetatis suae *m* γ (*cf cod* M *Dion* I)

IV Isidori epitome Hispana

X Presbyter ante XXX annos etatis non ordinetur.

U Z X Z: VIII U *Canonem om h* 1. Prb U Z XXX U Z: uiginti quinque *perperam Mansi* annos *scripsi*: anñ Z; *om* U

LIIII [X] diacb: Λ 1. diac Λ 2. subcumbuerit *a** δ 3. ornine ζ

LV [XI] praesbiterum Λ pbrm *l* ordinare *l* α δ ordinr γ 1. praesbiter Λ pbr *l* tricesemum Λ 2. nullatinus Λ 5.

III (**Isidori antiqua**)

tricensimo anno baptizatus est et tunc praedicauit.

LVI [XII]

Si quis in aegritudinem fuerit baptizatus, ordinari praesbyter non potest, non enim fides illius uoluntaria sed ex necessitate; nisi forte propter posterius studium eius et fidem aut hominum raritatem.

ϝ R W LVI : LVII R LV *ϝ* XII W 1. **in aegritudinem** *ϝ* R, *cf Isid-uulg*: in aegritudine W 2. prbm (*sc* praesbyterum) R, *uide ad can li* [vii] *l* 1 *p* 126 4. **nisi** : *praem* et R 6. *aut* W *in ras* (et ? W*)

ϝ R 5. trecesimo R
LVI [XII] 2. ordenari *ϝ* ordinare R prbt *ϝ* prbm R 4. **forte** : for R 6. rari|ritatem R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[LXXXVI] Vt qui in egritudine fuerit baptizatus non ordinetur praesbyter, nisi forte propter uitam bonam aut hominum raritatem. CONCIL : NOBACESI TIT : XI

C *trec* LXXXVI 2. prbr C 4. raritate C CONCILIVM NOVECESARIENSIS TITVLVM *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

enim tricensimo anno baptizatus est et tunc praedicauit.

XII

Si quis in egritudinem constitutus fuerit baptizatus, presbyter ordinari non debet, non enim fides illius uoluntaria sed ex necessitate: nisi forte postea huius ipsius studium et fides probabilis aut hominum raritas cogat.

ΘVF*f nov* E SPXYZ*uw* CKG OΠΣΥΦΨ

5. **enim** : *om nov* **enim** : + noster (nr̄t *u*) **v**, noster (*om* noster Π*) ihs xps (*om* xps Σ) **Q** **tricensimo anno** : XXX annorum Θ tricensimum annum **C** in XXX annorum G 6. **tunc** : sic (*cf Dion*) *nov* ¶ G
XII : XI **C** (C K) **F** *Canonem omittit* A, *praecedenti praeponit* **F** *Tit praem* De his qui in egritudine sunt baptizati **Sp**
1. Si qui Z **in** : *om* Y **egritudinem** V **S** (– Y) **v C** O* : egritudine Θ **F Sp** *nov* **Q**(– O*)Y **constitutus** : *om nov* 2. presbyterum ordinari non licet Θ presbytero ordinari (-are F) non debet **F** presbiterorumari debet X 3. debent *u* 4. **illius** (*cum Isid-ant et Gr*) Θ **Sp** (*habet tamen* est *post* necessitate **Sp**) : + est V **F** *nov* **S v Q**, et **C** uoluntariae S* uoluntarie *f* 5. **forte** : *om* Σ *tr* ipsius studium et fidem huius *nov* **huius** : husus (*sc* usus ?) V[2] 6. **studium et fides** : studium et fide Θ E studius et fides S Z **v** studius fides X probabiles **F** *nov* **aut** : ut Π* ; *praem* fuerit **Sp S v C Q** **aut . . . cogat** : et hominum caritas cogatur **F** 7. coagat **C**

ΘΥV *nov* CKSXY

cinsim. C trecesimo S tricesimo X tricissimo Y trigesimo O XXX Θ *nov* XXX[mo] P F *f w* baptiszatus K 6. predicauit Θ praedicabit V
XII 1. aegritudin. K X Π Υ constitutos S 2. baptiszatus K baptizatur ? *w* pbr *nov* prbr Υ presb C prebr K presbiter X praesbiter Y praesbyter S Π prsbtero F prbo *f* 3. debit C K 4. uolumtaria K uontaria P* necissitate K 5. hius F* 6. probabilcs F *f nov* 7. ritas *u*

V (Dionysii I)

tricesimo anno baptizatus est et sic coepit docere.

XII De his qui in egritudine baptismum consequuntur.

Si quis in egritudine fuerit baptizatus, ad honorem praesbiterii non potest promoueri, quia non ex proposito fides eius sed ex necessitate deducitur: nisi forte propter sequens studium eius et fidem, et propter hominum raritatem, talis possit admitti.

M B *v* XII **baptismum consequuntur**: baptizantur (*uide p* 47) B 3. moueri B^* quia *n̄ ex pro*posito *in ras* B 4. sed * * ex B 7. ammitti *v*

IV Isidori epitome Hispana

XI In infirmitate baptidiatus presbyter non fiat.

U Z *h* XI Z: VIIII U 1. baptizatur Z prb U 2. fiant U

VI (Dionysii II)

noster tricesimo aetatis suae anno baptizatus est et sic coepit docere. ¶*fol* 57 *b* Λ

LVI [XII] ⌜De his qui in egritudine baptisma consequuntur.

Si quis in egritudine fuerit baptizatus, ad honorem praesbyterii non⌝ potest promouer⌜i, quia non⌝ ex proposito fides eius sed ex necessitate descendit: nisi forte propter sequens studium eius et fidem adque hominum raritatem talis possit admitti. § *fol* 58 *a* Λ

---

5. **noster**: N · Λ nt̄ *a m* δ; *om j*: *exemplar codicis j compendium illud antiquissimum* N = noster *fortasse praebuerat, quod compendium quam male reddant scribae recentiores docet amicus noster L. Traube in opusculo egregio cui titulus* Perrona Scottorum (*Monaci* A.D. 1900) trecensimū . . . annū Cr-w* Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w

LVI *j*: XII *codd cett* **baptisma consequuntur**: baptizantur *l* baptismā δ consequantur δ^* 2. prbri Cr-w 3. **quia**: qui ζ^* **ex proposito**: ex propositum Λ exposito γ^* ex p̄posito γ^2 7. caritatem *s* raritate δ **talis possit admitti**: tales ammitti *a* admittit tales δ^* admitti talis possit δ^2 ammitti *a* j^* *l* amitti *m* Cr *cap* lxvi

---

XXX Λ^* trecesimo Λ^2 sue *l* 6. cepit *j* Λ *l* caepit δ

LVI [XII] 2. pbrii *l* prbri Cr-w 5. discendit Λ 6. atque *l* 7. tales *a a* δ^* ammitti *a* j^* *l* amitti *m*

III (**Isidori antiqua**)

LVII [XIII]

Praesbyteri conregionales qui non sunt in ecclesia, praesentibus episcopis uel praesbyteris ciuitatis, offerre non poterunt nec sacrum panem dare; in oratione autem calicem dabunt. quod si absentes sunt ciuitatis sacerdotes et fuerit inuitatus in orationem, solus poterit dare.

---

f R W LVII: LVIII R LVI f XIII W 1. **qui**: *om* R 2. **non sunt**: n̄s R 3. prbri R, *cf* Θ K *Isid-uulg* 5. **in oratione autem** R W (*cf Isid-uulg*: *quasi graece legatur* ἐν εὐχῇ δὲ ποτήριον *pro* ἐν εὐχῇ, οὐδὲ ποτήριον): in orationem f 6. sint R 8. **orationem** f W (*Gr* εἰς εὐχήν): oratione R solis f* (*corr ut uid m p*)

---

f R LVII [XIII] 1. prbi R conregionalis R 2. aeclesia R 3. psbyteris f prbri R (*uide can* li [vii] *l* 1 *p* 126) 6. absentis R 8. solis f*

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

[CIII] Vt praesbyteri alterius regionis, praesentibus praesbyteris, non sacrificent. CONCIL : NOBACI : TIT : X

C *trec* CIII 1. prbi C 2. prbis C 3. NOVECESARIENSIS *trec* TITVLVM *trec* X : *ita codd*

IV (**Isidori uulgata**)

XIII

Presbyteri qui **conregionales** non sunt in ecclesia, **presentibus** episcopis uel presbyteris **ciuitatis**, offerre non poterunt **nec panem** dare; in oratione autem **calicem** dabunt. quod si absentes **sunt ciuitatis** sacerdotes et fuerit **inuitatus** in oratione, solus poterit **dare**.

XIII: XII **C** (C K) *Canonem omittit* A Tit *praem* De presbiteris (prbs E) alterius regionis **Sp** Θ V **F** f *nov* E S P X Y Z *z w* C K O Π Σ Υ Φ Ψ

1. Presbyteris (prsbtis F prbis f) **F** **qui conregionales** Θ V **F** *nov* **Sp** **Q** w^2: qui (quiqui Z) congregationales **S v** quicumque regionales (-alis C) **C** 2. **non**: *om* Σ 3. presbyteri Θ K 4. poterint S 5. **dare**: pace Θ* (*corr m p*) **in oratione** (*Gr* ἐν εὐχῇ) V **Q** Y **Sp** w^2: in ordinatione **F** in orationem *nov* **S** (– Y) **v** **C**; *om* Θ *tr* calicem autem (*quippe qui uoces praecedentes omiserit*) Θ **autem**: aut **S** (– Y) **v** neque Y; *om* **F** 6. **absentes**: abse•es Θ (*neque de* Θ* *neque de* Θ^2 *satis certe potest iudicari*) **sunt** V **F** *nov* S P Z **v** (*cf Isid-ant*): fuerunt Θ sint **Sp** X Y **C** **Q** 7. **sacerdotes**: *om* (*per homoeotel, praecesserat enim* ciuitates) F **fuerit . . . dare**: inuitati sunt tunc liceat illis panem dare Θ **fuerit . . . oratione**: *om* **C** 8. **in oratione** V **F** *nov* **Sp** S: in orationem (*cf Isid-ant et Gr* εἰς εὐχήν) **S** (– S) **v** ad orationem **Q**; *om* Θ (*def* **C**) ¶ **S v**

XIII 1. prbi Θ pbri *nov* presbi C prebi K praesbyteri S Π praesbiteri Y Υ conregionalis f (C) 2. aecclesia Y Υ praesentibus K S Y *nov* 3. episcopiscopis P **uel**: ue Θ ueb O prbi Θ K pbris *nov* presbis C praesbyteris S X praesbiteris Y Υ prbts F 4. offere K 6. absentis X ciuitates S X F f ciuitis P* 7. sacerdotis X 8. poteri K peterit P Θ Υ V *nov* C K S X Y

V (Dionysii I)

XIII De praesbiteris agrorum.

Praesbyteri ruris in aecclesia ciuitatis, episcopo praesente uel praesbiteris eiusdem urbis, offerre non possunt nec panem sanctificatum dare calicemque porrigere. si uero absentes hii fuerint et ad orationis officium conuocentur, soli dare debe-

M B *v* XIII 1. Prbis? B* 2. presentem *v* 3. offerri M 6. absentis M abscentes *v* hii M: hi B *v* 7. conuocetur M* de-

IV **Isidori epitome Hispana**

XII Presbyteri peregrini non offerant.

U Z *k* XII Z: x U 1. Prbi U perecrini? U offerat U

VI (Dionysii II)

LVII [XIII] De praesbyteris agrorum.

Praesbyteri ruris in ecclesia ciuitatis, episcopo praesente uel praesbyteris urbis ipsius, offerre non possunt nec panem sanctificatum dare calicemque porrigere. si uero absentes hii fuerint et ad dandam orationem uocentur, soli dare debebunt.

LVII *j*: XIII *codd cett* *Titulum om* Cr Λ *a j l m s* α β γ δ ζ κ λ Cr-w **praesbyteris**: presbiterii *j** 1. Prbis δ* Praesbyterii κ ecclesiam γ 3. Or *cap* cxviiii **urbis**: uerbis *a** α* δ* 5. absens κ 6. hi a^2 *l s* Cr-ed (j^2?) 7. **soli**: solummodo *l* **dare**: debere δ* (*corr m p*)

LVII [XIII] *tit et l* 2. presbyteris Λ pbris *l* 1. Λ *l* prbri Λ pbri *l* aecclesia *l* 5. porrire κ

III (Isidori antiqua)

can LVII Uicarii autem episcoporum, quos greci corepiscopos dicunt, constituti sunt ad exemplum septuaginta seniorum; sed tamquam sacerdotes, propter sollicitudinem in pauperes, offerant honorabiles habiti.

IV (Isidori uulgata)

Vicarii autem episcoporum, quos greci corepiscopos dicunt, constituti sunt quidem ad exemplum septuaginta seniorum; sed tamquam consacerdotes, propter sollicitudinem et studium in pauperes, offerant et honorabiles habeantur. can XIII

---

f R W — 13. **propter sollicitudinem** (*cf Isid-uulg*; [illegible]) R: pro sollicitudinem *f* pro sollicitudine W 14. inhonorabilis R

f R — [illegible] *f* [illegible] R [illegible] W 11. [illegible] W 14. [illegible] *f* inhonorabilis R

---

9. *Quae sequuntur* (Vicarii autem . . . habeantur) *praecedentibus coniungunt* Θ *nov* Sp, *distincte numerant* (*sub titulo* XIIII [V] F Q, XIII C) V F C Q: *omittit* S, *Dionysii textum mutuatur* (*uide Dion* I, *p* 139) ᴪ (*u et ut uid* w*: *Isidori secundum syllogen Hispanam habet in ras* w²): *laudat* G *fol* 11 *a sub titulo* IN CAN̄ CESAR̄ CAP XIII *tr* episcoporum autem F quos: quod G 10. coepiscopos (coeps C coepis K) C dicunt: uocant Sp 11. ab exemplo F ad: *om* K 12. **consacerdotes**: sacerdotes (= *Isid-ant*: [illegible]) Θ² F sacerdotem Θ* (*ut uid* [illegible]) 13. **sollicitudinem et studium**: sollicitudinem studium V [illegible] *f* [illegible] F [illegible] 14. **in pauperes**: in pauperes [illegible] V pauperum *nov* [illegible] Θ

Θ V F *f nov* E C K G O Π Σ Υ Φ Ψ

[illegible]

V (Dionysii I)

can XIII bunt. corepiscopi quoque ad exemplum quidem et formam illorum septuaginta uidentur existere; ut conministri autem, propter studium quod erga pauperes exhibent, honorantur.

M B *v u* bunt M 8. **corepiscopi** MB *v*: episcopi *u* (*de sylloge* v, *quae ab hac uoce usque ad finem canonis pro Isidorianis nostrum praebet textum, uide p* 138) **quoque** B *v u*: *om* M ad ex*emplum* B *in ras* 9. **et**: *om* B* ? 10. lxxta B uidetur *u* 11. cumministri *v u* 12. quo*d in ras* B

VI (Dionysii II)

corepiscopi quoque ad exemplum quidem et formam septuaginta uidentur esse; ut comministri autem, propter studium quod erga pauperes exhibent, honorantur. *can* LVII

8. **quoque**: *punctis notat* β[2] (*cf* M *Dion* I) 9. **quidem**: quidam κ λ 10. **autem**: *om* a* 12. honorentur *s a* λ[2] Cr (Cr-w* Cr-ed) Λ *a j l m s* *a* β γ δ ζ κ λ Cr-w

IV Isidori epitome Hispana

XIII Chorepiscopi honore[m] sacerdotis habeant.

U Z *h* XIII Z: XI U 1. **Chorepiscopi**: Choreps si (*sc* chorepsi) U Corepsi Z Chorepi *h* **honorem sacerdotis**: honore sacerdotis UZ honorem sacerdotii *h* in honore sacerdotes *perperam Mansi* 2. habeat U

8. corepsi A chorepi *s* κ λ ademplum κ* A *l* 9. LXX A δ uidenter *j**

III (**Isidori antiqua**)

LVIII [XIIII]

Diaconi septem esse debent secundum regulam, quamuis magna sit ciuitas: cui regulae auctoritas erit liber Actuum apostolorum.

FINIT CONCILIVM NEOCAESARIENSIVM

ƒ R W LVIII: LVIIII R LVII ƒ XIIII W 1. **Diaconi** W: Diac (=Diacones?) ƒ R 3. **sit**: *om* ƒ*

EXPL̄ CONCILIVM NEOCESEM R

ƒ R LVIII [XIIII] 1. diac ƒ R 2. regolam R 3. regolae R

III **Eiusdem epitome Ferrandi**

CIIII Vt diaconi septem esse debeant.

CONCILIVM NOBAC̄ TIT: XIII

C *trec* CIIII 2. NOVECESARIENSIS *trec* TITVLVM *trec*

IV (**Isidori uulgata**)

XIIII [XV]

Diacones septem esse debent secundum regulam, quamuis magna sit ciuitas: cui regulae auctoritas erit liber Actuum apostolorum.

EXPLICIT

XIIII: XV [V] **F Q** *Canonem omittit* A Θ V F ƒ ... S P X Y Z C K *Tit praem* De diaconibus septem **Sp** 1. Diaconi (*praem* De E) **Sp** C *tr* O Π Σ Τ ... debent esse K 3. **sit**: *om nov* **cui**: cuius *mat-ed* **regulae**: regalis Θ (*qui codex uoces* ciuitas cui regalis auctoritas erit *sine dubio coniungi uoluit*) regula E **auctoritas** Θ V *nov* **Q Sp** *w*[2] (=*Isid-ant*): auctoritatis **F S v** C 4. **liber actuum apostolorum**: *om* Θ K **liber**: *om* **Σ** **apostolorum**: + informat (*e Dion* I) **v**

Ad finem eandem quam ad initium canonum iam dederant notitiam (*uide p* 116 *supra*) *iterant* **S** *u* (*praem numerum* XV *solus* Y) Isti canones (kanones Y) secundi sunt Ancyrensium, qui in Neocaesarium (Neocaesariam S Eocaesariam P Neocessarium Y) sunt expositi, et hii (hi S P X) priores sunt Nicenis (Nicaenis X Z), tituli XIIII: et subscripserunt (suscribserunt P suscripserunt Y) qui conuenerant (conuenerunt S) in synodo (sinodo S sido Z) Neocaesariae (Neocesariae P Neocessariae Y Neocesarie *u*): *de w uide* Appendicem IV *p* 144 *infra*

EXPLICIT S X Z: EXPLICIVNT Θ EXP V P EPL F EXPLIC ƒ EXPLC C EXPL K *nov*: + LIBER ACTVVM APOSTOLORVM (*quas uoces in textu canonis* xiiii *omiserat* K) K* KANONES ANCYROMACI (*sic*) *nov*; *om* **Sp Q** Y **v**

XIIII 1. diac F diacis ƒ diaconi C E septe C Θ Τ V *no*... VII S P F ƒ *u nov* 2. regolam C 3. C K S X regolae C 4. actum Y apostulorum S apostl X

V (Dionysii I)

XIIII De certo numero diaconorum.

Diaconi septem secundum regulam debent esse, licet ualde magna sit ciuitas: idipsum uero et Actuum apostolorum liber informat.

EXPLICIT

M B *v* XIIII 3. **uero**: uerum B* 4. **informat**: *habet* v, *uide Isid-uulg*

EXPLICIT M: EXPLICIVNT REGVLAE NEOCAESARIENSES B EXPLICIT CANN NEOCESARIENSE(S) *v*

VI (Dionysii II)

LVIII [XIIII] De numero certo diaconorum.

Diaconi septem debent esse iuxta regulam, licet ualde magna sit ciuitas: idipsum autem et Actuum apostolorum liber insinuat. ¶ *fol* 58 *a* Λ

LVIII *j*: XIIII *codd cett* *Tit om* Cr 1. Λ *a j l m s* Diacones Λ *l*, *fortasse recte* 2. **licet**: *a β γ δ ζ κ λ* Cr-w + et H (- *a*) Cr **ualde**: *om a a* ualde magna ualde sit *γ** *tr* sit magna *β δ* Cr *cap* cxx 3. **actuum**: actus *l s* 4. **liber**: *om ζ*

Ad finem canonum nomina episcoporum habent codd s H, *uide p* 53 *supra*: *deficit cod* Λ, *sed et ipsum nonnulla praebuisse nomina docent et lacunae spatium et consuetudo codicis in aliis conciliis constanter obseruata*

EXPLICIT *a*: *nihil habent j l m s* H

LVIII [XIIII] dianorum *κ** 1. diacones Λ *l* 2. Λ *ι* regolam Λ

IV Isidori epitome Hispana

XIIII In aecclesia seniore VII diacuni sint.

U Z *h* XIIII Z: XII U 1. ecclesia Z VII Z *h*: septe U **diacuni sint**: diacuni sint tantum U diač sint Z *diacones sint h in ras* (*sed m p*)

APPENDIX I

Capitula interpretationi canonum Ancyritanorum Isidori antiquae praefixa in codice A (*fol* 20 *b*)

Incp̄ concilium siue sinodus apud Ancyram et Caesaream congregatus et isti quidem canones seu regulae priores sunt Nicenis [¶ *fol* 20 *b*

[*desunt ut uidetur quattuor lineae ad initium fol* 21 *a*]

ata sy ncy
quorum nomina et loca in graeco
superius continentur

I Praesb̄os qui immolauerunt et postea con
gressi sunt

II Diac̄es similiter qui immolauerunt

III Qui fugientes tempore persequutionis
conpraehensi sunt

IIII De his qui sacrificare coacti sunt

V Quodquod autem ascenderunt templa
cum ueste lugubrae et reclinati inter alios
manducauerunt

VI De his qui minis tantum cesserunt

VII De his qui festis diebus gentilitatis in remotis
paganorum locis conuiuae fuerunt

VIII Hi uero qui secundo et tertio sacrificauerunt [¶ *fol* 21 *a*

[*desunt quattuor lineae ad initium fol* 21 *b*]

em no m discesse
sed et insurrexerunt

Diāci qui cum constituuntur si in ipsa ordina
tione protestati sunt

XI De sponsatas puellas

XII Eos qui ante baptismum sacrificauerunt

XIII Vicarios ēporum quos graeci chorepiscopos
dicunt

XIIII Qui in clero sunt prb̄i uel hii qui ministrauerunt

XV De his quae ad ius ecclesia pertinent

XVI In hoc titulo graeca uerba haec sunt

XVII It in hoc titulo graeco uerba haec sunt

XVIII Si quis epi ordinati non suscipiantur in sua
regione in qua fuerant denominati

XVIIII Quodquod uirginitatem professi uel pro
fessae propositum uiolant [¶ *fol* 21 *b*

[*desunt quattuor lineae ad initium fol* 22 *a*]

Qui uolunt homici

XXIII Eos uero qui casu uel non uoluntate
fecerint

XXIIII Qui ariolantur more gentilium sequentes

XXV Quidam sponsam habens sorori eius intulit
uitium

APPENDIX II

Praefatio supposititia
conciliis Anquiritano Neocaesariensi Gangrensi praemissa
secundum codices Gallicos C K A

Osius episcopus dixit:

Quoniam multa praetermissa sunt quae ad robor ecclesiasticum pertinent, quae iam priori synodo Anquiritano Caesariensi et Graniensi constituta sunt, et nunc prae manibus habentur; praecipiat beatitudo uestra ut lectione pandantur, quo omnia acta sinodo innotiscant quae prioribus nostris pro disciplina ecclesiastica acta sunt.

Vniuersi dixerunt:

Ea quae a prioribus nostris acta sunt recitentur.

Et recitata sunt.

Hanc praefatiunculam, ad modum canonum Sardicensium conscriptam, illud spectare iudico ut canones interdum pro Nicaenis habiti (exemplum habes interpretationem Gallicam, uide pp 3–15 *supra), etsi synodo Nicaenae abiudicarentur, auctoritate tamen Nicaena non priuarentur; auctorem enim eius recte uidit Maassen (pp* 117, 557, 560) *Sardicenses canones tamquam uere Nicaenos adhibere. quinque igitur conciliorum decreta in corpus iuris Nicaeni recensuit (circa medium, ut conicere licet, quintum saeculum) priscus ille canonista*

Tit praem INCIPIVNT SYNODALIA QVAE PRAXENIE (*lege* PRAESENTE) OSIO EPO ACTA SVNT A

1. **Osius** C : Osiae K Hosius A   epis K   3. **robor** C : robore K roborem A   **pertinent** C[2] A : pertinet C* pertinit K   4. prioris A   Antiquiritano K   5. Caesariense A   **Graniensi** C K : Granginsim A   6. **prae** : per K   7. lictione C*   pandatur C* A   8. **quo** : quod K   **omnia acta sinodo** : omnes actas modo C omnis actas modo K omnia acta synodo A

APPENDIX III

Canones suppositicii qui post canones Ancyritanos tamquam et ipsi Ancyritani in codd v inueniuntur : confer huius operis *tom* I *appendicem* VI *p* 146

[xxv] His qui penitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos inuitatus uenit, oppressus infirmitate ommutuerit uel in frenesis uersus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt et accipiat penitentiam. et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus inpositionem et infundatur ori eius eucharistia; et si superuixerit, ammoneatur supradictis testibus petitioni sue satisfactum, et subdatur statutis penitentie quamdiu sacerdos qui penitentiam dedit probauerit.

[xxvi] Penitentes qui in infirmitate uiaticum eucharistie acceperint, non se credant absolutos sine manus inpositionis si superuixerint.

Hos canones suppositicios apud Statuta ecclesiae antiqua (*syllogen apud Gallos meridionales, uergente fortasse saeculo quinto, coagmentatam*) *inuenies: uide sylloges illius cann* LXXVI, LXXVIII

In orthographicis codicem u secutus sum

Titulos horum canonum in indice omittunt u v, habet solus w: uide p 42 *supra*

XXV *u w* : *numerum om v* His *codd* : *scilicet* Is 4. frenesim *w* 7. moriturū *v* manus inpositionis *v* 10. supradicti *u w** petitioni *scripsi* : petitionis *codd* 11. penitentie . . . qui : *om per homoeoarcton v** XXVI *u w* : *numerum om v* 1. in infirmitate *v w*, *cf can* XXV *l* 1 : infirmitatē (*om* in) *u* 4. superuixerint *v*[2] : superuixerit *u v** *w*

APPENDIX IV

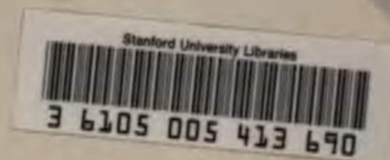
Canon suppositicius qui post canones Neocaesarienses tamquam et ipse Neocaesariensis in cod *w* inuenitur

Vt nullus clericus neque monachus andeat per ciuitates aut plebes uel in quocumque loco animas commendationis facere uel sepelire aut decimas recipere sine consensu episcopi praesentis cui commissum est. et si oc facere praesumpserit, hoc quod fraudauit duplum restituat et ante fores ecclesiae indicante episcopo publicas poenitentias agat.

4. plublicas *cod*

Stanford University Libraries
3 6105 005 413 690

Stanford University Libraries
3 6105 005 413 690